

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

Development of Buddhist Integrated Instruction
at Public Space in Roi Et Province

โดย

พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.

พระครูสุตวรธรรมกิจ, ผศ.ดร.

ผศ.ดร.สุกานดา จันทวารีย์

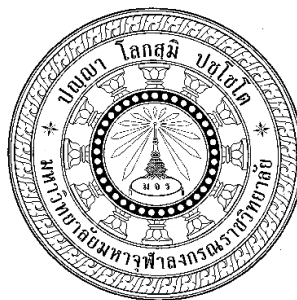
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765025

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

Development of Buddhist Integrated Instruction
at Public Space in Roi Et Province

โดย

พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.

พระครูสุตวรธรรมกิจ, ผศ.ดร.

ผศ.ดร.สุกานดา จันทวารีย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

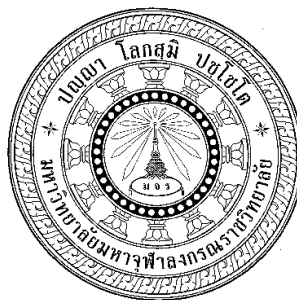
วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765025

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research Program

Development of Buddhist Integrated Instruction
at Public Space in Roi Et Province

By

Asst. Prof. Dr. Pharkhurvapeechantakhun

Asst. Prof. Dr. Phrakhrusutaworathammakit

Asst. Prof. Dr. Sukanda Chantawaree

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

RoiEt Buddhist College

B.E. 2565

Research Project Funded

By Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800765025

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย : การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย : พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร., พระครูสุตวรธรรมกิจ,ผศ.ดร., ผศ.ดร.สุกานดา จันทวารีย์

ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

ปีงบประมาณ: ๒๕๖๕

ทุนอุดหนุนการวิจัย: กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” มีวัตถุประสงค์หลักของแผนการวิจัย คือ ๑) ศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๒) พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๓) พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยและพัฒนา โดยตัวแทนพระสงฆ์และประชาชนในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด รวมประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน ๔๔๐ รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า

๑. ศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔, พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘, ผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ ($\bar{X} = ๑๖.๒๐$ S.D. = ๐.๗๐) และครั้งที่ ๒ ($\bar{X} = ๑๘.๔๐$ S.D. = ๐.๖๐) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{X} = ๑๘.๘๐$ S.D. = ๐.๕๕) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบก่อนการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะและหลังการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕, ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการจัดการ

เรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐, รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพุทธ มีคุณธรรม การรู้เท่าทันอารมณ์ การรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เศร้าหมอง การฝึกให้มีสติ การบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ การพยายามละสิ่งที่ไม่ดีรักษาสิ่งที่ดีงาม พัฒนาความคิดให้มีศักยภาพและสมรรถภาพในการดำรงชีวิต เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และชีวิตไปใช้ให้มีความสุข โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้า หลีกจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

๒. พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดในการนำไปพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีศักยภาพและความพร้อมในการนำมาพัฒนาส่งเสริมพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐, ความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘, ผลการหาความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙, ผลพัฒนาส่งเสริมพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔, ผลการรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๒, ความพึงพอใจต่อการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕, การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสร้างวิสัยทัศน์และทัศนคติที่ดีร่วมกันระหว่างวัด หน่วยงานท้องถิ่นกับคนในชุมชน โดยการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรม ลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน

กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์ เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน รวมถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง, การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกัน ส่งเสริมให้มีบุคคลต้นแบบ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้และมาแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

๓. พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษารูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐, รูปแบบสื่อในพื้นที่สาธารณะจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ได้ดังนี้ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบ สื่อ ๒) สื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนต้องเป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียงที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมกับทุกวัย ๓) สื่อมีเนื้อหาสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนนั้นไม่เบื่อ เช่น สื่อเกี่ยวกับวัด เกี่ยวกับศาสนา เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น, การมีส่วนร่วมการพัฒนาารูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙, การส่งเสริมการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ชุมชน วัด และโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันโดยสอดแทรกกิจกรรมมอริยสัจ ๔ และไตรสิกขาผ่านสื่อการจัดการเรียนรู้ เช่น วิดีทัศน์ แผ่นพับ สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม โดยในทุกกิจกรรมจะสอดแทรกสื่อการเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้, การเปรียบเทียบการทดสอบก่อนและหลังการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ ($\bar{X} = ๑๗.๐$ S.D. = ๐.๕๐) และครั้งที่ ๒ ($\bar{X} = ๑๘.๙๐$ S.D. = ๐.๓๑) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{X} = ๑๓.๖๕$ S.D. = ๐.๕๙) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบก่อนและหลังการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕, ความพึงพอใจของผู้ตอบ

แบบสอบถามต่อรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัด
ร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖

คำสำคัญ : การพัฒนา, การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ, พื้นที่สาธารณะ

Research Title: Development of Buddhist Integrated Instruction at Public Space in Roi Et Province

Researchers: Asst. Prof. Dr. Pharkhurvapeechantakhun

Asst. Prof. Dr. Phrakhrusutaworathammakit

Asst. Prof. Dr. Sukanda Chantawaree

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University RoiEt Buddhist College

Fiscal Year: 2022 (2565 B.E.)

Abstract

The research program is “development of Buddhist integrated instruction at public space in Roi et province”. This research wants to improve the teaching and learning management because the system of Thai teaching and learning does not have standard. It does not develop the students to have the knowledge as the standard system of Thai education so the model of learning management should promote the imagine and thought and to apply the creativity-based learning (CBL) for the students. The objectives of the research program are 1) to study model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province 2) to develop of Buddhist integrated learning space at public space in Roi et province 3) to develop of Buddhist integrated learning media at public space in Roi et province. The study is the Mixed Methods Research including collecting and analyzing the data, document research, quantitative research, qualitative research and research and development. The populations of the research are 440 of monks and people who live in the area of Mahachulalongkornrajavidyalaya University RoiEt Buddhist college, Niwet sub-district, Thawat Buri district, RoiEt province. The research results are

1. to study model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province, the opinion of the respondents on the questionnaire of model of

Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province are found that the overall means score is 4.14 which is at high level. The local administration should participate with learning management. The Model of Buddhist learning management should have morality, emotional awareness, leaving sad emotion, conscious training, emotional management, leaving the evil, protecting and supporting the good thing to progress. It should develop the potential and capacity for life and integrate new knowledge to be success by the people who live in the community participate the activities such as activity of local culture preserving, merit making activity, praying activity, moral training activity, sport activity, social activity and dhamma learning activity. The development and efficiency of model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province are found that the opinion of the respondents on model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province has overall means score 4.18 which is high level, the test result after training activity using the manual of model of Buddhist integrated learning management at public space has mean score 16.20 and standard deviation score 0.70 ($\bar{X} = 16.20$ S.D. = 0.70) in the first time, and in the second time, mean score 18.40 and standard deviation score 0.60 (evaluate after the first time one week) ($\bar{X} = 18.40$ S.D. = 0.60), it is higher than training activity ($\bar{X} = 1.80$ S.D. = 0.95), so the test result of the simple target before and after using the model of Buddhist integrated learning management at public space is statistically significant difference of 0.05, and evaluation of satisfaction of the model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province has overall mean score 4.20 which is at highest level.

2. to develop of Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province, the analysis result of the potential of learning space in Roi Et province to develop learning management is found that learning space in Roi Et province is potential and readiness to develop and support to be the Buddhist integrated learning space with the mean score 4.00 which is high level, the opinion of the respondents on

ability and the need to participate with the activity of development of Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province is found that overall mean score is 4.18 which is at high level and the result of need and the objective of using the community learning space and Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province is found that the overall mean score is 4.19 which is at high level and the result of supporting the Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province is found that overall mean score is 4.24 which is at high level and the result of management of Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province is found that the overall mean score is 4.22 with at high level and the satisfaction of Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province is found that the overall mean score is 4.24 with high level.

3. to develop of Buddhist integrated learning media at public space in Roi Et province, the study of model of Buddhist integrated learning media at public space in Roi Et province is found that the overall mean score is 4.20 with at high level, the model of media at public space must use for leaning and teaching efficiently such as 1) analyzing the data for media design 2) the media for leaning and teaching consisting of picture and sound emphasizing the local culture tourism in all generations 3) the content of media is very fun and making the learners happy not boring such as the media of temple, religious, Buddhist ceremony and local tradition and culture. The opinion of the respondents on participating with development of Buddhist integrated learning media at public space in Roi Et province is overall mean score 4.19 with at the high level, the promotion of development of Buddhist integrated learning media at public space in Roi Et province should encourage the people to arrange the activities and integrate the Buddhist teaching using in daily life. The comparison of before and after using the manual of development of Buddhist integrated learning media at public space in Roi Et province is found that the simple target groups have the test result after participating with training activity of manual of development of Buddhist

integrated learning media at public space in the first time with the mean score 17.0 and standard deviation 0.05 ($\bar{x} = 17.0$ S.D. = 0.50) and in the second time with the mean score 18.9. and standard deviation 0.31 ($\bar{x} = 18.90$ S.D. = 0.31), it is higher than before participating training activity with mean score 13.65 and standard deviation 0.59 ($\bar{x} = 13.65$ S.D. = 0.59), so the simple target groups have the test result before and after using the manual of development of Buddhist integrated learning media at public space with the statistically significant difference of 0.05, and evaluation of satisfaction of the model of the manual of development of Buddhist integrated learning media at public space in Roi et province has overall mean score 4.26 which is at highest level.

Keywords: Development, Buddhist Integrated Instruction, Public Space

กิตติกรรมประกาศ

แผนการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งหวังการเสริมสร้างรูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะและพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ คณะผู้วิจัย กราบขอบพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพร้อมทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ในการสนับสนุนศึกษาวิจัยรวมทั้งให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยและอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานการวิจัยในครั้งนี้

เจริญพรขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

คุณงามความดีที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจและความมีอุทิศสภาวะวิริยะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขอน้อมบูชาถวายแด่พระเถระครูบาอาจารย์ และคณะบุคคลที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตและพระพุทธศาสนาของคนในสังคม

คณะผู้วิจัย

๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ซ
สารบัญ	ณ

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓	ปัญหาการวิจัย	๔
๑.๔	ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕	นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๘
๑.๗	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๙

บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑	แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้	๑๐
๒.๒	แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงพุทธ	๑๐
๒.๓	แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบบูรณาการ	๓๓
๒.๔	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๒

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๘๕
๓.๒	พื้นที่และองค์กรกรณีศึกษา	๘๕
๓.๓	ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)	๘๘
๓.๔	เครื่องมือการวิจัย	๘๙
๓.๕	การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย	๙๒
๓.๖	การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๔
๓.๗	การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย	๙๖
๓.๘	สรุปขั้นตอนการวิจัย สรุปขั้นตอนและวิธีการศึกษาวิจัยในครั้งนี้	๙๗

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๘
๔.๑ ศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๙๘
๔.๒ พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๑๒๐
๔.๓ พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๑๖๑
 บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	 ๑๘๔
๕.๑ ศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๑๘๔
๕.๒ พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๑๙๓
๕.๓ พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๒๑๒
๕.๔ ข้อเสนอแนะการวิจัย	๒๒๒
บรรณานุกรม	๒๒๕
ภาคผนวก	๒๓๒
ภาคผนวก ก จดหมายนำ	๒๓๓
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์	๒๓๕
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	๒๔๑
ภาคผนวก ง รูปภาพกิจกรรม	๒๕๙
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้ให้ข้อมูล	๒๖๗
ภาคผนวก จ บทความวิจัย	๒๖๙
ภาคผนวก ฉ คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๓๒๗
ภาคผนวก ช บทสรุปผู้บริหาร	๓๖๘
ภาคผนวก ซ ประวัติผู้วิจัย	๓๖๙

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนของระบบการศึกษาไทยที่ผ่านมามีความล้มเหลวในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถสร้างคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ คือ ไม่สามารถสร้างคนให้มีพื้นฐานการคิด วิธีการเรียนรู้ การมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต^๑ ทิศนา ขัมมณี และคณะ ได้ทำการศึกษาแบบพหุกรณี เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบวาทวิธีที่สำคัญประเด็นหนึ่งคือ การส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายอย่างเพียงพอและอย่างต่อเนื่อง^๒

การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธ เป็นกระบวนการที่เป็นไปเพื่อความเจริญแห่งปัญญา ส่วนจิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่มุ่งศึกษาถึงพฤติกรรม และกระบวนการทางจิตของมนุษย์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจ อธิบาย ทำนาย และควบคุม หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งความพยายามที่มนุษย์จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยตนเองนั้นมีมานานแล้ว การรับรู้เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้เชิงพุทธที่ให้ความสำคัญแก่การรับรู้สิ่งที่ตีสามถูกต้อง (สัทธรรม) จากการเรียนรู้โดยกัลยาณมิตร (สัทบุรุษ) ที่มีองค์ประกอบของการรับรู้ ๓ ประการคือ ๑. อายตนะภายใน ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ๒. อายตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส สิ่งที่ต้องอาศัย (โณภูมิจัณณะ) ธรรมารมณ (อารมณ์ที่เกิดจากใจ) และ ๓. วิญญาน คือ ความรู้ การพัฒนาความสามารถในการรับรู้ ที่จะช่วยให้เกิดการรับรู้ตรงตามความเป็นจริงคือ สติ (Mindfulness) ที่ช่วย

^๑ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๔.[ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.tungsong.com>, [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๔].

^๒ ทิศนา ขัมมณี และคณะ, *วิทยาการด้านการคิด*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, ๒๕๕๔), หน้า ๒๖

ให้รู้เท่าทันอารมณ์ตามความเป็นจริงได้^๓ (Active listening) “ซึ่งให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจในชีวิตปัจจุบันนี้ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาความทุกข์ของระดับปัจเจกและระดับสังคมได้

การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในมิติของการปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา จึงเป็นการนำเสนอการเรียนรู้สติในร่างกายและจิตใจมนุษย์ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของร่างกาย จิตใจ ที่เป็นสมบัติดั้งเดิมของมนุษย์ว่าร่างกายนี้พัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยวิวัฒนาการการสร้างสรรคแห่งสติ ในฐาน กาย เวทนา จิต ธรรม เป็นระบบก่อเกิดขึ้นมาเพื่อปกป้องอกุศลกรรม และการจัดกระบวนการที่เพียบพร้อม (สัปปายะ) ยังเป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่จะพัฒนาไปสู่ขั้นของความสามารถของมนุษย์ในการกำหนดรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจของมนุษย์ให้เกิดความสุข ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินชีวิตของผู้เรียนรู้ประสบความสำเร็จ มีสถานะที่เป็นปกติสุขเหมาะแก่การพัฒนาไปเป็นคนดีคนเก่ง คนมีความสุข ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม ตลอดจนมิติของการสร้างพื้นฐานในการปฏิบัติธรรมในลำดับต่อไปด้วย

ปัจจุบันได้มีการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศ ในระยะแรกของการปฏิรูปการศึกษานักการศึกษาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับกระแสของทฤษฎีการศึกษาใหม่ ๆ ที่สนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ปัญญาเป็นฐาน ที่สามารถควบคุมความประพฤติที่ถูกต้องจิตใจที่มั่นคง และการใช้ปัญญาในการเรียนรู้ที่สามารถเข้าใจสรรพสิ่งต่าง ๆ และการจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในขณะที่ความรู้ใหม่ ๆ ได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นมากมาย ทั้งมีความรู้ที่แยกส่วนเฉพาะด้านเกิดใหม่ตลอดเวลาอันมีผลจากการวิจัยและพัฒนา แต่การจัดการเรียนการสอนแบบแยกส่วน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สีกว่าวิชาต่าง ๆ ที่เรียนไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริง จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นถึงความสัมพันธ์ของเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน^๔ ผู้สอนจำเป็นต้องเลือกใช้ และดัดแปลงวิธีสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน

^๓ Srichannil, C., Healing through Culturally Embedded Practice: An Investigation of Counsellors' and Clients' Experiences of Buddhist Counselling in Thailand, **Thesis Doctor of Philosophy**, (The University of Edinburgh, 2014), p. 24.

^๔ Chatsuwat, T., A Critical Study of the Concept of Bhava in Theravada Buddhism, **Journal of Graduate Studies Review**, 13(1), (2017), 1-11

^๕ Jacobs, G. M., **Learning Cooperative Learning Via Cooperative Learning, A Sourcebook of Lesson Plans for Teacher Education on Cooperative Learning**, (Reprinted), (Singapore: SEAMEO, 2001), pp. 5-12.

โดยนำแนวคิด เทคนิค และวิธีการเข้ามาช่วย เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง และเข้าถึงแก่นของความรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างจริงจัง มีการระดมความคิดภายในกลุ่ม เป็นการพัฒนาด้านสังคมให้กับผู้เรียน^๖ และวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่เป็นวิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม รู้และเข้าใจถึงความเป็นจริงของธรรมชาติที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง คือ การจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธ^๗

แนวทางในการจัดการศึกษาตามแนวพุทธ^๘ เป็นการศึกษาเพื่อรู้ความจริงของธรรมชาติ และพัฒนาคนบนฐานของธรรมชาติโดยยึดถือทางสายกลาง คือ ความพอดีที่จะให้ถึงจุดหมาย และตรงกับความจริง ไม่ให้สุดโต่ง เอียงสุด ซึ่งจะพลาดจากตัวความจริง ที่เป็นลักษณะทั่วไปอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนา สามารถสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ การจัดการศึกษา ตามแนวพุทธ เป็นการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี ยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การพัฒนานักเรียนให้สามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็นโดยใช้ปัญญาให้เกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโมสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนาให้นักเรียนดังกล่าว จัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติทั้ง ศีล สมาธิ และปัญญา ที่มีความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ให้กับนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม^๙ ซึ่งผลที่เกิดจากการพัฒนานักเรียน นักเรียนจะสามารถ ๑) พัฒนาดตนเองด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ๒) พัฒนาดตนเองทางด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

^๖ Slavin, R. E., *Cooperative Learning: Theory, Research, and Practice*, (Boston: Allyn and Bacon, 1995), pp. 49-69.

^๗ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), (พิมพ์ครั้งที่ ๒), *รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๗), หน้า ๔.

^๘ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), *พุทธธรรม*, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓.

^๙ กระทรวงศึกษาธิการ, *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒-๑๓.

๓) พัฒนาค้นหาแนวทางด้านจิตใจที่อาศัยสมาธิเป็นตัวแกนในการฝึก และมีบทบาทออกมาทางเจตจำนง และ ๔) พัฒนาค้นหาแนวทางด้านปัญญา ความรู้ความเข้าใจ คิดได้ หยั่งเห็น^{๑๐}

จากความเป็นมาและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน จะเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ และการจัดการศึกษาไทย ๔.๐ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบนี้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่าสามารถส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ด้วยนั้นมาผนวกกับการจัดการรู้สร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน จึงเป็นปัญหาที่ผู้วิจัยมีแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

โครงการนี้มีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พื้นที่ต้นแบบวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อนำไปสู่การการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ได้แก่

๑. ศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
๒. พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
๓. พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑. รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นลักษณะอย่างไร

๒. การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะอย่างไร

๓. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีประสิทธิผลมากน้อยแค่ไหน

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๖๐๒-๖๐๔.

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ รวมทั้งพัฒนาพื้นที่และสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของโครงการที่เน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แก่

- ๑) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธ
- ๒) การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ
- ๓) การพัฒนากิจกรรมและสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ
- ๔) คุณภาพชีวิตของผู้ใช้พื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านองค์กรและพื้นที่ งานวิจัยนี้ ดำเนินการศึกษาใน ๒ ระดับ ได้แก่

๑) **ระดับนโยบาย** เป็นการศึกษาถึงนโยบาย มาตรการดำเนินการ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องของโครงการ โดยดำเนินการศึกษาผู้แทนจากองค์กรภาครัฐ ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด ที่ว่าการอำเภอเมืองและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย

๒) **ระดับอำเภอ** สำหรับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เวทีแสดงความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พื้นที่การศึกษาจำนวน ๑ พื้นที่ ได้แก่ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีประชาชนมาใช้ประโยชน์จำนวนมาก เหตุผลที่เลือกพื้นที่แห่งนี้ เนื่องจากวิทยาลัยสงฆ์เป็นสถานที่สาธารณะที่ประชาชนในอำเภอเมืองนิยมมาใช้บริการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกาย การทำบุญประจำปี หรือกิจกรรมขายผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้าน เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสุ่มพื้นที่สาธารณะที่มีความพร้อมในการดำเนินการและเป็นพื้นที่สามารถเข้าไปส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการร่วมกับประชาชนในพื้นที่ได้ โดยพื้นที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการศึกษาวิจัย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑) ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนในตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๖,๖๔๓ คน^{๑๑}

ส่วนกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ตัวแทนของประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวนทั้งสิ้น ๙,๑๒๐ คน จากนั้นเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน ใช้วิธีการสุ่มตามสัดส่วนของจำนวนประชากร แบบเจาะจง (Purposive sampling)

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

(๑) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงนโยบาย ได้แก่ ตัวแทนของวัฒนธรรมจังหวัด ที่ว่าการอำเภอเมือง ผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัยผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์

(๒) ตัวแทนขององค์กรบริหารส่วนตำบล กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

(๓) ผู้นำชุมชนภาคประชาสังคม พระสงฆ์ และแกนนำประชาชนที่ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๕ ราย

๔.๑.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการของโครงการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย จำนวน ๑๐ เดือน

๔.๑.๕ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตัวแปรตาม การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

^{๑๑}วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, อำเภอเมืองร้อยเอ็ด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/> [๑๕ เมษายน ๒๕๖๕].

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบ หมายถึง กระบวนการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลองการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธ ตลอดจนการทดสอบรูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธ ให้มีคุณภาพตามรูปแบบ PDCA

รูปแบบการเรียนการสอนเชิงพุทธ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นจากการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วยหลักธรรม คือ อริยสัจ ๔ และ หลักไตรสิกขา มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

พุทธบูรณาการ หมายถึง การนำหลักพุทธธรรมเข้าไปเสริมและร่วมปฏิบัติในกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะ อันประกอบด้วย อริยสัจ ๔ และ หลักไตรสิกขาเพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

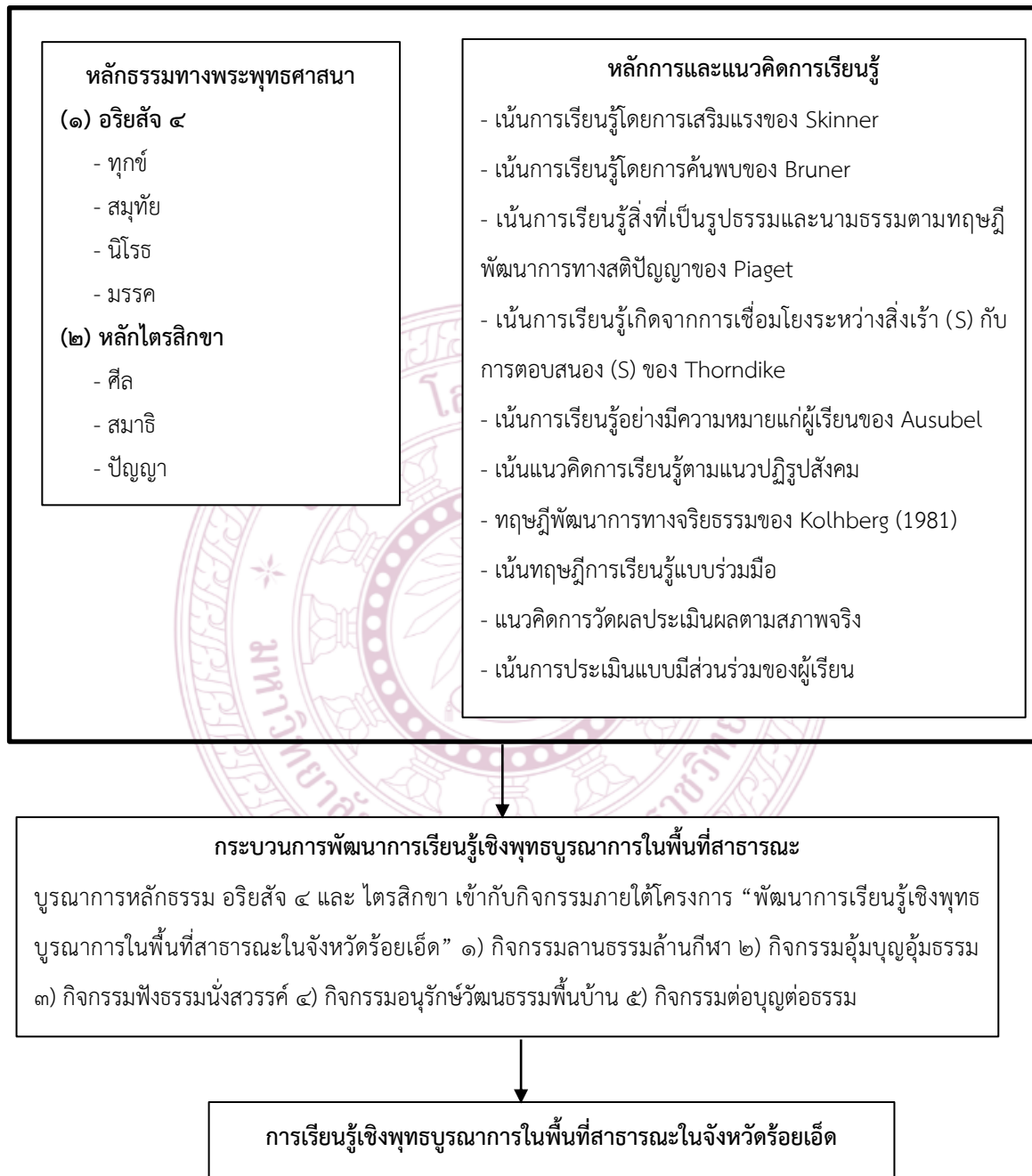
รูปแบบกิจกรรม หมายถึง การออกแบบกิจกรรมภายใต้โครงการ “พัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม

- ๑) กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า
- ๒) กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย
- ๓) กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา
- ๔) กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน
- ๕) กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด

กุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด

พื้นที่สาธารณะ หมายถึง พื้นที่เป้าหมายที่เกิดจากการตัดสินใจร่วมกันของผู้วิจัยและคณะวิจัยเพื่อการปฏิบัติกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดร้อยเอ็ดได้แก่ พื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. สามารถพัฒนาชุดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. สามารถนำผลการวิจัยไปปรับเป็นนโยบายของภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดให้มีประสิทธิภาพ

๓. การถ่ายทอดประวัติหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาสู่ความเป็นรูปธรรมได้มากขึ้น และเด่นชัดยิ่งขึ้นโดยใช้พื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๔. ประชาชนในพื้นที่ย่อมได้รับการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อวิจัย “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จึงสรุปได้ว่าพระพุทธองค์ทรงมีแนวคิดด้านการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ หลุดพ้นจากกิเลส ตัณหา ด้วยวิธีการเข้ามาศึกษาพัฒนาตนตามรูปแบบพระพุทธศาสนาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งองค์ธรรมในรูปแบบเหล่านั้นก็คือ รูปแบบไตรสิกขานั้นเอง ดังนั้นการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการจึงมีความสำคัญในยุคปัจจุบันนี้ คณะผู้วิจัยจึงแบ่งการนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับดำเนินการวิจัย โดยแบ่งตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงพุทธ

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้

๒.๑.๑ ความหมายของการเรียนรู้

เอกรินทร์ สีมหาศาล^๑ กล่าวว่า iva การเรียนรู้และการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำเป็นต้องอาศัยวิธีการสอนและวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธี ผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงสภาพผู้เรียน ความถนัด ความสนใจ สิ่งแวดล้อมและความต้องการเป็นหลัก ซึ่งเป็นกระบวนการทัศน์ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ทักษะการจัดการของผู้สอนและผู้เรียนที่เกื้อกูลกัน ผู้สอนต้องวิเคราะห์ สาระสำคัญของการเรียนรู้เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม และให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดผลการเรียนรู้ ที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ชีวิตจริงได้ พระราชบัญญัติแห่งชาติจึง

^๑ เอกรินทร์ สีมหาศาล, กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : แนวคิดสู่ปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิต, ๒๕๔๕), หน้า ๙๗.

กำหนดไว้ว่าการเรียนรู้จะต้องเน้นให้เกิดความสมดุลทั้ง ๔ ด้าน คือ ๑. ด้าน คุณธรรม ๒. ด้านความรู้ ๓. ด้านกระบวนการเรียนรู้ ๔. ด้านการบูรณาการ

พัชรี สว่างทรัพย์^๒ ได้เสนอแนะแนวปฏิบัติในการเรียนการสอนที่เกิดคุณภาพ คือ

๑. จัดทำแผนการเรียนและโปรแกรมการเรียน ควรจัดทำไว้ให้ครบทุกภาคเรียนและหลายแผนการเรียนในแต่ละสาขาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เลือกเรียน

๒. การจัดทำตารางเรียน ซึ่งหมายถึง ตารางเรียนประจำตัวนักเรียน นักศึกษา ซึ่งแต่ละคนจะต้องมีไว้ตามโปรแกรมการเรียนของนักเรียนนักศึกษาเอง ในแต่ละภาคเรียน การจัดทำตารางเรียนจะเชื่อมโยงถึงตารางการใช้ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน และตารางสอนประจำตัวครู การจัดครูสอน สถานศึกษาควรเตรียมการล่วงหน้า โดยวิธีสำรวจความพร้อมของครูก่อนที่จะจัดครูเข้าสอน สถานศึกษาควรเตรียมการล่วงหน้า โดยวิธีสำรวจความพร้อมของครู ก่อนที่จะจัดครูเข้าสอน เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจและประสบการณ์ตรงกับรายวิชาที่สอนนั้น

๓. การใช้สื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนควรใช้รูปสื่อผสม คือการใช้ตำรา เรียน ควบคู่กับอุปกรณ์ช่วยสอน เอกสารอ้างอิง หรือหนังสือประกอบการเรียนอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสารทางอาชีพและธุรกิจ ควรมีไว้ให้มากที่สุดในห้องสมุด อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ศึกษาประเภทวีดิทัศน์ คาสเซตเทปจัดทำไว้ให้พร้อม

๔. การวัดผลและประเมินผล การสอนกับการวัดผลประเมินผลเป็นกิจกรรมที่แยกกันไม่ได้ เมื่อใดมีการสอนย่อมต้องมีการวัดผล เพราะการวัดผลทุกครั้งผู้เรียนแต่ละคนย่อมเรียนรู้ได้แตกต่างกัน การวัดผลจึงต้องทำหน้าที่ติดตามผลการเรียนการสอนทุกครั้งไป

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ คือ การดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ถูกกำหนดเป็นแบบแผนการเรียน ได้แก่ การจัดทำตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การแบ่งกลุ่มนักเรียน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอันเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อที่ใช้เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมีการวัดผลประเมินผล

๒.๑.๒ ความหมายของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือ

^๒พัชรี สว่างทรัพย์, “การจัดการเรียนรู้”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <<http://www.kroobankok.com/blog/๓๙๘๓๙>> [๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๔].

ปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งหลักในการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีหลักการที่สำคัญดังนี้

๑. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการแสวงหาข้อมูล

- ๑) ศึกษาทำความเข้าใจ
- ๒) คิดวิเคราะห์
- ๓) ตีความ
- ๔) แปลความ
- ๕) สร้างความหมายแก่ตนเอง
- ๖) สังเคราะห์ข้อมูล
- ๗) สรุปข้อความรู้

๒. ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด

๓. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกันได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๔. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ "กระบวนการ" ควบคู่ไปกับ "ผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุป ได้"

๕. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่มีความสุข เป็นสภาพการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เป็นอิสระ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล มีความหลากหลายในวิธีการเรียนของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างรอบด้าน รักการเรียนรู้อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และต้องการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความสุข มีแนวทางที่สำคัญคือ

๑. สิ่งที่เรียนต้องเป็นเรื่องใกล้ตัว มีความหมาย สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของผู้เรียน บทเรียนควรจะเริ่มจากง่ายไปหายาก และมีความต่อเนื่องในเนื้อหาวิชา

๒. กิจกรรมการเรียนต้องมีความหลากหลาย น่าสนใจ เร้าใจที่จะปฏิบัติเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้ลงมือปฏิบัติ สัมผัสจับต้องด้วยตนเองและเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด ตลอดจนพัฒนาทักษะชีวิตและสังคม

๓. สื่อการเรียนน่าสนใจ มีความหลากหลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำ การใช้เป็นสื่อที่สามารถสร้างความเข้าใจได้ชัดเจน สอดคล้องกับกิจกรรมและจุดประสงค์ที่กำหนด จนผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด หรือสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

๔. การประเมินผล ควรมุ่งเน้นการประเมินผลเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ไม่กดดันหรือสร้างความเครียด และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง ประเมินซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ และเติมพลังการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

๕. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ควรแสดงออกด้วยความรัก ความเมตตา มีความอาทรซึ่งกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างซึ่งกันและกัน เชื่อมมั่นในศักยภาพของกันและกัน เปิดโอกาสให้ได้แสดงความสามารถและพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ตามแบบของตนเอง

๖. ครูควรให้การเสริมแรงและสนับสนุนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสุข เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเอง มีความกล้าที่จะเผชิญกับปัญหา กล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง บุคคลอื่นและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

๗. ครูไม่ควรใช้อำนาจกับผู้เรียน ไม่เข้มงวดจนผู้เรียนเกิดความเครียด ซึ่งจะเป็นการสกัดกั้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการกล้าแสดงออกที่หลากหลายของผู้เรียน

สรุปได้ว่าการเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องจัดให้เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งในระหว่างการเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้แล้ว การที่ครูจะจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขนั้น ที่สำคัญครูจะต้องมีความสุขในการจัดการเรียนรู้ด้วย ยอมรับในค่าสำคัญของผู้เรียน พร้อมทั้งเปิดโอกาสที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนทุกคน และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกันกับผู้เรียน ซึ่งครูและนักเรียนควรจะมีการปรับปรุงบทบาทของตนเองตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒.๑.๓ บทบาทครูและบทบาทผู้เรียนในการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

๑. บทบาทครู

- ๑) ศึกษามาตรฐานการศึกษา และ วิเคราะห์หลักสูตร
- ๒) วางแผนการสอน กำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์การเรียนรู้ ร่วมกับผู้เรียน
- ๓) นำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเข้ามาใช้ในการสอน
- ๔) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ๕) และการเรียนรู้อย่างมีความสุข ร่วมกับผู้เรียน
- ๖) เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้

- ๗) ดูแลกระบวนการเรียนรู้ กระตุ้นให้ปฏิบัติ ให้คำแนะนำ
- ๘) นำอภิปราย ช่วยผู้เรียนประมวลสรุปข้อเรียนรู้
- ๙) เสริมความรู้ และ ส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้
- ๑๐) วัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง
- ๑๑) บันทึกสรุปผลการสอน
- ๑๒) วิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

๒. บทบาทผู้เรียน

- ๑) ร่วมกำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์การเรียนรู้
- ๒) ร่วมวางแผน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
- ๓) สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการแสวงหาข้อมูล ศึกษาทำความเข้าใจ คิด วิเคราะห์ ตีความ แปลความสร้างความหมายแก่ตนเองสังเคราะห์ข้อมูล สรุป ข้อความรู้
- ๔) มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้
- ๕) มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเรียนรู้จากกันและกัน
- ๖) เรียนรู้กระบวนการควบคุมกำกับผลงาน / ข้อความรู้ที่สรุปได้
- ๗) นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จะเห็นได้ว่าบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น คือ จะอยู่ในฐานะผู้คอยอำนวยความสะดวกโดยจัดสภาพแวดล้อมการเรียน บรรยากาศการเรียน วิธีการเรียนเรียนและสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้พัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง การเรียนรู้เช่นนี้ ๆ จึงจะเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน^๓

๒.๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้

๑. ความหมายและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้

รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง โครงสร้างหรือแผนหรือลักษณะของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบแบบแผนตามปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีสอนหรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้น

^๓วิทยา ทองดี และคณะ, การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๑๒.

เป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ แต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน^๔

คุณลักษณะสำคัญ (Critical attributes) ของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑. มีปรัชญาหรือแนวคิดหรือความเชื่อพื้นฐานที่เป็นหลักของรูปแบบนั้น
๒. มีการบรรยายหรืออธิบายภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน
๓. มีการจัดระบบ คือ องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการพิสูจน์ทดลองถึงประสิทธิภาพของระบบนั้น
๔. มีการอธิบายกระบวนการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญของระบบนั้น
๕. ระบุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายของเนื้อหาที่จะสอน
๖. มีหลักการหรือสมมติฐานเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอน
๗. มีการวิจัยหรือประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบนั้น ๆ สนับสนุนจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบที่สำคัญ คือ

- ๑) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ
- ๒) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- ๓) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ
- ๔) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

และเพื่อให้เหมาะสมกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบดังนี้

๑. ความสำคัญของรูปแบบ
๒. หลักการของรูปแบบ
๓. วัตถุประสงค์
๔. สาระการเรียนรู้

^๔ ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒๑-๒๔๖.

๕. การจัดกระบวนการเรียนรู้

๖. การประเมินผล^๕

๒. การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้

การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถสรุปขั้นตอนสำคัญในการพัฒนารูปแบบการสอนได้ ดังนี้

๑) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษานวนคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจากการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือปัญหาจากเอกสารผลการวิจัย หรือการสังเกต สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง

๒) การกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการสอน ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ การกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการสอน จะช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุผลสูงสุด

๓) การกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มย่อย ผู้สอนจะต้องเตรียมงาน หรือจัดสภาพการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้การใช้รูปแบบการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๔) การประเมินรูปแบบการสอน เป็นการทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยทั่วไป จะใช้วิธีการต่อไปนี้ คือ ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ และประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการ โดยการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง

(๕) การปรับปรุงรูปแบบการสอนมี ๒ ระยะ คือ ระยะก่อนนำรูปแบบการสอน ไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการสอนในระยะนี้ ใช้ผลจากการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎี เป็นข้อมูลในการปรับปรุง และระยะหลังนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้การปรับปรุงรูปแบบการสอนในระยะนี้อาศัยข้อมูลจากการทดลองใช้เป็นตัวนำในการปรับปรุง และอาจจะมีการนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้และปรับปรุงซ้ำ จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

^๕อ้างแล้ว, ทิศนา ขัมมณี, ศาสตร์การสอน, หน้า ๒๒๑-๒๔๖.

๓. การตรวจสอบรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี ซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์ จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (qualitative) และเชิงปริมาณ (quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบ ควรตรวจสอบ คุณลักษณะ ๒ อย่าง คือ^๖

(๑) การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์/ความเกี่ยวข้อง/เหตุผล ระหว่างตัวแปร

(๒) การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประเมินค่านี้ สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ได้หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากร ก็ได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ ๒ ข้อ คือ การสร้างรูปแบบใหม่หรือ การปรับปรุงหรือพัฒนา รูปแบบเดิม

Eisner^๗ ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการ ความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่า การรับรู้ที่เท่ากันนั้น เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

๑. การประเมินโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (goal-based model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (responsive model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (decision making model) แต่อย่างใด อย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดย ผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณาซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปแต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

^๖ อุทุมพร จามรมาน, “โมเดลคืออะไร”, วารสารวิชาการ, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม, ๒๕๔๑), หน้า ๒๒-๒๖.

^๗ Eisner, E. "Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation", *Journal of Aesthetic Education*, 1976. pp. 192-193.

๒. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (art criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากการวัดคุณค่า ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้ มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้น ในสาขาเฉพาะต้องอาศัยผู้รู้ในเรื่องนั้นจริง ๆ มาเป็นผู้ประเมินผลทั้งนี้เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้น จริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

๓. เป็นรูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือ ว่า ผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

๔. เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

ทั้งนี้ การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (high credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

การประเมินผลรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในการพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องมีการประเมินผลเพื่อให้ทราบว่า รูปแบบนั้นมีคุณภาพมากน้อยเพียงไร

Tyler^๔ กล่าวว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่างกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจงแล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้อย่างดีในภายหลัง Tyler มีความเห็นว่า จุดประสงค์ของการประเมิน คือ

๑. เพื่อตัดสินว่า จุดประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใดไม่ประสบผลสำเร็จก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขต่อไป

^๔ Tyler, R.W., *Education Evaluation: new Roles, New Means*, (Chicago: University of Chicago Press, 1976).

๒. เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ในอันที่จะช่วยให้เข้าใจปัญหาและความต้องการทางการศึกษาได้ และเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการที่จะปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วยได้

จากจุดประสงค์ของการประเมินโปรแกรมดังกล่าวนี้ ไทเลอร์ ได้จัดลำดับขั้นตอนในการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้ดังต่อไปนี้

(๑) ตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้วยข้อความที่ชัดเจนเฉพาะเจาะจง

(๒) กำหนดเนื้อหา หรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่ต้องใช้ให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

(๓) เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการที่จะทำให้เนื้อหาที่วางไว้ ประสบผลสำเร็จ

(๔) ประเมินผลโครงการ โดยการตัดสินด้วยการวัดผลทางการศึกษา หรือทดสอบสัมฤทธิ์ผลในการเรียน

การประเมินผลตามความคิดของไทเลอร์ อาศัยการวัดพฤติกรรมเฉพาะอย่างก่อนและ หลังการเรียน (pre-post measurement of performance) และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ก่อนล่วงหน้า ว่าความสำเร็จระดับใดจึงจะถือว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จการประเมินตามแนวคิดนี้เหมาะสมสำหรับประเมินสรุปผล (Summative evaluation) มากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า

Scriven ได้ให้นิยามการประเมินไว้ว่า “การประเมิน” เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล และการกำหนดเกณฑ์ประกอบในการประเมิน เป้าหมายสำคัญของการประเมินก็คือ การตัดสินคุณค่าให้กับกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องการจะประเมิน Scriven เสนอลักษณะของการประเมินผลรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ ๔ ลักษณะ คือ^๙

(๑) การประเมินผลย่อย (formative evaluation) เป็นการประเมินผลสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจริงในขณะที่ใช้รูปแบบอยู่ เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกระบวนการเรียนรู้

(๒) การประเมินผลรวบยอด (Summative evaluation) เป็นการประเมินผลสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจริงเมื่อสิ้นสุดกระบวนการใช้รูปแบบแล้ว เพื่อตัดสินคุณค่าของรูปแบบ

(๓) การประเมินผลภายใน (intrinsic evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ภายในของตัวมันเองเช่นประเมินเนื้อหา จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของรูปแบบ เป็นต้น

^๙ Scriven, M. The methodology of evaluation. In R. E. Stake (Ed.), **Curriculum evaluation**. AERA Monograph Series on Curriculum Evaluation, (Vol. 6). Chicago: Rand McNally, (1967).

(๔) การประเมินผลสำเร็จ (pay-off evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดจากสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินการรูปแบบ เช่น การประเมินผลที่เกิดจากการสอนของครูที่มีต่อนักเรียนในการตรวจสอบรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และการประเมินผลรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ ผู้วิจัยประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดคือประเมินผู้ใช้รูปแบบ (ครู) ผู้รับผลโดยตรงจากรูปแบบ (เด็กปฐมวัย) และผู้รับผลกระทบจากรูปแบบ (ผู้ปกครอง) โดยจะประเมินใน ๒ ระยะ คือ ประเมินขณะใช้รูปแบบ (formative evaluation) ซึ่งได้แก่การประเมินผลโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และประเมินผลหลังการใช้รูปแบบ (summative evaluation)

๒.๑.๕ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

๒.๑.๕.๑ ความหมายของทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ หมายถึง แนวคิด หรือหลักการ ซึ่งผ่านกระบวนการรวบรวมแนวคิด และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จนเป็นที่ยอมรับว่าสามารถใช้อธิบายลักษณะการเกิดการเรียนรู้ หรือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรได้

๒.๑.๕.๒ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ ทั้งทางจริยธรรมและการกระทำซึ่งส่งผลต่อลักษณะของพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการประยุกต์ใช้การพัฒนา หรือ การสร้างสรรค์ทฤษฎีการเรียนรู้ใหม่ ๆ อีกด้วย

๒.๑.๕.๓ จุดมุ่งหมายของทฤษฎีการเรียนรู้

มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งการอธิบายการเกิดการเรียนรู้ของบุคคล หากครูผู้สอนมี ความรู้ความเข้าใจก็จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่าง รอบด้าน และมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๕.๔ ความสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ผู้เรียน การวางแผนการจัดการเรียนสอน รวมถึงการวัดและการประเมินผู้เรียน หากผู้ดำเนินงานหรือครูผู้สอนสามารถเลือกใช้ทฤษฎีได้อย่างได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทน และมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๕.๕ วิวัฒนาการของทฤษฎีการเรียนรู้

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์^{๑๐} ได้แบ่งทฤษฎีการเรียนรู้ออกเป็น ๓ ช่วง คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ในช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มจิตนิยม หรือกลุ่มเน้นการฝึกจิต หรือสมอง (Mental Discipline) ทฤษฎีการเรียนรู้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) กลุ่มพุทธินิยมหรือ ความรู้ความเข้าใจ (Cognitivist) กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) และกลุ่มผสมผสาน (Eclecticism) และทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนร่วมสมัย (ยุคปัจจุบัน) เช่น ทฤษฎีพหุปัญญา ทฤษฎีการสร้างความรู้ และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ นักวิชาการส่วนใหญ่เริ่มต้นสนใจทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม ต่อมาให้ความสนใจเกี่ยวกับกระบวนการความคิดหรือทางสมอง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการทำให้เกิดการเรียนรู้ จึงเกิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม หรือปัญญานิยมโดยเป็นฐานสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ที่นิยมกันในปัจจุบัน ต่อมานักวิชาการเริ่มให้ความสนใจในเรื่องของจิตใจและความรู้สึกของมนุษย์ ทำให้เกิดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปและแต่ละทฤษฎีต่างก็มีข้อดีและ ข้อจำกัดที่แตกต่างกันไป ซึ่งทำให้นักวิชาการได้เริ่มผสมผสานแนวคิดหลายแนวเข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสานจะเห็นได้ว่าในแต่ละยุคได้มีการพัฒนาในส่วนที่ยังบกพร่องหรือส่วนที่ยังขาดอยู่ จนกระทั่งทำให้ได้ข้อความรู้ที่สมบูรณ์ขึ้น เพื่อใช้เป็นฐานของการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

ช่วงของยุคปัจจุบันนี้ นักวิชาการมีการพัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ให้สามารถตอบโจทย์ของสภาพสังคมในปัจจุบันที่ต้องการให้คนมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ได้เป็นอย่างดี โดยเริ่มจากทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล ที่ได้กล่าวว่าการได้มาซึ่งความรู้ของผู้เรียนต้องมาจากสิ่งที่น่าสนใจ และความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งสามารถใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนได้อีก ทั้งทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่พบกับความรู้ที่มีอยู่เดิมมากกว่าการเป็นผู้รับจากครูเพียงอย่างเดียว ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่มีความหมายมากขึ้น นอกจากนี้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างชิ้นงานจากแนวความคิดของตน โดยจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สร้างสรรค์นวัตกรรมมากกว่าการเป็นผู้ใช้ในอนาคต และทฤษฎีการเรียนรู้แบบ

^{๑๐}ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, ๘๐ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นนทบุรี: พิบาลานซ์ดีไซด์แอนปรินต์, ๒๕๕๙), หน้า ๑๗.

ร่วมมือ ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันสร้างองค์ความรู้ โดยจะเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนเกิดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอีกด้วย

การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องซึ่งผู้สอนจะต้องมีการวิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหา และ วางแผนจัดลำดับ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในผู้เรียน ซึ่งนักการศึกษา (บางท่านเป็นนักปรัชญา นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา) ที่มีความเชื่อแตกต่างกันย่อมทำให้เกิดแนวคิด และวิธีการต่างที่เหมาะสมกับการสอนเนื้อหา หรือกระบวนการมากน้อยต่างกัน ซึ่งการสอนนั้นเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ ความหมายของความเป็นศาสตร์นั้นคือ การสอนมีกระบวนการมีขั้นตอนที่ชัดเจนอย่างเป็นลำดับในเชิงระบบ ส่วนศิลปะนั้น มีหมายความว่า ในการเรียนการสอนนั้นผู้สอนควรคำนึงถึงอารมณ์ความเหมาะสมของสถานการณ์ของบรรยากาศการเรียน คำนึงถึงความรู้สึกรักของผู้เรียน ซึ่งบางครั้งไม่สามารถประเมินออกมาได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นผู้สอนจึงควรทราบถึงเทคนิคการสอน หลักการและทฤษฎี แนวคิด เกี่ยวกับวิธีการคิด และพัฒนาการเรียนรู้ นักการศึกษาได้ประยุกต์และพัฒนาพอสรุปได้ดังนี้

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike)

ธอร์นไดค์ (Thorndike) ซึ่งได้กล่าวว่าการเรียนรู้คือ การที่ผู้เรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยง (Bond) ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง ละได้รับความพึงพอใจจะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ธอร์นไดค์ได้ทำการทดลองพบว่า การเรียนรู้ของอินทรีย์ ที่ด้อยความสามารถเกิดจากการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ซึ่งต่อมาเขานิยมเรียกว่า การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงการทดลองของธอร์นไดค์ ที่รู้จักกันดีที่สุด คือ การเอาแมวหิวใส่ในกรงข้างนอกกรงมีอาหารทิ้งไว้ให้แมวเห็นในกรงมีเชือกซึ่งปลายข้างหนึ่งผูกกับบานประตูไว้ ส่วนปลายอีกข้างหนึ่ง เมื่อถูกดึงจะทำให้ประตูเปิด ธอร์นไดค์ ได้สังเกตเห็นว่า ในระยะแรก ๆ แมวจะวิ่งไปวิ่งมา ข่วนโน่นกัดนี่ เผอิญไปถูกเชือกทำให้ประตูเปิด แมวออกไปกินอาหารได้ เมื่อจับแมวใส่กรงครั้งต่อไปแมวจะดึงเชือกได้เร็วขึ้นจนกระทั่งในที่สุดแมวสามารถดึงเชือกได้ในทันที

ธอร์นไดค์ได้สรุปว่า การลองผิดลองถูกจะนำไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง และการเรียนรู้ ก็คือการที่มีการเชื่อมโยง (Connection) ระหว่างสิ่งเร้า (Stimuli) และการตอบสนอง (Responses) การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูกมีใจความที่สำคัญว่า เมื่ออินทรีย์กระทบสิ่งเร้า อินทรีย์จะลองใช้วิธีตอบสนองต่อสิ่งเร้าหลาย ๆ วิธี จนพบกับวิธีที่เหมาะสมและถูกต้องกับ

เหตุการณ์และสถานการณ์ เมื่อได้รับการตอบสนองที่ถูกต้องก็จะนำไปต่อเนื่องเข้ากับสิ่งเร้านั้น ๆ มีผลให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยมีหลักเกณฑ์และลำดับขั้นที่จะนำไปสู่การเรียนรู้แบบนี้ คือ

๑) มีสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเป็นสิ่งที่เร้าให้อินทรีย์แสดงการตอบสนองหรือแสดงพฤติกรรมออกมา

๒) อินทรีย์จะแสดงอาการตอบสนองหลาย ๆ อย่าง เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

๓) ปฏิกริยาตอบสนองที่ไม่ทำให้เกิดความพอใจจะถูกตัดทิ้งไป

๔) เมื่อปฏิกริยาตอบสนองที่ไม่ทำให้เกิดความพอใจถูกตัดทิ้งไป จนเหลือปฏิกริยาที่ทำให้เกิดความพอใจ อินทรีย์จะถือเอาปฏิกริยาตอบสนองที่ถูกต้องและจะแสดงตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Interaction) นั้นมากระทำอีก

นอกจากนี้ ธอร์นไดค์ ได้ตั้งกฎแห่งการเรียนรู้ขึ้นอีก ๓ กฎ คือ

๑. กฎแห่งผล (Law of Effect) กล่าวว่าเมื่อการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองนำความพอใจมาให้การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองก็จะแน่นแฟ้นขึ้น ถ้าความสัมพันธ์นี้นำความรำคาญใจมาให้ความสัมพันธ์นี้ ก็จะคลายความแน่นแฟ้นลง หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ถ้าจะให้ผู้เรียนรู้จะต้องมีรางวัลให้ (รางวัลมิได้หมายถึงสิ่งของแต่อย่างใด แต่วรรณทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้ผู้เรียนรู้รู้สึกพอใจ เช่น การให้คำชมเชย เป็นต้น) เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมา ถ้าจะให้พฤติกรรมบางอย่างหายไปเมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรม นั้นออกมาจะต้องมีการทำโทษ เมื่อธอร์นไดค์ประกาศกฎแห่งผลออกมาเช่นนี้มีผู้พยายามทดลอง เพิ่มเติมและมีผู้โต้แย้งกันเป็นอันมาก ต่อมาธอร์นไดค์พบว่าการทำโทษ มิได้ทำให้การเชื่อมโยงคลาย

ในที่สุดก็สรุปว่า ถ้าการทำโทษมีผลอยู่บ้างก็ไม่ได้ทำให้การเชื่อมโยงอัน เก่าคลายลง แต่จะเป็นการบังคับให้ผู้เรียนพยายามลองแสดงอาการตอบสนองอย่างอื่น ในที่สุดธอร์นไดค์จึงล้มเลิกกฎแห่งผลที่เกี่ยวกับการลงโทษ แต่ยังคงเหลือกฎแห่งผลในด้านการให้รางวัลไว้ว่ารางวัล เท่านั้นที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น

๒. กฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) จากการสังเกตเมื่อเอาแมวใส่กรงครั้งหลัง แมวจะหาทางออกจากกรงได้เร็วขึ้น เมื่อทดลองนาน ๆ เข้า แมวก็สามารถออกจากกรงได้ทันที ตามลักษณะนี้ธอร์นไดค์อธิบายว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองได้สัมพันธ์แน่นแฟ้นขึ้น และความสัมพันธ์นี้จะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเมื่อมีการฝึกหัดหรือซ้ำบ่อย ๆ และความสัมพันธ์นี้จะคลายอ่อนลงเมื่อไม่ได้ใช้ และธอร์นไดค์เชื่อว่าการกระทำที่ไม่มีรางวัลเป็นผลตอบแทน หลังการตอบสนองนั้น ๆ

สิ้นสุดลงจะต้องลงเอยด้วยความสำเร็จ มิฉะนั้นการกระทำนั้นก็ไม่มีความหมาย แต่หลังจากปี ค.ศ. ๑๙๓๐ ธอร์นไดค์ได้แก้กฎแห่งการฝึกนี้ใหม่ เพราะในบางกรณี กฎแห่งการฝึกและกฎแห่งผลไม่สามารถใช้ในสถานการณ์เดียวกันได้ เช่น เมื่อปิดตาแล้วทดลองหัดลากเส้นให้ยาว ๓ นิ้ว แม้ให้ฝึกหัดลากเส้นเท่าไรก็ตาม ก็ไม่สามารถลากเส้นให้ยาว ๓ นิ้วได้ ดังนั้นการฝึกหัดทำจะมีผลดีต่อการเรียนรู้ด้วยตัวของมันเองไม่ได้จะต้องมีเหตุผลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

ดังนั้น ธอร์นไดค์จึงประกาศยกเลิกกฎแห่งการฝึกนี้ แต่ยังเชื่อว่าการฝึกฝนที่มีการควบคุมที่ดีก็ยังมีผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้นั้นเอง กล่าวคือ ถ้าเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทราบผลของการเรียนแต่ละครั้งว่ายาวหรือสั้นไปเท่าใดการฝึกหัดก็สามารถทำให้ผู้ฝึกหัดมีโอกาสลากเส้นให้ยาว ๓ นิ้วได้

๓. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) ธอร์นไดค์ตั้งกฎแห่งความพร้อมนี้เพื่อเสริมกฎแห่งผล และได้อธิบายไว้ในรูปของการเตรียมตัว และการเตรียมพร้อมในการที่จะตอบสนองกิจกรรมที่ตามมาหลังจากการที่มีการเตรียมตัวพร้อมแล้ว เช่น ในสถานการณ์ของแมวในกรง แมวจะทำอะไรออกมา นั่น แมวจะต้องหิว แมวสามารถเอาเท้าตะปบเชือก ที่ห้อยแขวนอยู่นั้นได้ และมีประสาทสัมผัสที่จะรับรู้ได้ว่าได้รับผลพอใจหรือไม่พฤติกรรมที่แสดงออกไปแล้ว เป็นต้น หรือถ้ามนุษย์พร้อมที่จะเรียนรู้อะไรบางอย่างได้พร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่จำเป็นสำหรับขบวนการการเรียนรู้ นั้น เช่น จะต้องมึร่างกายที่สูงพอแข็งแรงและอยู่ในสภาวะจิตใจที่เหมาะสม ผู้เรียนจะแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมอะไรออกมา นั่น ธอร์นไดค์ให้หลักไว้ ๓ ข้อ คือ

๑) เมื่อหน่วยของการกระทำพร้อมที่จะแสดงออกมา ถ้าผู้กระทำ ทำด้วยความสบายหรือพอใจไม่มีอะไรจะเปลี่ยนแปลงการกระทำนี้ได้

๒) ถ้าหน่วยของการกระทำพร้อมที่จะแสดงออกแต่ไม่ได้แสดง จะทำให้เกิดความไม่สบายใจ

๓) ถ้าหน่วยของการกระทำยังไม่พร้อมที่จะแสดงออกแต่จำเป็นต้องแสดงออก การแสดงออกนั้น ๆ กระทำไปด้วยความไม่สบายใจ ไม่พอใจเช่นกัน ถึงแม้ว่าธอร์นไดค์ได้ปรับปรุงแก้ไขและขยายแนวความคิดของเขาอยู่ตลอดเวลา ทำให้กฎแห่งความพร้อมและกฎแห่งการฝึกหัดหย่อนความสำคัญไป ยังคงเหลือเพียงกฎแห่งผลที่เป็นที่ยอมรับกันอยู่ แต่ในกฎนี้ก็เหลือเพียงด้านของรางวัลที่มีผลต่อการเรียนรู้ ส่วนด้านการลงโทษกับการเรียนรู้ที่ถูกตัดทิ้งไป

๒.๑.๕.๖ การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

๑. ในการเรียนการสอนครูต้องให้ความสำคัญ และความเข้าใจในความแตกต่างของผู้เรียน ทั้งแตกต่างทางด้านอารมณ์ ด้านความชอบ ความสนใจ การตอบสนองได้ไม่เท่ากัน ต้องสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียนให้กับผู้เรียน เช่น ชี้ให้เห็นประโยชน์ หาบุคคลตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น

๒. การวางเงื่อนไข ครูควรมีการวางเงื่อนไขในการเรียน เช่น หากผู้เรียนสอบ หรือ ทำผลงานได้สำเร็จจะให้ทำกิจกรรมนันทนาการเพื่อคลายความเครียด เป็นต้น และควรใช้การวางเงื่อนไขที่แตกต่างกันไม่ใช่ใช้เพียงเงื่อนไขเดียว อาจจะเป็นการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสนุก ๆ การเล่นเกม การพาไปทัศนศึกษา การให้ดูวิดีโอ

๓. ในการสอน ควรมีการใช้การเสริมแรงทางบวกแก่ผู้เรียน เช่น การให้คะแนน การให้ของรางวัลการกล่าวคำชมเชย เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และควรสังเกตว่าการเสริมแรง แบบใดที่ผู้เรียนชอบส่งผลต่อการตอบสนองพฤติกรรมที่ดี ควรมีการใช้การเสริมแรงที่หลากหลาย

๔. ครูผู้สอนไม่ควรใช้การลงโทษที่รุนแรงเกินไป เพราะนอกจากจะไม่เกิดการเรียนรู้แล้วยังทำให้ผู้เรียนผู้เรียนเกิดความอคติอีกด้วย ควรใช้วิธีการงดการเสริมแรงเมื่อผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

๕. ก่อนดำเนินการสอนครูต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านอุปกรณ์การเรียน และครูผู้สอนต้องสร้างความพร้อมทางความรู้ให้กับผู้เรียนด้วย คือ การอธิบายของความรู้เดิมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการจำได้ถึงเนื้อหาก่อนหน้านี้ที่เคยศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้^{๑๑}

๖. ครูผู้สอนควรมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการฝึกหัด คือ การให้การบ้าน การให้ทำแบบฝึกหัดบ่อย ๆ แต่ควรแบบฝึกหัดที่เป็นเรื่องเดียวกันแต่มีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

๒. ทฤษฎีการกลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt 's Theory)

^{๑๑} มัณฑรา ธรรมบุศย์, “ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <<https://sites.google.com/site/psychologybkf1/home/citwithya-kar-reiyn-ru/thvsdi-kar-reiyn-ru-khxng-th-xrn-dikh>>.[๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔].

ทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มเกสตัลท์ เกิดจากนักจิตวิทยาชาวเยอรมันตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๑๒ โดยมีผู้นำกลุ่มคือ เวอร์ไฮเมอร์ (Wertheimer) โคห์เลอร์ (Kohler) คอฟฟ์กา (Koffka) และเลวิน (Lewin) ทั้งกลุ่มมีแนวความคิดว่า การเรียนรู้เกิดจากการจัดประสบการณ์ทั้งหลายที่อยู่กระจัดกระจายให้มารวมกันเสียก่อน แล้วจึงพิจารณาส่วนย่อยต่อไป

๑) กฎการเรียนรู้

หลักการเรียนรู้ของทฤษฎี กลุ่มเกสตัลท์เน้นการเรียนรู้ที่ส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อย ซึ่งจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และการเรียนรู้เกิดขึ้นจาก ๒ ลักษณะคือ

(๑) การรับรู้ (Perception) เป็นการแปลความหมายจากการสัมผัสด้วย อวัยวะสัมผัสทั้ง ๕ ส่วนคือ หู ตา จมูก ลิ้นและผิวหนัง การรับรู้ทางสายตาคะประมาณร้อยละ ๗๕ ของการรับรู้ทั้งหมด ดังนั้นกลุ่มของเกสตัลท์จึงจัดระเบียบการรับรู้โดยแบ่งเป็นกฎ ๕ ข้อ เรียกว่า กฎแห่งการจัดระเบียบ คือ

๑. กฎแห่งความชัดเจน (Clearness) การเรียนรู้ที่ดีต้องมีความชัดเจนและแน่นอน เพราะผู้เรียนมีประสบการณ์เดิมแตกต่างกัน

๒. กฎแห่งความคล้ายคลึง (Law of Similarity) เป็นการวางหลักการรับรู้ในสิ่งที่คล้ายคลึงกันเพื่อจะได้รู้ว่าสามารถจัดเข้ากลุ่มเดียวกัน

๓. กฎแห่งความใกล้ชิด (Law of Proximity) เป็นการกล่าวถึงว่าถ้าสิ่งใดหรือสถานการณ์ใดที่มีความใกล้ชิดกัน ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งนั้นไว้แบบเดียวกัน

๔. กฎแห่งความต่อเนื่อง (Law of Continuity) สิ่งเร้าที่มีทิศทางในแนวเดียวกัน ซึ่งผู้เรียนจะรับรู้ว่าเป็นพวกเดียวกัน

๕. กฎแห่งความสมบูรณ์ (Law of Closser) สิ่งเร้าที่ขาดหายไปผู้เรียนสามารถรับรู้ให้เป็นภาพสมบูรณ์ได้โดยอาศัยประสบการณ์เดิม

(๒) การหยั่งเห็น (Insight) หมายถึง การเกิดความคิดแวบขึ้นมาทันทีทันใด ในขณะที่ประสบปัญหาโดยมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาตั้งแต่เริ่มแรกเป็นขั้นตอนจน สามารถแก้ปัญหาได้ เป็นการมองเห็นสถานการณ์ในแนวทางใหม่ ๆ ขึ้น โดยเกิดจากความเข้าใจและความรู้สึกที่มีต่อสถานการณ์ว่าได้ยินได้ค้นพบแล้ว ผู้เรียนจะมองเห็นช่องทางการแก้ปัญหาขึ้นได้ทันทีทันใด

การทดลองที่แสดงการหยั่งเห็นในการเรียนรู้โคลเลอร์ได้ทดลอง โดยการขังลิงชิมแปนซี ตัวหนึ่งไว้ในกรงที่ใหญ่พอที่ลิงจะอยู่ได้ภายในกรงมีไม้หลายท่อน มีลักษณะสั้น ยาว ต่างกันวางอยู่ นอกกรงเขาได้แขวนกล้วยไว้หวีหนึ่ง เกินกว่าที่ลิงจะเอื้อมหยิบได้ การใช้ท่อนไม้เหล่านั้น บางท่อน ก็สั้นเกินไปสอยกล้วยไม่ถึงเหมือนกัน มีบางท่อนยาวพอที่จะสอยกินกล้วยได้

๑) การทดลองที่แสดงการหยั่งเห็นในการเรียนรู้ในขั้นแรก ลิงชิมแปนซีพยายามใช้มือเอื้อมหยิบกล้วย แต่ไม่สำเร็จ แม้ว่าจะได้ลองทำหลายครั้งเป็นเวลานาน มันก็หันไปมองรอบ ๆ กรง เขย่ากรง ส่งเสียงร้อง และปีนปาย แต่เมื่อไม่ได้ผล มันจึงหันมาลองจับไม้เล่น ใช้ไม้สั้นสอยกล้วยแต่ก็ไม่ได้ผล มันจึงหันมาลองจับไม้สั้นอื่นเล่นและใช้ไม้สั้นสอยกล้วย การกระทำเกิดขึ้นเร็วและสมบูรณ์ไม่ได้ค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้า ๆ ในที่สุดมันก็สามารถใช้ไม้สอยกล้วยมากินได้

๒) วิธีการที่ลิงใช้แก้ปัญหานี้ โคลเลอร์เรียกพฤติกรรมนี้ว่า เป็นการหยั่งเห็น เป็นการมองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหาโดยลิงชิมแปนซีได้มีการรับรู้ในความสัมพันธ์ ระหว่างไม้สอยกล้วยที่แขวนอยู่ข้างนอกกรงและสามารถใช้ไม้สั้นสอยกล้วยได้เป็นการนำไปสู่เป้าหมาย

๓) กระบวนการแก้ปัญหาของลิงชิมแปนซี ๑. วิธีการแก้ปัญหาโดยการหยั่งเห็นจะเกิดขึ้นทันทีทันใด เหมือนความกระจ่างแจ้งในใจ ๒. การเรียนรู้การหยั่งเห็นเป็นการที่ผู้เรียนมองเห็นรับรู้ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ ไม่ใช่เป็นการตอบสนองของสิ่งเร้าเพียงอย่างเดียว ๓. ความรู้เดิมของผู้เรียน ประสบการณ์ของผู้เรียนมีส่วนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการหยั่งเห็นในเหตุการณ์ที่ประกอบขึ้นเป็นปัญหาและช่วยให้ การหยั่งเห็นเกิดขึ้นเร็ว

๒) การนำทฤษฎีนี้มาใช้ในการเรียนการสอน

การนำทฤษฎีประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน นักจิตวิทยากลุ่มนี้คิดว่า ในการเรียนรู้ของพวกเราเป็นการเรียนรู้ด้วยการหยั่งเห็นซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และคิดว่าอะไรเป็นอย่างไร ปัญหาที่แจ่มชัดขึ้นเอง เนื่องจากการเห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ของปัญหามีหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยการหยั่งเห็นดังนี้

๑) ในการสอนครูควรจะให้ผู้เรียนมองเห็นโครงสร้างทั้งหมดของเรื่องที่จะสอนก่อน เพื่อให้เด็กเกิดการรับรู้เป็นส่วนรวม แล้วจึงแยกส่วนออกมาสอนเป็นตอน ๆ

๒) เน้นให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเข้าใจมากกว่าเน้นการเรียนแบบท่องจำ การเรียนด้วยความเข้าใจต้องอาศัยสื่อที่ชัดเจนประกอบการเรียนและต้องเรียนด้วยการปฏิบัติจริง หรือ ผู้เรียนลงมือกระทำเอง (Learning by Doing)

๓) ฝึกให้ผู้เรียนสามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่เรียนไปแล้วกับความรู้ใหม่ ว่ามีความแตกต่าง และคล้ายคลึงกันอย่างไรเพื่อช่วยให้จำได้นาน

๔) นำแนวคิดของทฤษฎีนี้ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ว่าควรทำความเข้าใจ โดยมอง ปัญหาทุกแง่ทุกมุม ไม่ควรมองปัญหาโดยมีอคติ และใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลในการแก้ปัญหา

๕) นำไปใช้ในการทำความเข้าใจบุคคลว่า ควรมองเขาในภาพรวม (The Whole Person) คือ การศึกษาคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลกับความมีเหตุผล ไม่ตัดสินความดีความชั่วของ บุคคล โดยมองด้านใดด้านหนึ่งของเขาเท่านั้น

๖) นำไปใช้ในการทำความเข้าใจบุคคลว่า ควรมองเขาในภาพรวม (The Whole Person) คือ การศึกษาคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลกับความมีเหตุผล ไม่ตัดสินความดีความชั่วของ บุคคล โดยมองด้านใดด้านหนึ่งของเขาเท่านั้น

๓. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ (B.F. Skinner)

สกินเนอร์มีแนวคิดว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขและสภาวะแวดล้อม ที่เหมาะสม เพราะทฤษฎีนี้ต้องการเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม สิ่งสนับสนุนและการลงโทษ สกินเนอร์มองว่า พฤติกรรมของมนุษย์เป็นพฤติกรรมที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมของตนเอง พฤติกรรมของมนุษย์ จะคงอยู่ ตลอดไป จำเป็นต้องมีการเสริมแรง ซึ่งการเสริมแรงนี้มีทั้งการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) และการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement)

การเสริมแรง หมายถึง ผลของพฤติกรรมใด ๆ ที่ทำให้พฤติกรรมนั้นเข้มแข็งขึ้น การเสริมแรงทางบวก หมายถึง สภาพการณ์ที่ช่วยให้พฤติกรรมโอเปอเรนท์เกิดขึ้นในด้านความที่น่าจะเป็นไปได้ ส่วนการเสริมแรงทางลบเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์อาจจะทำให้พฤติกรรมโอเปอเรนท์ เกิดขึ้นได้ในการดำเนินการเสริมเรงนั้น

สกินเนอร์ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยได้แยกวิธีการเสริมแรงออกเป็น ๒ วิธี คือ

๑) การให้การเสริมแรงทุกครั้ง (Continuous Reinforcement) เป็นการให้การเสริมแรงทุกครั้งที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้

๒) การให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราว (Partial Reinforcement) เป็นการให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราวโดยไม่ให้ทุกครั้งที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยแยกการเสริมแรงเป็นครั้งคราว ได้ดังนี้

(๑) เสริมแรงตามอัตราส่วนที่แน่นอน

(๒) เสริมแรงตามอัตราส่วนที่ไม่แน่นอน

(๓) เสริมแรงตามช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน

(๔) เสริมแรงตามช่วงเวลาที่ไม่แน่นอน

การเสริมแรงแต่ละวิธีให้ผลต่อการแสดงพฤติกรรมที่ต่างกัน และพบว่าการเสริมแรงตามอัตราส่วนที่ไม่แน่นอนจะให้ผลดีในด้านที่พฤติกรรมที่พึงประสงค์จะเกิดขึ้นในอัตราสูงมาก และเกิดขึ้นต่อไปอีกเป็นเวลานานหลังจากที่ไม่ได้รับการเสริมแรง

จากการศึกษาและทดลองของสกินเนอร์นั้น สามารถสรุปเป็นลักษณะ และทฤษฎีการเรียนรู้ของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์หรือทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำได้ดังนี้

๑) การกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรงแนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลงและหายไปในที่สุด

๒) การเสริมแรงที่เปลี่ยนแปลงทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว

๓) การลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็วและลืมเร็ว

๔) การให้แรงเสริมหรือให้รางวัลเมื่อผู้เรียนกระทำพฤติกรรมที่ต้องการ สามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้

๒) การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ไปใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย

๑. การใช้เสริมแรง (Reinforcement) ทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรม ครูควรให้การเสริมแรง โดยการชมเชยหรือให้แรงจูงใจโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้รางวัล ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้ต้องการให้ผู้ชื่นชมหรือเห็นว่าตนเองสำคัญกว่าคนอื่น การให้แรงจูงใจจะทำให้เด็กเกิดความสนใจ พอใจที่จะเรียน

๒. การปลูกฝังพฤติกรรมบางอย่างและการลดพฤติกรรมบางอย่าง (Shaping Behavior) หลักการสำคัญของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ก็คือการควบคุมการตอบสนองด้วยวิธีการเสริมแรง กล่าวคือ เราจะให้การเสริมแรงเฉพาะในเรื่องที่ต้องการเพื่อให้เกิดเป็นนิสัยติดตัวดังนั้นถ้าเราต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมใหม่ในเรื่องใด ก็ควรให้การเสริมแรงพฤติกรรมนั้น เพื่อให้เด็กทำต่อไปจนเป็นนิสัย แต่ถ้าต้องการให้พฤติกรรมใดหายไปก็ควรลดการเสริมแรงพฤติกรรมนั้น ก็จะทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนานั้นหายไป การปลูกฝังพฤติกรรมใหม่ให้แก่เด็กโดยการใช้การเสริมแรงเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรม ครูควรมีการวางแผนให้เหมาะสม

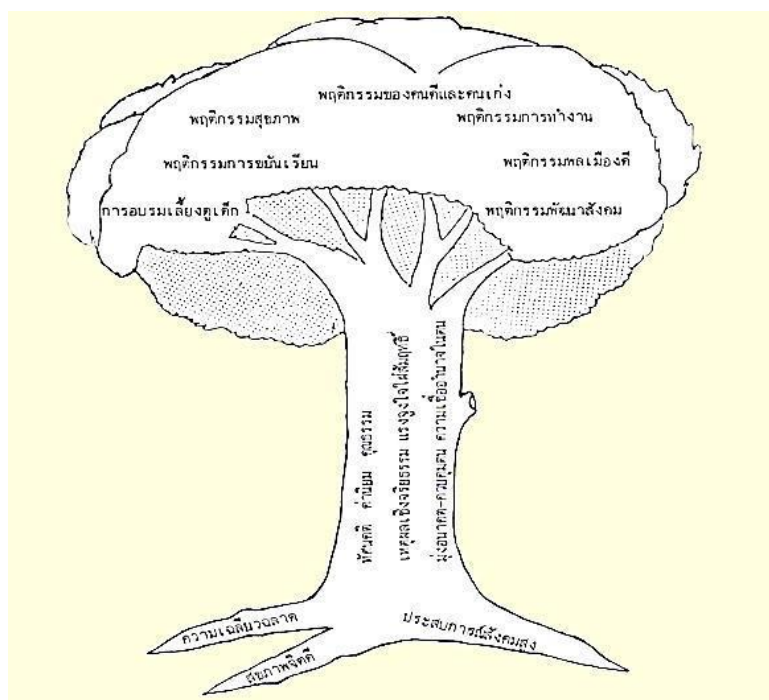
๓. บทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Maching) และเครื่องช่วยสอน (Teaching Learning) สกินเนอร์ได้เสนอการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งจัดแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็น ส่วนย่อย ๆ เป็นขั้น ๆ และจัดลำดับให้เป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้เรียนได้ง่าย และเมื่อสำเร็จแต่ละขั้นจะได้รับแรงเสริม หรือให้รางวัลทันที ทั้งบทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอนต่างเน้นให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีคำตอบที่ถูกต้องไว้ให้ ซึ่งบทเรียนดังกล่าวควรนำมาใช้ประกอบการเรียน การสอนจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ทฤษฎีพัฒนาการของอีริกสันอีริกสัน (Erikson) ได้เน้น ความสำคัญที่วัยของเด็ก ขั้นตอนของการพัฒนาการและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็กว่า ถ้าเด็กอยู่ใน สิ่งแวดล้อมที่เขาพอใจ ประสบความสำเร็จ เขาจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจผู้อื่น แต่ถ้าเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ไม่พอใจ จะมองโลกในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและไม่ วางใจผู้อื่น อีริกสัน ยังได้ย้ำว่า ถ้าหากเด็กไม่พัฒนาและผ่านขั้นต้นแล้ว เด็กก็จะไม่สามารถพัฒนาใน ขั้นต่อ ๆ ไปได้ การนำมาใช้ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา นั้น การจัดกิจกรรมในชั้นก่อน ประถมศึกษา เน้นการที่เด็กได้ประสบความสำเร็จและพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ต่อ เพื่อนฝูงและต่อครู ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมองสังคมใหม่ สังคมโรงเรียนในด้านดี มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจ ต่อผู้อื่น และถ้าหากว่าเด็กพอใจและมองโรงเรียนในแง่ดีแล้ว เด็กก็อยากมาโรงเรียน ก็จะได้รับ การพัฒนาให้เจริญเติบโตขึ้น การช่วยเหลือตนเอง เช่น การไปห้องน้ำ การแต่งกาย การเก็บของเล่นเข้าที่ นั้น ในระยะเริ่มต้น ครูจะดูแลอยู่อย่างใกล้ชิด และใช้การชมเชย การชักชวนให้ทำกิจกรรมร่วมกับครู ก็จะเป็นการไม่บังคับเด็กไม่เกิดการต่อต้านและเกิดความพอใจเป็นรางวัลในการทำกิจกรรมช่วยเหลือ การหัวเราะเยาะในสิ่งที่เด็กทำ หรือการจัดแข่งขันผลงานที่อาจจะก่อให้เกิดการละอาย ก็ไม่ควรใช้ เพราะจะทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออกอีกต่อไปกิจกรรมในระดับก่อนประถมศึกษา เน้นผ่านการเล่น ซึ่ง เป็นการสนุกสนาน สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ ก็เรียกร้องและเชิญชวนต่อการเข้าร่วมการใช้จินตนาการ บทบาท สมมติ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อพัฒนาของเด็กวัยนี้ ก็มีการจัดให้อยู่ตลอดเวลา^{๑๒}

๔. ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

^{๑๒} วิทยา ทองดี และคณะ, การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๒๖.

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมเป็นทฤษฎีทางจริยธรรมทฤษฎีแรกในประเทศไทย โดยที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน^{๓๓}ได้สร้างนี้ขึ้นจากการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของพฤติกรรมประเภทต่างๆของคนไทยทั้งเด็ก และผู้ใหญ่ทั่วประเทศงานวิจัยพื้นฐานนี้เป็นงานวิจัย ๓ ประเภท คือ งานวิจัยเชิงความสัมพันธ์ งานวิจัยเชิงทดลอง และงานวิจัยเชิงทดลองพัฒนาหรือ เสริมสร้างจิตลักษณะบางประการ ในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของพฤติกรรม ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมที่ศึกษาทั้งสาเหตุจากภายใน เช่น ลักษณะทางจิต บุคลิกภาพ และสถานการณ์ภายนอก เช่น การอบรมเลี้ยงดู การเห็นแบบอย่างจากเพื่อน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะที่สำคัญหลายเรื่อง เช่น ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นต้น ต้นไม้อจริยธรรมมี ๓ ส่วนคือ ส่วนที่เป็นดอก ผลของต้นไม้อซึ่งก็คือ พฤติกรรมของคนดีคือคนที่ทำความดีละเว้นความชั่วพฤติกรรมของคนเก่งคือคนที่ทำงาน ประกอบอาชีพด้วยความขยันขันแข็ง ทำเพื่อส่วนรวม การที่จะเป็นคนเช่นนี้ได้ต้องเกิดจากสาเหตุที่ดี ส่วนของลำต้นคือ ๑) มีลักษณะทางจิตที่เหมาะสม ได้แก่การมีทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจริยธรรมนั้น ๆ ๒) มีเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นหรือส่วนรวม หรือด้วยหลักคุณธรรมสากล ๓) มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ๔) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ๕) มีความเชื่ออำนาจในตน นอกจากลักษณะทางจิตใจดังกล่าวแล้ว พฤติกรรมของคนดีคนเก่งจะเกิดขึ้นได้ เมื่อบุคคลมีลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการคือ มีสติปัญญาหรือความเฉลียวฉลาด มีสุขภาพจิตดีและมีประสบการณ์ทางสังคม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราลักษณะพื้นฐานนี้เปรียบเสมือนรากที่หาอาหารมาเลี้ยงลำต้น จึงจัดเป็นสาเหตุสำคัญของการพัฒนา ลักษณะทางจิต ๕ ประการที่ลำต้นซึ่งจะก่อให้เกิดผล เป็นคนดีคนเก่ง ซึ่งเป็นส่วนของดอกและผลของต้นไม้อ

^{๓๓} ดวงเดือน พันธุมนาวิน, “ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล”, (กรุงเทพมหานคร : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า 53.

ภาพที่ ๒.๑ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

แสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ ๕ ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ ๓ ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อม ที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง ๕ ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตทั้ง ๕ ลักษณะนี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ ๓ ด้านดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน ๕ ด้านนี้โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการจึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี และของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการที่รากนี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ ๕ ประการที่ลำต้น หากบุคคลมีพื้นฐานทางด้านจิตใจเป็นปกติและได้รับประสบการณ์ทางสังคมที่เหมาะสม บุคคลนั้นก็จะสามารถพัฒนาโดยธรรมชาติ แต่ในสังคมไทยมีการวิจัยพบว่า พัฒนาการหยุดชะงักอย่างไม่เหมาะสมกับวัย กล่าวคือผู้ใหญ่จำนวนหนึ่งซึ่งสมควรพัฒนาการใช้เหตุผล ไปถึงขั้นสูงแล้วแต่ยังหยุดชะงักที่ขั้นต่ำ เช่น ยังยึดหลักแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนพวกพ้อง เป็นต้น บุคคลที่มีแรงจูงใจดังกล่าวจึงยังไม่สามารถคิดประโยชน์เพื่อสังคม

ได้ ดังนั้น บุคคลจึงควรมีการตรวจสอบจริยธรรมของตัวเองอยู่ตลอดเวลาการบันทึกกิจกรรมที่ได้กระทำแต่ละวัน ทำให้ได้ข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ดีขึ้น ซึ่งการบันทึกข้อมูลการปฏิบัติ หรือกิจกรรมที่ได้กระทำ เสมือนการปฏิบัติธรรมโดยวิธีนั่งสมาธิ เพราะในขณะที่จิตกำลังทบทวนสิ่งที่ได้กระทำ เสมือนเป็นการพิจารณาตัวเอง พิจารณาการกระทำดีและไม่ดี ในขณะที่จิตพิจารณาก็จะเกิดสมาธิ และเมื่อได้พิจารณาตนเองแล้ว ก็สามารถเข้าใจตนเองและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ ซึ่งเป็นเสมือนเกิดปัญญาในการนำพาชีวิตผ่านพ้นทุกข์ได้^{๔๔}

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้วิถีพุทธ

วิถีพุทธ เป็นแนวทางดำเนินชีวิต (Buddhist way of life) ที่เป็นมัชฌิมาปฏิปทา โดยยึดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือเป็นวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชาวไทยซึ่งได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคแรกของประเทศชาติไทย จนกล่าวได้ว่า วิถีพุทธ คือ วิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่จนมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ทั่วโลกตระหนักและให้การยอมรับ ซึ่งพุทธธรรมหรือพุทธศาสนาเป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของโลก และชีวิตที่แท้จริง และฝึกให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ตั้งแต่ระดับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนทั่วไป คือ การกิน การอยู่ การดู การฟัง เป็น จนถึงระดับการดำเนินชีวิตของนักบวช ผู้มุ่งมีชีวิตที่บริสุทธิ์ และในทุกระดับยังผลให้ผู้ศึกษาเองมีความสุขพร้อม ๆ กับช่วยให้คนรอบข้างและสังคมมีความสุขพร้อมกันไปด้วยอย่างชัดเจน^{๔๕}

๒.๒.๑ ความรู้เกี่ยวกับวิถีพุทธ

พุทธธรรมมีกรอบการพัฒนาหลักเป็นระบบการศึกษา ๓ ประการ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ อธิศีล ศึกษา อธิจิตตสิกขาและอธิปัญญาสิกขา ที่เรียกสั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกหัดอบรม เพื่อพัฒนากาย ความประพฤติ จิตใจ และปัญญา ไตรสิกขานี้เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านและทุกวัย มีความยากง่ายตั้งแต่เรื่องเบื้องต้นทั้งของเด็กและผู้ใหญ่จนถึงเรื่องละเอียดซับซ้อนที่ยากจะหาองค์ความรู้อื่นใดมาเทียบได้ การศึกษาของกุลบุตรกุลธิดาและผู้ใหญ่ทั้งหลายในอดีตอันยาวนานของไทย มีฐานจากการใช้พุทธธรรมมาอบรมสั่งสอนแต่อาจไม่มีระบบของ

^{๔๔} วชิรา เล่าเรียนดี, ประณัฐ กิจรุ่งเรือง, อรพิน ศิริสัมพันธ์, กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (นครปฐม : เพชรเกษมพรินต์ติ้ง, ๒๕๖๐), หน้า ๑๕

^{๔๕} กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษากการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๙-๑๑.

การศึกษาบังคับอย่างในยุคปัจจุบัน แม้ในปัจจุบันจะมีการศึกษาภาคบังคับแก่คนส่วนใหญ่ แต่ก็ได้นำเอาพุทธธรรมมาเป็นฐานของการศึกษา แต่นำระบบและองค์ความรู้ตามโลกวัตถุนิยมโดยมีฐานจากประเทศตะวันตกมาเป็นแกนในการจัดการศึกษา ทำให้พุทธธรรมเริ่มห่างเหินจากวิถีชีวิตของคนไทย ยุคปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายในคุณค่าของพุทธธรรม และจากการที่เป็นฐานของวัฒนธรรมไทยมาแต่อดีต

ดังนั้น ด้วยคุณค่าอันอนันต์ขององค์ความรู้ตามแนวพุทธในการศึกษาพัฒนาผู้เรียนทุกวัย ผู้วิจัย จึงมีแนวความคิดที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ โดยนำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาเชื่อมโยงกับระบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาเยาวชนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่มีคุณสมบัติของการเป็นทั้งคนดี มีปัญญา มีความสุขอย่างแท้จริง

๒.๒.๒ การเรียนการสอนตามแนวพุทธ

การเรียนการสอนตามแนวพุทธ มีลักษณะเด่น คือ สถานศึกษาจะจัดการศึกษาตามปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือการจัดเป็นระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คือ ใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต และการจัดดำเนินการของสถานศึกษา จะแสดงถึงการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโมหะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนดังกล่าว จัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรม ทั้งศีลหรือพฤติกรรมหรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม สมานหรือ ด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข และปัญญาที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่เหมาะสม (โยนิโสมนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกัลยาณมิตรสำคัญที่รักและปรารถนาดีที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม^{๑๖}

^{๑๖}กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ, หน้า ๑๒-๑๓.

นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธ ต้องคำนึงสิ่งต่อไปนี้^{๑๗}

๑. หลักการจัดวิธีพุทธสู่วิถีการเรียนรู้ จะต้องบูรณาการหลักพุทธธรรมสู่การจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อนำสู่การรู้เข้าใจ ความจริง โดยจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในทุกสถานการณ์ทุกสถานที่ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมพร้อม ทั้งประสานความร่วมมือวัด/คณะสงฆ์ และชุมชนในการจัดการเรียนรู้

๒. หลักธรรมสำคัญสู่การจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธ ได้แก่ พรโตโฆษะ (ตามหลัก กัลยาณมิตร) โยนิโสมนสิการ ไตรสิกขา หลักอริยสัจ ๔ หลักอิทธิบาท ๔ และหลักภavana ๔

๓. ครูผู้สอน จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในลักษณะ “สอนให้รู้ ให้ทำดู อยู่ให้เห็น” อย่างสม่ำเสมอ โดยเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน มีเมตตาธรรม อ่อนโยน อดทน อดกลั้น และสร้างเสริมกำลังใจแก่ ผู้เรียนอยู่

๔. กระบวนการเรียนรู้ จะต้องพัฒนาผู้เรียนรอบด้านสมดุล สมบูรณ์ ทั้งกาย (กายภavana) ความประพฤติ (ศีลภavana) จิตใจ (จิตตภavana) ปัญญา (ปัญญาภavana) โดยจัดโอกาสส่งเสริมให้ ผู้เรียน ได้เรียนรู้ และปฏิบัติธรรมอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต (กิน อยู่ ดู ฟัง) พร้อมทั้งสร้างเสริมให้เกิด วัฒนธรรม แสวงปัญญาและวัฒนธรรมเมตตา เน้นให้เกิดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ เข้าใจและ ค้นพบคุณค่าแท้ ของสรรพสิ่ง

๕. การวัดผลและประเมินผลตามแนวพุทธ ดำเนินการวัดประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้ วิธีการหลากหลาย เหมาะสม และมีจุดเน้นที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการวัดประเมินผล สามารถทำได้ ครอบคลุมตามหลักภavana ๔ ได้แก่ ด้านพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (ด้านกายภavana) ด้านพฤติกรรมที่มีต่อคนอื่น (ศีลภavana) ด้านคุณลักษณะของจิตใจ (จิตตภavana) และด้านปัญญาที่มี ความคิด ความรู้ที่ถูกต้อง (ปัญญาภavana) ซึ่งข้อมูลจากการวัดประเมินผลที่เหมาะสม รอบคอบ จะ ช่วยให้การพัฒนา ต่อเนื่องและมีความชัดเจนได้มาก

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการนำความรู้ความเข้าใจในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้ามา เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมุ่งศึกษา แก้ปัญหาหรือ แสวงหาความรู้อย่างเป็นองค์รวมโดยผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (พรโตโฆษะ) ที่เป็น กัลยาณมิตร เอื้อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสวงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนา

^{๑๗}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พิมพ์ครั้งที่ ๒, รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘-๒๐.

นักเรียนดังกล่าว จัดผ่านระบบไตรสิกขา ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนได้กำหนดขั้นตอนการเรียนการสอนไว้เป็น ๗ ขั้นตอน คือ ขั้นที่ ๑ ขั้นสร้างศรัทธาและเสนอปัญหาข้อสงสัย ขั้นที่ ๒ ขั้นสังเกต ขั้นที่ ๓ ขั้นสัมผัส ขั้นที่ ๔ ขั้นสำรวจ ขั้นที่ ๕ ขั้นสืบค้น ขั้นที่ ๖ ขั้นสังสมปัญหาและลงข้อสรุป ขั้นที่ ๗ ขั้นประเมินผล และประยุกต์ใช้ โดยแบ่งการวัดผลออกเป็น ๔ ด้าน คือ กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา เพื่อช่วยให้ การพัฒนาต่อเนื่อง และมีความชัดเจนมากขึ้น

๒.๒.๓ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ

จุดเริ่มต้นของกระบวนการของการศึกษาหรือการพัฒนาปัญญานั้น กระบวนการศึกษาภายในตัวบุคคลจะเริ่มต้นและดำเนินไปได้ ต้องอาศัยความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม และอิทธิพลจากภายนอกเป็นแรงผลักดัน ถ้าได้รับการถ่ายทอดชักจูงเรียนรู้จากแหล่งที่ถูกต้อง รู้จักการพิจารณาโลกและชีวิตให้ถูกต้อง สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง จะทำให้เกิดสัมมาทิฐิ นำไปสู่การศึกษาที่ถูกต้อง ในทางตรงกันข้ามถ้าได้รับอิทธิพลภายนอกไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดมิจฉาทิฐิ นำไปสู่ความรู้ การศึกษา และ แหล่งที่มาเบื้องต้นที่ทำให้เกิดสัมมาทิฐิ คือ ปัจจยภายนอก และปัจจยภายใน ซึ่งเป็นแกนนำและเป็นตัว ยืนของกระบวนการศึกษาทั้งหมด^{๑๔}

การเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธนั้น ได้นำหลักธรรมสำคัญของพุทธศาสนา จำนวน ๗ หลักธรรม ซึ่งถือว่าเป็นทฤษฎีทางการศึกษามาสร้างเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ตามแนวพุทธ ได้แก่ ปรัตโฆสะ (กัลยาณมิตร) หลักโยนิโสมนสิการ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ๔ หลักอิทธิบาท ๔ หลักพรหมวิหาร๔ และหลักภาวนา๔ ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ปรัตโฆสะ (กัลยาณมิตร)

ปรัตโฆสะ คือ เสียงจากผู้อื่น การกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก เช่น การสั่งสอน แนะนำ การถ่ายทอด การโฆษณา คำบอกเล่า ข่าวสาร ข้อเขียน คำชี้แจง อธิบาย การเรียนรู้จากผู้อื่นในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องจากบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ปัจจยทางสังคม อาจเรียกง่าย ๆ ว่า วิธีการแห่งศรัทธา

^{๑๔}พระพรหมคุณาภรณ์, พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๖๒๑.

กัลยาณมิตร คือ หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้เชื่อมโยงให้บุคคลติดต่อกับโลกทางสังคมอย่างถูกต้องเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน อันเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนามนุษย์ กัลยาณมิตร หมายถึง บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอนแนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่วยสอน หรือเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นดำเนินไปในแนวทางแห่งการฝึกฝนอบรมอย่างถูกต้อง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรจะต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นคนดี เป็นคนมีปัญญา และเป็นคนมีคุณธรรม โดยเฉพาะมีคุณสมบัติพื้นฐานที่เรียกว่า กัลยาณมิตรธรรม ๗ ประการ ดังนี้^{๑๔}

๑) ปิโย (น่ารัก) คือ เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนม เป็นกันเอง ชวนใจผู้เรียนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม

๒) ครุ (น่าเคารพ) คือ มีความประพฤติควรแก่ฐานะ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย

๓) ภาวนิโย (น่าเจริญใจ) คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง ทำให้ศิษย์เอย่อย่าง และรำลึกถึง ด้วยความซาบซึ้ง มั่นใจ และภาคภูมิใจ

๔) วัตตะ (รู้จักพูดให้ได้ผล) คือ พูดเป็น รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี

๕) วณัณขโม ทนต่อถ้อยคำ) คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถามแม้จุกจิก ตลอดจนคำล่วงเกิน และคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ อดทนฟังได้ ไม่เบื่อหน่าย ไม่เสียอารมณ์

๖) คัมภีรญจะ กะถัง กัตตะ (ถลงเรื่องล้าลึกได้) คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่ลึกซึ้งซับซ้อน ให้เข้าใจได้ และสอนศิษย์ให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

๗) โน จัฏฐาเน นิโยชะเย (ไม่ชักนำในอฐาน) คือ ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียหรือเรื่องเหลวไหลไม่สมควร

หลักกัลยาณมิตรจะเป็นพ่อแม่ ครูอาจารย์ พระสงฆ์ หรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากนี้ก็ไม่ได้แต่ต้องมีคุณสมบัติ คือ เป็นคนดี เป็นคนมีปัญญา และเป็นคนมีคุณธรรม ครูที่เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์จะทำให้ศิษย์รู้สึกมีความมั่นคง อบอุ่นทางจิตใจ เนื่องจากสามารถนั่งฟังได้ ทั้งในเรื่องเรียน และเรื่อง

^{๑๔} พระพรหมคุณาภรณ์, พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, หน้า ๖๒๑.

ส่วนตัว ความเป็นกัลยาณมิตรทำให้ศิษย์เกิดความศรัทธา เคารพเชื่อฟัง ดังนั้นคำแนะนำสั่งสอนของครูจึงมีอิทธิพลต่อศิษย์เป็นอย่างมาก

๒. หลักโยนิโสมนสิการ

พระพรหมคุณภรณ์ ได้กล่าวถึง โยนิโสมนสิการ ไว้ว่า ประกอบด้วย โยนิโส กับ มนสิการ โยนิโส มาจาก โยนิ ซึ่งแปลว่า เหตุ ต้นเค้า แหล่งเกิด ปัญญา อุบาย ทาง ส่วนมนสิการ แปลว่า การทำในใจ การคิด คำนึง ใส่ใจ พิจารณา เมื่อรวมเข้าเป็นโยนิโสมนสิการ จึงหมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย ซึ่งเป็นหลักของการคิดที่ทำให้มนุษย์มีความสามารถที่รู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะ วิธีคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นจากต้นเหตุตลอดทางจนถึงผลสุดท้ายที่เกิด แยกแยะเรื่องออกให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง คิดตามความสัมพันธ์ที่สืบทอดจากเหตุโดยไม่เอาความรู้สึก อุปทานของตนเองเข้าไปจับ ในที่สุดก็จะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการแห่งปัญญา

โยนิโสมนสิการ เป็นปัจจัยภายในของมนุษย์ คือ ความเกี่ยวข้องกับการฝึกใช้ความคิดให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ คิดอย่างวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างตื้น ๆ ผิวเผิน เป็นขั้นตอน สำคัญของการสร้างปัญญา ไม่ใช่ตัวปัญญา แต่เป็นเหตุให้เกิดปัญญา โยนิโสมนสิการ มีองค์ประกอบ ๔ ส่วน คือ

๑) อุบายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือคิดอย่างมีวิธี หรือคิดถูกวิธี หมายถึง คิดถูกวิธีที่จะให้เข้าถึงความจริง

๒) ปณมนสิการ แปลว่า คิดเป็นทาง หรือคิดถูกทาง คือ คิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับ จัดลำดับได้ หรือ มีลำดับ มีขั้นตอน เล่นไปเป็นแถวเป็นแนว หมายถึง ความคิดเป็นระเบียบตามแนวเหตุผลเป็นต้น ไม่ยุ่งเหยิงสับสนกระโดดไปกระโดดมา ทั้งนี้รวมทั้งความสามารถที่จะชักชวนนึกคิดเข้าสู่แนวทางที่ถูกต้อง

๓) การณมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุ คิดค้นเหตุ คิดตามเหตุผล หรือคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง การคิดสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสาวหาสาเหตุให้เข้าใจถึงต้น เค้า หรือแหล่งที่มาซึ่งส่งผลต่อเนื่องมาตามลำดับ

๔. อุปาทกมนสิการ แปลว่าคิดให้เกิดผล คือ ใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ เล็งถึงการคิด อย่างมีเป้าหมาย หมายถึง การคิดการพิจารณาที่ทำให้เกิดกุศลธรรม เช่น ปลุกเร้าให้เกิดความเพียร การรู้จักคิดในทางที่ทำให้หายหวาดกลัว ให้หายโกรธ การพิจารณาที่ทำให้มีสติ หรือทำให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคง

โยนิโสมนสิการที่เกิดขึ้นครั้งหนึ่งนั้น อาจมีครบทั้ง ๔ ข้อ หรือเกือบครบทั้งหมดนั้น หากจะเขียน ลักษณะทั้ง ๔ ข้อนั้นสั้น ๆ คงได้ความว่า คิดถูกวิธี คิดมีระเบียบ คิดมีเหตุผล และคิดเร้ากุศล ถ้าบุคคล คิดเองไม่เป็น ก็ไม่รู้จักใช้โยนิโสมนสิการ กัลยาณมิตรจึงต้องอาศัยศรัทธาเข้ามาช่วยเหลือ จะเห็นได้ว่า สำหรับลักษณะ ๓ ด้านแรกของโยนิโสมนสิการ กัลยาณมิตรช่วยได้เพียงชี้แนะส่องนำให้เห็นช่องแต่ตัว บุคคลผู้นั้นจะต้องคิดพิจารณาเข้าใจด้วยตนเอง วัตถุแห่งความคิดอย่างเดียวกัน แต่ใช้โยนิโสมนสิการกับ อโยนิโสมนสิการย่อมให้ผลต่อชีวิตจิตใจและพฤติกรรมไปคนละอย่าง ตัวอย่างเช่น คนหนึ่งคำนึงถึงความตายด้วยอโยนิโสมนสิการ ก็เกิดความหวาดหวั่น หดหู่ ท้อถอย ไม่อยากทำอะไร หรือฟุ้งซ่าน คิดวุ่นวาย อีกคนหนึ่ง คำนึงถึงด้วยโยนิโสมนสิการกลับทำให้เกิดความสำนึกในการที่จะละเว้นความชั่ว ใจสงบ เกิด ความไม่ประมาท กระตือรือร้นเร่งทำสิ่งดีงาม โยนิโสมนสิการไม่ใช่ตัวปัญญา แต่เป็นปัจจัยให้เกิด ปัญญา คือให้เกิดสัมมาทิฐิ

พระพรหมคุณาภรณ์^{๒๐} ได้ประมวลวิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มาใช้ในการ ปฏิบัติไว้ ซึ่งแม้จะมีหลากหลายวิธี แต่เมื่อว่าโดยหลักการ ก็มี ๒ แบบ คือ โยนิโสมนสิการที่มุ่งสกัดหรือ กำจัดอวิชชาโดยตรง และโยนิโสมนสิการที่มุ่งเพื่อสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ โยนิโสมนสิการที่มุ่งกำจัด อวิชชาโดยตรงนั้น ตามปกติเป็นแบบที่ต้องใช้ในการปฏิบัติธรรมจนถึงที่สุด เพราะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจตามเป็นจริง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการตรัสรู้ ส่วนโยนิโสมนสิการแบบสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ มักใช้เป็นข้อปฏิบัติขั้นต้นๆ ซึ่งมุ่งเตรียมพื้นฐานหรือพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรมให้เป็นผู้พร้อมสำหรับ การปฏิบัติขั้นสูงขึ้นไป เพราะเป็นเพียงขั้นขัดเกลากิเลส วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสามารถประมวลเป็น แบบใหญ่ๆ ได้ ๑๐ วิธี ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปและยกตัวอย่างคำถามที่ส่งเสริมกระบวนการคิดตามหลักโยนิโส มนสิการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ ดังนี้

๑. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หมายถึง การพิจารณาปรากฏการณ์ที่เป็นผล ให้รู้จักสภาวะที่เป็นจริง หรือพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไข ด้วยการค้นหาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา อาจเรียนว่าวิธีคิดแบบอัทปปัจจัยตา (คิดตามความเป็นไปตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย) หรือคิดตามหลักปฏิจจสมุปบาท (สภาพที่อาศัยปัจจัยเกิดขึ้น) จัดเป็นวิธีโยนิโสมนสิการแบบพื้นฐาน

^{๒๐} พระพรหมคุณาภรณ์, พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, หน้า ๖๗๖.

๒. วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ หมายถึง การคิดที่มุ่งให้มองและให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของสิ่งต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ แยกแยะ พิจารณาให้เห็นรายละเอียดของแต่ละอย่าง ที่เกิดขึ้นจากส่วนประกอบย่อย พร้อมทั้งพิจารณาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งต้องอาศัยวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย และหรือ วิธีคิดแบบตามหลักการและความมุ่งหมาย เข้าร่วมพิจารณาไปพร้อม ๆ กัน

๓. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือวิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา หมายถึง การคิดที่รู้เท่าทันและยอมรับความจริงของสิ่งทั้งหลาย ตามธรรมดาที่เกิดจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ประจักษ์ขึ้น เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ต้องดับไป ไม่เที่ยงแท้ ไม่คงที่ ไม่ยั่งยืน (อนิจจัง) มีสภาวะถูกบีบคั้นกดดัน ไม่อาจคงอยู่ในสภาพเดิมได้ ต้องมีความแปรปรวนเปลี่ยนแปลง (ทุกข์) ไม่มีใครเป็นเจ้าของครอบครองได้จริง เพราะเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่ใช่เป็นไปตามใจอยาก (อนัตตา) รู้เท่าทันว่าสิ่งทั้งหลายเป็นธรรมชาติ

๔. วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือคิดแบบแก้ปัญหา หมายถึง วิธีคิดตามเหตุและผล หรือเป็นไปตามเหตุและผล ได้แก่ ทุกข์ คือ ตัวปัญหา สมุทัย คือ สาเหตุของปัญหา นิโรธ คือ ภาวะสิ้นปัญหา และมรรค คือ วิธีการ หรือข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำให้ในการแก้ไขปัญหามาจากสาเหตุที่แท้จริง เพื่อบรรลุจุดหมายคือภาวะ สิ้นปัญหา อันได้แก่ความดับทุกข์ ซึ่งวิธีคิดแบบอริยสัจ มีลักษณะทั่วไป ๒ ประการ คือ ประการแรก เป็นวิธีคิดตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปหาเหตุ เพื่อแก้ไขที่ต้นเหตุ จัดเป็น ๒ คู่ คือ คู่ที่หนึ่ง: ทุกข์เป็น ผล เป็นตัวปัญหา ที่ไม่ต้องการ สมุทัยเป็นเหตุ เป็นที่มาของปัญหา เป็นต้องกำจัดหรือแก้ไข จึงจะพ้นจาก ปัญหาได้ คู่ที่สอง: นิโรธเป็นผล เป็นภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการเข้าถึง มรรคเป็นเหตุ เป็น วิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำให้ในการแก้ไขสาเหตุ เพื่อบรรลุจุดหมาย คือภาวะสิ้นปัญหา อันได้แก่ ความดับทุกข์

๕. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือวิธีคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย หมายถึง การคิดพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหลักการกับความมุ่งหมาย นำไปสู่การปฏิบัติถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และสอดคล้องกับข้อปฏิบัติย่อยที่ส่งผลแก่หลักการใหญ่ตามที่ต้องการ

๖. วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก หรือพิจารณาให้ครบทั้งอัสสาทะ (ความยินดี) อาทีนวะ (ข้อบกพร่อง) และ นิสสรณะ (ความไม่ยั่งยืน) หมายถึง วิธีคิดที่ให้พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ซึ่งเน้นการยอมรับความจริง ทั้งด้านดี ด้านเสีย หรือทั้งคุณและโทษ มองเห็นทางออก มองเห็นจุดหมาย และรู้ว่าจุดหมายนั้น คืออะไร เป็นอย่างไร

๗. วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม หรือการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้สอยหรือบริโภค หมายถึง วิธีคิดแบบสกัดหรือบรรเทาความอยากเข้ามาครอบงำจิตใจ จำแนกเป็น ๒ ประเภท คือ

ประเภท ที่ ๑ คุณค่าแท้ หมายถึง คุณค่าหรือประโยชน์จากสิ่งทั้งหลายในแง่ที่สนองความต้องการของชีวิตโดยตรง หรือที่มนุษย์นำมาใช้แก้ปัญหาของตน เพื่อความดีงาม ความดำรงอยู่ด้วยดีของชีวิต คุณค่านี้อาศัยปัญญา เป็นเครื่องตีค่าหรือวัดราคา เป็นคุณค่าที่สนองปัญญา ประเภทที่ ๒ คุณค่าเทียม หรือคุณค่าพอกเสริม หมายถึง คุณค่าหรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลาย ที่มนุษย์พอกเพิ่มให้แก่สิ่งนั้น เพื่อปรนเปรอการเสพการ บริโภคที่ไม่จำเป็น คุณค่านี้อาศัยตัณหา (ความอยาก) เป็นเครื่องตีราคาหรือวัดราคา

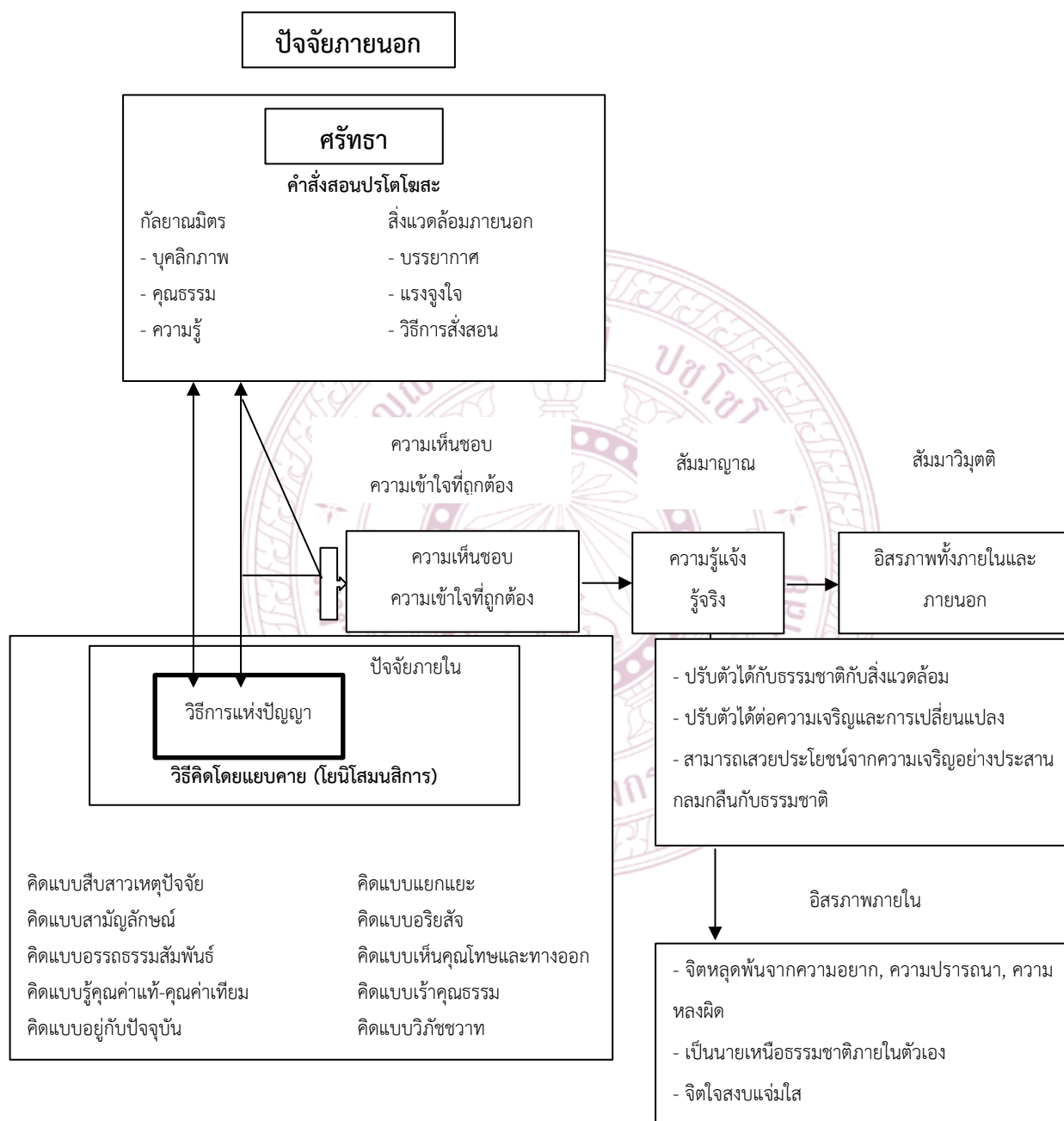
๘. วิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม หรือเร้ากุศล หมายถึง วิธีคิดที่สกัดกัน บรรเทาและขัดเกลาความอยาก (ตัณหา) โดยเป็นข้อปฏิบัติสำหรับส่งเสริมความคิดเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) ซึ่งนำเอาประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิตมาปรุงแต่งในทางที่ดีงาม ทำให้เกิดความคิด และการกระทำที่เป็นประโยชน์ พร้อมกับสร้างนิสัยที่ดีงามให้แก่จิตใจ

๙. วิธีคิดแบบเป็นอยู่กับปัจจุบัน หรือวิธีคิดแบบมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ หมายถึง วิธีคิดที่เป็นเพียงการมองอีกด้านหนึ่งของการคิดแบบอื่นๆ ที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบันที่เป็นแนวทางความรู้ด้วยพลังของปัญญา ที่มีสติสัมปชัญญะต่อสิ่งที่กำลังคิด

๑๐. วิธีคิดแบบวิภาษวาท หมายถึง วิธีคิดที่แสดงออกโดยการพูดถึงสิ่งที่ตนเองคิด ซึ่งเป็นการมองและแสดงความจริงโดยแยกแยะออกให้เห็นแต่ละแง่แต่ละด้านครบทุกแง่ทุกด้าน ไม่ใช่จับเอาแง่เดียวหรือบางแง่ขึ้นมาวินิจฉัยที่คลุมลงไปทั้งหมด เป็นวิธีคิดวิเคราะห์ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น จำแนกโดยแง่ ของความเป็นจริง จำแนกโดยส่วนประกอบ จำแนกโดยการลำดับ

โยนิโสมนสิการเป็นตัวนำที่ทำให้การศึกษาเริ่มต้น หรือเป็นแกนนำของการพัฒนาปัญญาในการศึกษา ควรพัฒนาวิธีการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้กระบวนการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ซึ่งกลไกการทำงานของโยนิโสมนสิการในกระบวนการคิด คือ เมื่อบุคคลรับรู้สิ่งใด ความคิดก็จะมุ่งเข้าสู่ความชอบหรือไม่ชอบทันที เนื่องจากบุคคลมีประสบการณ์มาก่อน ในตอนนี้เองที่โยนิโส มนสิการจะเข้าไปสกัดกั้นความคิดนั้นแล้วเป็นตัวนำเอากระบวนการคิดบริสุทธิ์ที่จะพิจารณาตามสภาวะตามเหตุปัจจัย เป็นลำดับไม่สับสน มีเหตุผลและเกิดผลได้คนปกติสามารถใช้โยนิโสมนสิการง่าย ๆ ได้โดยการพยายามควบคุมกระแสความคิดให้อยู่ในแนวทางที่ดีงามตามทางที่เคยได้รับการอบรมสั่งสอนจากกัลยาณมิตรมาก่อนแล้ว และเมื่อพิจารณาเห็นความจริงและรู้ว่าการคำแนะนำสั่งสอนนั้นถูกต้องดีงาม มีประโยชน์ ก็ยิ่งมั่นใจและเกิดศรัทธาขึ้นเอง เกิดเป็นการประสานกันระหว่างปัจจัยภายนอกกับภายใน

โยนิโสมนสิการเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ของการศึกษา การศึกษาจะสำเร็จผลแท้จริง ซึ่งจุดที่ต้องเน้นในเรื่องกิจกรรมการศึกษา ก็คือ กัลยาณมิตรที่ระลึกอยู่เสมอว่าปรโตโฆสะที่ดีนั้น จะต้องเป็นเครื่องปลุกเร้าโยนิโสมนสิการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เล่าเรียน และผู้เข้ารับการศึกษาอบรม^{๒๑}

ภาพที่ ๒.๒ ระบบการสอนตามแนวพุทธวิธี (ที่มา: สุนน อมรวิวัฒน์, ๒๕๓๓)

^{๒๑} สุนน อมรวิวัฒน์, หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๓), หน้า ๑๕๙-๑๖๐.

๓. ไตรสิกขา (กระบวนการของการศึกษา)

แก่นนำแห่งกระบวนการของการศึกษา ได้แก่ สัมมาทิฐิ เมื่อมีสัมมาทิฐิเป็นแก่นนำและเป็นฐานแล้ว กระบวนการแห่งการศึกษาภายในตัวบุคคลก็ดำเนินไปได้ กระบวนการนี้ แบ่งเป็น ๓ ขั้นตอนใหญ่ ๆ เรียกว่า ไตรสิกขา (สิกขา หรือหลักการศึกษา ๓ ประการ)^{๒๒} คือ

๑) การฝึกฝนอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีวะ เรียกว่า อธิศีลสิกขา เรียกกันง่าย ๆ ว่า ศีล

๒) การฝึกฝนอบรมทางจิตใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต เรียกว่า อธิจิตตสิกขา เรียกกันง่าย ๆ ว่า สมาธิ

๓) การฝึกฝนอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง ความรู้เป็นไปตามเหตุปัจจัยที่ทำให้แก้ไข้ปัญหาไปตามแนวทางเหตุผล รู้เท่าทันโลกและชีวิต จนสามารถทำจิตใจให้บริสุทธิ์ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ ดับกิเลสดับทุกข์ได้ เป็นอยู่ด้วยจิตใจอิสระผ่องใส เบิกบาน เรียกว่า อธิปัญญาสิกขา เรียกกันง่าย ๆ ว่า ปัญญา

หลักการศึกษา ๓ ประการนี้ จัดวางขึ้นไว้โดยอาศัยหลักปฏิบัติที่เรียกว่า วิธีการแก้ปัญหของอารยชนเป็นฐาน วิธีแก้ปัญหแบบอารยชนนี้ เรียกตามคำบาลีว่า อริยมรรค แปลว่า ทางดำเนินสู่ความ ดับทุกข์ที่ทำให้เป็นอารยชน หรือวิถีดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ อริยมรรคนี้น้องค์ประกอบที่เป็นเนื้อหาหรือ รายละเอียดของการปฏิบัติ ๘ ประการคือ

๑) ทศนะ ความคิดเห็น แนวความคิด ความเชื่อถือ ทศนคติ ค่านิยมต่าง ๆ ที่ตั้งามถูกต้อง มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัยสอดคล้องกับความเป็นจริง หรือตรงตามสภาวะ เรียกว่า สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ)

๒) ความคิด ความดำริไตรตรอง หรือคิดการต่างๆ ที่ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่เศร้าหมองขุ่นมัว เป็นไปในทางสร้างสรรค์ประโยชน์สุข เช่น คิดในทางเสียสละ หวังดี มีไมตรี ช่วยเหลือ เกื้อกูลและความคิดที่บริสุทธิ์ อิงสัจจะ อิงธรรม ไม่เอนเอียงด้วยความเห็นแก่ตัว ความคิดจะได้จะเอาหรือความเคียดแค้น ชิงชัง มุ่งร้ายคิดทำลาย เรียกว่า สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ)

^{๒๒} พระพรหมคุณาภรณ์, พุทฺธมม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, หน้า ๙๑๕.

๓) การพูด หรือการแสดงออกทางวาจา ที่สุจริต ไม่ทำร้ายผู้อื่น ตรงความจริง ไม่โกหก หลอกลวง ไม่ส่อเสียด ไม่ให้ร้ายป้ายสี ไม่หยาบคาย ไม่เหลวไหล ไม่เพ้อเจ้อเลื่อนลอย แต่สุภาพ นุ่มนวล ชวนให้เกิดไมตรีสามัคคีกัน ถ้อยคำที่มีเหตุผล เป็นไปในทางสร้างสรรค์ก่อประโยชน์ เรียกว่า สัมมาวาจา (วาจาชอบ)

๔) การกระทำที่ดีงาม สุจริต เป็นไปในทางสร้างสรรค์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่เบียดเบียน ไม่ทำร้ายกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีงาม ทำให้อยู่ร่วมกันได้ดี ทำให้สังคมสงบสุข คือ การกระทำหรือทำการต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เป็นไปเพื่อการทำลายชีวิต ร่างกาย การทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น การล่วงละเมิดสิทธิในคุ้มครองหรือของรักของหวงแหนของผู้อื่น เรียกว่า สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ)

๕) การประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่ก่อความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่น เรียกว่า สัมมาอาชีวะ (อาชีพชอบ)

๖) การเพียรพยายามในทางที่ดีงามชอบธรรม คือ เพียรหลักประกันสิ่งชั่วร้ายอกุศลที่ยังไม่เกิดขึ้น เพียรละเลิกกำจัดสิ่งชั่วร้ายอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรสร้างสรรค์สิ่งดีงามหรือกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เพียรส่งเสริมพัฒนาสิ่งดีงามหรือกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้เพิ่มพูนเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปจน เพียบพร้อมไพบุลย์ เรียกว่า สัมมาวายามะ (พยายามชอบ)

๗) การมีสติกำกับตัว คุมใจไว้ให้อยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องต้องทำในเวลานั้น ๆ ใจอยู่กับกิจจิตอยู่กับงาน ระลึกได้ถึงสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่เกิดเป็นประโยชน์ หรือธรรมที่ต้องใช้ในเรื่องนั้น ๆ เวลานั้น ๆ ไม่หลงไหลเลื่อนลอย ไม่ละเลยหรือปล่อยตัวเผอเรอ โดยเฉพาะสติที่กำกับทันต่อพฤติกรรมของร่างกาย ความรู้สึก สภาพจิตใจ และความนึกคิดของตน ไม่ปล่อยให้อารมณ์ที่เฝ้าวนหรือยั่วยามาอุดกระชากให้หลุดหลงเลื่อนลอยไปเสีย เรียกว่า สัมมาสติ ระลึกชอบ)

๘) ความมีจิตตั้งมั่น จิตใจดำเนินอยู่ในกิจในงานหรือในสิ่งที่กำหนด (อารมณ์) ได้สมาธิเสมอ แน่วแน่เป็นอันหนึ่งอันเดียว สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่อกแวกหวั่นไหว บริสุทธิ์ ผ่องใส ไม่ขุ่นมัว นุ่มนวล ผ่อน คลาย ไม่เครียดกระด้าง เข้มแข็ง เองาน ไม่หดหู่ท้อแท้ พร้อมทั้งจะใช้งานทางปัญญาอย่างได้ผลดี เรียกว่า สัมมาสมาธิ (จิตมั่นชอบ)

หลักการศึกษ ๓ ประการ หรือ ไตรสิกขา นั้น ก็จัดวางรูปขึ้นโดยมุ่งให้เกิดผลขึ้นตามหลักปฏิบัติแห่งอริยมรรค มรรควิธีแก้ปัญหา หรือมรรคแห่งความดับทุกข์) คือ เป็นการฝึกฝนอบรมให้องค์ทั้ง ๘ แห่งมรรคนั้นเกิดมีและเจริญงอกงาม ใช้ประโยชน์ได้บริบูรณ์ยิ่งขึ้น แก้ไขปัญหาดับทุกข์ได้ดียิ่งขึ้น ตามลำดับจนถึงที่สุด กล่าวคือ

๑) อธิศีลสิกขา (ศีล) คือ การศึกษาด้านหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือให้เกิดมีสัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) และสัมมาอาชีวะ (อาชีพชอบ) เจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางความประพฤติวินัย และความสัมพันธ์ทางสังคมถึงมาตรฐานของอารยะชน เป็นพื้นฐานแก่การสร้างเสริมคุณภาพจิตได้ดี

๒) อธิจิตตสิกขา (สมาธิ) คือ การศึกษาด้านหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือให้เกิดมีสัมมาวายามะ (พยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (จิตมั่นชอบ) เจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางคุณธรรม มีคุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิต พัฒนาจึงถึงมาตรฐานของอารยะชนเป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนาปัญญาได้ดี และ

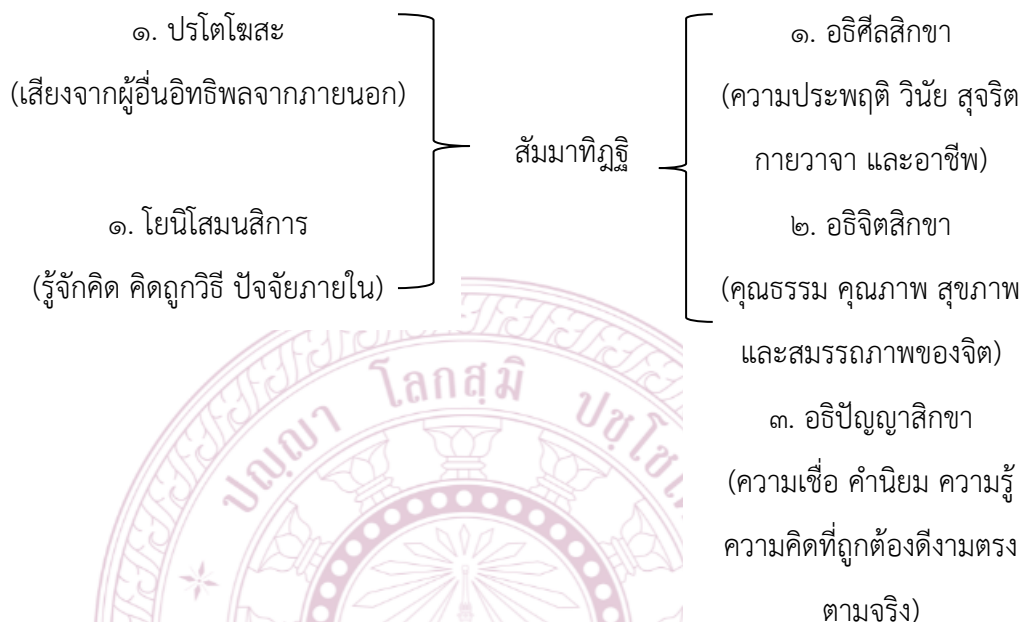
๓) อธิปัญญาสิกขา (ปัญญา) คือ การศึกษาด้านหรือขั้นตอนที่ฝึกปรือให้เกิดมี สัมมาทิฐิ (เห็นชอบ) และสัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) เจริญงอกงามขึ้น จนบุคคลมีความพร้อมทางปัญญาถึงมาตรฐานของอารยะชน สามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา มีจิตใจผ่องใส เบิกบาน ไร้ทุกข์ หลุดพ้นจากความยึดติดถือมั่นต่าง ๆ เป็นอิสระเสรีด้วยปัญญาอย่างแท้จริง

จากสิ่งที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นว่า สัมมาทิฐิ ที่เป็นแกนนำแห่งกระบวนการของการศึกษานั้นจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ ๒ ประการ ดังนั้น ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษา จุดสนใจที่ควรเน้นกันเป็นพิเศษคือ เรื่องปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิที่เป็นจุดเริ่มต้น เป็นแหล่งที่มาของการศึกษาคำที่พูดกันว่าการศึกษา ก็อยู่ที่ปัจจัย ๒ ประการนี้เอง ส่วนกระบวนการของการศึกษาที่เรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา นั้น เพียงแต่รู้เข้าใจไว้เพื่อจัดสภาพแวดล้อมให้เกื้อกูล และคอยเสริมคุณกระตุ้นรื้อให้เนื้อหาของ การศึกษาหันเหดำเนินไปตามกระบวนการนั้น ซึ่งกระบวนการแห่งการศึกษา อาจสรุปแนวคิดได้ดัง ภาพประกอบ ๑๖ ดังนี้^{๒๓}

^{๒๓}พระพรหมคุณารักษ์ (ป.อ.ปยุตโต), *สู่การศึกษาแนวพุทธ*, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๙), หน้า ๑๔.

จุดเริ่มต้น
หรือแหล่งที่มาของการศึกษา

กระบวนการของการศึกษา

ภาพที่ ๒.๓ : กระบวนการแห่งการศึกษา
(ที่มา: พระพรหมคุณาภรณ์ (๒๕๔๙ หน้า ๑๔))

๔. หลักอริยสัจ ๔

อริยสัจ ๔ คือ หลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นแก่นแท้หรือหัวใจของศาสนา เป็นสัจธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง ซึ่งมีความลึกซึ้งมาก อริยสัจ คือ ความจริงอันประเสริฐหรือความจริงของอริยบุคคล เพราะผู้ใดรู้อริยสัจ ๔ ด้วยปัญญา ผู้นั้นจะกลายเป็นผู้ประเสริฐหรือ เป็นอริยสัจ ถือได้ว่าอริยสัจเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดจะสรุปไว้ใน อริยสัจ ๔ ทั้งสิ้น อันประกอบด้วยองค์ ๔ สรุปได้ดังนี้^{๒๔}

๑) ทุกข์ คือ ความจริงว่าด้วยความทุกข์ ความทุกข์หรือปัญหาอาจเกิดขึ้นได้กับทุกคนในทุกสถานที่ ทุกเวลา และทุกโอกาส คนเราเมื่อแก้ไขปัญหาดิปัญหาหนึ่งไปได้ ปัญหาใหม่ก็อาจเกิด

^{๒๔} พระพรหมคุณาภรณ์, พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, หน้า ๘๙๓-๘๙๗.

ติดตามมา ให้แก้ไขอีกได้ตลอดเวลา สรุปได้ว่า ความทุกข์หรือปัญหาอาจเกิดกับใครก็ได้ทุกคน เราจะต้องไม่ประมาท ต้องพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความจริง

๒) สมุทัย คือ ความจริงว่าด้วยเหตุแห่งความทุกข์ ความทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นต้องมีสาเหตุ ต้องเกิดจากอะไรบางอย่าง ไม่ใช่มีขึ้นลอย ๆ สาเหตุที่แท้จริงของความทุกข์ คือ ความอยากที่เกินพอดี ซึ่งเรียกว่า ตัณหา เช่น ความอยากได้อย่างโน้นอย่างนี้อันเกิดจากตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ อยากได้บ้านสวย ๆ อยากมีรถยนต์ อยากมีเงินมาก ๆ ก็เกิดการทำลายธรรมชาติมีการตัดต้นไม้ทำลายป่าได้ ทำลายสิ่งแวดล้อมที่อยู่คู่กับสิ่งมีชีวิตมาเป็นเวลานานเพื่อตอบสนองความอยากของมนุษย์ พระพุทธเจ้าสอนว่า สรรพสิ่งเกิดจากเหตุ สรรพสิ่งจะดับหรือหมดไปก็เพราะเหตุ ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้น เป็นไป หรือดับสลายไปเฉย ๆ โดยไม่มีเหตุไม่มีปัจจัย พุทธอีกนัยหนึ่งพระพุทธศาสนามีได้สอนให้เชื่อในเรื่อง บังเอิญ ในบางครั้ง บางกรณี ที่เราคิดว่ามันเป็นไปโดยบังเอิญ ไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัยนั้นเป็นเพราะว่าเรา มองไม่เห็นหรือไม่เข้าใจเหตุหรือปัจจัยของมัน จึงทึกทักเอาว่า สิ่งนั้นเกิดขึ้นหรือดับไปโดยบังเอิญ

๓) นิโรธ คือ ความจริงว่าด้วยความดับทุกข์ ความทุกข์หรือปัญหาทั้งหลายนั้นดับได้เมื่อความทุกข์เกิดจากสาเหตุ ถ้าเราดับสาเหตุเสีย ความทุกข์หรือปัญหานั้นก็ย่อมดับไปด้วย หากดับทุกข์หรือปัญหาได้หมดสิ้น ในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า นิพพาน จึงเหลือแต่ความสงบสุขอย่างยิ่ง

๔) มรรค คือ ความจริงว่าด้วยวิถีทางแห่งความดับทุกข์/ปัญหา มีองค์ประกอบ ๘ ประการ

(๑) เห็นชอบ (สัมมาทิฐิ) คือ เห็นสิ่งต่างๆ ตามที่เป็นจริง

(๒) ดำริชอบ (สัมมาสังกัปปะ) คือ ไม่ลุ่มหลงมัวเมากับความสุขทางกาย ไม่พยายาทำและไม่คิดทำร้ายผู้อื่น

(๓) เจรจาชอบ (สัมมาวาจา) คือ การไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดหยาบคาย และไม่พูดสิ่งไร้สาระ

(๔) กระทำชอบ (สัมมากัมมันตะ) คือ ไม่ทำลายชีวิต ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติดมिताลาม

(๕) เลี้ยงชีพชอบ (สัมมาอาชีวะ) คือ การทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริตไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่ทำกิจการในสิ่งที่เป็นผลร้ายต่อคนทั่วไป

(๖) พยายามชอบ (สัมมาวายามะ) คือ ความพยายามที่จะป้องกันมิให้ความชั่วเกิดขึ้น ความพยายามที่จะกำจัดความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป ความพยายามที่จะสร้างความคิดดี ที่ยังไม่เกิดขึ้น และความพยายามที่จะรักษาความคิดดีที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่ตลอดไป

(๗) ระลึกรู้ชอบ (สัมมาสติ) คือ การไม่หลงไม่ลืม รู้ตัวอยู่เสมอว่ากำลังเห็นสิ่งต่างๆ ตามที่เป็นจริง

(๘) ตั้งจิตมั่นชอบ (สัมมาสมาธิ) คือ การที่สามารถตั้งจิตให้จดจ่อกับสิ่งใด สิ่งหนึ่งได้นาน

การสั่งสอนธรรมของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งผลในทางปฏิบัติหลักธรรมเป็นสิ่งสำคัญของการดำเนินชีวิต หากคนเราไม่ศึกษา ไม่ตระหนักและไม่ศรัทธา ย่อมเป็นผู้ดำรงอยู่ด้วยความประมาทและ อาจกระทำการใด ๆ ที่เป็นต้นเหตุของปัญหาชีวิตขึ้นมาได้ ซึ่งคุณค่าของหลักพุทธธรรม อริยสัจ ๔ ช่วยให้นักเรียนสังเกตพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง ทำให้เกิดความกระจ่างทางปัญญา ปัญหา เกิดขึ้นได้เสมอ ถึงแม้ปัญหาหนึ่งจะยุติไปแล้วก็อาจเกิดปัญหาใหม่ให้เราต้องติดตามแก้ไขตลอดเวลา การนำหลักพุทธธรรมนี้มาใช้เพื่อแก้ปัญหาด้วยสติ ด้วยปัญญา ด้วยเหตุผล และมุ่งมั่นสืบสาวราวเรื่องให้ ถึงต้นตอของปัญหาด้วยตนเองตามความจริง ทำให้เกิดแสงสว่างแห่งปัญญาที่เป็นเครื่องนำทางของชีวิต

๕. หลักอิทธิบาท ๔

อิทธิบาท ๔ คือ ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาสอนภิกษุให้เจริญอิทธิบาท อันประกอบด้วยองค์ ๔ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อเป็นทางช่วยให้เกิดความสำเร็จในสิ่งที่พึงประสงค์

อิทธิบาท หมายถึง หนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ความถูกต้อง และเข้าถึงประโยชน์สุข ซึ่งประกอบด้วยหลักธรรม ๔ ประการ คือ^{๒๕}

๑) ฉันทะ คือ ความรักและความพอใจในสิ่งนั้น มีความรักและความรับผิดชอบต่องาน ต่อหน้าที่ของตน เมื่อมีความชอบและความพอใจในหน้าที่ของตน ก็สามารถเอาชนะความเบื่อหน่าย ความ เกลียดคร้าน และความย่อท้อได้

๒) วิริยะ คือ ความพากเพียร ความบากบั่น ความขยัน ความมุมานะที่จะเอาชนะความ ยาก ลำบาก ความเกลียดคร้าน ความเบื่อหน่าย มุ่งที่จะกระทำหน้าที่การงานให้สำเร็จตามที่ได้มุ่งหมายไว้

^{๒๕}พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พิมพ์ครั้งที่ ๖, พุทธวิธีในการสอน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๘๔๒-๘๔๖)

วิริยะที่จะเป็นพลังสำคัญในการผลักดันให้สิ่งที่เราทำสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หากเรามีความพอใจหรือรักในสิ่งที่ทำเพียงประการเดียว แต่ไม่พากเพียรที่จะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ เช่น ความเกียจคร้าน ความย่อ ท้อ ความเบื่อหน่าย กลัวร้อน กลัวหนาว กลัวฝน กลัวเหนียว ฯลฯ ความสำเร็จย่อมจะบังเกิดขึ้นไม่ได้

๓) จิตตะ คือ การเอาใจใส่ ฝึกฝน ตรวจตรา ดูแลกิจการธุระที่เรารับผิดชอบอยู่เสมอ จิตตะ มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการทำงานเป็นอย่างมาก คือ ในการทำหน้าที่การทำงานต่าง ๆ หากมีฉันทะ และวิริยะ กิจการนั้นย่อมดำเนินไปได้ด้วยดี แต่ทั้งนี้ไม่ใช่เป็นหลักประกันว่า จะประสบความสำเร็จเสมอ ไปถ้าหากขาดจิตตะ เพราะการขาดความเอาใจใส่ ดูแล อาจสร้างความเสียหายขึ้นแก่งานที่เรา รับผิดชอบ

๔) วิมังสา คือ การไตร่ตรอง พิจารณาหรือใช้ปัญญาในการประกอบกิจการงาน รู้จักคิดหา ข้อบกพร่องหรือหนทางที่จะทำให้กิจการนั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมาย กิจการงานที่จะสำเร็จลง ได้นั้น จะต้องมีการพิจารณาแผนงานให้ถี่ถ้วน มีการวางแผนเป็นขั้นตอน แล้วดำเนินการไปตามลำดับ ถ้าเราทำงานที่ใหญ่เกินไปเมื่อเทียบกับเวลาและความสามารถแล้ว งานอาจล้มเหลวได้ ทั้งนี้เราจะต้อง พิจารณางานที่กำลังกระทำอยู่นั้นเพื่ออะไร สำคัญกว่าอะไร สิ่งใดต้องทำก่อน สิ่งใดต้องทำทีหลัง เมื่อ เสร็จงานขั้นนี้แล้วจะทำอะไรต่อไป เมื่อไม่เสร็จตามกำหนดเวลาหรือไม่เสร็จครบถ้วนสมบูรณ์ ตามที่ตั้งใจ ไว้ จะแก้ไขอย่างไร เรื่องเหล่านี้จะต้องพิจารณา ไตร่ตรอง หาหนทาง แก้ไขไว้มาก่อน

อาจสรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมที่มุ่งหวังความสำเร็จในหน้าที่การงาน และการ ดำรงชีวิต มีความพากเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ซึ่งเริ่มต้นด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่า ดีที่สุดที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้ เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิดความพากเพียร หรือ วิริยะ ซึ่งเป็นการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบความสำเร็จ ทำให้ เกิดจิตตะ คือ ใจจดใจจ่อ เอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ไม่ทอดทิ้งที่นำไปจากความรู้สึกของตัว ซึ่งต้องใช้ สมาธิในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้ได้ใช้ปัญญา ในการพิจารณาไตร่ตรอง ทดสอบ ทดลอง เพื่อหาคำตอบและแนวทางแก้ปัญหาไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งก็ คือ วิมังสา ทั้งนี้ในทุกขั้นตอน ของอิทธิบาท ต้องมีสติและสมาธิเป็นเครื่องกำกับไปสู่ปัญญาที่ชัดเจน ในการดำเนินงานหรือกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ

๖. พรหมวิหาร ๔

พรหมวิหาร ๔ เป็นธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่ กว้างขวางดุจพระพรหม มี ๔ ประการ ดังนี้

๑) เมตตา ความรัก คือ ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์ และความสุข

๒) กรุณา ความสงสาร คือ ออยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

๓) มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ก็มีใจแช่มชื่น เบิกบาน เมื่อเห็นเขาทำดีงาม ประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย พร้อมทั้งจะช่วยส่งเสริมสนับสนุน

๔) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามความเป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคงเที่ยงตรงดุจตาชั่ง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดี หรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามหลักการ เหตุผล และความเที่ยงธรรม

๗. ภาวนา ๔

ภาวนา ๔ (ในภาษาบาลี ให้ความหมายว่า “พัฒนา” คือ วัฒนา นั่นเอง) แปลว่า การทำให้เจริญ ทำให้เป็น ทำให้มีขึ้น หรือฝึกอบรม แปลง่าย ๆ ว่า การพัฒนา หรือการเจริญ ภาวนา ๔ เป็นตัวชี้วัด ด้านผลผลิตที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน กำหนดโดยวิเคราะห์จากผลที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาตามระบบ ไตรสิกขาพระพรหมคุณาภรณ์^{๒๖} ได้กล่าวถึง การดำเนินการวัดผลประเมินผลโดยใช้หลักภาวนา ๔ ไว้ว่า “การวัดผลประเมินผลต้องวัดตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการหลากหลายเหมาะสมสามารถทำได้ครอบคลุม ทั้งด้านพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (ด้านกาย) ด้านพฤติกรรมที่มีต่อคนอื่น (ด้านศีล) ด้านคุณลักษณะของจิตใจ (ด้านจิต) และด้านความรู้ ความคิดที่ถูกต้อง (ด้านปัญญา) ซึ่งรวมเป็นภาวนา ๔ (พัฒนาการทางกาย พัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางจิตใจ พัฒนาการทางปัญญา) ซึ่งเป็นข้อมูลจากการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสม รอบคอบ จะช่วยให้การพัฒนาต่อเนื่อง และมีความชัดเจนมากขึ้น

^{๒๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พิมพ์ครั้งที่ ๖, พุทธวิธีในการสอน, หน้า ๑๘-๒๐.

ภาวนา ๔ คือ การพัฒนา ๔ ด้าน ดังนี้

๑) ภาวนา เป็นการพัฒนากาย การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ การมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในทางที่เกื้อกูลและได้ผลดี โดยรู้จักอยู่ดีมีสุขอย่างเกื้อกูลกันกับธรรมชาติ และปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างมีสติ มิให้เกิดโทษ แต่ให้เกื้อกูลเป็นคุณ กล่าวคือ ประการแรก รู้จักใช้อินทรีย์ เช่น ตาหู ฟัง เป็นต้น อย่างมีสติ ดูเป็น ฟังเป็นให้ได้ปัญญา และประการที่สอง กินใช้ด้วยปัญญา เสพบริโภคปัจจัย ๔ และสิ่งของเครื่องใช้ ตลอดจนเทคโนโลยี อย่างฉลาด ให้พอดี ที่จะได้ผลตรงเต็มตามคุณค่าที่แท้จริง ไม่ลุ่มหลงมัวเมา ไม่ประมาทขาดสติ

๒) ศีลภาวนา เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีพฤติกรรมดีงามในความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ โดยตั้งอยู่ในวินัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้ด้วยดี และมีอาชีพสุจริต ไม่ใช่ กาย วาจา และอาชีพในทางที่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อน เสียหาย แต่ใช้เป็นเครื่องพัฒนาชีวิตของตน และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างสรรค์สังคม ส่งเสริมสันติสุข

๓) จิตตภาวนา เป็นการพัฒนาจิตใจ คือ การทำจิตใจให้เจริญองงามขึ้นในคุณธรรม ความดีงาม ความเข้มแข็งมั่นคง และความเบิกบานผ่องใสสงบสุข สมบูรณ์ด้วยคุณภาพจิต คือ งามด้วยคุณธรรม เช่น มีน้ำใจ เมตตา กรุณา เผื่อแผ่ เอื้ออารี มีเมตตา มีศรัทธา มีความเคารพ อ่อนโยน ซื่อสัตย์ กตัญญู เป็นต้น สมบูรณ์ด้วยสมรรถภาพจิต คือ มีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง ขยันหมั่นเพียร พยายาม กล้าหาญ อดทน รับผิดชอบ มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น สมบูรณ์ด้วยสุขภาพจิต คือ มีจิตใจร่าเริง เบิกบาน สดชื่น เิบอิม โปร่งโล่ง ผ่องใส สงบ และเป็นสุข

๔) ปัญญาภาวนา เป็นการพัฒนาปัญญา คือ การฝึกอบรมเจริญปัญญา เสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ให้รู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักจัดทำดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์ ซึ่งมองดูรู้เข้าใจเหตุปัจจัย มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงหรือตามที่มันเป็น ปราศจากอคติ และแรงจูงใจแอบแฝง เป็นผู้ที่กิเลสครอบงำบัญชาไม่ได้ ให้ปัญญาเจริญพัฒนาจนรู้เข้าใจ หยั่งเห็นความจริง เป็นอยู่ด้วยปัญญารู้เท่าทัน เห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ บรรลุถึงความบริสุทธิ์ ปลอดพ้นจากกิเลสสันดาน มีจิตใจเป็นอิสระสุขเกษมไร้ทุกข์

กล่าวโดยสรุป ผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ตามแนวพุทธจะต้องพัฒนา นักเรียน ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนด้านกาย (ภาวนา) พฤติกรรมการเรียนด้านทักษะ

ทาง สังคม (ศีลภาวนา) พฤติกรรมการเรียนด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปัญญา ภาวนา) จึงจะสมบูรณ์รอบด้าน

ในการวิจัยครั้งนี้ การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน โดยการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่เชื่อมโยงกับหลัก พุทธธรรม คือ หลัก ไตรสิกขา หลักกัลยาณมิตร หลักพรหมวิหาร ๔ หลักโยนิโสมนสิการ หลักอริยสัจ ๔ และหลักอิทธิบาท ๔ โดยผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็น กัลยาณมิตร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน มุ่งศึกษา แก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้อย่างเป็นองค์รวม เพื่อ พัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถี วัฒนธรรมแสงปัญญา

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบบูรณาการ

แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องการบูรณาการ (Integration) เกิดขึ้นจากความคิดของ จอห์น ล็อก (John Locks) นักปรัชญาชาวอังกฤษ ที่ได้ชี้ให้เห็นความจริงว่า เด็กสนใจเฉพาะสิ่งจำเป็น และใช้ได้ บ่อยในชีวิต เพราะเด็กไม่มีเวลา และกำลังพอที่จะเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้หมด จะต้องเลือกสอน เฉพาะสิ่งจำเป็นที่จะสามารถใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ ต่อมา จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) นัก ปรัชญาชาวอเมริกัน เป็นผู้เสนอว่าการให้การศึกษาแก่เยาวชนนั้น ควรให้ความสนใจต่อกิจกรรมที่ นำไปสู่ความเข้าใจ กิจกรรมพื้นฐานต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งจะทำให้เยาวชนเกิด ความต้องการที่จะเรียนรู้ขึ้นโดยธรรมชาติ และมีความเชื่อว่า เราสามารถเชื่อมโยงมโนทัศน์ของวิชา ต่าง ๆ ที่มีในหลักสูตรได้อย่างน้อย ๒ วิชาขึ้นไป และด้วยวิธีการเชื่อมโยงจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้ไป ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือเรื่องที่จะเรียนรู้ต่อไป (John Dewey. ๑๙๓๓) ซึ่งแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ นำไปสู่หลักการบูรณาการในเวลาต่อมา^{๒๗}

๒.๓.๑ ทำไมต้องเรียนรู้แบบบูรณาการ

ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เหตุผลสำคัญที่จำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจในการ จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ประกอบด้วยกัน ๓ ด้านใหญ่ ๆ ดังนี้

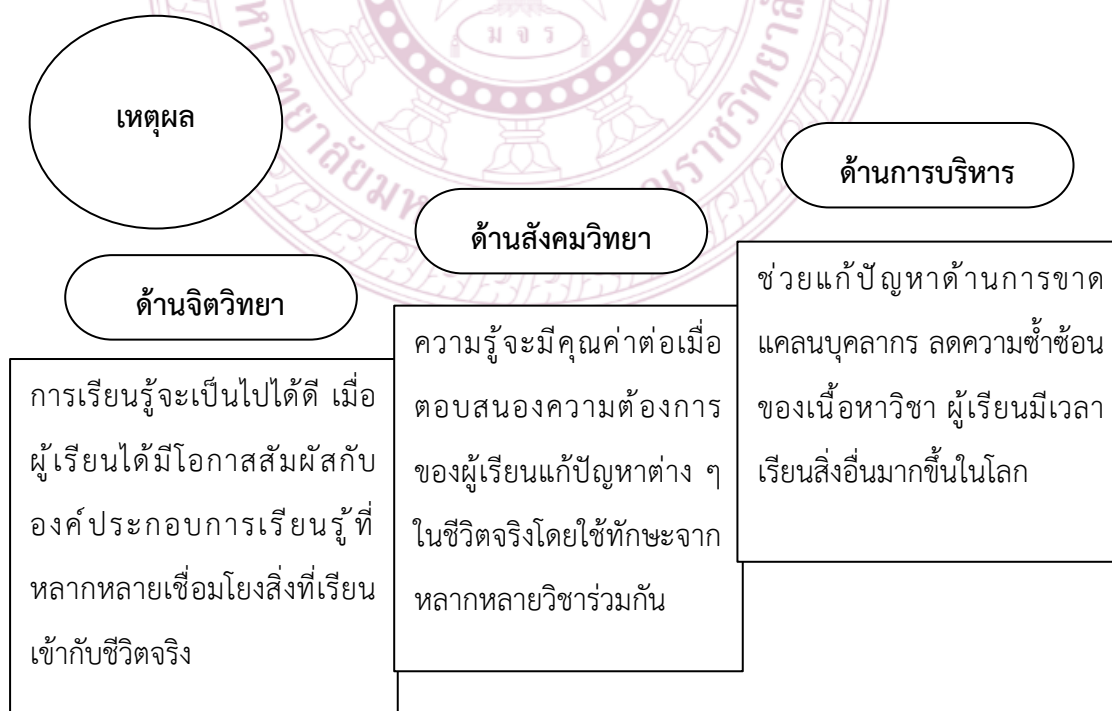
^{๒๗} สุมน อมรวิวัฒน์, หลักบูรณาการทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม, (นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕๙-๑๖๐.

๒.๓.๑.๑ ด้านจิตวิทยา เรามักจะมองว่า การเรียนรู้จะเป็นไปได้ด้วยดี ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะสัมผัสกับองค์ประกอบของการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการเรียนรู้ที่หลากหลายเหล่านั้นจะต้องเชื่อมโยงเข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

๒.๓.๑.๒ ด้านสังคมวิทยา ซึ่งเราคงจะต้องมีความเชื่อร่วมกันว่า ความรู้จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อ ความรู้นั้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริง โดยใช้การผสมผสานทักษะต่าง ๆ จากหลากหลายวิชาร่วมกัน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในมุมมองทางด้านสังคมวิทยา

๒.๓.๑.๓ ด้านการบริหาร การบริหารถือเป็นเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่เราไม่ควรที่จะมองข้าม เพราะว่าการบริหารจะช่วยแก้ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากร และสามารถลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถมีเวลาเรียนรู้สิ่งอื่น ๆ มากขึ้น ซึ่งนับวันจะมีมากมายในโลกยุคปัจจุบัน

จากเหตุผลทั้ง ๓ ด้าน น่าจะสามารถสนับสนุนคำตอบที่ว่า ทำไมต้องจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ถ้าจะมีเหตุผลปลีกย่อยอีกมากมายที่นักการศึกษาต่าง ๆ ได้ให้เหตุผลไว้ เมื่อพิจารณาแล้วก็ไม่น่าที่จะเป็นประเด็นที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวไว้

ภาพประกอบ ๒.๔ : เหตุผลสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๒.๓.๒ ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การบูรณาการ เป็นการผสมผสานประสบการณ์เรียนรู้ต่าง ๆ และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จากคำกล่าวข้างต้น เมื่อมองย้อนกลับไปถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละวันเป็นการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมายหลายลักษณะ ไม่มีผู้เรียนคนใดเรียนรู้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่เกี่ยวข้องกับอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งการเรียนรู้มักจะเป็นการผสมผสานองค์ความรู้ต่าง ๆ และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนทั้งสิ้น ซึ่งการผสมผสานองค์ความรู้ต่างๆ เหล่านี้เป็นการบูรณาการ^{๒๘}

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สามารถอธิบายเกี่ยวกับปรัชญา แนวคิด/ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

ปรัชญาทางการศึกษา Progressivism ตามแนวคิดของ John Dewey ซึ่งมีจุดเน้นที่ยึดแนวทางการศึกษา คือชีวิต เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันโดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เสริมสร้างการอยู่ร่วมกันในแนวทางประชาธิปไตย

ทฤษฎีการเรียนรู้ เน้นทฤษฎีการเรียนรู้ในแนวทาง Cognitive ที่ใช้ Constructivism Approach เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการที่ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วย ตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ตามแนวความคิดของ Ausabel นอกจากนี้ ยังเป็นการเรียนรู้ในลักษณะของการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) อย่างเป็นระบบ มี กระบวนการที่ชัดเจน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิต และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ดังสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

^{๒๘} Beane, J. "The Middle School: The Natural Home of integrated Curriculum," *Educational Leadership*, (1991, October), 49(2): 9-13.

ปรัชญา แนวคิด/ทฤษฎี

ปรัชญาการศึกษา Progressivism John Dewey	ทฤษฎีการเรียนรู้
- การศึกษาคือชีวิต - เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ - ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน - เรียนรู้โดยการแก้ปัญหา - สร้างเสริมการอยู่ร่วมกันในวิถีประชาธิปไตย	- Cognitive ที่ใช้ Constructivism Approach เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง - การเรียนรู้ที่มีความหมายของ Ausubel - การถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

ภาพที่ ๒.๕ ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดปรัชญาการศึกษาในแนวของการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนอย่างเป็นกระบวนการและใช้ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมายต่อผู้เรียน ที่สามารถทำให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ดังกล่าว ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

๒.๓.๓ ความหมายของการบูรณาการ

คำว่า บูรณาการ เป็นศัพท์บัญญัติที่มุ่งให้มีความหมายตรงกับคำว่า Integration ในภาษาอังกฤษ ศัพท์นี้อธิบายไว้ในภาษาเดิมว่า เป็นคำนามที่ใช้ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายกระบวนการและผลผลิตทางการศึกษาโดยแนวคิดทางการศึกษานั้น คำว่า Integration อาจใช้ร่วมกับคำอื่นอีกหลาย คำ เช่น หลักสูตรที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน เรียกว่า หน่วยบูรณาการ (Integrated course of study) หรือ การสอนบูรณาการในแผนการสอนที่รายวิชา ไม่แยกจากกันอย่างที่เคยสอนมาก่อน มีการจัดเรื่องที่เรียนเป็นหน่วยหรือกลุ่มวิชาต่อเนื่องกันไปเรียกว่าโปรแกรมบูรณาการ (Integrated program) หรือ การจัดหลักสูตรซึ่งไม่แยกสอนวิชาต่าง ๆ ออกจากกัน โดยเด็ดขาด ให้แต่ละวิชาสัมพันธ์กันและให้เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (Integrated curriculum) เป็นต้น

ดังนั้น บูรณาการ อาจพิจารณาได้เป็นสองนัยคือความหมายโดยทั่วไปของคำว่า บูรณาการ ประการหนึ่ง และความหมายเฉพาะทางศึกษาศาสตร์อีกประการหนึ่ง โดยนัยแรก บูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ ซึ่งก็คือทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่สัมพันธ์กันทำหน้าที่อย่างกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง ส่วนความหมายอีกนัยหนึ่งซึ่งกล่าวเฉพาะเจาะจงลงไปถึงองค์ความรู้ในสาขาวิชาทางศึกษาศาสตร์หรือครูศาสตร์ บูรณาการ หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการ เรียกว่า การเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integrated instruction) คือเน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของผู้สอน

นอกจากนี้ยังได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “บูรณาการ” (Integration) ไว้ดังนี้ การบูรณาการ หมายถึง กระบวนการรวบรวมรายวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วนำมาแสดงออกในเชิงกิจกรรมหรือโครงการเดียวกัน^{๒๙}หรือการนำเอาศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องมาผสมผสานกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน^{๓๐} เป็นการ สร้างความรู้และประสบการณ์ขึ้นใหม่ในลักษณะของการผสมผสานเข้าด้วยกันทั้งหมด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน^{๓๑}โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ส่วนความหมายของการสอนแบบบูรณาการ ลาร์ดิเชบอล และคณะ^{๓๒} ได้ให้ความหมายว่าเป็นการสอนเพื่อจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เน้นความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ ให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหา พัฒนาบุคลิกภาพ และทำกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์

^{๒๙} Good, C.V., *Dictionary of Education*, 3rd ed. (New York: McGraw-Hill, 1973), P. 308.

^{๓๐} อีระชัย ปุณณโชติ, “การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ,” ในการประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วทศ.9) เรื่องนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษาไทยกับมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๔), หน้า ๑.

^{๓๑} Beane, J., “The Middle School: The Natural Home of integrated Curriculum,” *Educational Leadership*, (1991) 49(2): 9-13.

^{๓๒} Lardizabal, S.A. et al., *Methods and Principles of Teaching*, (Quezon City: Alemar-Phoenix, 1970), p. 141.

สำหรับหน่วยการเรียนรู้แบบหัวเรื่อง (Thematic unit) หรือหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated unit) หรือแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary unit) นั้น หมายถึง หน่วยการเรียนรู้ที่มุ่งศึกษามโนทัศน์ (Concept) หรือหัวข้อเรื่อง (Theme) ใด ๆ โดยนำสาระการเรียนรู้ของวิชาต่าง ๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทำให้ต้องใช้สื่อกิจกรรม และเทคนิคที่หลากหลายของวิชาต่าง ๆ มาผสมผสานหรือ บูรณาการเข้าด้วยกัน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบูรณาการ หมายถึง ลักษณะของการผสมผสานเนื้อหาวิชาหรือวิธีสอนเพื่อส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีประสบการณ์ในอันที่จะรวบรวมความคิด มโนทัศน์ ความรู้ ทักษะ และมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาพร้อมที่จะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้ เกิดประโยชน์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การบูรณาการ โดยการนำความรู้ความเข้าใจในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม กับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน มุ่งศึกษา แก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้อย่างเป็นองค์รวม และกำหนดเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน

๒.๓.๔ ลักษณะสำคัญของการบูรณาการ

ลักษณะสำคัญโดยรวมของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ดี (Integrated Curriculum & instruction) ประกอบด้วย ๕ ลักษณะ ดังนี้^{๓๓}

๑. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ (Integration of knowledge and learning process)
๒. เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาจิตใจ (Integration of cognition and affection)
๓. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ (Integration of knowledge and conduct)
๔. เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน (Integration of school learning with the actual life of the learners)

^{๓๓} UNESCO, "Integrating Subject Areas in Primary Education Curriculum," in Report Finalization Meeting 9-15 December, (1981): 152.

๕. เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ (Integration of subject areas)

๒.๓.๕ ความสำคัญของการสอนแบบบูรณาการ

ในชีวิตมนุษย์นั้น ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ จะผสมผสานกันไม่ได้แยกออกเป็นส่วน ๆ มนุษย์จำเป็นต้องใช้ทักษะหลายประการในการเรียนรู้และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต การสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่เป็นไปในชีวิตจริง ช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา รวมทั้งส่งเสริมผู้เรียนให้มีโอกาสใช้ความคิด ประสบการณ์ความสามารถตลอดจนทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระไปพร้อมกัน

นอกจากนี้ ความสำคัญของการบูรณาการ สามารถเชื่อมโยงวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันในการสอนด้วยเหตุผล ดังนี้

๑. สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงไม่ได้จำกัดว่าจะเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง การเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชา และความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นกับชีวิตจริง

๒. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่าง มโนทัศน์ในศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

๓. ช่วยให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

๔. ขจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาต่าง ๆ ในหลักสูตร

๕. สามารถตอบสนองต่อความสามารถทางพหุปัญญาของผู้เรียน (Multiple intelligence)

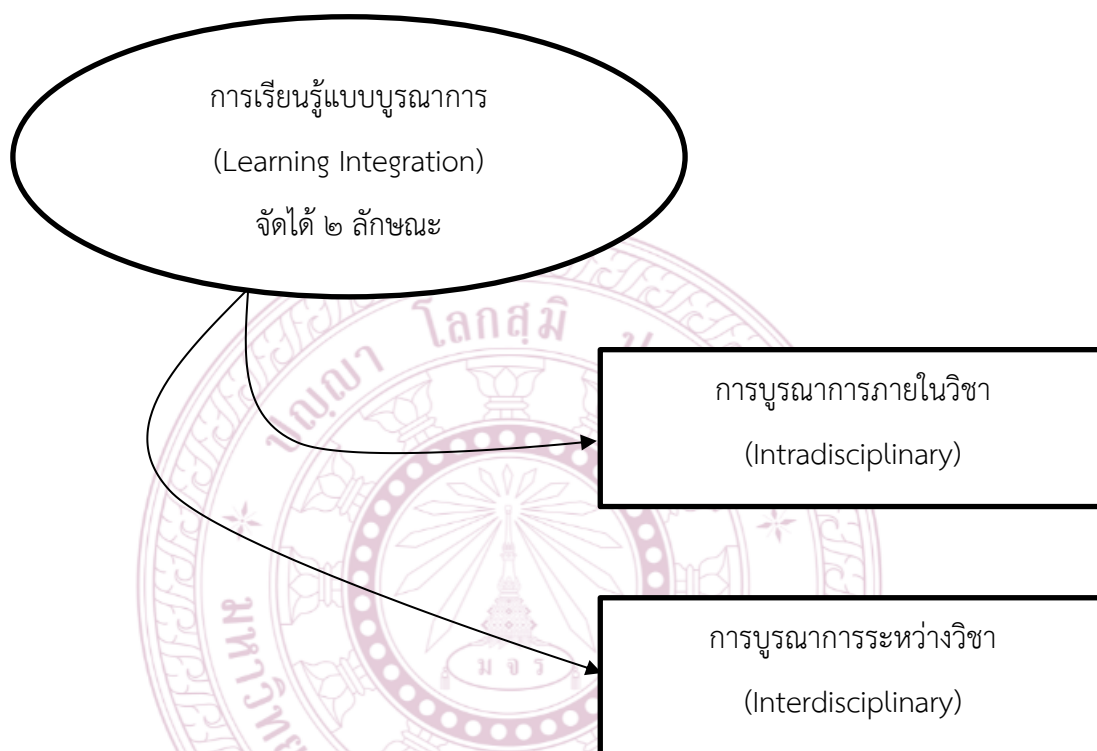
๖. กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างเสริมความรู้ ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ การใช้หน่วยบูรณาการทางการสอนยังช่วยให้ผู้สอนได้รับความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่ปฏิบัติการสอนได้อย่างผสมกลมกลืนต่อเนื่อง จัดเรียงลำดับตามเหตุการณ์ของกิจกรรมที่มุ่งเสริมการเรียนการสอนทุกรูปแบบไว้อย่างครบถ้วน เป็นการลดภาระแก่ผู้สอนให้สอนอย่างได้ผล

อาจกล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้เกิดการเชื่อมโยงสิ่งที่เป็นความรู้กับเหตุการณ์รอบ ๆ ตัว หรือเนื้อหาอื่น ๆ ซึ่งมีผลทำให้ความรู้ไม่ถูกเก็บไว้ในสมองแต่เพียงลำพัง แต่ถูกเชื่อมโยงไปใช้จนเกิดความหมายเป็นความรู้ใหม่ที่ซับซ้อนกว่าเดิม

๒.๓.๖ แนวการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ Learning Integration สามารถจัดเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ การบูรณาการภายในวิชา (Intradisciplinary) และการบูรณาการระหว่างวิชา (Interdisciplinary) ดังรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ ๒.๖ แนวการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๑. การบูรณาการภายในวิชา (Intradisciplinary) มีแนวทางให้พิจารณาดังนี้

๑) เป็นการบูรณาการที่เกิดขึ้นภายในขอบเขตของเนื้อหาเดียวกัน

๒) หลักการบูรณาการภายในสาระวิชาเดียวกันที่ใช้มากที่สุด คือ สาระวิชาทางภาษา หรือกระบวนการทางภาษา ซึ่งประกอบด้วย การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการดู

๒. การบูรณาการระหว่างวิชา (Interdisciplinary) มีแนวทางให้พิจารณาดังนี้

๑) เป็นการเชื่อมโยงหรือรวมศาสตร์ต่าง ๆ ตั้งแต่ ๒ สาขาวิชาขึ้นไป ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกัน

๒) เป็นการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ มากกว่า ๑ วิชาขึ้นไป เพื่อการแก้ปัญหาและการแสวงหาความรู้ ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ลึกซึ้งใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น

๒.๓.๗ รูปแบบของการบูรณาการ (Model of integration)

การเรียนการสอนแบบบูรณาการมีรูปแบบสำคัญ ๆ ดังนี้^{๓๔}

๑. แบบวิทยาการพื้นฐาน (Discipline based) เป็นรูปแบบที่ผู้สอนในวิชาหนึ่งสอดแทรกเนื้อหาของวิชาอื่น ๆ เข้าไปในการสอนของตน เป็นการวางแผนการสอนและสอนโดยผู้สอนเพียงคนเดียว

๒. แบบคู่ขนาน (Parallel) เป็นรูปแบบที่ผู้สอนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป สอนต่างวิชากันแต่วางแผนการสอนร่วมกัน โดยระบุสิ่งที่ร่วมกันและตัดสินใจว่า หัวเรื่อง/มโนทัศน์/ปัญหาเดียวกันนั้นจะสอนอย่างไรในวิชาของแต่ละคน งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำจะแตกต่างกันไปในแต่ละวิชา

๓. แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) เป็นรูปแบบที่ผู้สอนต่างวิชามาร่วมกันสอนเป็นทีม ร่วมวางแผนและกำหนดหัวเรื่อง/ปัญหาร่วมกัน และดำเนินการสอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน มอบหมายงานหรือโครงการให้ผู้เรียนทำร่วมกันเป็นงานชิ้นเดียว

๔. แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เป็นการสอนที่ผู้สอนแต่ละคนต่างสอนวิชา ของตนเอง ไม่ได้ออกแบบให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันระหว่างต่างวิชา แต่จะมีการสอนแบบบูรณาการเฉพาะที่ระบุไว้ในแต่ละวิชาเท่านั้น ผู้สอนแต่ละคนในต่างวิชาไม่ได้มีส่วนแบ่งการทำกิจกรรมของผู้เรียน ด้วยกันเพียงแต่ให้เวลาแล้วมอบหมายงาน หรือปัญหาให้ผู้เรียนกลับไปดำเนินการกันเอง

๕. แบบบูรณาการ (Integrated) เป็นการบูรณาการทั้งมโนทัศน์ ทักษะ เจตคติและ ความเชื่อ ตลอดจนเนื้อหา ทำให้เป็นการสอนที่ต้องอาศัยความหลากหลายวิธีที่สามารถเป็นไปได้ ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะฝึกในสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ ตามความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างอิสระ ในบางกรณีการบูรณาการสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) บูรณาการเชิงเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นการผสมผสานเนื้อหาวิชาของการหลอมรวมแบบแกนหรือ แบบสหวิทยาการ นอกจากนี้ น่าจะเป็นการผสมผสานของเนื้อหาวิชาในแง่ทฤษฎีกับ

^{๓๔} Frazee, B.M. & Rudnitski, R.A., *Integrated Teaching Methods: Theory, Classroom Applications, and Field-based Connections*, Aldany, (New York: Delmar Publishers, 1995), pp. 137-141.

การปฏิบัติหรือ เนื้อหาวิชาที่สอนกับชีวิตจริง โดยจะบูรณาการส่วนทั้งหมด (Total integration) หรือ จะบูรณาการ (Partial integration)

๒) บูรณาการเชิงวิธีการ คือ การผสมผสานวิธีการเรียนการสอนแบบต่างๆ โดยใช้สื่อ ประสม และใช้วิธีการประสมให้มากที่สุด

นอกจากนี้ ฟอว์กาที้ (Fogarty)^{๓๕} นักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้เสนอรูปแบบบูรณาการไว้ ๑๐ รูปแบบ ซึ่งสามารถจัดเป็นกลุ่มได้ ๓ กลุ่ม คือ บูรณาการภายในสาขาวิชาเดียวกัน (Within single disciplines) บูรณาการข้ามวิชา (Across several disciplines) และบูรณาการภายในตัวผู้เรียน (Inside the mind of the learner) กับระหว่างผู้เรียน (Between the learners) ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

๑. กลุ่มบูรณาการภายในสาขาวิชาเดียวกัน

๑.๑ แบบแยกออกจากกันเป็นส่วน (Fragmented model) เป็นรูปแบบดั้งเดิมที่แยกเป็นรายวิชาเดี่ยว ๆ มีลักษณะเฉพาะตัวผู้เรียนเรียนรู้แต่ละวิชาโดยไม่นำความรู้ไป บูรณาการกับวิชาอื่นๆ แม้ว่าจะมีมีโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกันอยู่ ทำให้ผู้เรียนขาดความเชื่อมโยง ที่ชัดเจน และเกิดการถ้อยทอดการเรียนรู้ แต่ผู้สอนสามารถเลือกสอนเนื้อหาสำคัญ ๆ ของแต่ละวิชาที่ตนรับผิดชอบให้ลึก และกว้างได้ตามความเหมาะสม และความจำเป็น

ภาพที่ ๒.๗ การบูรณาการแบบแยกออกจากกันเป็นส่วน

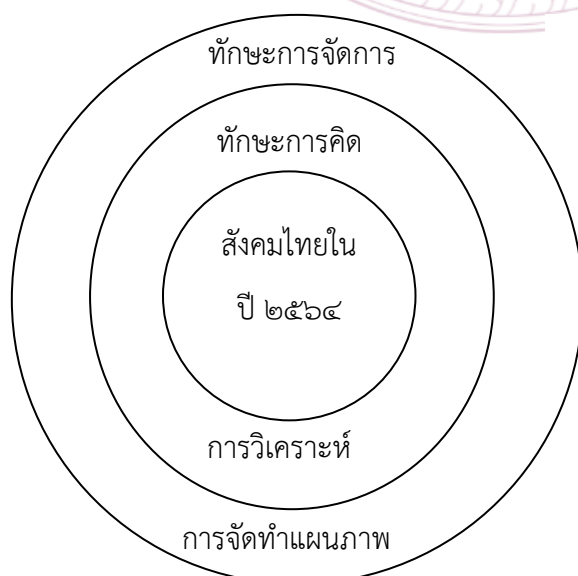
^{๓๕} Fogarty, R. How to Integrate the Curricula. 2nd ed. University of Massachusetts: Corwin Press. Gemmell, A. E. 2001. Instructional Systems Design Mode, [Online], Available:<http://www.ceo.cudenver.edu/~amie-gemimell/idmodel.html>, [20 October 2021].

๑.๒ แบบเชื่อมโยง (Connected model) เป็นการบูรณาการภายในวิชา โดยเชื่อมโยง เนื้อหาวิชาเข้าด้วยกันภายในขอบเขตของแต่ละวิชา อาจเชื่อมโยงหัวข้อ (Topic) ทักษะ (Sk) เจตคติ (Attitude) และมโนทัศน์ (Concept) ไปยังเรื่องต่อไปนี ซึ่งผู้สอนจะมั่นใจในการที่จะเชื่อมโยงเนื้อหา ภายในวิชาของตนเอง และทำให้ผู้อื่นมองเห็นความสัมพันธ์ของมโนทัศน์และทักษะ ได้ชัดเจนขึ้น

ภาพที่ ๒.๘ การบูรณาการแบบเชื่อมโยง

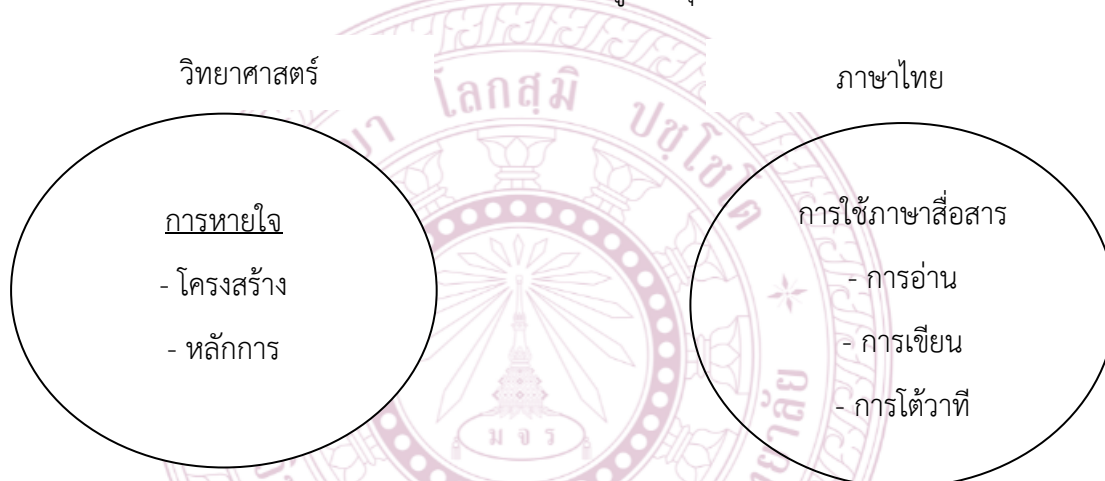
๑.๓ แบบซ้อนกัน (Nested model) เป็นการบูรณาการภายในวิชาเดียวกันแต่มีการนำทักษะการคิด ทักษะทางสังคม และทักษะด้านเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจง เข้ามาบูรณาการเป็นหัวข้อหรือหน่วยการเรียนรู้ เป็นรูปแบบที่ผู้สอนคนเดียวสามารถบูรณาการด้วยตนเอง การบูรณาการแบบซ้อนกันนี้ถ้าจัดทำอย่างไม่รอบคอบ การบูรณาการที่ละหลายเป้าหมายในบทเรียนเดียว อาจทำให้ผู้เรียนสับสน และละเลยการเรียนรู้มโนทัศน์หลักของกิจกรรม เพราะได้รับงานเกี่ยวกับการเรียนรู้หลายอย่างพร้อมกัน แต่ในทางตรงกันข้ามการนำทักษะหลายทักษะมาบูรณาการในเนื้อหาที่จะสอนเป็นการเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภาพที่ ๒.๘: การบูรณาการแบบซ้อนกัน

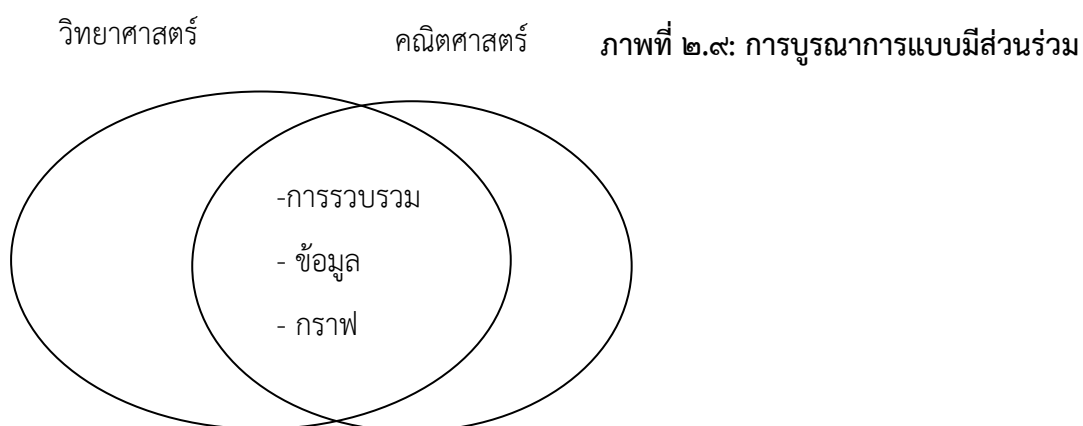
๒. กลุ่มบูรณาการข้ามวิชา

๒.๑ แบบเรียงลำดับ (Sequenced model) เป็นการบูรณาการการสอนข้ามวิชา โดย นำหน่วยการเรียนรู้ที่สอนต่างวิชากัน มาพิจารณาความใกล้เคียงของเนื้อหาแล้วนำมาเชื่อมโยง ปรับ กิจกรรมการเรียนการสอนให้ชัดเจน และจัดสอนในช่วงเวลาเดียวกันซึ่งแต่ละวิชายังคงสอนตาม แผนการสอนของตนเพียงแต่เชื่อมโยงบางหัวข้อ และจัดเรียงลำดับหน่วยการเรียนรู้ใหม่ให้เหมาะสม ทำให้แนวทางการรู้ของสิ่งที่ผู้เรียนเรียนจะมุ่งไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องลดความสับสนและความน่าเบื่อ ซึ่งต้องมีความยืดหยุ่นของเวลาที่ใช้ในการวางแผน และทำตารางสอนร่วมกันโดยอาศัย การประนีประนอม ความคิดเห็นและความต้องการของผู้สอนทุกคน

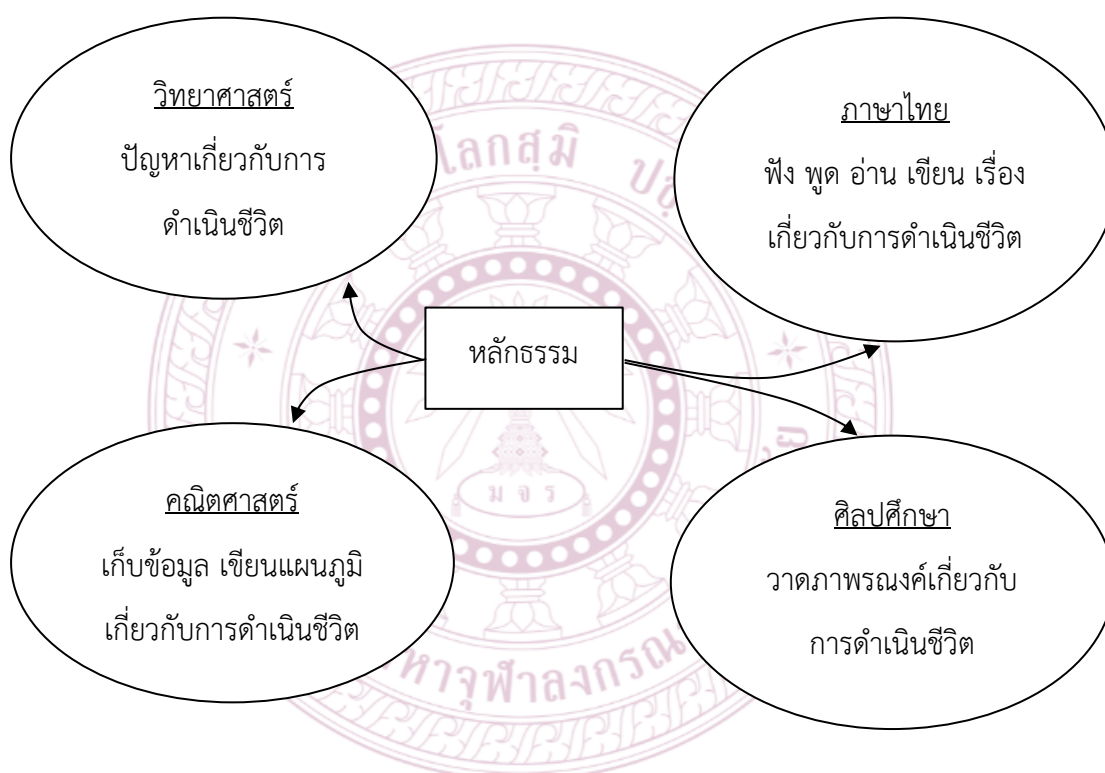
ภาพที่ ๒.๙ การบูรณาการแบบเรียงลำดับ

๒.๒ แบบมีส่วนร่วม (Shared model) เป็นการบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างวิชา ผู้สอนวางแผนการสอนร่วมกัน ในส่วนที่มีมโนทัศน์ ทักษะ หรือเจตคติคาบเกี่ยวกัน ต้องการความ ยืดหยุ่น เรื่องเวลา การประสานความคิด และทักษะการทำงานกลุ่มของผู้สอนทุกวิชา โดยอาจจัดเป็น หัวข้อ หรือ โครงการร่วมกัน ที่ทำให้ผู้เรียนถ่ายโยงมโนทัศน์ง่ายขึ้น ผู้สอนแต่ละวิชาจะสอนไป ตามปกติในหัวข้ออื่น

ภาพที่ ๒.๙: การบูรณาการแบบมีส่วนร่วม

๒.๓ แบบโยงใย (Webbed model) เป็นการบูรณาการที่กำหนดประเด็น (theme) ขึ้นจากการวิเคราะห์หลักสูตรหรือบริบททางสังคม แล้วเชื่อมโยงไปสู่วิชาต่าง ๆ ว่า แต่ละวิชามีโน้ตชนใดบ้างที่สอดคล้องกับมโนทัศน์ในประเด็นที่ตั้งไว้ หลังจากนั้นจะกำหนดเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่ตั้งไว้ แล้วผู้สอนแต่ละคนก็ทำการสอนเรื่องนั้น ๆ ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินงานร่วมกัน และการเลือกประเด็นที่เหมาะสม ซึ่งการเลือกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน

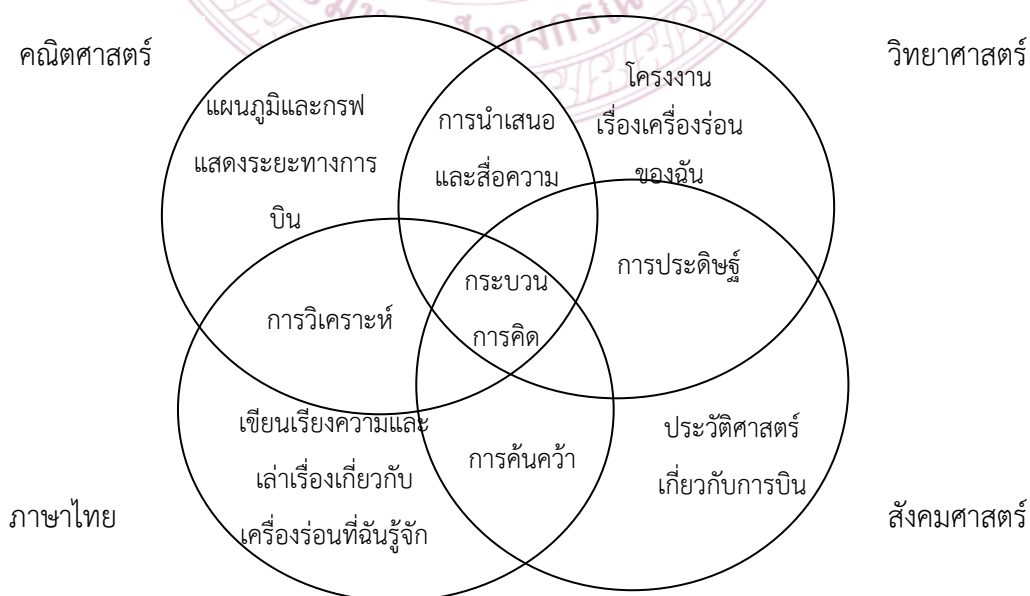

ภาพที่ ๒.๑๐ การบูรณาการแบบโยงใย

๒.๔ แบบเส้นด้าย (Threaded model) เป็นการบูรณาการที่ใช้ทักษะเป็นตัวหลักในการกำหนดเนื้อหา ตลอดจนการเรียนการสอนในแต่ละวิชาให้สัมพันธ์กับทักษะที่กำหนด เช่น ทักษะการคิด ทักษะแก้ปัญหา ทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น แต่ละวิชายังคงแยกกันในเรื่องผู้สอนทุกคนในโรงเรียนได้ร่วมวางแผนรับรู้ และลงมือปฏิบัติ เมื่อจบการศึกษาผู้เรียนจะได้ทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

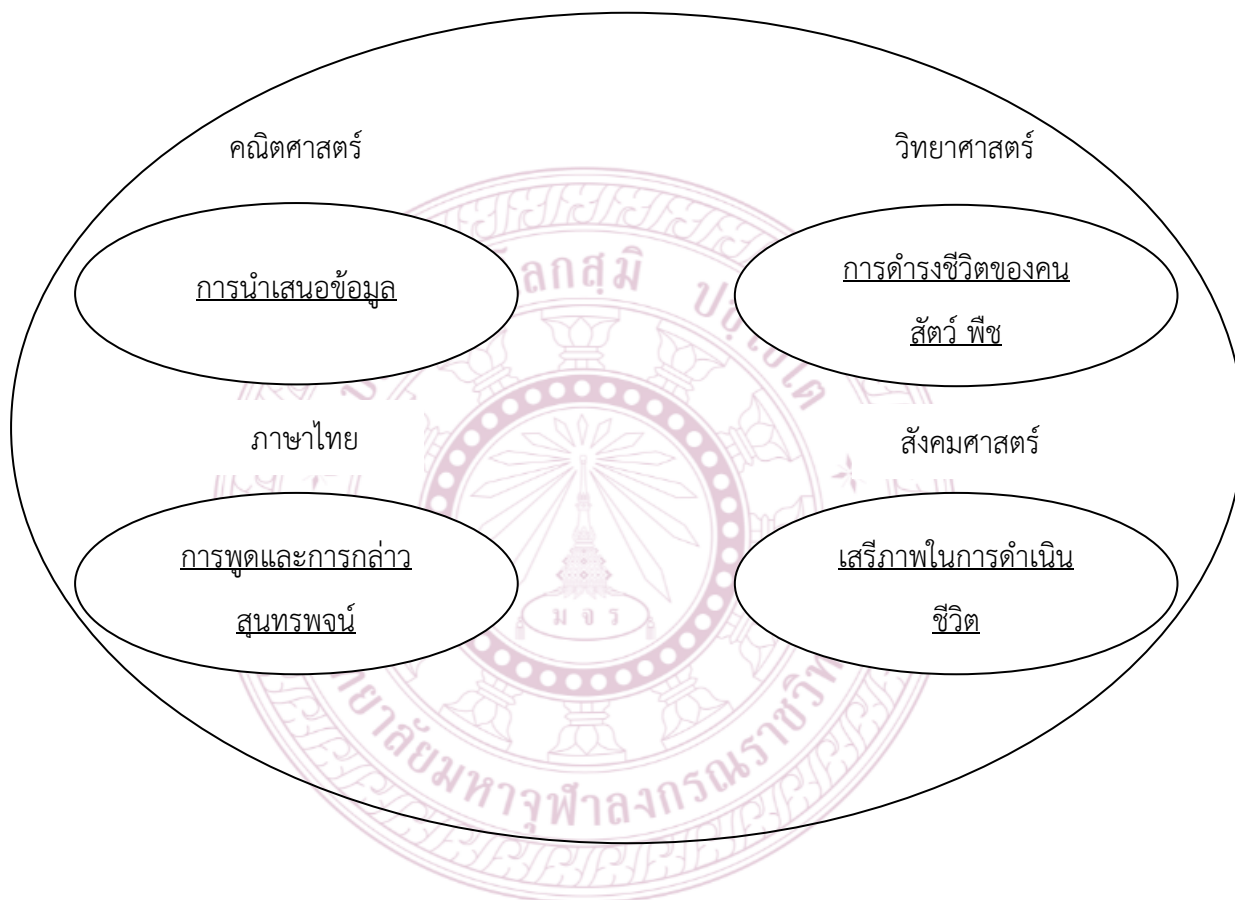
๒.๕ แบบบูรณาการ (Integrated model) เป็นการบูรณาการความหลากหลายของ หัวข้อทางวิชาการที่สัมพันธ์กันของวิชาหลัก ๔ วิชา หลอมรวมโดยมีทักษะ มโนทัศน์ และเจตคติ ที่ เหมือนกันเป็นหลักในการบูรณาการ จึงต้องการการระดมความคิดในการวางแผนและกำหนดเวลา สอนร่วมกันของผู้สอน ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาและสร้างแรงจูงใจให้เรียนต่อเนื่องไป

ภาพที่ ๒.๑๐: การบูรณาการแบบบูรณาการ

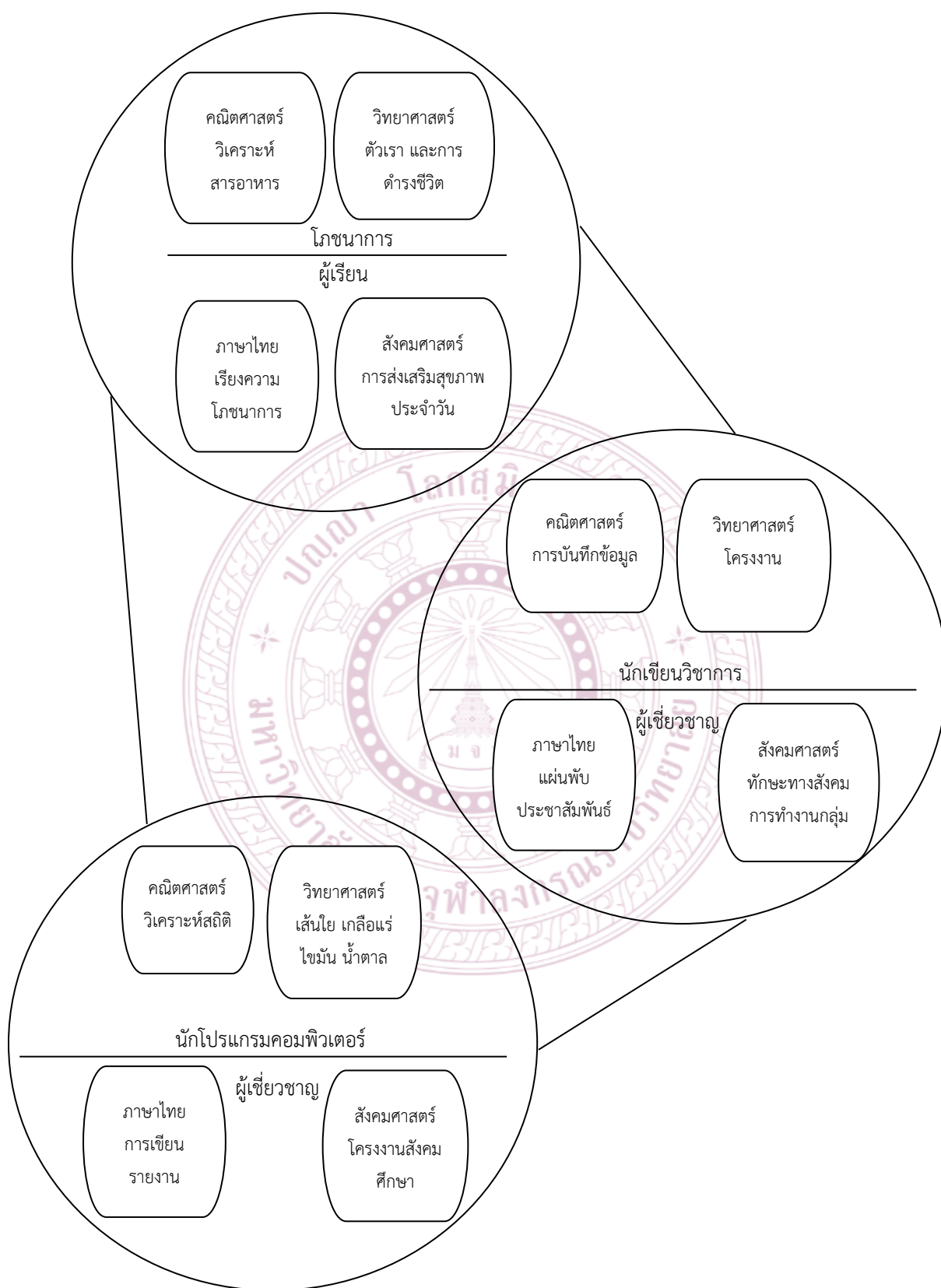
๓. กลุ่มบูรณาการภายในตัวผู้เรียนและระหว่างผู้เรียน

๓.๑ แบบใฝ่ใจ (Immersed model) เป็นการบูรณาการที่ยึดความสนใจของผู้เรียนเป็นหลักในการบูรณาการไปยังสาขาอื่น ๆ ผู้เรียนชั้นนำตนเอง เนื่องจากผู้เรียนมีความสนใจที่หลากหลาย อาจทำให้เน้นความสนใจผู้เรียนได้เพียงบางกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนเหล่านั้นจะเกิดแรงจูงใจต่อการเรียน และได้รับความรู้กว้างขวาง

ภาพที่ ๒.๑๑ การบูรณาการแบบใฝ่ใจ

๓.๒ แบบเครือข่าย (Networked model) เป็นการบูรณาการที่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการบูรณาการโดยเลือกเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ และแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นด้วยตนเอง ผู้เรียนเท่านั้นที่จะรู้ถึงความซับซ้อนและมิติต่าง ๆ ในขอบเขตที่ตนสนใจ เป็นการผลักดันให้ผู้เรียนได้รับรู้ในเรื่องที่ตนสนใจมากขึ้น

ภาพที่ ๒.๑๑: การบูรณาการแบบเครือข่าย

๒.๓.๘ เทคนิคการบูรณาการ

กระบวนการออกแบบหลักสูตรบูรณาการ ประกอบด้วย ๘ ขั้นตอน ดังนี้ (Newell๑๙๙๔)

๑. ระดมความคิดจากผู้ชำนาญการในวิชาที่เกี่ยวข้อง (Assembling an interdisciplinary team) เพื่อผสมผสานให้เกิดการบูรณาการ โดยการอภิปราย การโต้แย้ง และการหาข้อสรุป

๒. เลือกหัวข้อ (Selecting the topic) ได้แก่ การเลือกประเด็น แนวคิด ที่จะสามารถผสมผสานองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้

๓. ระบุรายวิชาที่มีการผสมผสานกัน (Identifying disciplines) กระบวนการบูรณาการ ต้องเลือกวิชาที่มีความสัมพันธ์กัน อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

๔. พัฒนาส่วนปลีกย่อยของเนื้อหาสาระ (Developing the subtext) เป็นการพัฒนารายละเอียดจากหัวข้อให้ชัดยิ่งขึ้น

๕. โครงสร้างของหลักสูตร (Structuring the course) กำหนดความสัมพันธ์ของแนวคิด (Conceptual glue) ซึ่งเชื่อมโยงแต่ละวิชาเข้าด้วยกัน

๖. เลือกประเด็นที่สนใจให้ผู้เรียนค้นคว้า (Selecting reading)

๗. การกำหนดแผนงาน (Designing assignments)

๘. การเตรียมรายละเอียดประมวลการสอน (Preparing the syllabus)

นอกจากนี้ เทคนิคการจัดกิจกรรมการบูรณาการ (The Integrative activity technique) ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ^{๓๖} ดังนี้

๑. ขั้นเริ่มหน่วยการเรียนรู้ (Initiating the unit) โดยผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาอย่างท้าทายด้วยคำถามว่า เราจะแก้ปัญหานี้อย่างไร ต้องใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง และอะไรเป็นปัญหาย่อยที่ต้องแก้ไขก่อนปัญหาใหญ่ หรืออาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น สร้างบรรยากาศห้องเรียนให้เร้าความสนใจ การใช้สื่อต่างๆ และการศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

๒. ขั้นชี้แนะประสบการณ์ (Point of experiencing) ผู้เรียนเริ่มปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มตามที่ตนเองสนใจ โดยผู้สอนคอยให้คำแนะนำและจัดกิจกรรมประสบการณ์ที่จำเป็นเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและพัฒนาความสามารถของตนอย่างพอเหมาะ มีการแบ่งกลุ่มและหน้าที่กันทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูล การอ่าน การเขียน และแปลความหมาย เป็นต้น

^{๓๖} Lardizabal, S.A. et al., **Methods and Principles of Teaching**, (Quezon City: Alemar-Phoenix, 1970), pp. 144-148.

๓. **ขั้นกิจกรรมสรุป (Culminating activities)** เพื่อให้ผู้เรียนสรุปบทเรียน จัดระบบความคิด และพัฒนาการด้านการสื่อสาร กับการแสดงออก ซึ่งเป็นช่วงของการแลกเปลี่ยนความรู้หรือรายงาน เพื่อนำเสนอผลงานของตน เป็นโอกาสของการเรียนรู้ที่มีคุณค่า ฝึกการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ การเสนอผลงานนั้นผู้เรียนสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น จัดแสดงนิทรรศการ การสาธิต การทดลอง การแสดง ละคร หรือโครงงาน เป็นต้น

๔. **ขั้นการประเมินผล (Evaluation)** เป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่มีการเรียนการสอน เน้นการประเมินตนเอง และการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อตรวจสอบ และใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมของตนเองและกลุ่มต่อไป

ส่วนหลักในการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการ ควรนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้เน้นให้ความสำคัญผู้เรียนมากกว่าเนื้อหา แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ควรใช้เวลาสอนต่อเนื่องกันดีกว่าหน่วยการเรียนรู้สั้นที่เสร็จในเวลาเรียน และควรสอดคล้องกับปัญหาในชีวิตจริง ผู้สอนใช้เทคนิคในการผสมผสานเนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันภายในขอบข่ายของเรื่องที่ศึกษา

๒.๓.๙ แนวปฏิบัติในการบูรณาการ

การจัดการบูรณาการในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งให้เกิดบูรณาการในหลักสูตรให้มากที่สุด คือ ให้มีการผสมผสานความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้เป็นกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งจะต้องจัดให้มีการบูรณาการเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่กันไปด้วย

ด้านการสร้างบทเรียนนั้น ต้องสร้างให้เนื้อหา และแผนการสอนเป็นกลุ่มก้อนไม่กระจัดกระจาย โดยจัดเป็นหน่วยบูรณาการทางการสอน เพื่อสะดวกทั้งผู้สอนและผู้เรียน ดังนี้

๑. ศึกษาขอบข่ายและรายละเอียดเนื้อหา และทำเนื้อหาให้ง่าย สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และเหมาะกับวัยผู้เรียน

๒. พยายามพัฒนาเนื้อหานั้นให้เป็นปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องประสบในชีวิตประจำวัน

๓. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการสอน

๔. กำหนดกิจกรรมผู้เรียน

๕. การสัมพันธ์ในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ จะต้องทำเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์กันการสอนต่อเนื่องกันไป ได้อย่างดี ต้องกำหนดว่าจะสัมพันธ์กับวิชาใดวิชาหนึ่งในเรื่องใดบ้าง ทั้งต้องระบุว่าสัมพันธ์หรือเรียนสืบเนื่องต่อกันในเรื่อง หรือวิชาใด

๖. การประเมินผลการเรียนการสอน ต้องพิจารณาว่าจะประเมินโดยวิธีใดบ้างอย่างหลากหลายด้านวิธีการนั้น เมื่อพิจารณาคำว่า วิธีบูรณาการ (Integrated approach) หมายถึง วิธีสอน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งการทำ กิจกรรมนี้เกี่ยวข้องกับศักยภาพที่สัมพันธ์กับสาขาวิชา หรือเนื้อหาวิชามากกว่าหนึ่งวิชาหรือหนึ่งสาขาจึง จำเป็นต้องใช้วิธีสอนหลากหลายวิธีประกอบกันแต่โดยทั่วไปใช้หลักการ^{๓๗} ดังนี้

๑) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒) เน้นกิจกรรมเป็นศูนย์กลาง

๓) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี จัดคู่มือการเรียนรู้ และให้ข้อมูลป้อนกลับกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

๔) เลือกใช้วิธีสอนที่นิยมให้เหมาะสมกับเนื้อหา ได้แก่ การอภิปราย การแสดง บทบาทสมมติ การใช้กรณีตัวอย่าง การทำกิจกรรมและเกมต่าง ๆ การสอนโดยใช้โครงการ และการสอน โดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

๒.๓.๑๐ การจัดเนื้อหาวิชาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการต้องยึดหลักสำคัญที่ต้องยึดความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ประสบการณ์และการเรียนรู้ควรเป็น “หน่วย” (Unit) ที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ครูผู้สอนต้องใช้เทคนิคการผสมผสานเนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้สัมพันธ์ในขอบข่ายเรื่องที่จะศึกษา ลักษณะทั่วไปของหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

๑. มุ่งเน้นปัญหา ปัญหานั้น มีความสำคัญที่จะศึกษา และเกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ หลายแง่หลายมุม คำตอบของปัญหาแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจุบันกับอนาคต หรือผลกระทบปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีต่อวัฒนธรรม หรือวัฒนธรรมที่มีต่อเมือง เป็นต้น

๒. เหมาะสมกับระดับผู้เรียน สื่อการสอนหรืออุปกรณ์ต้องไม่ยากจนเกินไปเกินกว่า ที่ผู้เรียนจะเข้าใจได้ การจัดกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนและท้าทายความสามารถ ไม่ง่ายจนเกินไป

^{๓๗} UNESCO, “Integrating Subject Areas in Primary Education Curriculum,” in Report Finalization Meeting 9-15 December, (1981): 10.

๓. ส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ด้าน ด้านความเจริญงอกงาม ลำดับชั้นของประสบการณ์ เช่น การอ่าน การสังเกต การพูด การฟัง การวาดและการเขียน กิจกรรมทักษะด้านต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมที่ต้องการใช้ความสามารถทางสมองในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา

๔. เป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกปัญหา วัสดุ อุปกรณ์ วางแผนกิจกรรมและประเมินผลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

๕ การวางแผนหน่วยการเรียนรู้ต้องระลึกเสมอว่า ทำอย่างไรจึงจะเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ลักษณะหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีดังนี้

๑. หน่วยการเรียนรู้การสอนคือ กลุ่มหัวข้อย่อยที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กัน นำมาจัดลำดับก่อนหลังภายในหัวข้อที่เรียกว่า “หน่วย” และใช้เวลาต่อเนื่องกัน อาจเป็น ๒-๔ สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของบทเรียน

๒. หน่วยแต่ละหน่วยมีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง คือ ประกอบด้วยความมุ่งหมายปัญหาในการทำกิจกรรม การวัดและประเมินผล

๓. หน่วยแต่ละหน่วยสามารถสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องได้

๔. หน่วยการเรียนรู้การสอนสามารถใช้เทคนิควิธีสอนหลายวิธีที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจมากที่สุดวิธีการผสมผสานเนื้อหาเพื่อให้เกิดการบูรณาการ โดยอาศัยวิธีการจัดแกน (Core) ขึ้นมาก่อนแล้วนำเอาความรู้หรือเนื้อหาวิชาใดก็ได้ที่เหมาะสมมาเสริมให้แกนนั้น เต็มหรือสมบูรณ์ แกนที่จะนำมาสร้างเป็นหน่วยบูรณาการนั้น มีทั้งหมด ๕ ประเภทด้วยกันคือ

๑) แกนที่เป็นหัวเรื่อง ก่อนที่จะทำการกำหนดหัวเรื่องอะไรนั้นจะต้องตั้งคำถามว่า ต้องการให้ผู้เรียนเรียนอะไร หลังจากนั้นก็กำหนดหัวเรื่องขึ้นมา แล้วดึงเอาเนื้อหาสาระหรือความรู้หลาย ๆ วิชาที่เห็นว่าสัมพันธ์กับเรื่องนี้เข้ามาผนวกรวมกันไว้ เช่น ตั้งหัวเรื่องว่า “ชุมชนของเรา” ในเรื่องนี้จะมียลละเอียดยหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพภูมิอากาศ การประกอบอาชีพ การนับถือศาสนา ฯลฯ

๒) แกนที่เป็นปัญหา จะต้องพิจารณาว่า อะไรบ้างที่ในสภาพแวดล้อมของผู้เรียน ที่ผู้เรียนควรมีความรู้ ความเข้าใจ เมื่อเลือกได้แล้วก็กำหนดเป็นหัวเรื่อง เช่น ปัญหาค่าครองชีพ ปัญหาคอร์รัปชัน ฯลฯ การที่ผู้เรียนจะแก้ปัญหาได้นั้นจะต้องอาศัยความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ

๓) แกนที่เป็นกิจกรรม จะต้องพิจารณาก่อนว่ากิจกรรมใดที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ในหลาย ๆ วิชา และต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียน เมื่อกำหนดได้แล้วก็บรรจุกิจกรรมเหล่านั้น ในหน่วยนั้น ๆ จากง่ายไปหายาก

๔) แกนที่เป็นความคิดรวบยอด ต้องพิจารณาก่อนว่าต้องการให้นักเรียนมีความคิดรวบยอดในเรื่องใด เช่นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง การอนุรักษ์ธรรมชาติ ความเสมอภาค ฯลฯ เมื่อได้ความคิดรวบยอดแล้วก็กระจายเนื้อหาจากง่ายไปหายาก เช่นการเสนอความคิดรวบยอดเรื่อง “การพึ่งพาอาศัยกันและกัน” พอกระจายเนื้อหาออกเป็นคร่าว ๆ ตามลำดับความยากง่าย ดังนั้นการพึ่งพาอาศัยในครอบครัว ในชั้นเรียน ในโรงเรียน ในชุมชน ในประเทศ และระหว่างประเทศ

๕) แกนที่เป็นค่านิยม ก่อนอื่นต้องพิจารณาก่อนว่า เราต้องเน้นค่านิยมอะไรหลังจากที่เลือกได้ แล้วโดยคำนึงถึงวัยของผู้เรียนแล้วนำค่านิยมที่จำเป็นมานั้นหรือสอดแทรกเข้ามาในเนื้อหาตอนใดตอนหนึ่ง ที่เห็นว่าเข้ากันได้ขณะที่ทำการสอน

แนวโน้มใหม่ทางการศึกษามีจุดเน้นอยู่ ๒ ประการ คือความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียนกับการปรับมาตรฐานความเป็นอยู่ของสังคม ซึ่งได้กล่าวถึง เทคนิคการสอน บูรณาการว่า มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดการบูรณาการของแต่ละบุคคล ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็น หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง ผสมผสานวิชาในงามต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการแก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น เพราะปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนั้น ไม่ได้แบ่งออกเป็นแ่งมุมใด โดยเฉพาะการบูรณาการ มีจุดเน้นที่การพัฒนาบุคลิกภาพอย่างผสมผสานกลมกลืน เทคนิคการสอนแบบบูรณาการ เป็นการสอนที่มีปัญหาทำนองเดียวกับชีวิตจริง เป็นแกนกลางและมีการสร้างประสบการณ์แก่ ผู้เรียนให้กว้างขึ้นให้มีการผสมกลมกลืนระหว่างบุคลิกภาพส่วนตัวและสังคมของผู้เรียน เทคนิคการสอน เหล่านี้จะช่วยครูให้สอนเป็นหน่วยได้

๒.๓.๑๑ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้นสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ นักเรียนได้เรียนรู้จากการได้คิดและปฏิบัติจริงตามความสนใจและความถนัดของตนเองอย่างมีความสุขเรียนรู้จากกลุ่มอย่างเป็นองค์รวม และเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนดังกล่าวต้องสอดคล้องกับสภาพจริง คือการประเมินความสามารถ เริ่มตั้งแต่การประเมินการคิดวางแผน กระบวนการทำงาน คุณธรรม จริยธรรมระหว่างการทำงาน ความตั้งใจ จนมีผลงานที่สำเร็จเป็น

ขึ้นงานตามเป้าหมายวิธีการประเมิน จะต้องหลากหลายที่ต่อเนื่อง โดยมีการประเมินตลอดเวลาตาม กิจกรรมการเรียนรู้ ใช้วิธีการสังเกต ตรวจสอบรายงาน บันทึกการปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมือ ภายในกลุ่มการประเมินขึ้นงานหรือบางครั้ง อาจมีการประเมินความรู้ควบคู่กันไปด้วย

นอกจากนี้ ควรมีการประเมินแบบอิงการปฏิบัติ (Performance-Based) และการประเมิน แบบอิงการสังเกต (Observation-Based) ซึ่งช่วยให้ครูและนักเรียนสามารถบูรณาการการเรียน การ สอนกับการประเมินผลเข้าด้วยกัน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และการ สอนกับการประเมินจะไม่แยกจากกัน ทั้งครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการสอนและการประเมิน จึงทำ ให้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสัมพันธ์กับชีวิตจริงมากที่สุด

๒.๓.๑๒ บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการเตรียมการ

๑) เตรียมกรอบแนวคิดในเรื่องที่จะสอน โดยหัวข้อแต่ละตอนได้จากการบูรณาการ ระหว่างวิชา หรือผสมผสานระหว่างวิชาในหลักสูตร

๒) เตรียมคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์หรือได้ ปฏิบัติ

๓) เป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ที่ผู้เรียนซักถาม ปรัชญาเพื่อค้นคว้าความรู้

๒. ด้านการดำเนินการ

๑) เป็นผู้นำเสนอ (Presenter) เช่น เสนอประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องที่จะ สอนเป็นผู้สังเกต (Observer) โดยสังเกตผู้เรียนขณะที่ตอบคำถามทำกิจกรรมทั้งพฤติกรรมด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน

๒) เป็นผู้กระตุ้นใจ (Motivator) โดยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้มีส่วน ร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง

๓) เป็นผู้เสริมแรง (Reinforcer) เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ

๔) เป็นผู้ชี้แนะ (Director) สนับสนุนให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนด

๕) เป็นผู้จัดบรรยากาศ (Director) เพื่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทั้ง ด้านกายภาพ สังคมและจิตใจเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

๖) เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process Oriented) มากกว่าเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาสาระ (Content Oriented)

๓. ด้านการประเมิน

๑) เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Reflector) ชี้แนะ วิพากษ์วิจารณ์ ข้อดี ข้อด้อย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข พฤติกรรมการเรียน

๒) เป็นผู้ประเมิน (Evaluator) โดยประเมินผลเป็นระยะ ๆ ประเมินพฤติกรรม ด้านการค้นคว้าหาความรู้ และผลงานซึ่งอาจเป็นองค์ความรู้หรือผลงาน

๒.๓.๑๓ บทบาทและกิจกรรมของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ควรคำนึงถึงกิจกรรมของกระบวนการกลุ่มมาใช้ดังนี้

๑. ควรแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ ๔ คน ที่มีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน คือ ผู้เรียนมีระดับความสามารถสูง ๑ คน ผู้มีระดับความสามารถปานกลาง ๒ คน และผู้มีความสามารถต่ำ ๑ คน ในการแบ่งกลุ่มจะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ากลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมที่ตนเองถนัด และมีความสนใจ เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีความเหมาะสม และมีความสามารถพอ ๆ กัน

๒. แต่ละกลุ่มเลือกคณะกรรมการที่ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ

๓. มีการประชุมร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

๔. สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ โดยที่นักเรียนมีบทบาทในการเรียนการสอนแบบบูรณาการดังนี้

๑) มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และการคิดในทุก ๆ สถานการณ์ที่กำหนดให้อย่างเป็นธรรมชาติเหมือนสถานการณ์ในชีวิตจริง

๒) ศึกษาค้นคว้าปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ดำเนินการเรียนด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนเป็นไปอย่างสนุก ตื่นเต้นมีชีวิตชีวา และทำทนายอยู่ตลอดเวลา

๓) เรียนในห้องเรียน(Class) และสถานการณ์จริง (Reality) เพื่อพัฒนาสังคม กระฉับ กระเฉง ว่องไวในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๔) ทำงานด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ ทั้งงานเดี่ยว งานคู่ หรืองานกลุ่มด้วยความเต็มใจ และด้วยเจตคติที่ดีต่อกัน

๕) ตอบคำถามสำคัญหรือคำถามหลักที่เป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของตนเอง หรือ ประสบการณ์ในชีวิตจริง

๖) มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์

๗) มีความสามารถในการสื่อสาร เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะทางสังคม รวมทั้ง มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนในกลุ่ม ในห้องเรียนและครู

๘) สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถ นำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้

จากรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดสรุปได้ว่า ใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้น ผู้เรียนจะต้องเปลี่ยนสภาพการเรียนรู้จากเดิมที่ รอรับการ ถ่ายทอดจากครู มาเป็นแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและเป็นการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานมาจากการ เชื่อมโยงความเป็นจริงของผู้เรียนเอง ให้ผู้เรียนได้เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการเรียน ตามแนวคิดที่เน้นให้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมิใช่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้แต่ไม่เชื่อมโยง กับสภาพความเป็นจริงในการดำรงชีวิต

๒.๓.๑๔ คุณค่าและประโยชน์ของการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

คุณค่าและประโยชน์ของการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีดังนี้

๑. ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงการเรียนรู้ ความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วจะถูกนำมาสัมพันธ์กับความรู้ที่ จะมาเรียนใหม่ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

๒. ช่วยจัดเนื้อหาความรู้ให้มีลักษณะเหมือนชีวิตจริง คือการผสมผสานและสัมพันธ์เป็น ความรู้ที่อยู่ในลักษณะหรือรูปแบบที่เอื้อต่อการนำไปใช้ในชีวิตจริง

๓. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพปัญหาสังคมได้ดีกว่า การกระทำหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ใน สังคมเป็นผลรวมมาจากหลายๆสาเหตุ การที่จะสามารถเข้าใจปัญหาได้และสามารถที่จะแก้ปัญหา นั้น ได้ควรพิจารณาปัญหา ที่มาของปัญหาอย่างกว้าง ๆ ใช้ความรู้จากหลาย ๆ วิชามาสัมพันธ์กัน เพื่อ สร้างความเข้าใจใหม่ๆขึ้น

๔. ช่วยให้การสอนและการศึกษามีคุณค่ามากขึ้นแทนที่จะเป็นขบวนการถ่ายทอดความรู้ หรือสาระแต่เพียงประการเดียว กลับช่วยให้สามารถพัฒนาทักษะ ที่จำเป็นให้เกิดความคิดรวบยอดที่ กระจำงถูกต้องและสามารถใช้ในการปลูกฝังค่านิยมที่ต้องการได้อีกด้วย

๕. ทำให้เกิดการบูรณาการขึ้นทำให้วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน เปลี่ยนไปจากที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ไปเป็นเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นค่า และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

๖. ช่วยเหลือและแก้ไข ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกด้าน

๗. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ซ้ำกันหลายครั้งโดยไม่รู้สึกรำคาญ

๘. ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดระดับสูง คิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์

๙. ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทำงานกลุ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไป จนถึงเพื่อนทั้งชั้นเรียน ตามที่กำหนดในกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์

๑๐. ผู้เรียนได้สร้างเรื่องตามจินตนาการที่กำหนดเป็นการเรียนรู้ด้านธรรมชาติ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง วิถีชีวิตผสมผสานกันไป

๑๑. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปยังสิ่งไกลตัว เรียนเกี่ยวกับตัวเรา บ้าน ครอบครัว ชุมชน ประเทศไทย เพื่อนบ้านและโลก ตามระดับความซับซ้อนของเนื้อหาและสติปัญญาของผู้เรียน

๑๒. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน เห็นคุณค่าของงานที่ทำและงานที่จะไปนำเสนอต่อเพื่อน ชุมชน ทำให้เกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๒.๓.๑๕ ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

สิ่งที่ควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีดังนี้

๑. ครูจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานของนักเรียนให้ดี ให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด ที่ชัดเจน กว้างขวางเสียก่อนที่จะพยายามให้เกิดการบูรณาการเข้าด้วยกัน

๒. ต้องแน่ใจว่าความคิดรวบยอดที่จะนำมาบูรณาการนั้น อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน

๓. ต้องมีการสร้างบรรยากาศการเรียนให้นักเรียนสบายใจที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการ

๔. การดำเนินการสอนทุกครั้ง นักเรียนต้องรู้จุดมุ่งหมายการสอนโดยละเอียด

๕. ในการสอนสิ่งใหม่ ครูต้องใช้พื้นฐานของนักเรียนให้เป็นประโยชน์

๖. ครูต้องเป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรมที่มีการบูรณาการให้แก่นักเรียน

๗. จะต้องมีความมุ่งมั่นที่แน่นอนว่า ต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไร

๘. ในการสอนแต่ละครั้งต้องสอดแทรกคุณสมบัติที่ต้องการเน้นในตัว of นักเรียน

๙. จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้สึกสังเกต วิเคราะห์ วิวิจารณ์ อภิปรายถกเถียงกันด้วย เหตุผล และ จัดบรรยากาศในและนอกห้องเรียนให้ท้าทายและเร้าความสนใจของผู้เรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัด ร้อยเอ็ด ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน โดยมีลักษณะ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม โดยผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อม และบรรยากาศ (ปรโตโมสะ) ที่เป็น กัลยาณมิตร เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน มุ่งศึกษา แก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้อย่างเป็นองค์รวม เพื่อ พัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญาผ่านระบบไตรสิกขา มีขั้นตอนการเรียน การสอนโดยใช้หลักการตามแนวพุทธ ๗ ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างศรัทธาและ เสนอปัญหาข้อสงสัย ขั้น สังเกตขั้นสัมผัส ขั้นสำรวจขั้นสืบค้น ขั้นสังสมปัญญา และลงข้อสรุป และขั้น ประเมินผลและ ประยุกต์ใช้

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยา ทองดีและสุรพล พรหมกุล^{๓๘} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เชิงพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ๑. สภาพกระบวนการ เรียนรู้เชิงพุทธกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มี ๒ ส่วนคือ ๑) การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยแบ่งเป็น ๔ ขั้นตอน ดังนี้ (๑) ขั้นนำ (๒) ขั้นสอน (๓) ขั้นสรุป และ (๔) ขั้นประเมินผล ๒) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ๒. การสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงพุทธกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ ๑ การปลูกฝังสัมมาทิฐิ คือ การที่ครูให้นักเรียนฝึกคิดอย่างถูกวิธี ได้แก่ ๑) การคิดแบบ สืบสาวหาเหตุปัจจัย ๒) การคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ ๓) การคิดแบบสามัญลักษณ์ ๔) การคิด แบบอริยสัจ ๕) การคิดแบบบรรพธรรมสัมพันธ์ ๖) การคิดแบบเห็นคุณค่าเห็นโทษ ๗) การคิดแบบคุณค่า แท้ คุณค่าเทียม ๘) การคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม ๙) การคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน ๑๐) การคิดแบบวิภาษวาท ขั้นตอนที่ ๒ การฝึกฝนตามหลักของไตรสิกขา ได้แก่ ๑) อธิศีลสิกขา คือ

^{๓๘}วิทยา ทองดีและสุรพล พรหมกุล, การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธ กลุ่มสาระการ เรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต ขอนแก่น, ๒๕๖๑), หน้า บทคัดย่อ

การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคม

๒) อธิจิตตสิกขา คือการพัฒนาภาวะจิต ผูกจิตให้เข้มแข็งมีความพร้อมต่อการใช้งานทางปัญญา

๓) ด้านอธิปัญญาสิกขา คือ รู้และเข้าใจปัญหาตามความเป็นจริง แก้ไขปรับปรุงปัญหาได้อย่างถูกต้อง

ขั้นตอนที่ ๓ การพัฒนาตนตามหลักภาวนา ๔ คือ ๑) กายภาวนา คือการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ๒) ศีลภาวนา การพัฒนาด้านความประพฤติให้ดีขึ้น มีระเบียบวินัย ๓) จิตภาวนา คือ การสร้างให้มีสุขภาพจิตที่ดี ๔) ปัญญาภาวนา คือ การมองเห็นหลักของเหตุและผล สามารถแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ได้ ๓. ผลการประเมินผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ในภาพรวมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๙๘ และ ๕.๐๐ และผู้ปกครอง/พ่อแม่ และชุมชนมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๘

ธีรภัทร จิโนและคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลสันป่าเปา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพื้นที่สาธารณะเทศบาลตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง และการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม เพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะ ของชุมชน ที่สามารถช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ และเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการ ดังกล่าวสามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้ เป็นการออกแบบโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้งานเป็นหลัก และเน้นการแก้ปัญหาในพื้นที่ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในระหว่างคนในชุมชน ส่วนราชการภาครัฐ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยผลลัพธ์ที่ได้เกิดเป็นแนวทางการออกแบบผังแม่บทพื้นที่สาธารณะของเทศบาล ตำบลสันป่าเปาที่สร้าง และพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านการดำเนินงานราชการ การส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตที่ดีของผู้อยู่อาศัยในชุมชน การส่งเสริมกิจกรรม และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์แก่ชุมชน โดยการ สร้างพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อการใช้งานของคนในชุมชน และพื้นที่ช่วยเสริมสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งได้^{๓๔}

^{๓๔} ธีรภัทร จิโนและคณะ, การพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลสันป่าเปา จังหวัดเชียงใหม่, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และการออกแบบสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เจดี : วารสารวิชาการ การออกแบบสภาพแวดล้อม ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๔), หน้า ๖๐ - ๗๗.

พระวิชัย อิทธิโก (ชัยเจริญวรรณ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบนดอยแม่ฟ้าหลวง พบว่า ๑) ชาวอาข่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นที่อยู่บนดอยแม่ฟ้าหลวง ได้อพยพมาจากแถบเทือกเขาในธิเบตหรือจีนและเข้ามาตั้งรกรากที่ อ. แม่สายของประเทศไทยมีทั้งหมด ๘ กลุ่ม ทั้งนี้ จะเน้นเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบนดอยแม่ฟ้าหลวงเป็นหลัก ลักษณะโครงสร้างการอยู่ร่วมกันจะมีประเพณีปฏิบัติและวัฒนธรรมที่ชัดเจน การปกครองจะเน้นการเคารพผู้นำและลำดับความอาวุโสเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกัน และสภาพปัญหาวิธีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบนดอยแม่ฟ้าหลวง ประกอบด้วยปัญหา ๒ ระดับ ระดับที่ ๑ ระดับปัจเจก คือ ปัญหาด้านสิทธิพลเมือง คือ การไม่มีสัญชาติซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาเรื่องสุขภาพร่างกายที่ไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างทั่วถึง ตลอดจนด้านโภชนาการที่ถูกต้อง และปัญหาของผู้สูงอายุและเด็กที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต จนนำไปสู่ปัญหาระดับที่ ๒ ระดับสังคม คือ การขาดความร่วมมือของคนในชุมชนในการดูแลสุขภาพธรรมชาติในพื้นที่และสภาพแวดล้อมของชุมชน เพราะเกิดจากการขาดจิตสำนึกส่วนรวม จนนำไปสู่การสร้างปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน เช่น ปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้น พร้อมกับการขาดค่านิยมที่ดีต่อส่วนรวม เช่น การไม่มีจิตอาสาในการร่วมมือกันพัฒนาชุมชน จนกลายเป็นความเห็นแก่ตัว และต่างคนต่างก็ต้องการผลประโยชน์เฉพาะตัว ๒) การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาโดยใช้หลักภาวนา ๔ หมายถึงการทำให้เกิดความเจริญของชีวิต ๔ ด้าน คือ (๑) ความเจริญทางกาย คือ การพัฒนาร่างกายให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ (๒) ความเจริญด้านศีล คือ การมีวินัยต่อตนเองการควบคุมตนเองไม่ให้ตกเป็นทาสของอบายมุข (๓) ความเจริญด้านจิต คือ การสร้างความมั่นคงและความเจริญให้เกิดขึ้นภายในจิตใจด้วยการใช้หลักคุณธรรมสากล คือ ความรักและการมีจิตอาสา (๔) ความเจริญด้านปัญญา คือ ผลอันเกิดจากการพัฒนาทั้งสามด้านที่ท าให้เกิดความสุขขึ้นมา และปัญญาที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดการสร้างความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาคุณภาพให้มีความสมบูรณ์และเกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักภาวนา ๔ สามารถท าให้เกิดขึ้นได้ทั้งระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมได้ในเวลาเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การใช้ทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจของมาสโลว์ ๕ ขั้น สำหรับเป็นกรอบสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นถือว่าเป็นธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งเมื่อบูรณาการกับหลักภาวนา ๔ ในพระพุทธศาสนาแล้วจะถือว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างตรงตามความหมายอย่างแท้จริง ๓) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบนดอยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม ๔ ขั้นตอน ดังนี้ (๑) การพัฒนาด้านกาย คือ การมีสุขภาพ

ร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงและสภาพแวดล้อม รวมถึงที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภคที่เหมาะสม (๒) การพัฒนาด้านศีล คือ การมีวินัยต่อตนเองและการมีประเพณีวัฒนธรรมที่ดีในการนำมาเป็นหลักปฏิบัติ รวมถึงกฎเกณฑ์ของสังคมที่ดีและเหมาะสมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (๓) การพัฒนาด้านจิต คือ การสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในจิตใจด้วยการใช้คุณธรรมสากลสำหรับทุกความเชื่อ ทุกศาสนาและทุกวัฒนธรรมสามารถยอมรับร่วมกันได้ ซึ่งก็คือ ความรัก และ ความเห็นใจต่อผู้อื่นและสังคม จนนำไปสู่การสร้างจิตอาสาให้เกิดขึ้น (๔) การพัฒนาด้านปัญญา คือ ความสุข อันเป็นผลที่เกิดจากการพัฒนาทั้งสามขั้น และปัญญาที่เป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดการเข้าใจการพัฒนาคุณภาพอย่างแท้จริง จนนำไปสู่การสร้างความสุขที่ยั่งยืน ซึ่งเรียกรูปแบบการพัฒนานี้ว่า “จัดสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิต”^{๔๐}

กุลณพัฒน์ พัชรินทรรัตน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาปฐมวัย: นโยบายและการจัดการเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า แนวคิดการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนระดับปฐมวัยเป็นการจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ แนวทางในการเตรียมการจัดการศึกษาปฐมวัย ต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร พร้อมทั้งจะแนะนำสนับสนุน ช่วยเหลือและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ในส่วนของการจัดกิจกรรมการศึกษาประกอบด้วยในหน่วยของกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การประเมินผลประเมินพฤติกรรมทางกาย สังคม จิตใจ และสติปัญญา โดยดูตามลำดับพัฒนาการและความสามารถของเด็กเน้นการประเมินตามสภาพจริง หลักธรรมที่ใช้กับเด็ก ได้แก่ สัมมาทิฐิ ไตรสิกขา และปัญญาฉลิตธรรม โดยยึดหลักพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังนี้ ๑) ด้านการพัฒนา ประสบการณ์ในการรับรู้จากการเรียนรู้ให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีโดยพัฒนาในด้านศีลสิกขา สมาธิ ปัญญา ๒) ด้านความตระหนักในความรับผิดชอบ ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ๓) ด้านการรับความจริงต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ในการพัฒนาการเรียนรู้ ตามนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย ๔) ด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อปรับแนวคิด วิธีการ กระบวนการในการส่งเสริมการจัดการศึกษาพัฒนานโยบาย ทั้งการบูรณาการส่งเสริมประยุกต์หลักธรรมมาพัฒนาเด็ก ๕) ด้าน

^{๔๐}พระวิจิตร อธิโก (ชัยเจริญวรรณ), การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบนดอยแม่ฟ้าหลวง, *ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตร์คุณกิตติ* สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า บทคัดย่อ.

นวัตกรรม (แนวคิด วิธีการกระบวนการในการจัดการศึกษาปฐมวัย นโยบายและการจัดการเชิงพุทธบูรณาการ)^{๔๑}

กิตติชัย สุธาสีโนบล ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนววิถีพุทธสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนอนุบาลนครนายก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนววิถีพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ตามแนววิถีพุทธสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ผลการวิจัยพบว่า ๑) รูปแบบจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนววิถีพุทธ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก ($X = ๔.๗๑$) ๒) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนววิถีพุทธ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกระบวนการ จัดการเรียนการสอน ๕ ขั้นตอน คือ ๑) ขั้นสร้างศรัทธา ๒) ขั้นปัญญาภูมิธรรม ๓) ขั้นพัฒนาปัญญา ๔) ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ และ ๕) ขั้นสรุปและประเมินผล สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนี้ใช้ชื่อว่า Science Buddhist Instructional Model ๓) ผลการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านกาย (กายภาวนา) พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) และพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ของนักเรียนที่พึงประสงค์ จากการประเมินครั้งแรก นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ ๓๓.๓๓ และการประเมินครั้งสุดท้าย นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ ๑๐๐ และเพิ่มขึ้นร้อยละ ๖๖.๖๗ ของการ ประเมินครั้งแรกส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ (ปัญญาภาวนา) มีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๑ แสดงว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนววิถีพุทธ ที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๒}

จิตติมา ดำรงวัฒนะและคณะ ได้ทำการศึกษา การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการเรียนรู้ ทัศนศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูลย์ จ.พิจิตรนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้

^{๔๑}กุลพัฒน์ พงษ์อรรถรัตน์, การจัดการศึกษาปฐมวัย: นโยบายและการจัดการเชิงพุทธบูรณาการ, **คุณกนิพนธ์พุทธศาสตร์คุณกนิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า บทคัดย่อ.

^{๔๒} กิตติชัย สุธาสีโนบล, การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนววิถีพุทธสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนอนุบาลนครนายก, **ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า บทคัดย่อ.

กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูล จัหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๔$, S.D. = ๐.๖๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนแก่นักท่องเที่ยวอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๑$, S.D. = ๐.๗๗) รองลงมา คือ มีแหล่งโบราณคดีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางวิชาการ และการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๗$, S.D. = ๐.๘๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๔$, S.D. = ๐.๗๖) ตามลำดับ^{๔๓}

สุรียา กำธร ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดนาคนิมิตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรและหาคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดนาคนิมิตร ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดนาคนิมิตร ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ เนื่องจาก ๑) ประสิทธิภาพด้านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยประเมิน ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสมของร่างหลักสูตร ทั้งฉบับอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๐ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๗๖ ด้านความสอดคล้องของร่างหลักสูตร ทั้งฉบับมีความ สอดคล้องเท่ากับ ๐.๙๐ และด้านความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งฉบับมีความสอดคล้อง เฉลี่ยเท่ากับ ๐.๘๖ ๒) ประสิทธิภาพด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔/๑ ที่เรียนหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดนาคนิมิตร นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๓) ประสิทธิภาพด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๔/๑ เรียนหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้น

^{๔๓} จิตติมา ดำรงวัฒนะและคณะ, การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูล จัหวัดนครศรีธรรมราช, วารสาร มหาคุพานาครุธรรม ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑), หน้า ๕๘ - ๖๙.

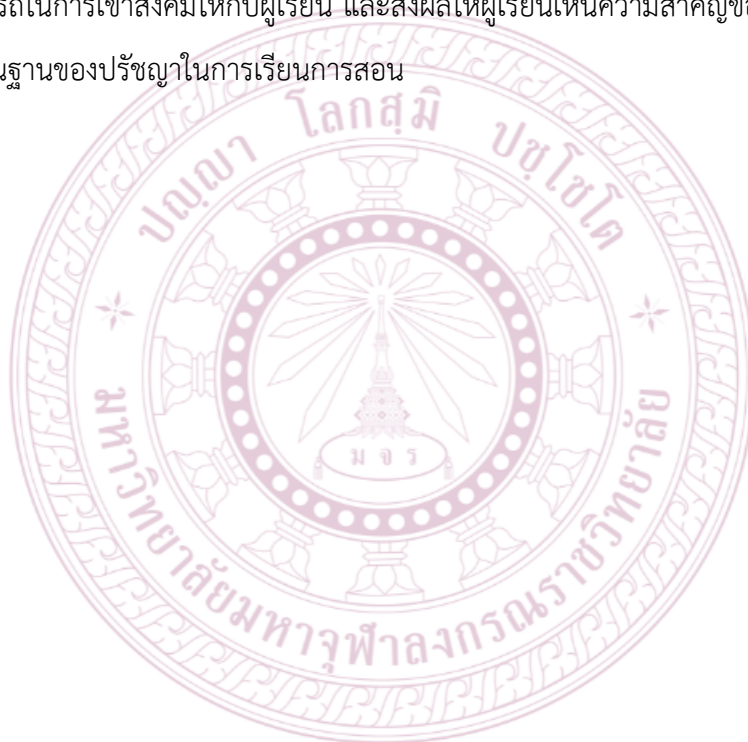
ประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดนาคนิมิตร โดยรวมอยู่ในระดับดี นักเรียนที่ได้คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖๖ ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด^{๔๔}

สุริพร วงศ์สวัสดิ์สุข ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนราชวินิตมัธยม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาหลักสูตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนราชวินิต มัธยมทั้ง ๖ ขั้นตอน คือ ๑) ขั้นตอนการวิเคราะห์ ปัญหาหลักสูตรและการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๒) ขั้นตอนการจัดการอบรมและการศึกษา ความรู้ ๓) ขั้นตอนการสร้างหลักการกระบวนการเรียนรู้ ๔) ขั้นตอนการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ ๕) ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ๖) ขั้นตอนการประเมินผลหลักสูตรทดลองรวมทั้งเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนราชวินิตมัธยม ผลการวิจัยพบว่า ๑) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนราชวินิตมัธยมทั้ง ๖ ขั้นตอน พบว่า ครูมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ๑.๑) ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาหลักสูตรและการบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขั้นตอนการจัดการอบรมและการศึกษาความรู้ และขั้นตอนการสร้างหลักการกระบวนการเรียนรู้ ๑.๒) ครูมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการจัดทำตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และขั้นตอนการประเมินผลหลักสูตรทดลอง ๒) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนราชวินิตมัธยม สรุปจากการจัดสนทนากลุ่มได้ ๓ ด้าน ดังนี้ ๒.๑) การเขียนแผนการสอน ครูส่วนใหญ่ทุกกลุ่มสาระมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการเขียนแผนให้เชื่อมโยงในแต่ละประเด็นของ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมนั้นยาก^{๔๕}

^{๔๔} สุริยา กำธร, การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดนาคนิมิตร, **ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), หน้า บทคัดย่อ.

^{๔๕} สุริพร วงศ์สวัสดิ์สุข, การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนราชวินิตมัธยม, **สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า บทคัดย่อ.

Henson ^{๔๖} นักศึกษาปริญญาเอกสาขาจิตวิทยา มหาวิทยาลัย Alliant International ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลการฝึกทักษะความสามารถด้านสังคม โดยใช้กิจกรรมนอกห้องเรียนสำหรับนักเรียนวัยรุ่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อฝึกความสามารถในการเข้าสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอายุ ๑๕-๑๘ ปี โดยใช้โมเดลการฝึกทักษะความสามารถในการเข้าสังคม โมเดลนี้ได้รับการพัฒนาจากทฤษฎีทางจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาสังคม ประกอบด้วยเทคนิคหลากหลายวิธี ผลการวิจัยพบว่า การฝึกทักษะความสามารถด้านสังคมโดยใช้กิจกรรมนอกห้องเรียน (The Skills Training Outdoor Relational Model-STORM) นี้ เป็นเครื่องมือในการฝึกทักษะความสามารถในการเข้าสังคมให้กับผู้เรียน และส่งผลให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เพราะตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาในการเรียนการสอน

^{๔๖} Henson, P. W. (2004). The Skills Training Outdoor-Relational Model for Adolescents with Conduct Problems: A Synthesis of Wildemess Therapy, Ecopsychology and Social Competence Training, [Online], Available: <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/3114086>, [21 October 2021].

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นการนำกระบวนการเรียนรู้ทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้พื้นที่สาธารณะเป็นสถานที่ในการเรียนการสอน ทำให้การเผยแพร่หลักธรรมทางพุทธสู่ชุมชนได้เป็นอย่างดี พุทธศาสนิกชนหรือศาสนิกอื่นที่ให้ความสนใจได้เรียนรู้หลักธรรมทางพุทธศาสนาได้อย่างง่ายขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่และองค์กรกรณีศึกษา
- ๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)
- ๓.๔ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย
- ๓.๘ สรุปขั้นตอนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงปฏิบัติการ โดยมุ่งเน้นพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ รวมทั้งพัฒนาพื้นที่และสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของโครงการที่เน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีวิธีการศึกษาใน ๔ ลักษณะ ได้แก่

๑. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ชุดความรู้ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก และกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ดังนี้

๑) ศึกษาข้อมูลนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินการของโครงการการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๒) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๓) ศึกษาการบูรณาการการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งพัฒนาพื้นที่และสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๔) ศึกษากระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปบูรณาการเข้ากับพื้นที่สาธารณะที่เข้าร่วมโครงการ

๕) ศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินการของการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ รวมทั้งพัฒนาพื้นที่และสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของโครงการที่เน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาในพื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๒. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

๑) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือ/แบบสอบถามเพื่อทำการสำรวจความคิดเห็นของพระภิกษุ-สามเณรและประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๒) การสำรวจความคิดเห็น การรับรู้และการเข้าร่วมกิจกรรมของการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน

๓) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๔) จัดการข้อมูลในเชิงปริมาณเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๓. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

๑) การสัมภาษณ์คณะกรรมการพัฒนาบึงพลาญชัย ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอเมืองและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน

เพื่อทราบนโยบายและแนวปฏิบัติของการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๒) สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นใน ระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบแนวทางการดำเนินการตามเป้าหมายของการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๓) การสนทนากลุ่มและการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๔) ประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อให้เห็นกระบวนการดำเนินการตามการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๔. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยเป็นกระบวนการพัฒนาชุดความรู้ ตัวชี้วัด และกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

๑) การพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัด ร้อยเอ็ด จำนวน ๑ ชุด

๒) การถวายเป็นบุญกับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสมณนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนใน ระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๓) การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัย สงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๔) การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) วิเคราะห์องค์ความรู้ ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๓.๒ พื้นที่และองค์กรกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การวิจัยใน ๒ ระดับ ได้แก่

๑) **ระดับนโยบาย** เป็นการศึกษาถึงนโยบาย มาตรการดำเนินการ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องของโครงการ โดยดำเนินการศึกษาผู้แทนจากองค์กรภาครัฐ ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด ที่ว่าการอำเภอเมืองและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย

๒) **ระดับอำเภอ** สำหรับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เวทีแสดงความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พื้นที่การศึกษาจำนวน ๑ พื้นที่ ได้แก่ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีประชาชนมาใช้ประโยชน์จำนวนมาก เหตุผลที่เลือกพื้นที่แห่งนี้ เนื่องจากวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดเป็นสถานที่สาธารณะและเป็นสถานที่การศึกษาทางพระพุทธศาสนาที่ประชาชนในอำเภอเมืองนิยมมาใช้บริการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกาย การทำบุญประจำปี หรือกิจกรรมขายผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้าน เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งพื้นที่สาธารณะที่มีความพร้อมในการดำเนินการและเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าไปส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการร่วมกับประชาชนในพื้นที่ได้ โดยพื้นที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการศึกษาวิจัย

๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑. **การวิจัยเชิงปริมาณ** โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนในพื้นที่ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็น การรับรู้ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด จำนวน ๔๐๐ คน โดยในเบื้องต้นพบว่าประชาชนในตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวน ๙,๑๒๐ คน คณะผู้วิจัยสามารถใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ที่กำหนดให้ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

มีความเชื่อมั่น ๙๕% และให้มีความคลาดเคลื่อน ๕% ($e = .๐๕$) โดยใช้สูตรของ Taro, Yamane (1973) ดังนี้

วิธีทำ

$$\frac{๙,๑๒๐}{๑ + ๙,๑๒๐ (.๐๕)^๒}$$

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

๑) กลุ่มตัวแทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอเมืองและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน

๒) กลุ่มตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๐ รูป/คน รวมประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมจำนวน ๔๒๐ ราย

๓. ผู้ให้ข้อมูลและร่วมกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้แก่พระสงฆ์ฝ่ายปกครองและประชาชนในพื้นที่ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑) พระสงฆ์ฝ่ายปกครอง จำนวน ๕ รูป

๒) ผู้นำชุมชน ประชาชน จำนวน ๕ คน

๓) กลุ่มตัวแทนภาครัฐ จำนวน ๕ คน

๔) กลุ่มตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๕ คน

๓.๔ เครื่องมือการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัยที่หลากหลาย ประกอบด้วย ๑) แบบสอบถาม ๒) แบบสัมภาษณ์ ๓) การสนทนากลุ่ม ๔) ชุดกิจกรรมและกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด และ ๕) การสังเกตพฤติกรรมและกิจกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. แบบสอบถาม (Questionnaire) จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น การรับรู้ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถาม ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา
- ตอนที่ ๒ การรับรู้และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ
- ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ
- ตอนที่ ๔ การส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๒. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อสัมภาษณ์ตัวแทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอเมือง และผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย ตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เช่น

- ๑) แนวคิดและหลักการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๒) การเสริมสร้างการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๓) การส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต
- ๔) การสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ของคณะสงฆ์และประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
- ๕) การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่น
- ๖) นโยบายและกลไกการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๗) ปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๓. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยมีแนวทางการสนทนากลุ่มดังนี้

- ๑) นโยบายและกลไกการส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๒) การเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๓) การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประยุกต์กับกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

๔) การส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

๕) การบูรณาการกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมพระพุทธศาสนาร่วมกับการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๖) ปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๔. ชุดกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย

๑) การพัฒนาชุดความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๒) การถวายเป็นบุญกับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสมมติให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๓) การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๔) การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) วิเคราะห์องค์ความรู้ ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๕. การสังเกตกิจกรรมและพฤติกรรม โดยเป็นการสังเกตการณ์ รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑) กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า

๒) กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย

๓) กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดวัตร โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

๔) กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน

๕) กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด

รวมทั้งการใช้เทคนิค SWOT เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ผลกระทบของการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอเวฬุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด รวมทั้งวิเคราะห์เพื่อให้เห็นความสอดคล้องของกิจกรรมกับการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่บึงพลาญชัย

สำหรับการสร้างเครื่องมือการวิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

๑) สํารวจหนังสือ รายงานการวิจัย ชุดความรู้ ว่าด้วยการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอเวฬุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๒) การนำข้อมูล ความรู้ที่รวบรวมได้มาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัยทั้งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม และประเด็นการวิจัยอื่น ๆ

๓) การตรวจสอบความเที่ยงตรง เนื้อหาของเครื่องมือ และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยคณะนักวิจัย

๔) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือการวิจัยที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพิจารณาจากการอธิบายตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูล

๕) การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๖) การวิเคราะห์เครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๗) การนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอเวฬุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการรวบรวมข้อมูลหลายส่วนที่ต้องทำการรวบรวมข้อมูลมาประกอบกันให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยได้รับคำแนะนำจากผู้อาวุโสหรือผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key

Informants) เมื่อได้รายชื่อแล้ว คณะผู้วิจัยก็จะนัดหมายเพื่อสอบถามข้อมูลหรือไม่ก็เชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญเหล่านั้นด้วยตนเองเพื่อมาร่วมพูดคุยกันรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้เป็นอย่างดี โดยเทคนิคที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑) การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมการค้นหา วัด ชุมชน และองค์กรต้นแบบที่ดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้ การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ตามที่กำหนดไว้

๒) การขอหนังสือจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำลงไปขอความร่วมมือในพื้นที่หรือองค์กรที่ศึกษา

๓) นำข้อมูลเชิงเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นข้อมูลด้านการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๔) การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสร้างองค์ความรู้ กิจกรรม และแนวการปฏิบัติเพื่อการสร้างการรับรู้ การมีส่วนร่วมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๕) กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ โดยมีการนิมนต์พระสงฆ์ฝ่ายปกครองที่เป็นตัวแทนของจังหวัด พระสงฆ์ในเขตปกครองตำบลในเมือง ผู้นำภาครัฐที่เป็นตัวแทนของจังหวัด นายกองค์กรบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน เป็นต้น เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ

๖) การพัฒนาโครงการและกิจกรรมด้านการเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการสร้างการรับรู้ พัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๗) การสังเกตพฤติกรรม ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการเรียนรู้ชุมชนผู้ที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติและฝ่ายต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางการสร้างและการใช้องค์ความรู้และกระบวนการปฏิบัติ เพื่อการพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้ พัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๘) สนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดและส่งต่อองค์ความรู้เผยแพร่ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด รวมทั้งการสัมมนาการประชุมเชิงปฏิบัติการตลอดจนผลักดันการใช้องค์ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่บึงพลาญชัย ให้เป็นบทเรียนและแนวทางการทำงานของ ชุมชน และองค์กรต้นแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อให้การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่บึงพลาญชัยเป็นต้นแบบในพื้นที่สาธารณะแห่งอื่น ๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดอื่น ๆ อีก

๙) การประสานเครือข่ายเพื่อร่วมสนับสนุนกิจกรรมการให้ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนากระบวนการสร้างการรับรู้ พัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นต้น

๑๐) การสรุปบทเรียนและการวิเคราะห์ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาเป็นแบบความยั่งยืนและกระบวนการเชิงสังคม เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบ กระบวนการสร้างการรับรู้ พัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

การจัดหมวดหมู่และการตรวจสอบข้อมูล

การจัดหมวดหมู่และการตรวจสอบข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ใช้เวลาช่วงท้ายนี้เป็นช่วงที่ต้องรวบรวมข้อมูลออกมาเป็นชุดและหาแนวทางให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้เวลานี้เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากประเด็นต่าง ๆ ที่เก็บมาแล้ว ถ้ามีส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์จะตรวจสอบและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร และเข้าไปสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง เพื่อยืนยันความถูกต้องและครบถ้วนทุกอย่าง ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่และการตรวจสอบข้อมูลอาจจะดำเนินการไปพร้อมกัน โดยมีกิจกรรมการดำเนินการดังนี้

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลเสร็จ ในขั้นต่อไปนี้จะได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เรียบเรียงไว้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อจะได้ใช้ในการถอดบทเรียนและบูรณาการการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมจากกลุ่มพระสงฆ์และประชาชนในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๔๐๐ ราย โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑) เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science)

๒) แบบสอบถามตอนที่ ๑ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ความสนใจและกิจกรรมในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยทำการวิเคราะห์และใช้วิธีหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ แล้วนำมาเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

๓) แบบสอบถามตอนที่ ๒ ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย (X) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๕๐	= มีความคิดเห็นในระดับน้อยมาก
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๑ - ๒.๕๐	= มีความคิดเห็นในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๑ - ๓.๕๐	= มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๑ - ๔.๕๐	= มีความคิดเห็นในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	๔.๕๑ - ๕.๐๐	= มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

๔) แบบสอบถามตอนที่ ๓ ซึ่งเป็นข้อมูลด้านผลลัพธ์จากการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดและการนำกิจกรรมและหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ เป็นต้น โดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย (X) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดในแต่ละด้าน

๕) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อศึกษาค่าเป็นกลางทางสถิติ และเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความคิดเห็นการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๖) การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค จกแบบสอบถามในเชิงสถิติและพรรณนา

๗) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนการเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอวังชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิง เนื้อหาประกอบบริบท (Context Content Analysis Technique) พร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล อยู่ตลอดเวลา ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยนำข้อมูล ที่ผ่านการตรวจสอบข้อมูลแล้ว มาจัดทำให้เป็นระบบหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ ทั้งเชื่อมโยง และหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ และรูปแบบความเข้าใจกับความหลากหลายและความแตกต่างของข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อนำเสนอ รายงานผลภาพรวม ของการพัฒนการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอวังชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อข้อมูลมี ความถูกต้องแล้ว หลังจากนั้นก็จำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทหรือแบ่งไปตามหมวดหมู่ ตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษา ดังนี้

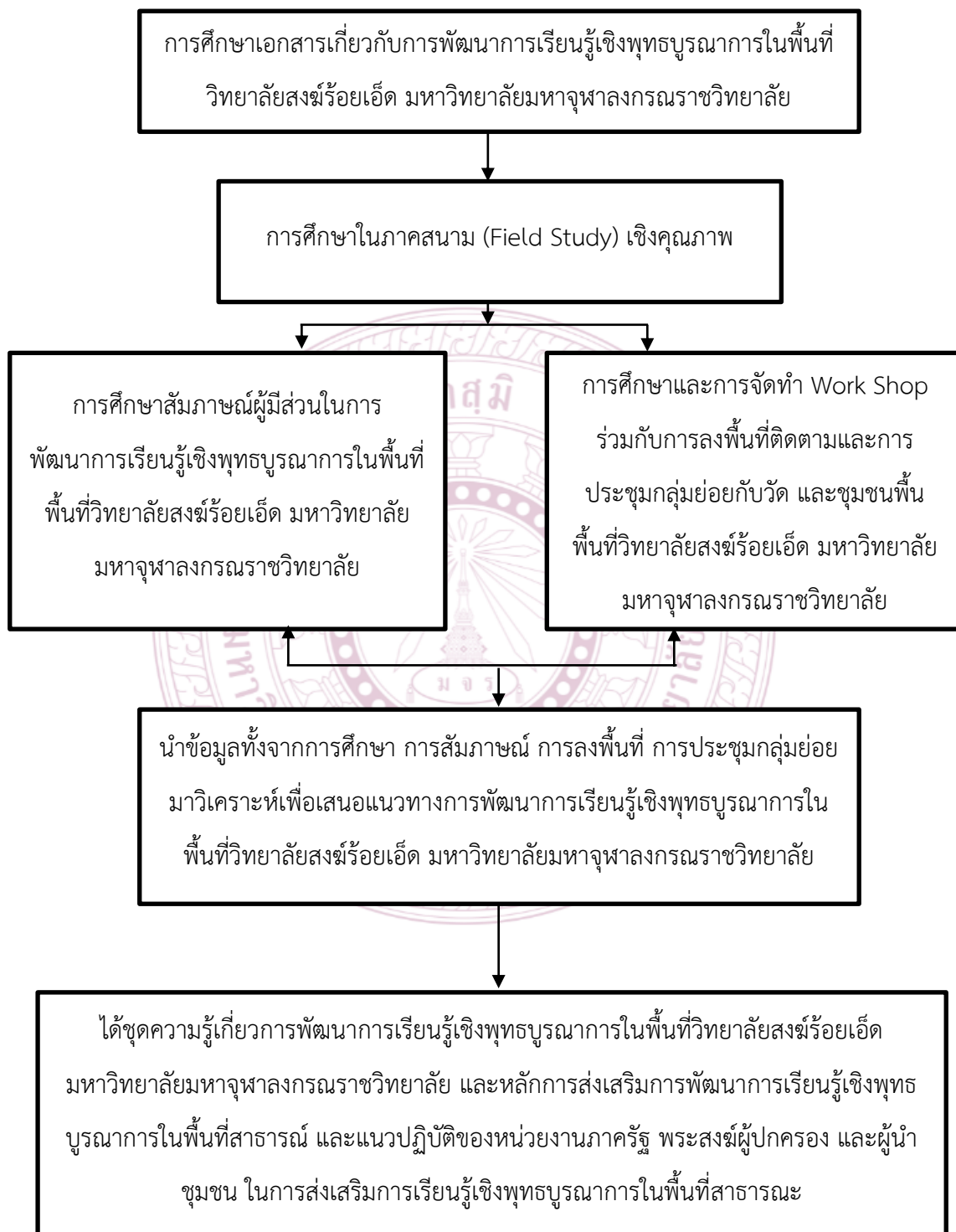
- ๑) ศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๒) พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๓) พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๓.๗ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ เชิงลึก การสังเกต และการสนทนากลุ่มเฉพาะ นำมาทำการวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดยจับ ประเด็นหลักของเรื่อง (Traits) และจำแนกเหตุการณ์หลัก ๆ ด้วยการแยกเป็นประเด็นตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) พร้อมระบุคำพูดผู้ให้ข้อมูลสำคัญและนำเสนอรูปภาพประกอบเหตุการณ์ ของเรื่องเพื่อยืนยันประเด็นที่พรรณนาวิเคราะห์ตามความเหมาะสม

การนำเสนอข้อมูลอยู่ในลักษณะของการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบตาราง แผนภาพ ภาพถ่าย และการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่ เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอวังชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยสามารถ เขียนเป็นขั้นตอนการวิจัยได้ตามแผนภาพ ดังนี้

๓.๘ สรุปขั้นตอนการวิจัย สรุปขั้นตอนและวิธีการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้ ๑) ศึกษา รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๒) พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๓) พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๑ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๑.๑ ศึกษา รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ในส่วนนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งประกอบด้วย ๒ ตอน คือ

- ๑) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ๒) การรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๓) กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ
เพศ		
พระภิกษุ	๑๖๑	๔๐.๓
สามเณร	๑๐๖	๒๖.๕
ฆราวาส (ชาย)	๗๒	๑๘.๐
ฆราวาส (หญิง)	๖๑	๑๕.๓
อายุ		
ไม่เกิน ๒๐ ปี	๑๒๙	๓๒.๓
๒๑ - ๒๕ ปี	๑๑๒	๒๘.๐
๒๖ - ๓๖ ปี	๖๙	๑๗.๓
๓๗ - ๔๙ ปี	๕๔	๑๓.๕
๕๐ ปีขึ้นไป	๓๖	๙.๐
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	๑๑	๒.๘
ประถมศึกษา	๓๓	๘.๓
มัธยมศึกษา	๗๙	๑๙.๘
อนุปริญญา / หรือเทียบเท่า	๔๙	๑๒.๓
ปริญญาตรี	๖๓	๑๕.๘
สูงกว่าปริญญาตรี	๓๑	๗.๘
นธ. ตรี - เอก	๗๑	๑๗.๘
ปธ. ๑ - ๓	๓๙	๙.๘
ปธ. ๔ - ๖	๑๗	๔.๓
ปธ. ๗ - ๙	๗	๑.๘

จากตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๑๖๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓ รองลงมา เป็นสามเณร จำนวน ๑๐๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕ รองลงมา เป็นฆราวาส (ชาย)

จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ และ เป็นฆราวาส (หญิง) จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓ ตามลำดับ

สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๒๕ ปี จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๖ - ๓๖ ปี จำนวน ๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๓๗ - ๔๙ ปี จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕ และมีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๐ ตามลำดับ

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา - เอก จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘ รองลงมา มีระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘ รองลงมา ระดับปริญญาตรี จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘ รองลงมา ระดับอนุปริญญา/หรือเทียบเท่า จำนวน ๔๙ คน จำนวน ๑๒.๓ รองลงมา ระดับปริญญาตรี ๑ - ๓ จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘ รองลงมา ระดับประถมศึกษา จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓ รองลงมา ระดับปริญญาตรี ๔ - ๖ จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๓ รองลงมา ระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘ และระดับปริญญาตรี ๗ - ๙ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ การรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านทราบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๒๘	๐.๕๖	มาก
๒. ท่านทราบแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๑๕	๐.๖๒	มาก
๓. ท่านทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบูรณาการจัดการเรียนในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๒๐	๐.๖๑	มาก

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

การรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๔. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่	๔.๑๔	๐.๖๑	มาก
๕. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถพัฒนากระบวนการคิดแก้ปัญหาของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่	๔.๑๘	๐.๖๖	มาก
๖. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่	๔.๐๖	๐.๖๕	มาก
๗. คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดอ่านแล้วนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตามจุดประสงค์ได้หรือไม่	๔.๐๑	๐.๖๒	มาก
๘. คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีประโยชน์ต่อประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๑๘	๐.๖๓	มาก
๙. คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้			
๑) กิจกรรมลานธรรมล้ำนิกิชา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า	๔.๑๖	๐.๕๙	มาก
๒) กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย	๔.๐๑	๐.๖๐	มาก
๓) กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา	๔.๑๗	๐.๖๒	มาก
๔) กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน	๔.๑๘	๐.๕๖	มาก
๕) กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๑๖	๐.๕๗	มาก

ตารางที่ ๔.๒ (ต่อ)

การรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑๐. สื่อและอุปกรณ์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๑๕	๐.๖๒	มาก
๑๑. วิทยากรจัดสื่อได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๐๕	๐.๖๘	มาก
๑๒. สถานที่ในการจัดฝึกอบรมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๑๒	๐.๖๙	มาก
๑๓. ระยะเวลาในการฝึกอบรมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๑๓	๐.๖๙	มาก
รวม	๔.๑๔	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านทราบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่ ($\bar{x}$ = ๔.๒๘ , S.D. = ๐.๕๖) รองลงมาคือ ท่านทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบูรณาการจัดการเรียนในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่ ($\bar{x}$ = ๔.๒๐ , S.D. = ๐.๖๑) และ ข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดอ่านแล้วนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตามจุดประสงค์ได้หรือไม่ ($\bar{x}$ = ๔.๐๑ , S.D. = ๐.๖๒) และ คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยกิจกรรม

ได้แก่ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย ($\bar{x} = ๔.๐๑$, S.D. = ๐.๖๐)

ตอนที่ ๓ กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนและร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เชิงพุทธบูรณาการ	จำนวน (n = ๔๐๐)	ร้อยละ
๑. กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า	๒๕๐	๖๒.๕
๒. กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออก กำลังกาย	๒๕๕	๖๓.๗
๓. กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์ วิปัสสนา	๒๐๖	๕๑.๕
๔. กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน พื้นบ้าน	๒๘๑	๗๐.๓
๕. กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบ ให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนใน บริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด	๒๖๒	๖๕.๕
๖. กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม	๒๖๐	๖๕.๐
๗. กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น	๒๔๘	๖๒.๐
๘. กิจกรรม อื่น ๆ	๒๔๕	๖๑.๓

จากตารางที่ ๔.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๕ รองลงมาคือ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๐ รองลงมาคือ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออก

กำลังกาย คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๗ รองลงมาคือ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ รองลงมาคือ กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๐ รองลงมา คือ อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๓ และกิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๕ ตามลำดับ

การสัมภาษณ์ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอเมืองและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชน และสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบนโยบายและแนวปฏิบัติของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบแนวทางการดำเนินการตามเป้าหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๒ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๕^๑ ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ ๒๓, ๒๔ และ ๒๖ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา สรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการด้านต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้น ให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้มุ่งเน้นขยายโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางทั่วถึง

“นโยบายของรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) มีปัญญา คือ รู้ความจริงและเข้าถึงความจริง ๒) มีคุณธรรม คือ มีความดีงาม ๓) มีความสุข คือ ไม่มีทุกข์ อันเป็นองค์ประกอบร่วมในการบูรณาการที่จะทำให้เกิดการศึกษาที่สมบูรณ์ และทำให้เกิดขึ้นในระบบบูรณาการใหญ่ครบ ๓ ด้าน ได้แก่ มนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถนำกิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนมี

^๑ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๘), หน้า ๒๗.

ส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมลานธรรม ลานกีฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรม ลานกีฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา”^๒

“รูปแบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรม การรู้เท่าทันอารมณ์ การรู้จักปล่อยวาง อารมณ์ที่เศร้าหมอง การฝึกให้มีสติ การบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ การพยายามละสิ่งที่ไม่ดี รักษาสิ่งที่ดี งานที่เกิดขึ้นแล้วให้งอกงามยิ่งขึ้น สามารถป้องกันสิ่งที่ไม่ดีไม่งามที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้ เกิดขึ้น และสามารถสร้างสิ่งที่ดีงามที่ยังไม่มี ให้เกิดขึ้นได้ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรม ลานกีฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา”^๓

หลักสูตรเชิงพุทธบูรณาการ เป็นหลักสูตรบูรณาการ เนื้อหาควรสอดแทรกความเข้าใจในตนเอง สังคม ธรรมชาติ ความงาม ทักษะ และการฝึกสมาธิการบริหารจัดการหลักสูตร มีดังนี้ ^๔ ๑) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ห้องเรียนในแต่ละห้องเรียน ครูเป็นกัลยาณมิตร สอนนักเรียนให้รู้จักคิด รู้จักสร้างจินตนาการและเรียนรู้อย่างมีความสุขครูเป็นแบบอย่างให้นักเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ๒) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง องค์กรเอกชน และชุมชน สร้างความตระหนักและศรัทธาใน โรงเรียนที่ทำหน้าที่ให้การ"บ่มเพาะคนดีคนเก่งและมีความสุข" ให้เป็นจริงใช้หลักปัญญาธรรม ๔

^๒ สัมภาษณ์ นายยุทธนา บุศเนตร วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^๓ สัมภาษณ์ นางสาวพิมพ์ปิณณ์ ยอดแก้ว นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ ผอ.กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^๔ วัฒนีย์ ปานจินดา, รูปแบบมหาวิทยาลัยไทยแนวพุทธ, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๒), หน้า บทคัดย่อ.

“รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการควรเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการได้กับทุกกิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติจริงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนกิน อยู่ ดู ฟังเป็น คิดเป็น โดยเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และมีพรหมวิหาร ๔ เป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันด้วยปัญญา คุณธรรมที่เด่นชัด ได้แก่ ครองตน ครองคน ครองงานและมีชีวิตที่สัมพันธ์กับ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” โดยมีกิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม ^๕

แนวทางในการจัดการศึกษาตามแนวพุทธ^๖ เป็นการศึกษาเพื่อรู้ความจริงของธรรมชาติและพัฒนาคณบณฐานของธรรมชาติโดยยึดถือทางสายกลาง คือ ความพอดีที่จะให้ถึงจุดหมายและตรงกับความจริง ไม่ให้สุดโต่ง เกินพอดี ซึ่งจะพลาดจากตัวความจริง ที่เป็นลักษณะทั่วไปอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนา สามารถสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ การจัดการศึกษาตามแนวพุทธ เป็นการศึกษาที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี ยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การพัฒนานักเรียนให้สามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็นโดยใช้ปัญญาให้เกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโมสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนานักเรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขาที่นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติทั้ง ศีล สมาธิ และปัญญา ที่มีความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ให้กับนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม

“การศึกษาวิถีพุทธเป็นการบูรณาการพุทธศาสนาเข้ากับชีวิตที่เป็นจริง เป็นรูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาเป็นหลักสำคัญโดยอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ หลักธรรมวินัย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาฝ่ายวินัย ที่เป็นการศึกษาจัดตั้งใน

^๕ สัมภาษณ์ นางอ้อมเดือน ศรีทองแดง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^๖ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒๒.

สังคมทั้งหมด เพื่อให้เกิด การจัดการศึกษาทางธรรม ที่เป็นการศึกษาที่เป็นไปตามความจริงของธรรมชาติ ที่มนุษย์จะต้องมีการฝึกฝนพัฒนาตน”^๗

“แนวทางการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ควรเป็นแนวทางที่ทำให้เห็นความเชื่อมโยงของการเรียนรู้ที่ชัดเจน เชื่อมโยงทั้งความคิด (head) จิตใจ (heart) และนา ไปสู่การปฏิบัติ(hand) ที่มีประสิทธิภาพ เป็นวิถีทางแห่งปัญญาที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างสมบูรณ์ซึ่งจะก่อให้เกิดการค้นพบแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขอย่างแท้จริงและสามารถสัมผัสคุณค่าของการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน เกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อให้จิตใจและความรู้ภายนอกพัฒนาควบคู่กันไปอย่างสมดุลโดยมีพระพุทธศาสนาเป็นฐานบูรณาการ”^๘

“การจัดการศึกษานอกจากจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพุทธศาสนา เป็นการฝึกฝนพัฒนาจิตใจ พัฒนาความคิดให้มีศักยภาพ และสมรรถภาพในการดำรงชีวิต เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และชีวิตไปใช้ให้มีความสุข แก้ปัญหาชีวิตให้น้อยลง ตามแนวไตรสิกขา โดยฝึกจิตตั้งใจดเว้น สิ่งที่เป็นโทษ(ศีล) ฝึกจิตให้ตั้งมั่น, สงบ(สมาธิ) ฝึกจิตให้พิจารณาไตรลักษณ์(ปัญญา) เพื่อขจัดอวิชชา ตัณหา โดยมีการจัดกิจกรรมให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดวัตร โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา”^๙

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การจัดการศึกษานอกจากจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพุทธศาสนา มีคุณธรรม การรู้เท่าทันอารมณ์ การรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เศร้าหมอง

^๗ สัมภาษณ์ นายวิเชียร สุดาพิทย์ นายอำเภอธวัชบุรี เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^๘ สัมภาษณ์ นางปราณี ประทุมมา พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^๙ สทนากลุ่ม เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

การฝึกให้มีสติ การบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ การพยายามละสิ่งที่ไม่ดี รักษาสิ่งที่ดีงามที่เกิดขึ้นแล้วให้
งอกงามยิ่งขึ้น สามารถป้องกันสิ่งที่ไม่ดีไม่งามที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้ เกิดขึ้น และสามารถสร้างสิ่งที่ดีงามที่ยัง
ไม่มี ให้เกิดขึ้นได้เป็นการฝึกฝนพัฒนาจิตใจ พัฒนาความคิดให้มีศักยภาพและสมรรถภาพในการดำรงชีวิต
เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และชีวิตไปใช้ให้มีความสุข แก้ปัญหาชีวิตให้น้อยลง เพื่อให้ผู้เรียนกิน อยู่ ดู ฟัง
เป็น คิดเป็นโดยเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และมีพรหมวิหาร ๔ เป็นพื้นฐานของ การอยู่ร่วมกันด้วย
ปัญญา คุณธรรมที่เด่นชัด ได้แก่ ครองตน ครองคน ครองงานและมีชีวิตที่สัมพันธ์กับ ธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่
กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำ
อาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนใน
บริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัมมบุญอัมมธรรม โดยทำบุญตัก
บาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า
กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนา
จากพระอาจารย์วิปัสสนา

๔.๑.๒ พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ในส่วนนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบ
การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และ
ประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วม
พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิง พุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๒๖	๐.๕๐	มาก
๒. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๒๘	๐.๕๘	มาก

ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)

การมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๓. ท่านได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการจัดการเรียน ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๑๔	๐.๖๒	มาก
๔. ท่านได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	๔.๒๑	๐.๖๒	มาก
๕. ท่านมีส่วนในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน พื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๒๕	๐.๕๔	มาก
๖. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๐๘	๐.๖๓	มาก
๗. กิจกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม	๔.๑๒	๐.๕๔	มาก
๘. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาจัดการเรียนรู้เชิง พุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ทุก หลักธรรม	๔.๑๓	๐.๕๓	มาก
๙. ท่านมีความตั้งใจสนับสนุนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๑๕	๐.๖๔	มาก
๑๐. ควรจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดให้ครบทุกพื้นที่	๔.๒๐	๐.๕๗	มาก
๑๑. การฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีทุกเดือน	๔.๑๙	๐.๖๒	มาก
รวม	๔.๑๘	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณา

การในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{x} = ๔.๒๘$, S.D. = ๐.๕๘) รองลงมาคือ ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{x} = ๔.๒๖$, S.D. = ๐.๕๐) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{x} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๖๓)

ตารางที่ ๔.๕ จำนวนและร้อยละข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	จำนวน (n = ๔๐๐)	ร้อยละ
๑. ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย	๒๙๑	๗๒.๘
๒. ร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่	๒๙๔	๗๓.๕
๓. ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น	๒๕๑	๖๒.๗
๔. ให้วัดเป็นศูนย์จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในการสร้างเสริมคุณธรรม/จริยธรรม	๒๘๒	๗๐.๕
๕. กิจกรรม อื่นๆ	๒๗๘	๖๙.๕

จากตารางที่ ๔.๕ จะเห็นว่าข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าการร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๕ รองลงมาคือ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘ รองลงมาคือ ให้วัดเป็นศูนย์จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในการสร้างเสริมคุณธรรม/จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕ รองลงมา คือ อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๕ และ ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗ ตามลำดับ

การสัมภาษณ์คณะกรรมการพัฒนาบึงปลาอุบชัย ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอเมือง และผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบนโยบายและแนวปฏิบัติของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอวังชัย จังหวัดร้อยเอ็ด และการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบแนวทางการดำเนินการตามเป้าหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอวังชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ต้องยึดหลักสำคัญที่ว่าแกนกลางของประสบการณ์อยู่ที่ความต้องการของผู้เรียนและประสบการณ์ในการเรียนรู้ จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้^{๑๐} หน่วยการเรียนรู้อาจแบ่งแยกออกเป็นประเภทใหญ่ได้ ๓ ประเภท ๑) หน่วยเนื้อหา (Subject – Matter Unit) เป็นการเน้นหน่วยเนื้อหา หรือหัวข้อเรื่องต่างๆหลักการหรือสิ่งแวดล้อม ๒) หน่วยความสนใจ (Center of Interest Unit) จัดเป็นหน่วยขึ้นโดยพื้นฐานความสนใจและความต้องการ หรือจุดประสงค์เด่น ๆของผู้เรียน ๓) หน่วยเสริมสร้างประสบการณ์ (Integrative Experience Unit) เป็นการรวบรวมประสบการณ์ หรือจุดเน้นอยู่ที่ผลการเรียนรู้และสามารถนำไปสู่การปรับพฤติกรรม การปรับตัวของผู้เรียน

“การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ควรมีลักษณะเน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งการ ประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียน ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย ของผู้เรียน ไปพร้อมๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข โดยสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะเข้าไป เช่น ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม”^{๑๑}

“นโยบายการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น จัดกิจกรรมค่ายอบรมคุณธรรม หรือค่ายปลูกฝังจริยธรรม เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนนับตั้งแต่วัยเด็ก เป็นการเพิ่มภูมิคุ้มกันให้เยาวชนไปสู่ความประพฤติที่ดีงามและเป็นแบบอย่างของสังคม เป็นการแก้ปัญหาของเยาวชน เช่น ปัญหาอบายมุข ปัญหาครอบครัว ปัญหาสิ่งเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาที่เป็น คดีเยาวชน ปัญหาเด็กทำตัวไม่เหมาะสม ต้องถูกสถานพินิจคุมความประพฤติตลอดจนต้องโทษ ใน

^{๑๐} Lardizabal, Amparo S. and Others, **Methods and Principles of Teaching** Quezon City, n.p. : Alemar – Phoenix, (1970): 142-143.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระครูเอกตตรสตาธิคุณ (สมเดช จิตวิโร ป.ธ.๔) เจ้าคณะอำเภอวังชัย วัดบูรพาภิราม เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

เรือนจำ และอีกหลาย ๆ ปัญหาที่กำลังรอคอยการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี จัดกิจกรรมลานธรรมลานกีฬา การออกกำลังกายในตอนเช้าและตอนเย็นและมีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย, กิจกรรมการฟังพระธรรมเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา, กิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน”^{๑๒}

“การส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้พระสงฆ์และประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น จัดกิจกรรมค่ายอบรมคุณธรรม หรือค่ายปลูกฝังจริยธรรม เพื่อแก้ปัญหาของเยาวชน เช่น ปัญหาอบายมุข ปัญหาสิ่งเสพติด จัดกิจกรรมลานธรรมลานกีฬา การออกกำลังกายในตอนเช้าและตอนเย็น, กิจกรรมการฟังพระธรรมเทศนาและปฏิบัติธรรมจากพระอาจารย์วิปัสสนา, กิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน”^{๑๓}

ลักษณะของการบูรณาการการเรียนการสอนไว้ ๒ แบบ ^{๑๔} คือ ๑) แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ได้แก่ การสร้างเรื่อง (Theme) ขึ้น มาแล้วนำความรู้จากวิชาต่าง ๆ มาโยงสัมพันธ์ กับ หัวเรื่องนั้นซึ่งบางครั้ง เราก็อาจเรียกวิธีการบูรณาการ แบบนี้ว่า สหวิทยาการแบบหัวข้อ (Thematic Interdisciplinary Studies) หรือการบูรณาการที่เน้นการนำไปใช้เป็นหลัก (Application – First Approach) ๒) แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) ได้แก่การนำเรื่องที่ต้องการจะจัดให้เกิดการบูรณาการไปสอดแทรก (Infusion) ไว้ในวิชาต่างๆซึ่งบางครั้ง เราก็อาจเรียกวิธีการบูรณาการ แบบนี้ว่า การบูรณาการที่เน้นเนื้อหา รายวิชาเป็นหลัก (Discipline – First Approach)

“การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้ โปรโตโฆสะ ที่ประกอบด้วย กัลยาณมิตรที่ดี (ปัจจัยภายนอก) เพื่อนำไปสู่โยนิโสมนสิการ (ปัจจัยภายใน) เป็นปัจจัยเกื้อหนุนในขั้นก่อนเข้าสู่มรรค เชื่อมต่อด้วยหลักปฏิบัติ คือ ไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา เมื่อปฏิบัติการฝึก ด้วยสิกขาลแล้วศึกษาผลของการ พัฒนาด้วยภavana ๔ ประกอบด้วย กายภavana: มีความเฝ่ เรียนรู้ ศีลภavana: มีวินัย จิตภavana: มีความอดทน และปัญญาภavana: มีความพอประมาณ มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกัน รวมไปถึงการนแนวทางของ อริยสัจ ๔ มาพัฒนาการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เนื่องจากอริยสัจ ๔ เป็นหลักของเหตุและผล การฝึกให้

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูเอกตตรสตาธิคุณ เจ้าคณะอำเภอธวัชบุรี เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางวัชรวิทย์ ทัพโพธิ์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ รับผิดชอบตำบลธวัชบุรี ตำบลมะฮี เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^{๑๔} UNESCO-UNEP, *An Environmental Education Curriculum for Secondary Schools*, (In the Asian Region Paris: UNESCO, 1994), p. 58.

เห็นถึงปัญหา เหตุของปัญหาและเห็นแนวทางของการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างชัดเจนและมีการร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ เช่นจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรในพื้นที่สาธารณะหลังกิจกรรมการออกกำลังกาย”^{๑๕}

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ควรเป็นการพิจารณาจากมุมมองของผู้เรียนมากกว่าเป็นมุมมองจากเนื้อหา และควรตอบคำถามต่อไปนี้ได้^{๑๖} ๑) กำหนดปัญหาการสอน กำหนดเป้าหมายเพื่อออกแบบการเรียนการสอน ๒) วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนที่ควรได้รับความสนใจในการวางแผน ๓) กำหนดเนื้อหาวิชา และวิเคราะห์ภารกิจที่จะเป็นองค์ประกอบสัมพันธ์กับเป้าหมายและวัตถุประสงค์การสอน ๔) วัตถุประสงค์การสอนสำหรับผู้เรียน ๕) จัดลำดับเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้อย่างสมเหตุสมผลในแต่ละหน่วยการสอน ๖) ออกแบบยุทธศาสตร์การสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ๗) วางแผนปฏิบัติการสอน ๘) พัฒนาเครื่องมือการประเมินผลเพื่อประเมินวัตถุประสงค์ ๙) เลือกแหล่งทรัพยากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอน

“แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการฝึกอบรมจิตใจของประชาชน ให้เข้มแข็งมั่นคง สามารถต่อสู้กับความทุกข์ฝ่ายอกุศล หรือ บาปทางใจ เพราะเมื่อบุคคลที่อบรมจิตใจดีแล้ว จะสามารถเอาชนะพ้นจากเครื่องผูกของมาร ไม่ให้หลงใหลไปกับกระแสของโลก ด้วยการหมั่นฝึกฝนจิตใจของตนไม่ให้เป็นทาสวัตถุนิยมที่จะทำให้หลงมัวเมา โดยการมี “สติสัมปชัญญะ” ข้อปฏิบัติที่จะส่งเสริมความเป็นผู้ที่มีนิสัยที่ดีงามตามหลัก “ฆราวาสธรรม ๔” เพื่อปลูกฝังอบรมนิสัยยกระดับจิตใจของตนเอง และมีหลัก “สมณะวิปัสสนากรรมฐาน” เป็นแนวทาง ประพฤติปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง ไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ต่าง ๆ ภายนอกที่เข้ามากระทบ ทำให้เกิดความมั่นใจ เช่น การเอาใจเขามาใส่ใจเรา คือไม่เห็นแก่ตัว แต่ให้นึกถึงจิตใจของผู้อื่น ด้วยการใช้ “โยนิโสมนสิการ” ให้มาก ๆ คือ พิจารณาปัญหา และช่วยกันหาหนทางแก้ไขปัญหา แทนที่จะซ้ำเติมกัน และเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และนำหลักไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนา

^{๑๕} การสัมภาษณ์ พระครูบัณฑิตานุรักษ์ รองเจ้าคณะอำเภอธวัชบุรี เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^{๑๖} Morrison, G.R., Ross, S.M., & Kemp, J.E. , **Designing Effective Instruction**, 6th ed., (Hoboken, NJ: John Wiley & Sons., 2011), p. 89.

ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา เมื่อปฏิบัติการศึกษาแล้วศึกษาผลของการพัฒนา”^{๑๗}

หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ควรคำนึงถึงกิจกรรมของกระบวนการกลุ่มมาใช้ดังนี้ ๑) ควรแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ ๔ คน ที่มีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน คือ ผู้เรียนมีระดับความสามารถสูง ๑ คน ผู้มีระดับความสามารถปานกลาง ๒ คน และผู้มีความสามารถต่ำ ๑ คน ในการแบ่งกลุ่มจะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ากลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมที่ตนถนัด และมีความสนใจ เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีความเหมาะสม และมีความสามารถพอ ๆ กัน ๒) แต่ละกลุ่มเลือกคณะกรรมการที่ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ ๓) มีการประชุมร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ๔) สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้

“การพัฒนาและการบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ โดยการส่งเสริมการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้คณะสงฆ์และประชาชนในท้องถิ่นนำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัปปา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา”^{๑๘}

“การพัฒนาและการบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ โดยการส่งเสริมการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้คณะสงฆ์และประชาชนในท้องถิ่น ได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักธรรม ซึ่งเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ คือ ไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่าง

^{๑๗} การสัมภาษณ์ ผศ.ดร.ชินอารมณ์ จันทิมาชัยอมร อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

^{๑๘} การสัมภาษณ์ นายสะอาด โยธพล พัฒนาการอำเภอธวัชบุรี เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

ประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การหล่อและแห่เทียนพรรษา การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีบุญบั้งไฟ กิจกรรมวันมาฆบูชา จัดกิจกรรมลานธรรมลานกีฬา การออกกำลังกายในตอนเช้าและตอนเย็นและมีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย, กิจกรรมการฟังพระธรรมเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา เป็นต้น”^{๑๙}

๔.๒.๑ การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกิดความสนุกสนานในการเรียนและมีความสุขกับการเรียน ทำให้ผลการเรียนสูงขึ้นและสามารถเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กระบวนการพัฒนาชุดความรู้ มาตรการ และกระบวนการการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดดังนี้

๑) การพัฒนาชุดความรู้เรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน ๑ ชุด โดยกำหนดจุดประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๒) สร้างคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นชอบ

๓) นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ (ฉบับร่าง) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

๔) นำคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้وبرมกับการถวายเป็นบุญกับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๑

๕) นำคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ มาปรับปรุงแก้ไข การเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์หรือยังเข้าใจคลาดเคลื่อนและนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงสร้างคู่มือ

^{๑๙} การสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ ๑๙ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕.

๖) นำคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้وبرมกับการถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสมมติให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมืองอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๒

๗) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ของคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะเป็นฉบับจริง

๘) ประกาศรับสมัครผู้เข้ารับการอบรมคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จำนวน ๒๐ คน

๙) การถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสมมติให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน โดยใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๑๐) การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่บึงพลาญชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๑๑) การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๒) วิเคราะห์องค์ความรู้ ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

การอบรมคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐ คน ผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ แสดงผลเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๖ การเปรียบเทียบการทดสอบก่อนการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ครั้งที่ ๑					
ก่อนเรียน	๒๐	๒๐	๑๒.๘๐	๐.๙๕	๑๒.๘๐*

ตารางที่ ๔.๖ (ต่อ)

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ครั้งที่ ๑					
หลังเรียน	๒๐	๒๐	๑๖.๒๐	๐.๗๐	
ครั้งที่ ๒					
ก่อนเรียน	๒๐	๒๐	๑๒.๘๐	๐.๙๕	๒๑.๙๒*
หลังเรียน	๒๐	๒๐	๑๘.๔๐	๐.๖๐	

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ (ประเมินหลังการฝึกอบรม) ($\bar{X} = 16.20$ S.D. = 0.70) และครั้งที่ ๒ ($\bar{X} = 18.40$ S.D. = 0.60) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{X} = 12.80$ S.D. = 0.95) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบก่อนการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะและหลังการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกิดความสนุกสนานในการเรียนและมีความสุขกับการเรียน ทำให้ผลการเรียนสูงขึ้นและสามารถเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ควรมีลักษณะเน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งการ ประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียนซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย ของผู้เรียน ไปพร้อมๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข โดยเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษา พัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา เมื่อปฏิบัติการฝึกด้วยสิกขา ซึ่งในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การหล่อและแห่เทียนพรรษา การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ ประเพณี

บุญบังไฟ และให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

๔.๑.๓ ความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนนั้น เป็นความรู้สึกพอใจในสภาพการจัดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ซึ่งมีความสำคัญในการช่วยให้เด็กเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา มีความเจริญงอกงาม มีความกระตือรือร้น เพื่อจะเรียนให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง^{๒๐} ซึ่งการที่บุคคลจะเรียนรู้หรือมีการพัฒนาและเจริญงอกงามนั้น บุคคลจะต้องอยู่ในสภาวะพึงพอใจ สุขใจ เป็นเบื้องต้นนั้นคือ บุคคลจะต้องได้รับการจูงใจทั้งในลักษณะนามธรรมและรูปธรรม^{๒๑}

จากการสำรวจความคิดเห็นความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. เนื้อหาในคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดนำไปใช้จริง	๔.๒๓	๐.๔๙	มาก
๒. เนื้อหาบทเรียนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น	๔.๒๙	๐.๔๗	มาก

^{๒๐} สุเทพ เมฆ ,ความพึงพอใจในบรรยากาศการเรียนการสอนของนักเรียนและครูโรงเรียน อาชีวศึกษา เอกชน ประเภทพาณิชยกรรม ในเขตการศึกษา ๑๒, **ปริญญาณพนธ์ กศ.ม.**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๑), หน้า บทคัดย่อ.

^{๒๑} สมบูรณ์ พรรณภาพ และชันโรจน์ ชัยอินคำ, **จิตวิทยาการศึกษา** , (สำนักพิมพ์บรรณกิจ : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๑๘), หน้า ๖๒.

ตารางที่ ๔.๗ (ต่อ)

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๓. เนื้อหาในบทเรียนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดส่งเสริมการดำรงชีพอย่างสงบมีความสุข	๔.๒๔	๐.๕๘	มาก
๔. เนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง	๔.๑๖	๐.๕๙	มาก
๕. กิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเหมาะสมกับผู้เข้าอบรมและผู้ร่วมกิจกรรม	๔.๑๕	๐.๖๒	มาก
๖. กิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความหลากหลาย น่าสนใจ สนุก ไม่น่าเบื่อ	๔.๒๑	๐.๕๔	มาก
๗. สื่อและอุปกรณ์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม	๔.๑๘	๐.๕๕	มาก
๘. การใช้คู่มือของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดฝึกผู้เรียนให้รู้จักปฏิบัติและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	๔.๑๖	๐.๕๙	มาก
๙. ผู้เข้าฝึกหรือเข้าร่วมกิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเพลิดเพลินใจในขณะที่ทำกิจกรรมและสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	๔.๒๒	๐.๕๖	มาก
รวม	๔.๒๐	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

๔.๒๐ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เนื้อหาบทเรียนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ($\bar{x} = ๔.๒๙$ S.D. = ๐.๔๗) รองลงมาคือ เนื้อหาในบทเรียนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดส่งเสริมการดำรงชีพอย่างสงบมีความสุข ($\bar{x} = ๔.๒๔$ S.D. = ๐.๕๘) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเหมาะสมกับผู้เข้าอบรมและผู้ร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = ๔.๑๕$ S.D. = ๐.๖๒)

จะเห็นได้ว่า ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงและไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ซึ่งความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดีที่ชอบที่พอใจหรือที่ประทับใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ได้รับโดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ บุคคลทุกคนมีความ ต้องการหลายสิ่งหลายอย่างและมีความต้องการหลายระดับซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะ ก่อให้เกิดความพึงพอใจ การจัดการเรียนรู้ใดๆที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจการเรียนรู้ นั้น จะต้องสนองความต้องการของผู้เรียน

๔.๒ พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๒.๑ ศึกษาแนวคิดการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การวิจัยระยะที่ ๑ ผลการศึกษาสภาพพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

แหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งความรู้ทางวิทยาการที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถจำแนกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้ ๑) แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดีทั้งบุคลากรในโรงเรียนและในชุมชน ๒) แหล่งเรียนรู้ประเภทแหล่งวิทยาการ หมายถึง สถานที่ซึ่งรวบรวม ข้อมูลสารสนเทศ แหล่งความรู้ต่างๆ ทั้งในโรงเรียน และในชุมชน ๓) แหล่งเรียนรู้ประเภทธรรมชาติหมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ตาม

ธรรมชาติ ๔) แหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง สื่อ นวัตกรรม รวมทั้งเทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ^{๒๒}

“องค์ความรู้ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และจัดเก็บไว้ในพื้นที่แหล่งการเรียนรู้ มีดังนี้ ความรู้ ด้านงานหัตถกรรม เช่นการทอผ้า การทำเครื่องจักรสาน , ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีทาง พระพุทธศาสนาของชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีบุญผะเหวด , ความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การแสดงหมอลำ, ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง, ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นในชุม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรม ลานกีฬา กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมฟังธรรมนำสวรรค์”^{๒๓}

“องค์ความรู้ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และจัดเก็บไว้ในพื้นที่แหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ ประเพณี บุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวบิณฑบาต ประเพณีสมมน้ำคั้นเพ็งเส็ง ประทีป กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวรรค์ กิจกรรมอนุรักษ์ วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทาง สังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสวรรค์”^{๒๔}

ในส่วนนี้เป็นผลการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากการ สัมภาษณ์ผู้นำท้องที่หรือผู้นำชุมชน ครูอาจารย์ และ/หรือบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๑๕ คน ตารางที่ ๔.๘ ผลการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ประเภทแหล่งการ เรียนรู้	ชื่อแหล่งการเรียนรู้	ความโดดเด่น/ความสำคัญ	ความถี่
๑. แหล่งการเรียนรู้ ประเภทบุคคล	นายสมศรี สุวรรณปักข์	ปราชญ์ชาวบ้านด้านภูมิปัญญาด้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น	๓
	นายหนูหรั่ง ขาติแก้ว	ปราชญ์ชาวบ้านด้านปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	๕

^{๒๒} อนิสา สังข์เจริญ, การพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๑, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๓), หน้า บทคัดย่อ.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายยุทธนา บุศเนตร วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายสะอาด โยธพล พัฒนาการอำเภอธวัชบุรี เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ตารางที่ ๔.๘ (ต่อ)

ประเภทแหล่งการเรียนรู้	ชื่อแหล่งการเรียนรู้	ความโดดเด่น/ความสำคัญ	ความถี่
๒. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ ๓. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อและสารสนเทศ	นายเปรม สุริสังข์	ปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงศิลปะพื้นเมือง (หมอลำ)	๓
	นายพุม ใจรักดี	ปราชญ์ชาวบ้านด้านเครื่องจักรสานต่างๆ	๒
	นางอ่อนสา ปราสาร	ปราชญ์ชาวบ้านด้านหัตถกรรมทอผ้าไหม	๒
	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด	เป็นพื้นที่สาธารณะที่ประชาชนสามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ได้	๑๕
	สื่อสิ่งพิมพ์	จัดเก็บข้อมูลเอกสารและ รูปภาพเกี่ยวกับวัด ที่สำคัญในท้องถิ่นเพื่อให้ความรู้แก่ครู นักเรียน และประชาชนทั่วไป	๔
	สื่อภาพ / สื่อเสียง หรือสื่อภาพ และเสียง (หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/ป้ายประชาสัมพันธ์)	ใช้แจ้งข่าวสารสำหรับคนในชุมชน ประกาศนัดประชุม ประชาคมประชาสัมพันธ์	๖
๔. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมประเพณีของชุมชน	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก)	เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์พื้นที่	๕
๔.๑ ด้านประเพณีของชุมชน	ประเพณีบุญบั้งไฟ	มีขบวนแห่บั้งไฟซึ่งจัดอย่างสวยงามแสดงถึงประเพณีและวัฒนธรรมพื้นบ้าน	๕

ตารางที่ ๔.๘ (ต่อ)

ประเภทแหล่งการเรียนรู้	ชื่อแหล่งการเรียนรู้	ความโดดเด่น/ความสำคัญ	ความถี่
๔.๒ ด้านกิจกรรมของชุมชน	ประเพณีแห่เทียนพรรษา	จัดขึ้นในวันอาสาฬหบูชาของทุกปี	๔
	งานประเพณีกินข้าวปุ้นบุญผะเหวด	เป็นงานบุญที่พระเทศน์มหาเวสสันดรชาดก เรียกการเทศน์นี้ว่าเทศน์มหาชาติ	๓
	ประเพณีสมมาน้ำคั้นเพ็งเส็งประทีป	เป็นการขอขมาพระแม่คงคาในคืนวันเพ็ญเดือน ๑๒	๓
	กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา	โดยออกกำลังกายในตอนเช้า	๒
	กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม	โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย	๒
	กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ	โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา	๒
	กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน	โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน	๓
	กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม	โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด	๒
	กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม	สวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น, ค่าคุณธรรมสำหรับเยาวชน	๓
	กิจกรรมทางสังคม	เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว	๑

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

๑) แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล พบว่า บุคคลที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุด คือ นายหนูหรั่ง ชาติแก้ว ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ นายสมศรี สุวรรณ

ปักข์ ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้สัมภาษณ์กล่าวถึงเท่ากันกับนายเปรมสุริสังข์ เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงศิลปะพื้นเมือง (หมอลำ) รองลงมาคือ นายพุ่ม ใจภักดี เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านเครื่องจักรสานต่างๆ ผู้สัมภาษณ์กล่าวถึงเท่ากัน นางอ่อนสา ปราสาร เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านหัตถกรรมทอผ้าไหม ตามลำดับ

๒) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ พบว่า วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่สาธารณะที่ประชาชนสามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ได้

๓) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อและสารสนเทศ พบว่า แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุดคือ แหล่งการเรียนรู้ สื่อภาพ / สื่อเสียง หรือ สื่อภาพ และเสียง (หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/ป้ายประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก) และสื่อสิ่งพิมพ์ ตามลำดับ

๔) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมประเพณีของชุมชน แบ่งเป็น ๒ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านประเพณีของชุมชน พบว่า แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุดคือ ประเพณีบุญบั้งไฟ รองลงมาคือ ประเพณีแห่เทียนพรรษา รองลงมาคือ งานประเพณีกินข้าวปั้นบุญผะเหวด เท่ากันกับประเพณีสมมน้ำคั้นเพ็งเสียงประทาย ตามลำดับ (๒) ด้านกิจกรรมของชุมชน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุดคือ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านเท่ากับกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์เข้าค่ายคุณธรรม รองลงมาคือ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬาเท่ากับกิจกรรมอัมบุญอัมมธรรมเท่ากับกิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดและเท่ากับกิจกรรมต่อบุญต่อธรรม รองลงมาคือ กิจกรรมทางสังคมตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดในการนำไปพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะ โดยกำหนดข้อคำถามเป็น แบบประเมินค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ

ตารางที่ ๔.๙ ผลการวิเคราะห์เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

แหล่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล	๓.๘๙	๐.๙๗	มาก
๒. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่			
วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด	๔.๔๗	๐.๕๒	มาก
๓. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อและสารสนเทศ			
สื่อสิ่งพิมพ์	๓.๙๓	๐.๘๐	มาก

ตารางที่ ๔.๙ (ต่อ)

แหล่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
สื่อภาพ / สื่อเสียง หรือ สื่อภาพ และเสียง (หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/ป้ายประชาสัมพันธ์)	๔.๖๐	๐.๕๑	มาก
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์, เฟสบุ๊ก)	๔.๐๗	๐.๗๐	มาก
๔. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมประเพณีของชุมชน			
๔.๑ ด้านประเพณีของชุมชน			
ประเพณีบุญบั้งไฟ	๔.๒๐	๐.๔๑	มาก
ประเพณีแห่เทียนพรรษา	๓.๙๓	๐.๕๙	มาก
งานประเพณีกินข้าวปั้นบุญผะเหวด	๓.๘๐	๐.๖๘	มาก
ประเพณีสมมน้ำคั้นเพ็งเลี้ยงประทีป	๓.๖๐	๐.๗๔	มาก
๔.๒ ด้านกิจกรรมของชุมชน			
กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา	๔.๒๐	๐.๖๘	มาก
กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม	๔.๐๐	๐.๗๖	มาก
กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ	๓.๗๓	๐.๘๐	มาก
กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน	๓.๖๐	๐.๙๙	มาก
กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม	๓.๖๗	๑.๐๕	มาก
กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม	๔.๕๓	๐.๕๒	มาก
กิจกรรมทางสังคม	๓.๕๓	๐.๗๔	มาก
รวม	๔.๐๐	๐.๗๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการวิเคราะห์เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ในภาพรวมแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีศักยภาพและความพร้อมในการนำมาพัฒนาส่งเสริมพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า ๑) ด้านแหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ ๒) ด้านแหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ พบว่าสถานที่ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๗ ๓) ด้านแหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อและสารสนเทศ พบว่า สื่อและสารสนเทศที่มีศักยภาพและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ สื่อภาพ / สื่อเสียง หรือ สื่อภาพ และเสียง (หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/ป้ายประชาสัมพันธ์) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

๔.๖๐ รองลงมาคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์, เฟสบุ๊ก) มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๗ และสื่อสิ่งพิมพ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๓ ตามลำดับ ๔) ด้านแหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมประเพณีของชุมชน พบว่า (๑) ด้านประเพณีของชุมชน พบว่า ประเพณีที่มีศักยภาพและความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ประเพณีบุญบั้งไฟ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ รองลงมาคือ ประเพณีแห่เทียนพรรษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๓ รองลงมาคือ งานประเพณีกินข้าวปุ้นบุญผะเหวด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐ และประเพณีสมมาน้ำคั้นเพ็งเส้งประทีป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๐ ตามลำดับ (๒) ด้านกิจกรรมของชุมชน พบว่า กิจกรรมที่มีศักยภาพและความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ รองลงมาคือ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ รองลงมาคือ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐ รองลงมาคือ กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๓ รองลงมาคือ กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗ รองลงมาคือ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๐ และกิจกรรมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๓ ตามลำดับ

การวิจัยระยะที่ ๒ ผลการสำรวจความต้องการการเรียนรู้ของชุมชนและความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการ และเป็นองค์รวมการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนา เป็นการบูรณาการในด้านการเรียนรู้การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืนและยึดโครงสร้างทางสังคมของชุมชนเป็นฐานของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ศักยภาพและทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ให้ประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และชุมชนท้องถิ่นแต่ผลการพัฒนายังไม่สามารถ เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง เป็นเพียงการสร้างแหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้หรือสรรหาผู้รู้และภูมิปัญญา ยังไม่สามารถให้คนในชุมชนบุคคลตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้มี ทักษะ และกระบวนการในการคิดการวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม^{๒๕}

^{๒๕} Wattanachai, K., The Education for Sustainable Development of Life, Bangkok: College of Local Administration Institute, 2006.

“แนวทางในการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ มีดังนี้ ๑) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยควรพัฒนาแหล่งพื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน และควรมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลให้คนในชุมชนได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวหรือโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้นผ่านเครือข่ายความรู้มือหรือผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน มีการประสานงานของหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๒) ด้านการส่งเสริมให้คนในพื้นที่ชุมชนเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่การจัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำเนื้อหา สื่อ ที่นำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือองค์ ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ความรู้ของชุมชนร่วมกัน, มีการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงหรือได้มาจากพื้นที่การจัดการเรียนรู้และประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพัฒนาตนเอง/ อาชีพได้, จัดกิจกรรมหรือนิทรรศการเพื่อเผยแพร่และนำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับพื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้คนในชุมชนได้รับทราบ ๓) ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยสื่อที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายควรเป็นสื่อในรูปแบบของ คลิปวิดีโอที่สามารถรับชมภาพและเสียงได้พร้อมกัน หรือนำเสนอใน ลักษณะของสื่อมัลติมีเดียเพื่อกระตุ้นความสนใจ ส่วนเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ต้องเป็นสิ่งที่คนในชุมชนคุ้นเคยและนิยมใช้กันอยู่แล้ว โดยจะใช้เฟซบุ๊กและไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกันเป็นส่วนใหญ่ ผ่านสมาร์ตโฟน และตามบ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชนก็สามารถใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์ได้ โดยอาจทำในรูปแบบของเว็บไซต์เพื่อแนะนำสถานที่ ประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ ของชุมชน ๔) ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เช่น เช่น กิจกรรมลานธรรม ลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อยอดธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสมาธิ โดยควรจัดกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นให้อยากไปชมสถานที่หรือของจริง หรือทดลองปฏิบัติหลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์, เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานหรือ แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับคนในชุมชนได้เห็น ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าไปเรียนรู้ ๕) ด้านการสร้างเครือข่าย และความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง โดยการประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแล

ประชาชนในพื้นที่ ที่สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้ ประชาชนเข้ามาใช้งานพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น”^{๒๖}

“การเสริมสร้างการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ การพัฒนาแหล่งพื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน และมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลให้คนในชุมชนได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวหรือโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้นผ่านเครือข่ายความรู้มือหรือผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน การส่งเสริมให้คนในพื้นที่ชุมชนเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่การจัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำเนื้อหา สื่อ ที่นำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ความรู้ของชุมชนร่วมกัน การนำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงหรือได้มาจากพื้นที่การจัดการเรียนรู้และประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพัฒนาตนเอง/ อาชีพได้ การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยสื่อที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายควรเป็นสื่อในรูปแบบของ คลิปวิดีโอที่สามารถรับชมภาพและเสียงได้พร้อมกัน และนำเทคโนโลยีที่คนในชุมชนคุ้นเคยและนิยมใช้กันอยู่แล้ว เช่น เฟซบุ๊กและไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกันเป็นส่วนใหญ่ ผ่านสมาร์ตโฟน และตามบ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชน มีการจัดกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นให้อยากไปชมสถานที่หรือของจริง หรือทดลองปฏิบัติหลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแลประชาชนในพื้นที่ ที่สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาใช้งานพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น”^{๒๗}

ในส่วนนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นการรับรู้การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอรหัสบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประกอบด้วย ๓ ตอน คือ

- ๑) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ๒) ระดับความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรม
- ๓) ระดับความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายวิเชียร สุดาพิทย์ นายอำเภอรหัสบุรี เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายณรงค์ฤทธิ์ นานอน นายกเทศมนตรีตำบลนิเวศน์ อำเภอรหัสบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ตารางที่ ๔.๑๐ จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ
เพศ		
พระภิกษุ	๑๕๓	๓๘.๓
สามเณร	๙๖	๒๔.๐
ฆราวาส (ชาย)	๗๙	๑๙.๘
ฆราวาส (หญิง)	๗๒	๑๘.๐
อายุ		
น้อยกว่า ๒๐ ปี	๑๒๗	๓๑.๘
๒๑ - ๒๕ ปี	๑๑๑	๒๗.๘
๒๖ - ๓๖ ปี	๖๙	๑๗.๓
๓๗ - ๔๙ ปี	๕๙	๑๔.๘
๕๐ ปีขึ้นไป	๓๔	๘.๕
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	๙	๒.๓
ประถมศึกษา	๓๕	๘.๘
มัธยมศึกษา	๘๓	๒๐.๘
อนุปริญญา / หรือเทียบเท่า	๔๓	๑๐.๘
ปริญญาตรี	๖๓	๑๕.๘
สูงกว่าปริญญาตรี	๓๓	๘.๓
นธ. ตรี - เอก	๗๓	๑๘.๓
ปธ. ๑ - ๓	๓๙	๙.๘
ปธ. ๔ - ๖	๑๕	๓.๘
ปธ. ๗ - ๙	๗	๑.๘

จากตารางที่ ๔.๑๐ จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๑๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ รองลงมา เป็นสามเณร จำนวน ๙๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ และจำนวนน้อยที่สุดเป็นฆราวาส (หญิง) จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ ตามลำดับ

สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๒๕ ปี จำนวน ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๘ และจำนวนน้อยที่สุด มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ ตามลำดับ

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ รองลงมา มีระดับมัธยมศึกษา - เอก จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ และจำนวนน้อยที่สุดระดับปริญญาตรี ๗ - ๙ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ระดับความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรม

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ความเหมาะสมของพื้นที่กิจกรรมการเรียนการสอน			
๑) พื้นที่ในการจัดกิจกรรม	๔.๑๒	๐.๕๔	มาก
๒) การจัดการสิ่งแวดล้อม	๔.๑๓	๐.๕๔	มาก
๓) การพัฒนาคุณภาพชีวิตแห่งการเรียนรู้คู่คุณธรรม	๔.๑๖	๐.๖๔	มาก
๔) จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม	๔.๒๐	๐.๕๗	มาก
รวม	๔.๑๕	๐.๕๗	มาก
๒. ความเหมาะสมของขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน			
๕) การนำเข้าสู่กิจกรรม	๔.๒๖	๐.๕๔	มาก
๖) ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมลานธรรมล้านกัฬาเหมาะสมกับเวลา	๔.๒๓	๐.๕๑	มาก
๗) การอธิบายกติกากิจกรรมต่อผู้ร่วมกิจกรรม	๔.๐๕	๐.๖๐	มาก
๘) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	๔.๑๘	๐.๖๔	มาก
๙) การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	๔.๑๖	๐.๖๐	มาก
๑๐) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น.....	๔.๒๒	๐.๕๖	มาก
๑๑) ผู้เรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง	๔.๒๔	๐.๕๔	มาก
๑๒) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	๔.๒๖	๐.๕๐	มาก

ตาราง ๔.๑๑ (ต่อ)

ความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑๓) ผู้เรียนมีพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม ปัญญาที่ดี	๔.๒๐	๐.๕๓	มาก
รวม	๔.๒๐	๐.๕๖	มาก
ภาพรวม	๔.๑๘	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

๑. ด้านความเหมาะสมของพื้นที่กิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๒๐$, S.D. = ๐.๕๗) รองลงมาคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตแห่งการเรียนรู้คุณธรรม ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D. = ๐.๖๔) และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ พื้นที่ในการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๕๔)

๒. ด้านความเหมาะสมของขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือการนำเข้าสู่กิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๒๖$, S.D. = ๐.๕๔) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ($\bar{X} = ๔.๒๖$, S.D. = ๐.๕๐) รองลงมาคือ ผู้เรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง ($\bar{X} = ๔.๒๔$, S.D. = ๐.๕๔) และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ การอธิบายกติกากิจกรรมต่อผู้ร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = ๔.๐๕$, S.D. = ๐.๖๐)

ตอนที่ ๓ ผลการสร้างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยขั้นตอนการออกแบบ (ร่าง) รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบฯ และเว็บไซต์ รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ตอนที่ ๓.๑ ผลการออกแบบ (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เกิดจากการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การเรียนด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งนำข้อมูลได้จากการศึกษาศักยภาพของแหล่งการเรียนรู้ความต้องการการเรียนรู้ของชุมชน และความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ขั้นตอนวิจัยในระยะที่ ๑ และ ๒ มาออกแบบเป็น (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปรายละเอียดของร่างรูปแบบได้ดังนี้ ร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) องค์ความรู้ชุมชน ๒) สื่อและ เทคโนโลยี ๓) กิจกรรมการเรียนรู้ และ ๔) เครือข่ายความร่วมมือ ส่วนขั้นตอนของร่างรูปแบบ ประกอบด้วย ๑๐ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ๒) ประชาสัมพันธ์ ๓) เตรียมความพร้อม ๔) ลงทะเบียนเข้าใช้งาน ๕) ระบุความต้องการการเรียนรู้ ๖) เรียนรู้ ๗) สร้างผลงาน ๘) เผยแพร่ผลงาน ๙) สรุปผลการเรียนรู้ และ ๑๐) สะท้อนความรู้สู่ชุมชน ซึ่งองค์ประกอบและขั้นตอนของร่างรูปแบบ สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

องค์ประกอบของร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด มี ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ความรู้ชุมชน สื่อ และเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้ และเครือข่ายความร่วมมือ มีรายละเอียดดังนี้

๑) องค์ความรู้ชุมชน โดยยึดหลัก (๑) สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชน กล่าวคือมีประเภทขององค์ความรู้ และทักษะที่ประชาชนต้องการจะเรียนรู้อย่างครบถ้วน และสามารถตอบสนองเป้าหมายการเรียนรู้สำหรับ การประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำมาสร้างงานหรือพัฒนาอาชีพ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสังคมและเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (๒) ผสมผสานแหล่งขององค์ความรู้ที่หลากหลายทั้งที่มาจากตัวบุคคล วัตถุสิ่งของ สถานที่ สื่อ กิจกรรมหรือวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล จากผู้มีประสบการณ์หรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน และผสมผสานกับความรู้ที่สามารถเห็นได้ชัดเจน (๓) สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีเนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ เอกลักษณ์ ความโดดเด่น หรือสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน

๒) สื่อและเทคโนโลยี โดยยึดหลัก (๑) มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง วิดิทัศน์ และเสียงที่ผ่านการเก็บรวบรวม เรียบเรียง และจัดลำดับอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อใช้เป็น

ตัวกลางในการถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ของชุมชน (๒) มีความสะดวกในการใช้งาน ให้สอดคล้องกับพื้นฐานและประสบการณ์ของกลุ่มเป้าหมาย จัดหมวดหมู่และระบบการสืบค้นที่สอดคล้องกับความต้องการด้วยระบบฐานข้อมูล ใช้เทคโนโลยีเว็บไซต์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และการติดต่อสื่อสาร ผสมผสานกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (๓) สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจสามารถเข้ามาศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาด้วยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟนเชื่อมต่อผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

๓) กิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดหลัก (๑) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียนเองมีความต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ โดยเริ่มต้นจากการวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมาย วางแผนการเรียนรู้ ดำเนินการเรียนตามแผน และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง (๒) เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติตามความถนัดและความสนใจผ่านการทำของตนเอง เน้นที่การนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองได้ (๓) ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า, กิจกรรมอัมบุณอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย, กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดธรรม โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา, กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะฟ้อนรำพื้นบ้าน, กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ดทั้งการเรียนรู้ผ่านสื่อและสถานที่จริง สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือแหล่งข้อมูลอื่นเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกัน

๔) เครือข่ายความร่วมมือ โดยยึดหลัก (๑) ประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีกับชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือกับปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำชุมชน และประชาชนเพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่ดี เพื่อเข้าถึงและเข้าใจความต้องการของชุมชน นำไปสู่การดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง (๒) การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน โดยการอำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในพื้นที่การเรียนรู้ของชุมชน ด้วยการส่งเสริมทักษะพื้นฐานที่จำเป็น จัดเตรียมโครงสร้าง เครือข่ายพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้กับคนในชุมชน (๓) เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมกันในกิจกรรมของชุมชนทั้งการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายการพัฒนาชุมชน การดำเนินกิจกรรม

การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน ขั้นตอนของร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งได้เป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะเริ่มต้น ระยะดำเนินการ และระยะติดตามประเมินผล ซึ่งทั้ง ๓ ระยะ ประกอบด้วย ๑๐ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ๒) ประชาสัมพันธ์ ๓) เตรียมความพร้อม ๔) ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบ ๕) ระบุความต้องการการเรียนรู้ ๖) เรียนรู้ ๗) สร้างผลงาน ๘) เผยแพร่ผลงาน ๙) สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ และ ๑๐) สะท้อนความรู้สู่ชุมชน มีรายละเอียดดังนี้ ๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยการหาแนวร่วมในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันโดยการประสานความร่วมมือไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และผู้นำชุมชน เพื่อดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์พื้นที่การเรียนรู้ สอบถามความต้องการการเรียนรู้ของประชาชน กำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ๒) ประชาสัมพันธ์ โดยการเผยแพร่ให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบข้อมูลข่าวสาร พื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน มีแนวทางดังนี้ (๑) ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทั้งแบบตัวต่อตัว แบบกลุ่มหรือแบบมวลชน โดยใช้ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายประชาสัมพันธ์, สื่อชุมชน เช่น เสียงตามสาย และรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย เป็นต้น (๒) ประชุมร่วมกับผู้นำหรือคณะกรรมการชุมชนเพื่อแจ้งข้อมูลให้ประชาชน ได้รับทราบ (๓) ประชาสัมพันธ์เชิญชวนสถาบันการศึกษาในชุมชนทั้งการศึกษาในระบบ โรงเรียนและนอกระบบ ให้เข้ามาเรียนรู้, ๒) การจัดกิจกรรมรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย (๑) เตรียมความพร้อม เป็นการอธิบายให้ผู้เรียนทราบถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียน ข้อพึงปฏิบัติ ข้อตกลงในการเรียนรู้ และวิธีการใช้งานให้ชัดเจน รวมทั้ง ฝึกอบรมความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเพื่อการใช้งานในรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการ ประชุมชี้แจงผ่านคณะกรรมการชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น และการให้ข้อมูลในรูปแบบของเอกสารคู่มือการใช้ งานในลักษณะของสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ (๒) ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบเพื่อใช้งาน ซึ่งประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึงรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดด้วยการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์พกพาที่เชื่อมต่อเครือข่าย อินเทอร์เน็ต โดยในขั้นตอนนี้ จะแนะนำให้ประชาชนทำการสมัครสมาชิก เพื่อจัดเก็บข้อมูล พื้นฐานของสมาชิกและข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถและความสนใจของประชาชน และให้ทำแบบประเมินรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด (ก่อนเรียน) (๓) ระบุความต้องการการเรียนรู้ โดยระบบจะนำเสนอองค์ความรู้ของชุมชน โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล สถานที่ สื่อ

และกิจกรรม โดยผู้ใช้งานต้องระบุความต้องการการเรียนรู้ด้วยการเลือกหัวข้อที่ต้องการจะเรียนรู้ พร้อมทั้งระบุเป้าหมายของการเรียนรู้ว่าต้องการจะเรียนรู้ไปเพื่ออะไร จากนั้นระบบจะทำหน้าที่ประมวลผลเพื่อนำเสนอแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการในรูปแบบของข้อความ ภาพนิ่ง วิดิทัศน์ และเสียง (๔) เรียนรู้ โดยให้สมาชิกในชุมชนจะได้เรียนรู้องค์ความรู้ของชุมชนตามที่ได้รับ ความต้องการไว้ในรูปแบบของวิดิทัศน์ รูปภาพ และข้อความ ซึ่งหลังจากเรียนรู้องค์ความรู้ที่ต้องการแล้ว ผู้เรียนทำการประเมินสื่อที่ได้เรียนรู้ พร้อมทั้งสามารถสรุปสาระสำคัญและแนวทางที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาตนเอง (๕) สร้างผลงาน โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนโดยการลงมือปฏิบัติ โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในแหล่งเรียนรู้ชุมชนมาเป็นฐานเพื่อการต่อยอดในการสร้างผลงานเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาตนเองและชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่สนใจสามารถนำเสนอในรูปแบบของโครงการหรือแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยระบุสภาพปัญหา สิ่งที่ต้องการพัฒนา เป้าหมายโครงการ ประโยชน์ที่ได้รับ ขั้นตอนการดำเนินการ งบประมาณ และระยะเวลา ดำเนินการ ผ่านการกรอกข้อมูลหรืออัปโหลดไฟล์เอกสาร เพื่อให้คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา โดยโครงการที่ผ่านการ พิจารณาจะได้รับงบประมาณสนับสนุนให้ดำเนินงาน (๖) เผยแพร่ผลงาน โดยโครงการที่ผ่านการอนุมัติในดำเนินการจะนำเสนอผลการ ดำเนินงานในรูปแบบของรูปภาพหรือวิดิทัศน์ โดยกรอกข้อมูลผ่านระบบได้แก่ ชื่อโครงการ วันที่ ดำเนินการ ภาพหรือวิดิทัศน์การดำเนินงาน ผลการ ดำเนิน ประโยชน์ที่ได้รับ ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะ หรืออัปโหลดไฟล์เอกสาร (๗) สรุปผลและประเมินการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ระบบจะทำการสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนได้ดำเนินการพร้อมทั้งทำแบบประเมินคุณลักษณะรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด (หลังเรียน) , ๓) การติดตามประเมินผล เป็นระยะหลังจากการจัดกิจกรรมรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดตามเป้าหมายแล้ว จะต้องมีการรักษาความสัมพันธ์และการสื่อสารที่เป็นระบบระหว่างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยการจัดประชุมหรือเวทีชุมชนเพื่อสะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สู่ชุมชน

“รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะดังนี้ ๑) การจัดการให้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน และมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลให้คนในชุมชนได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวหรือโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้นผ่านเครือข่ายความรู้มือหรือผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน ๒) การส่งเสริมให้คนในพื้นที่ชุมชนเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่การจัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำเนื้อหา สื่อ ที่นำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือองค์ความรู้ในด้าน

ต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีการสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น ไตรสิกขา อริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ความรู้ของชุมชนร่วมกัน การนำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงหรือได้มาจากพื้นที่การจัดการเรียนรู้และประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพัฒนาตนเอง/ อาชีพได้ ๓) การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยสื่อที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายควรเป็นสื่อในรูปแบบของ คลิปวิดีโอที่สามารถรับชมภาพและเสียงได้พร้อมกัน และนำเทคโนโลยีที่คนในชุมชนคุ้นเคยและนิยมใช้กันอยู่แล้ว เช่น เว็ปไซด์ เฟซบุ๊กและไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกันเป็นส่วนใหญ่ผ่านสมาร์ทโฟน และตามบ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชน มีการจัดกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นให้ออกไปชมสถานที่หรือของจริง หรือทดลองปฏิบัติหลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องที่หรือผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแลประชาชนในพื้นที่ ที่สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาใช้งานพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น”^{๒๘}

“การส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีการสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น ไตรสิกขา อริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมนั้นต้องมีความรู้ที่เป็นประโยชน์และตอบสนองกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ได้ มีการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถเข้าถึงมาเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความ

^{๒๘} การสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ท้าทายและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีกับคนในชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และชุมชนอย่างยั่งยืน”^{๒๙}

“การสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ของคณะสงฆ์และประชาชนในชุมชนโดยการสนับสนุนให้มีพื้นที่ที่เด็กกับผู้ใหญ่ได้มาเจอกัน แลกเปลี่ยนกัน เพื่อละลายความต่าง ทำลายกรอบที่ปิดกั้น ซึ่งการพูดคุยถ่ายทอดความคิดเห็นในพื้นที่ปลอดภัยระหว่างกัน มันจะทำให้เกิดความเข้าใจและปรับตัวเข้าหากันได้ การสร้างพื้นที่เรียนรู้สาธารณะ เด็กเยาวชนและคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมออกแบบทั้งพื้นที่และกิจกรรม ให้หลากหลายเข้าถึงทุกกลุ่ม ถึงจะตอบสนองการใช้งาน และดึงดูดให้คนออกมาทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดมนต์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อกรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสวดมนต์ เพื่อใช้ในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และชุมชนอย่างยั่งยืน”^{๓๐}

“การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่น โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชน คือ ต้องมีประโยชน์และตอบสนองกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ได้ มีการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถเข้าถึงมาเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความท้าทายและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีกับคนในชุมชน โดยนำเสนอเกี่ยวกับ ประเพณีและกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวปุ้นบุญผะเหวด ประเพณีสมมาน้ำคั้นเพ็งเสียงประทีป กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดมนต์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อกรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่าย

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระครูเอกุตตรสตาธิคุณ เจ้าคณะอำเภอธวัชบุรี เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางวัชรวิดี ทัพโพธิ์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ รับผิดชอบตำบลธวัชบุรี ตำบลมะฮี เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

คุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรม นำสวรรค์”^{๓๑}

ตอนที่ ๓.๒ ผลการประเมิน (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้รูปแบบการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านพัฒนาสังคม และด้านการวัดและการประเมินผล ด้านละ ๓ คน รวม ๙ คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน มีคุณสมบัติเป็น อาจารย์ผู้สอนหรือมีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย ๓ ปี และ/ หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ในการเขียน หนังสือหรือตำราเรียน หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนั้นนำผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบพื้นที่ การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้	n = ๙		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. การออกแบบภาพรูปแบบ (Model)	๔.๖๗	๐.๕๐	มากที่สุด
๒. องค์ประกอบ			
๑) องค์ความรู้ชุมชน	๔.๓๓	๐.๕๐	มาก
๒) สื่อและเทคโนโลยี	๔.๑๑	๐.๗๘	มาก
๓) กิจกรรมการเรียนรู้	๔.๓๓	๐.๘๗	มาก
๔) เครือข่ายความร่วมมือ	๔.๑๑	๐.๗๘	มาก
รวม	๔.๒๒	๐.๗๓	มาก
๓. ขั้นตอน			
๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ	๔.๒๒	๐.๖๗	มาก
๒) ประชาสัมพันธ์	๔.๐๐	๐.๕๐	มาก
๓) เตรียมความพร้อม	๓.๗๘	๐.๖๗	มาก
๔) ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบ	๔.๒๒	๐.๔๔	มาก
๕) ระบุความต้องการการเรียนรู้	๔.๐๐	๐.๕๐	มาก

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูบัณฑิตานุกัธ รองเจ้าคณะอำเภอรวัชบุรี เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ตารางที่ ๔.๑๒ (ต่อ)

การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้	n = ๙		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๖) เรียนรู้	๓.๗๘	๐.๔๔	มาก
๗) สร้างผลงาน	๓.๘๙	๐.๖๐	มาก
๘) เผยแพร่ผลงาน	๓.๖๗	๐.๕๐	มาก
๙) สรุปผลการเรียนรู้	๓.๕๖	๐.๕๓	มาก
๑๐) สะท้อนความรู้สู่ชุมชน	๔.๒๒	๐.๔๔	มากที่สุด
รวม	๓.๙๓	๐.๕๓	มาก
๔. วิธีการประเมินผลการเรียนรู้	๔.๔๔	๐.๕๓	มากที่สุด
๕. ความเหมาะสมของการนำไปใช้	๔.๕๖	๐.๕๓	มาก
ภาพรวม	๔.๑๑	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการออกแบบภาพรูปแบบ (Model) ($\bar{x} = ๔.๖๗$, S.D. = ๐.๕๐) รองลงมาคือ ด้านการออกแบบภาพรูปแบบ (Model) ($\bar{x} = ๔.๖๗$, S.D. = ๐.๕๐) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านขั้นตอน ($\bar{x} = ๓.๙๓$, S.D. = ๐.๕๓)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุปดังนี้

๑) ด้านการออกแบบภาพรูปแบบ (Model) ในขั้นตอนของการร่วมมือกันน่าจะเป็นกรอบที่แสดงความเชื่อมโยงของกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ โดยอาจเพิ่มลักษณะของการวนลูปเพื่อสร้างความร่วมมือต่อไปได้อีก และควรทำให้ทุกขั้นตอนเชื่อมโยง กับ Smart Classroom

๒) ด้านองค์ประกอบของร่างรูปแบบ ควรเน้นองค์ประกอบด้านเครือข่ายโดยแสดงให้เห็นความสำคัญของบุคคลที่จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนองค์ประกอบทั้ง ๔ องค์ประกอบให้ดำเนินไปได้ สื่อ

เทคโนโลยีต้องส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งานกับระบบ และในร่างรูปแบบต้องแสดงให้เห็นกระบวนการของการประเมินผล

๓) ด้านขั้นตอนของร่างรูปแบบ ข้อเสนอแนะคือ รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ อาจปรับขั้นตอนให้มีความกระชับเพื่อให้เกิดความชัดเจนก่อนการนำไปทดลอง

๔) ด้านวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ความเชื่อมโยงของขั้นตอนกับตัวแปรตามให้ชัดเจน และเห็นเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่สามารถสังเกตหรือประเมินผลได้ และระบุประเภทของการประเมิน

๕) ด้านความเหมาะสมของการนำไปใช้ ควรพิจารณาความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมายด้วย

๖) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (๑) ควรกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อให้เห็นว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นนั้นอิงกับแนวคิดทฤษฎีอะไรบ้าง โดยเพิ่มเติมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของโมเดลซึ่งจะทำให้โมเดลที่พัฒนาขึ้นนั้นมี นัยสำคัญในเชิงวิชาการมากยิ่งขึ้น (๒) ในโมเดลที่ใช้ควรให้เห็นการเชื่อมโยงระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ SMART Model กับตัวแปรตาม คือคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญได้ร่วมกันประเมินความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับแก้ไข ร่างรูปแบบแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) รูปแบบฯ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำ เพื่อให้ได้รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดที่สมบูรณ์ ก่อนนำไปทดลองกับตัวอย่างการวิจัย ดังนี้

๑) กำหนดความสำคัญขององค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือโดยเน้นการสร้างความร่วมมือกับ ผู้นำชุมชนที่จะทำหน้าที่ประสานงานและขับเคลื่อนการดำเนินงานระหว่างบุคคลและองค์กร ทั้งภายในและภายนอก ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยการมอบหมายบุคคลรับผิดชอบ โดยเฉพาะ เพื่อให้การพัฒนาในรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๒) ออกแบบเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลในเว็บไซต์ครอบคลุมวิธีการแสดงผลในหน้าจอหลายขนาด ซึ่งต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้ในยุคปัจจุบันที่เข้าเยี่ยมชมหน้าเว็บไซต์บนอุปกรณ์ที่แตกต่างกัน

๓) จัดหมวดหมู่ชุดความรู้ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

๔) ออกแบบ UI เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็นช่องทางในการเชื่อมต่อระหว่างผู้ใช้กับระบบ โดยคำนึงถึงความสามารถและประสบการณ์ของกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจ

แนวคิดในการใช้แหล่งเรียนรู้ว่าเป็นการใช้แหล่งภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น วัด ภูเขา สวนสัตว์ อุทยาน พิพิธภัณฑ์หอสมุด แหล่งน้ำ โบราณสถาน เป็นต้น เป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้โดยตรงด้วยตนเองอย่างถูกต้อง และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ผู้เรียนจะได้ศึกษาสภาพจริงของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน อาทิ พืชพันธุ์ไม้พืชสมุนไพร ลักษณะของดิน หิน แร่ ทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม สามารถใช้แหล่งการเรียนรู้เหล่านี้มาหล่อหลอมคนในชุมชน ท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ในชุมชน เป็นการสร้างเจตคติ ค่านิยม ความภาคภูมิใจ และอุดมการณ์ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน ส่วนในด้านการบริหารโรงเรียน การสอนและใช้แหล่งเรียนรู้จากทุกส่วนของชุมชน โดยการจัดกิจกรรม ระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชน เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน สามารถทำได้โดยวิธีการดังนี้ ๑) การจัดทำโครงการรณรงค์แก้ไขปัญหของชุมชน เช่น โครงการต่อต้านยาเสพติด โครงการอนุรักษ์มรดกของชุมชน โครงการป้องกันภัยของชุมชน เป็นต้น 2) จัดเวทีการเรียนรู้ โดยร่วมกับวัดและองค์กรชุมชน จัดเวทีการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนในเรื่องที่จะต้องแก้ไขและพัฒนา 3) จัดแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยจัดทำป้ายนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและหอกระจายข่าว เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน^{๓๒}

“วิธีการส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย ป้ายคัทเอ๊าท์ โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว แจกตามหมู่บ้าน รวมทั้งการชี้แจงหรือนัดหมายผ่านการประชุมประชาคมให้รับทราบ, ใช้สื่อสังคม เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึง ประชาชนแต่ละบุคคล”^{๓๓}

“วิธีการส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ประเพณีและกิจกรรมต่างๆในชุมชน ได้แก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวปั้นบุญผะเหวด ประเพณีสมมน้ำคั้นเพ็งเสี่ยงประทีป

^{๓๒} สรรค์ วรอินทร์และทิพวัลย์ คำคง, ครูกับการจัดการศึกษาของชุมชน, กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ๒๕๔๕.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางปราณี ประทุมมา พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย ป้ายคัทเอ๊าท์ โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว แจกตามหมู่บ้าน รวมทั้งการชี้แจงหรือนัดหมายผ่านการประชุมประชาคมให้รับทราบ,ใช้สื่อสังคม เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึง ประชาชนแต่ละบุคคล”^{๓๔}

ตอนที่ ๓.๓ ผลการสร้างสื่อแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลและการพัฒนาเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยการสร้างสื่อแหล่งการเรียนรู้ดิจิทัล แบ่งเป็น ด้านที่ ๑ แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านที่ ๒ แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ด้านที่ ๓ แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อและสารสนเทศ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพ / สื่อเสียง หรือ สื่อภาพ และเสียง (หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/ป้ายประชาสัมพันธ์) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์, เฟซบุ๊ก) ด้านที่ ๔ แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมประเพณีของชุมชน ได้แก่ (๑) ด้านประเพณีของชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวปั้นบุญผะเหวด ประเพณีสมมน้ำคั้นเพ็งเส้งประทีป (๒) ด้านกิจกรรมของชุมชน เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมทางสังคม โดยนำเสนอเรื่องราว ในรูปแบบรายการสารคดี โดยนำปราชญ์ชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเปิดให้ประชาชนเข้าถึงและสืบค้นได้อย่างสะดวกเพื่อนำข้อมูลไปต่อยอดใช้ประโยชน์โดยหลังจากพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง พบว่าโดยภาพรวมสื่อที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนขั้นตอนการออกแบบ User Experience Design เป็นการวางแผนผังการทำงาน เพื่อให้เห็นภาพรวมและจำลองการทำงานของเว็บไซต์ และขั้นตอนการพัฒนาเว็บไซต์ เพื่อใช้เป็นระบบจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ระบบการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ชุมชนเป็นฐาน และระบบสนับสนุนเพื่อช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยนำความต้องการของผู้ใช้มา

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางสาวพิมพ์วิณี ยอดแก้ว นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ ผอ.กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

วิเคราะห์เพื่อออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย ๑) การออกแบบส่วนประกอบของโปรแกรม ๒) รูปแบบหน้าจอการนำข้อมูลเข้าและส่วนต่อประสาน ๓) กำหนดรูปแบบโปรแกรม ๔) ส่วนของการปฏิสัมพันธ์ ๕) กำหนดกฎระเบียบเพื่อให้ระบบมีความคงสภาพของข้อมูล รวมถึงการสร้างคู่มือการใช้งานเว็บไซต์ มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ ๓.๓.๑ ผลการออกแบบ Wireframe เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย การออกแบบโครงสร้างและส่วนประกอบของเว็บไซต์เพื่อใช้จัดวางเมนูพื้นที่การแสดงผลข้อมูลการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการจำลองการทำงานและการเชื่อมต่อเมนูต่าง ๆ ของเว็บไซต์

ตอนที่ ๓.๓.๒ ผลการสร้างเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย เมนูหลัก ๗ เมนู ได้แก่ สมัครสมาชิก ลงชื่อเข้าใช้ แหล่งการเรียนรู้ โครงการวิจัย คู่มือการใช้งาน การติดต่อ และสื่อเพื่อการแบ่งปัน ซึ่งเป็นการพัฒนาเว็บไซต์ที่สามารถรองรับกับการแสดงผลบนอุปกรณ์ที่มีขนาดหน้าจอที่แตกต่างกัน ขั้นตอนการพัฒนาเว็บไซต์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ๑) ศึกษาความเป็นไปได้และวางแผนการดำเนินการพิจารณาผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ค่าใช้จ่าย ความคุ้มค่าและการวางแผนการดำเนินการพัฒนาระบบ ๒) วิเคราะห์ระบบ การนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ความต้องการและข้อมูลแหล่งการเรียนรู้มากำหนดเป้าหมายของการพัฒนาระบบ และสร้างต้นแบบรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๓) ออกแบบระบบ การดำเนินการกำหนดรูปแบบของเว็บไซต์ทั้งการแสดงผลส่วนประสานงานผู้ใช้และการทำงานของระบบการจัดเก็บ ข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ระบบการสืบค้นข้อมูล ระบบเรียนรู้ระบบปฏิสัมพันธ์และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ๔) พัฒนาระบบ การนำระบบที่ได้ออกแบบมาดำเนินการสร้างและพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลและเว็บไซต์ด้วยการเขียนโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ และทำการทดสอบระบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๕) การนำระบบไปใช้งาน การดำเนินการถ่ายโอนระบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด แล้วดำเนินการอบรมการใช้งานระบบและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ๖) การบำรุงรักษาระบบ การดูแลระบบเพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพในการทำงานและแก้ไขข้อบกพร่องของระบบ โดยสามารถเข้าถึงเว็บไซต์รูปแบบ

พื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ที่ [http://www. http://roietareamodel.mcu.ac.th/](http://www.roietareamodel.mcu.ac.th/) และดูตัวอย่างหน้าจอของเว็บไซต์ที่ภาคผนวก

ตอนที่ ๓.๔ ผลการประเมินเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยนำเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๙ คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการออกแบบเว็บไซต์ จากนั้นนำผลการประเมินความเหมาะสมของเว็บไซต์มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การประเมินเว็บไซต์	n = ๙		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ความสามารถในการแสดงผลข้อมูล	๔.๔๔	๐.๘๘	มาก
๒. ความสามารถในการแก้ไขข้อมูล	๔.๓๓	๐.๘๗	มาก
๓. ความสามารถในการจัดเก็บข้อมูล	๔.๐๐	๐.๗๑	มาก
๔. ความสามารถตรงตามความต้องการ	๔.๑๑	๐.๗๘	มาก
๕. ความเหมาะสมของขนาดและสีตัวอักษร	๔.๒๒	๐.๖๗	มาก
๖. ความเหมาะสมของภาพประกอบ	๔.๕๖	๐.๕๓	มากที่สุด
๗. ระบบมีความง่ายต่อการใช้งาน	๔.๐๐	๐.๕๐	มาก
๘. ความเหมาะสมของการเข้าสู่ระบบ	๓.๖๗	๐.๗๑	มาก
๙. ความสามารถใช้งานตรงตามความต้องการผู้ใช้งาน	๓.๗๘	๐.๖๗	มาก
๑๐. ความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล	๓.๘๙	๐.๖๐	มาก
รวม	๔.๑๐	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ การประเมินเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๐ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเหมาะสมของภาพประกอบ ($\bar{x} = ๔.๕๖$,

S.D. = ๐.๕๓) รองลงมาคือ ความสามารถในการแสดงผลข้อมูล ($\bar{x} = ๔.๔๔$, S.D. = ๐.๘๘) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความเหมาะสมของการเข้าสู่ระบบ ($\bar{x} = ๓.๖๗$, S.D. = ๐.๗๑)

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ ๑) ข้อเสนอแนะด้านการแสดงผลของเว็บไซต์ เพื่อให้รองรับกับการใช้งานบนอุปกรณ์ที่แตกต่างกันสามารถทำได้ดีมาก แต่อาจตรวจสอบการแสดงผลบน Mobile Device ให้แสดงผลได้ดีเทียบเท่ากับอุปกรณ์อื่น เนื่องจากการแสดงผลบนอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือยังประมวลผลช้า แลพบหัวเรื่องค่อนข้างใช้พื้นที่ในการแสดงผลค่อนข้างมากเกินไปทำให้สูญเสียพื้นที่ในส่วนอื่น ๒) ข้อเสนอแนะด้านการติดต่อสื่อสาร เว็บไซต์ยังขาดกระดานสนทนาสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กรณีที่ผู้ใช้งานคนอื่นต้องการแบ่งปันข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนเพิ่มเติม

จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเว็บไซต์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อให้ได้ เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับนำไปทดสอบประสิทธิภาพกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ต่อไป

ตอนที่ ๓.๕ ผลการหาประสิทธิภาพของเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยนำไปเว็บไซต์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปหาประสิทธิภาพกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยได้ทำการทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (๑:๑) การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (๑:๕) และการทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม (๑:๔๓) ได้ผลทดสอบประสิทธิภาพเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ตารางที่ ๔.๑๔ ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นประสิทธิภาพของเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ประสิทธิภาพของเว็บไซต์	$\bar{X}$			ระดับ
	แบบเดี่ยว	แบบกลุ่ม	ภาคสนาม	
	n = ๑	n = ๕	n = ๔๓	
๑. เนื้อหามีความถูกต้องและชัดเจน	๔.๐๐	๔.๔๐	๓.๙๑	มาก
๒. เนื้อหามีการจัดหมวดหมู่เข้าใจง่าย	๕.๐๐	๔.๖๐	๔.๓๐	มาก
๓. เนื้อหาการนำเสนอเหมาะสม	๔.๐๐	๓.๘๐	๔.๑๒	มาก
๔. มีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยสื่อที่เหมาะสม	๔.๐๐	๔.๐๐	๔.๓๓	มาก
๕. เว็บไซต์มีสีสันสวยงาม	๔.๐๐	๔.๒๐	๔.๒๘	มาก

ตารางที่ ๔.๑๔ (ต่อ)

ประสิทธิภาพของเว็บไซต์	$\bar{X}$			ระดับ
	แบบเดี่ยว	แบบกลุ่ม	ภาคสนาม	
	n = ๑	n = ๕	n = ๔๓	
๖. ค้นหาข้อมูลได้สะดวก	๔.๐๐	๔.๒๐	๔.๓๐	มาก
๗. เว็บไซต์แสดงผลได้อย่างรวดเร็ว	๔.๐๐	๔.๐๐	๔.๓๓	มาก
๘. ตรงกับสิ่งที่ผู้ใช้ต้องการรู้	๔.๐๐	๓.๖๐	๔.๒๓	มาก
๙. ใช้เป็นแหล่งความรู้เพิ่มเติมได้	๕.๐๐	๓.๖๐	๔.๒๖	มาก
๑๐. ความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล	๔.๐๐	๓.๘๐	๓.๙๕	มาก
รวม	๔.๒๐	๔.๐๒	๔.๒๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ ความคิดเห็นประสิทธิภาพของเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ภาพรวมการทดสอบประสิทธิภาพผู้ใช้งานเดี่ยว ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ ตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก ส่วนภาพรวมการทดสอบประสิทธิภาพผู้ใช้งานกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ ซึ่งตามเกณฑ์อยู่ในระดับมาก และภาพรวมการทดสอบประสิทธิภาพในภาคสนามมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ ๓.๖ ผลการหาความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ทานทราบรูปแบบการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๓๑	๐.๕๐	มาก
๒. ทานทราบกระบวนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๓๓	๐.๔๙	มาก

ตารางที่ ๔.๑๕ (ต่อ)

ความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๓. ท่านทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๒๙	๐.๕๑	มาก
๔. การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่	๔.๒๓	๐.๕๔	มาก
๕. การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถพัฒนากระบวนการคิดแก้ปัญหาของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่	๔.๒๗	๐.๕๓	มาก
๖. การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่	๔.๒๓	๐.๕๐	มาก
๗. คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำไปใช้พัฒนาในพื้นที่อื่นในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่	๔.๐๖	๐.๖๐	มาก
๘. คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีประโยชน์ต่อประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๑๘	๐.๖๓	มาก
๙. คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่			
๑) กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า	๔.๑๖	๐.๕๙	มาก
๒) กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย	๔.๐๕	๐.๕๙	มาก
๓) กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดมนต์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา	๔.๑๗	๐.๖๑	มาก

ตารางที่ ๔.๑๕ (ต่อ)

ความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๔) กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน	๔.๑๘	๐.๕๖	มาก
๕) กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๑๖	๐.๕๗	มาก
๑๐. สื่อและอุปกรณ์ในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๑๕	๐.๖๒	มาก
๑๑. วิทยากรจัดสื่อได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๑๘	๐.๕๙	มาก
๑๒. สถานที่ในการจัดฝึกอบรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๑๘	๐.๖๕	มาก
๑๓. ระยะเวลาในการฝึกอบรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๑๗	๐.๖๗	มาก
รวม	๔.๑๙	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านทราบกระบวนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่ ($\bar{x} = ๔.๓๓$, S.D. = ๐.๔๙) และระยะเวลาในการฝึกอบรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่ ($\bar{x} = ๔.๓๓$, S.D. = ๐.๔๘) รองลงมาคือ ท่านทราบรูปแบบการพัฒนา

พื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่ ($\bar{x} = ๔.๓๑$, S.D. = ๐.๕๑) และสถานที่ในการจัดฝึกอบรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่ ($\bar{x} = ๔.๓๑$, S.D. = ๐.๕๐) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วย กิจกรรม ดังนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า ($\bar{x} = ๔.๐๕$, S.D. = ๐.๕๙)

๔.๒.๒ ผลพัฒนาส่งเสริมพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสร้างและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการจัดให้มีการศึกษาที่เกื้อหนุนให้บุคคลในชุมชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงภายใต้สิ่งที่มียูอยู่ในสังคมรอบ ๆ ตัว ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เช่น จากประสบการณ์ของวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน โดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ในลักษณะของการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการที่ไม่เน้นการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน ดังนั้นการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในชุมชนจึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะก่อประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพจากประสบการณ์ตรง ซึ่งสัมผัสและจับต้องได้ทั้งนี้ ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่ได้มีเฉพาะต่อสมาชิกในชุมชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุคคลทั่วไปและผู้ที่ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และก่อให้เกิดการจารึกข้อมูลชุมชนที่เป็นระบบด้วย

สื่อนับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ การใช้สื่อการสอนนั้นผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะเฉพาะและคุณสมบัติของสื่อแต่ละชนิด เพื่อเลือกสื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การสอนและสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๓๔}

“ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับคนในชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้วยฐานความรู้ , ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง, เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้เล็งเห็นถึง

^{๓๔} กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษา และนวัตกรรม, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกัน, ต้องมีบุคคลต้นแบบ เช่น ประชาชนชาวบ้านมาให้ความรู้และคำแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ”^{๓๖}

“นโยบายและกลไกการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสร้างวิสัยทัศน์และทัศนคติที่ตรงกันระหว่างวัด หน่วยงานท้องถิ่นกับคนในชุมชน โดยการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสวดรค์ เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน รวมถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง, การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกัน, ส่งเสริมให้มีบุคคลต้นแบบ เช่น ประชาชนชาวบ้านมาให้ความรู้และคำแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ”^{๓๗}

“ปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ การที่สังคมภายในชุมชนเกิดการมีช่องว่างขนาดใหญ่ของคนต่างรุ่นทั้งวัยเด็กและผู้ใหญ่, ประชาชนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ให้ยั่งยืน, การขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆและการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองโดยใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ”^{๓๘}

“ปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ๑) การที่ประชาชนภายในชุมชนเกิดการมีช่องว่างระหว่างวัยของคนต่างรุ่นทั้งวัยเด็กและผู้ใหญ่ ๒) ประชาชนในชุมชนขาดความรู้และความต่อเนื่องในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ให้ยั่งยืน ๓) การขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางอ้อมเดือน ศรีทองแดง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ.

๒๕๖๕

^{๓๗} การสัมภาษณ์ นายปริญญา ฉ่ำมณี นายก อบ.ต.ธวัชบุรี เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๓๘} การสัมภาษณ์ นางวัชรวิดี ทัพโพธิ์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ รับผิดชอบตำบลธวัชบุรี ตำบลมะฮี เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์ และขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองโดยใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ”^{๓๙}

ตอนที่ ๔ ผลการทดลองใช้รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยนำรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพระสงฆ์และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๔๐๐ รูป/คน จากนั้นได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะก่อนและหลังใช้รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด และประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ระยะเวลาทดลองจำนวน ๘ สัปดาห์

ตอนที่ ๔.๑ ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะก่อนและหลังใช้รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพระสงฆ์และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พิจารณาจากคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) การเริ่มต้นการเรียนรู้หลักธรรม ๒) ความมีวินัยในการเรียนรู้หลักธรรม ๓) พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๖ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ก่อนเข้าร่วมโครงการ

คุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านชอบค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยการอ่านหนังสือ ดูหรือฟังคลิปจากสื่อต่าง ๆ จริงหรือไม่	๓.๗๑	๐.๕๖	มาก

^{๓๙} ผศ.ดร.ชื่นอารมณ์ จันทิมาชัยอมร อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ตารางที่ ๔.๑๖ (ต่อ)

คุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๒. ท่านชอบเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จริงหรือไม่	๓.๕๒	๐.๖๐	มาก
๓. ท่านรู้ว่าจะหาความรู้ไปเพื่ออะไร จริงหรือไม่	๓.๘๑	๐.๕๑	มาก
๔. ท่านจะสอบถามผู้ที่มีความรู้เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือมีปัญหาจริงหรือไม่	๓.๗๖	๐.๔๔	มาก
๕. ท่านจะพยายามหาข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่า จะได้รับคำตอบจริงหรือไม่	๓.๗๖	๐.๕๔	มาก
๖. ท่านจะจดบันทึกสิ่งที่เป็นความรู้หรือเป็นประโยชน์ จริงหรือไม่	๓.๘๑	๐.๕๑	มาก
๗. ท่านจะนำความรู้ที่ได้จากการจดหรือบันทึกมาปฏิบัติหรือใช้ในชีวิตประจำวัน จริงหรือไม่	๓.๖๗	๐.๔๘	มาก
๘. ท่านจะแบ่งเวลาสำหรับการเรียนรู้หรือลงมือปฏิบัติ จริงหรือไม่	๓.๕๗	๐.๗๕	มาก
๙. ท่านจะเรียนรู้หรือลงมือปฏิบัติจนกว่าจะสำเร็จ จริงหรือไม่	๓.๖๗	๐.๖๖	มาก
๑๐. ท่านจะพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองเสมอจริงหรือไม่	๓.๙๕	๐.๕๐	มาก
รวม	๓.๗๒	๐.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ ความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ก่อนเข้าร่วมโครงการ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๒ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านจะพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองเสมอจริงหรือไม่ ($\bar{x} = ๓.๙๕$, S.D. = ๐.๕๕) รองลงมาคือ ท่านรู้ว่าจะหาความรู้ไปเพื่ออะไร จริงหรือไม่ เท่ากับ ท่านจะจดบันทึกสิ่งที่เป็นความรู้หรือเป็นประโยชน์ จริงหรือไม่ ($\bar{x} = ๓.๘๑$, S.D. = ๐.๕๑) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านชอบเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จริงหรือไม่ ($\bar{x} = ๓.๕๒$, S.D. = ๐.๖๐)

ตารางที่ ๔.๑๗ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ หลังเข้าร่วมโครงการ

คุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านชอบค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยการอ่านหนังสือ ดูหรือฟังคลิปจากสื่อต่าง ๆ จริงหรือไม่	๔.๓๓	๐.๕๘	มาก
๒. ท่านชอบเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จริงหรือไม่	๓.๙๐	๐.๖๒	มาก
๓. ท่านรู้ว่าจะหาความรู้ไปเพื่ออะไร จริงหรือไม่	๔.๓๘	๐.๕๐	มาก
๔. ท่านจะสอบถามผู้ที่มีความรู้เมื่อเกิดข้อสงสัยหรือมีปัญหาจริงหรือไม่	๔.๓๓	๐.๗๓	มาก
๕. ท่านจะพยายามหาข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่า จะได้รับคำตอบจริงหรือไม่	๔.๑๙	๑.๑๗	มาก
๖. ท่านจะจดบันทึกสิ่งที่เป็นความรู้หรือเป็นประโยชน์ จริงหรือไม่	๔.๔๘	๐.๖๐	มาก
๗. ท่านจะนำความรู้ที่ได้จากการจดหรือบันทึกมาปฏิบัติหรือใช้ในชีวิตประจำวัน จริงหรือไม่	๔.๕๒	๐.๕๑	มากที่สุด
๘. ท่านจะแบ่งเวลาสำหรับการเรียนรู้หรือลงมือปฏิบัติ จริงหรือไม่	๔.๓๘	๐.๕๙	มาก
๙. ท่านจะเรียนรู้หรือลงมือปฏิบัติจนกว่าจะสำเร็จ จริงหรือไม่	๔.๔๓	๐.๕๑	มาก
๑๐. ท่านจะพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองเสมอจริงหรือไม่	๔.๕๒	๐.๕๑	มากที่สุด
รวม	๔.๓๕	๐.๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๗ ความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ หลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านจะนำความรู้ที่ได้จากการจดหรือบันทึกมาปฏิบัติหรือใช้ในชีวิตประจำวัน จริงหรือไม่ เท่ากับ ท่านจะพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองเสมอจริงหรือไม่ ($\bar{x}$ = ๔.๕๒ , S.D. = ๐.๕๑) รองลงมาคือ ท่านจะจดบันทึกสิ่งที่เป็นความรู้หรือเป็นประโยชน์ จริงหรือไม่ ($\bar{x}$ = ๔.๔๘ , S.D. = ๐.๖๐) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านชอบเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติแล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จริงหรือไม่ ($\bar{x}$ = ๓.๙๐ , S.D. = ๐.๖๐)

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

คุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ในพื้นที่สาธารณะ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเข้าร่วมโครงการ	๔๐๐	๓.๗๒	๐.๕๕	*๑๒.๘๓	๐.๐๐
หลังเข้าร่วมโครงการ	๔๐๐	๔.๓๕	๐.๖๓		

*P=๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ หลังเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X}$ = ๔.๓๕ , S.D. = ๐.๖๓) สูงกว่าคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ก่อนเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X}$ = ๓.๗๒ , S.D. = ๐.๕๕) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะก่อนเข้าร่วมโครงการและคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะหลังเข้าร่วมโครงการ **แตกต่างกัน** อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

ตอนที่ ๔.๒ ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ ๔.๑๙ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
การพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ			
๑. ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๒๖	๐.๕๐	มาก
๒. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๒๗	๐.๕๙	มาก
๓. ท่านได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๑๔	๐.๖๒	มาก
๔. ท่านได้พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดไปพัฒนาพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ	๔.๒๑	๐.๖๒	มาก
๕. ท่านมีส่วนในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๒๕	๐.๕๔	มาก
๖. ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๐๘	๐.๖๓	มาก
๗. กิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม	๔.๑๒	๐.๕๔	มาก
๘. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ทุกหลักธรรม	๔.๑๓	๐.๕๓	มาก
๙. ท่านมีความตั้งใจสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๑๕	๐.๖๔	มาก
๑๐. ควรจัดการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดให้ครบทุกพื้นที่	๔.๒๐	๐.๕๗	มาก

ตารางที่ ๔.๑๙ (ต่อ)

การพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑๑. การฝึกอบรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีทุกเดือน	๔.๒๗	๐.๕๔	มาก
รวม	๔.๑๙	๐.๕๘	มาก
กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ			
๑๒. กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า	๔.๒๖	๐.๕๑	มาก
๑๓. กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย	๔.๒๘	๐.๕๕	มาก
๑๔. กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวร์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา	๔.๓๐	๐.๕๓	มาก
๑๕. กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน	๔.๓๒	๐.๕๐	มาก
๑๖. กิจกรรมต่อบุญต่อกรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้าคนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๓๐	๐.๕๐	มาก
๑๗. กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม	๔.๓๓	๐.๕๔	มาก
๑๘. กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น	๔.๒๓	๐.๕๖	มาก
๑๙. กิจกรรมอื่น ๆ	๔.๒๕	๐.๕๔	มาก
รวม	๔.๒๘	๐.๕๓	มาก
ภาพรวม	๔.๒๔	๐.๕๖	มาก

จากตาราง ๔.๑๙ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายรายด้าน พบว่า

๑. ด้านการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{x} = ๔.๒๗$, S.D. = ๐.๕๙) และการฝึกอบรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ควรมีทุกเดือน ($\bar{x} = ๔.๒๗$, S.D. = ๐.๕๔) รองลงมาคือ ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{x} = ๔.๒๖$, S.D. = ๐.๕๐) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{x} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๖๓)

๒. ด้านกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม ($\bar{x} = ๔.๓๓$, S.D. = ๐.๕๔) รองลงมาคือ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน ($\bar{x} = ๔.๓๒$, S.D. = ๐.๐๕) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น ($\bar{x} = ๔.๒๓$, S.D. = ๐.๕๖)

๔.๒.๓ ผลการประเมินความพึงพอใจและนำเสนอพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๕ ผลการรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยนำรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดและคู่มือการใช้งานพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดไปนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ คน ประเมินเพื่อรับรองรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น โดยผลจากการประเมินเพื่อรับรองรูปแบบจะนำวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้	n = ๙		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. การออกแบบภาพรูปแบบ (Model)	๔.๗๘	๐.๔๔	มากที่สุด
๒. องค์ประกอบ	๔.๔๔	๐.๕๓	

ตารางที่ ๔.๒๐ (ต่อ)

การรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้	n = ๙		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑) องค์ความรู้ชุมชน	๔.๒๒	๐.๘๓	มาก
๒) สื่อและเทคโนโลยี	๔.๔๔	๐.๘๘	มาก
๓) กิจกรรมการเรียนรู้	๔.๒๒	๐.๘๓	มาก
๔) เครือข่ายความร่วมมือ	๔.๗๘	๐.๔๔	มาก
รวม	๔.๓๓	๐.๗๗	มาก
๓. ขั้นตอน			
๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ	๔.๓๓	๐.๗๑	มาก
๒) ประชาสัมพันธ์	๔.๑๑	๐.๖๐	มาก
๓) เตรียมความพร้อม	๓.๘๙	๐.๗๘	มาก
๔) ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบ	๔.๓๓	๐.๕๐	มาก
๕) ระบุความต้องการการเรียนรู้	๔.๑๑	๐.๖๐	มาก
๖) เรียนรู้	๓.๘๙	๐.๓๓	มาก
๗) สร้างผลงาน	๔.๐๐	๐.๗๑	มาก
๘) เผยแพร่ผลงาน	๓.๗๘	๐.๔๔	มาก
๙) สรุปผลการเรียนรู้	๓.๖๗	๐.๕๐	มาก
๑๐) สะท้อนความรู้สู่ชุมชน	๔.๓๓	๐.๕๐	มากที่สุด
รวม	๔.๐๔	๐.๕๗	มาก
๔. วิธีการประเมินผลการเรียนรู้	๔.๕๖	๐.๕๓	มากที่สุด
๕. ความเหมาะสมของการนำไปใช้	๔.๖๗	๐.๕๐	มาก
รวม	๔.๒๒	๐.๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๐ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า การรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๒ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการออกแบบภาพรูปแบบ

(Model) ($\bar{x} = ๔.๗๘$, S.D. = ๐.๔๔) รองลงมาคือ ด้านความเหมาะสมของการนำไปใช้ ($\bar{x} = ๔.๖๗$, S.D. = ๐.๕๐) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านขั้นตอน ($\bar{x} = ๔.๐๔$, S.D. = ๐.๕๗)

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยสรุปดังนี้ ๑) การออกแบบภาพรูปแบบ โดยการเพิ่มการเชื่อมต่อของขั้นตอนให้สะท้อนภาพของความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้น และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบ ๒) องค์ประกอบของรูปแบบ ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้แก้ไขชื่อองค์ประกอบ “องค์ความรู้เพื่อชุมชน” เป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” และนิยามความหมายขององค์ประกอบ ที่สะท้อนถึงสิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัย โดยระบุความรู้ที่เกิดขึ้นไปถึงตัวระดับบุคคลด้วย ส่วนองค์ประกอบ ด้านสื่อและเทคโนโลยี จำเป็นต้องเพิ่มเติมทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และองค์ประกอบด้านกิจกรรมการเรียนรู้ควรใส่นิยามศัพท์เฉพาะว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่ชุมชน และองค์ประกอบด้านเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน ควรเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน สถานศึกษาในระบบและนอกระบบ ๓) ขั้นตอนของรูปแบบผู้เชี่ยวชาญเสนอให้ปรับแก้ไขขั้นตอนให้มีความกระชับและใช้ภาษาง่ายต่อการสื่อความหมาย และเชื่อมโยงผลที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นจะนำไปสู่การดำเนินงานในขั้นตอนถัดไปอย่างไร โดยในขั้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เพิ่มเติมการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันประชาชนในพื้นที่ของชุมชน ขั้นตอนระบุความต้องการให้เพิ่มขั้นตอนที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ไปสู่การสร้างผลงานในระดับกลุ่มหรือชุมชน ขั้นการสร้างผลงาน ผู้วิจัยอาจกำหนดประเด็นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับคนในพื้นที่ชุมชนจะได้นำความรู้มาแก้ปัญหาของชุมชนได้ทันที และข้อความที่ใช้สำหรับกรอรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมอาจปรับให้ง่ายและสื่อความหมายที่ไม่ซับซ้อนกัน และขั้นการสะท้อนความรู้สู่ชุมชน ให้เพิ่มเติมการยกย่องเชิดชูเกียรติเพื่อเป็นการสร้างพื้นที่ชุมชนต้นแบบที่ดีของชุมชนต่อไป ๔) วิธีการประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชน คณะกรรมการ เครือข่ายชุมชนและคณะทำงานเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ๕) ความเหมาะสมของการนำไปใช้ ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้เพิ่มความเหมาะสมหรือ เกณฑ์สำหรับชุมชนอื่นที่จะรูปแบบไปปรับใช้ต่อไป โดยระบุรายละเอียดลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่จะนำไปใช้ รวมถึงวิธีการจัดการความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากการสำรวจความคิดเห็นความพึงพอใจการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ ๔.๒๑ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

ความพึงพอใจการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. พื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดนำไปใช้จริง	๔.๒๖	๐.๔๗	มาก
๒. พื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น	๔.๒๙	๐.๔๘	มาก
๓. กิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดส่งเสริมการดำรงชีพออย่างสงบมีความสุข	๔.๓๓	๐.๕๓	มาก
๔. การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำพัฒนาพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ดได้	๔.๒๓	๐.๕๖	มาก
๕. กิจกรรมของการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเหมาะสมกับผู้เข้าอบรมและผู้ร่วมกิจกรรม	๔.๒๔	๐.๕๕	มาก
๖. กิจกรรมของการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความหลากหลาย น่าสนใจ สนุก ไม่น่าเบื่อ	๔.๒๗	๐.๕๑	มาก
๗. สื่อและอุปกรณ์ของการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม	๔.๒๑	๐.๕๓	มาก
๘. ความพร้อมของพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๒๗	๐.๕๐	มาก
๙. บริการจัดการด้านข้อมูลหลักธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชน	๔.๒๕	๐.๕๔	มาก
รวม	๔.๒๖	๐.๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดส่งเสริมการดำรงชีพอย่างสงบมีความสุข ($\bar{x} = 4.32$ S.D. = 0.52) รองลงมาคือ คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.29$ S.D. = 0.47) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สื่อและอุปกรณ์ของการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.19$ S.D. = 0.54)

๔.๓ พัฒนาศือการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๓.๑ ศึกษาแบบสือการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นสภาพการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนได้สร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน รูปแบบการจัดการเรียนรู้^{๔๐} หมายถึง แบบหรือแผนที่มีลักษณะแตกต่างกันที่ถูกกำหนดขึ้นตามจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการเน้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งโดยเฉพาะซึ่ง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่า^{๔๑} เป็นแผนหรือรูปแบบเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงเรียนหรือสอนเสริมนอกชั่วโมงเรียน หรือเพื่อจัดสือการเรียนรู้เช่น หนังสือ ภาพยนตร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และหลักสูตรในรายวิชาต่าง ๆ ที่สอน ซึ่งในแต่ละแผนหรือรูปแบบจะมีแนวทาง ในการจัดการเรียนรู้ว่าครูต้องมีการเตรียมการจัดการเรียนรู้อย่างไร มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีการวัดผลประเมินผลอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนกำหนดไว้

^{๔๐} Saylor, J. G. , **Curriculum planning for better teaching and learning**, (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1981), p. 218.

^{๔๑} Joyce, B., & Showers, B., **Model of teaching** (4th ed.), (Boston: Allyn and Bacon: A division of Simon & Schuster, Inc, 1992), p. 53.

การจัดการเรียนรู้มี ๔ องค์ประกอบ^{๔๒} ได้แก่ ๑) จุดมุ่งหมายใน การเรียนการสอนเป็นผลผลิตทางการเรียนการสอนที่มุ่งหวังให้เกิดในผู้เรียนซึ่งมีความครอบคลุม พฤติกรรมทางด้านสติปัญญา (Cognitive Domain) ด้านจิตใจ (Affective Domain) และด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) ๒) การวัดพฤติกรรมพื้นฐานเป็นการตรวจสอบความพร้อมความรู้พื้นฐาน และทักษะเบื้องต้นของผู้เรียนก่อนการเรียนการสอนจริง ๆ ๓) การจัดกระบวนการเรียนการสอนเป็น การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนโดยเริ่มต้นพฤติกรรมพื้นฐานต่อเนื่องจนถึงพฤติกรรม ปลายทาง และ ๔) การประเมินผลรวมเป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าการเรียนการสอนบรรลุ วัตถุประสงค์เพียงใดมีวิธีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมเพียงใด

การสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอธวัชบุรีและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบนโยบายและแนวปฏิบัติการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบแนวทางการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

คนเราจะเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้โดยสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ ปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ เราให้สื่อหรือสิ่งแทนในการระแคะความคิดด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านกระทำ ด้านภาพ หรือด้านสัญลักษณ์ ดังนั้น สื่อในที่นี้จึงหมายถึงสื่อที่เป็นวัตถุหรือสถานการณ์กับสื่อที่เป็นลักษณะของความคิด ซึ่งอาจเทียบกับสื่อที่แบ่งประเภทตามแบบของ เอ็ดการ์ เดล ได้ดังนี้ สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดการกระทำ ๑) การเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ ได้แก่ สื่อของจริง สถานการณ์จำลอง หุ่นจำลอง นาฏการ การทดลองสาธิต และการศึกษานอกสถานที่ ๒) สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดภาพนึก ได้แก่ สื่อนิทรรศการ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ภาพนิ่ง วิดยู และแผ่นเสียง ๓) สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดการคิดนึกเป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ สื่อทัศนสัญลักษณ์และภาษา^{๔๓}

^{๔๒} Kibler, R. J. , "Behavioral objective and instructional process," In Milton Muse (Ed.), Selected reading for the introduction to the teaching profession, 1970), pp. ๔๔-๕๓).

^{๔๓} Bruner, J. S., Toward a Theory of Instruction, Cambridge, Mass.: Belkapp Press., 1996.

“นโยบายและแนวทางการปฏิบัติ หลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา กล่าวคือ ศีล หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม รู้จัก ควรไม่ควร ประพฤติปฏิบัติเหมาะสมในกิจการงานของตนเอง สมาธิหมายถึง การพัฒนาให้ผู้เรียนมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง สงบระงับเป็นอารมณ์เดียว คือความ ใฝ่ใจในสิ่งที่กำลังศึกษา ปัญญา หมายถึง การพัฒนาให้เกิดการหยั่งรู้ หรือญาณ ทักษะที่แจ่มแจ้ง ซึ่งการประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียน เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) ของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ของ หลักสูตรคือเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เพื่อให้พื้นที่สาธารณะเป็นแหล่งบ่มเพาะคนดีให้แก่ชุมชนและสังคม โดยมีการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัมบุณอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์ วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด”^{๔๔}

“นโยบายการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการใช้สื่อในการเรียนรู้ เช่น ใช้สื่อ Multimedia และ Visual Media ให้มากที่สุดในการเรียนการสอน ,ทำ E-Book และจัดทำเว็บไซต์ สำหรับเผยแพร่กิจกรรมรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ โดยเน้นกิจกรรมเกี่ยวการไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัมบุณอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด”^{๔๕}

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายยุทธนา บุศเนตร วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๔๕} พระครูเอกตตรสตาธิคุณ เจ้าคณะอำเภอรวัชบุรี เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น “ครู” จะต้องสามารถใช้สื่อการสอนได้อย่าง หลากหลาย และเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกประสบการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยที่ครู สามารถออกแบบการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการจัดการการเรียน การสอน “ครู” ต้องเข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีเสียก่อนว่า ปัจจุบันโลกของธุรกิจต้องการคนที่มี ทักษะ ไม่ใช่ คนที่มีความรู้เพียงอย่างเดียว เพราะฉะนั้น ครูต้องเลือกใช้วิธีการที่หลากหลายและสอดคล้อง กับเด็ก ให้มากที่สุด^{๔๖}

“แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และ ปัญญา ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการใช้สื่อในการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่าย คุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลาน ธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการ จัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด”^{๔๗}

“แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการใช้สื่อในการเรียนรู้ เช่น จัดทำ E-Book ,การใช้สื่อ Multimedia และ Visual Media ในการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้าน กัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรม ฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา”^{๔๘}

สื่อการเรียนการสอน เป็นเครื่องมือช่วยสอนที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ การเลือกใช้ สื่อที่มีอยู่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาความรู้ที่ผู้สอนต้องการสื่อได้

^{๔๖} ธาณี จันทรวงม, สื่อการสอนเตรียมพร้อมครูสู่การสอนในศตวรรษที่ ๒๑, สืบค้น ๑ มีนาคม ๒๕๖๕, จาก <https://www.komchadluek.net/news/eduhealth/214241.๒๕๖๕>.

^{๔๗} สัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๔๘} ผศ.ดร.ชื่นอารมณ์ จันทิมาชัยอมร อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เมื่อ วันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

รวดเร็วและดียิ่งขึ้น แต่กลับกันการที่ผู้สอนเลือกใช้สื่อผิดประเภทหรือใช้อย่างไม่เหมาะสมก็อาจจะส่งผลเสียกับผู้เรียนได้

“รูปแบบสื่อในพื้นที่สาธารณะจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ได้ดังนี้ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบสื่อ เช่น วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลทักษะ วิเคราะห์ข้อมูลสื่อการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลวัสดุและการผลิตและการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตสื่อการเรียนรู้ ๒) สื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนต้องเป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียงที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมกับทุกวัย ๓) สื่อมีเนื้อหาสนุกสนานเมื่อนำมาประกอบกับการเรียนการสอนแล้วทำให้ผู้เรียนนั้นไม่เบื่อ เช่น สื่อเกี่ยวกับวัด เกี่ยวกับศาสนา เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น”^{๔๙}

“รูปแบบสื่อในพื้นที่สาธารณะจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพโดยสื่อต่างๆต้องสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา”^{๕๐}

“ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อ ได้แก่ การขาดแคลนสื่อวัสดุ อุปกรณ์ช่วยสอน สื่อวีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อ ขาดประสบการณ์และความรู้ความชำนาญในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา รวมถึงการไม่ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ปัญหาขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิตสื่อหรือนำสื่อมาประยุกต์ใช้กับการสอนต่าง ๆ ปัญหาการที่สิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรคหรือไม่เหมาะต่อการใช้สื่อบางประเภท หรือสื่อนวัตกรรมบางชนิด ไม่เหมาะกับการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ปัญหาความแตกต่างของ

^{๔๙} สัมภาษณ์ นางสาวพิมพ์ปวีณ์ ยอดแก้ว นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ ผอ.กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๕๐} สัมภาษณ์ นางอัมเดือน ศรีทองแดง นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ผู้เรียนส่งผลทำให้การใช้สื่อมีผลลัพธ์ที่หลากหลาย มีทั้งสนใจและไม่สนใจ และสื่อหรือนวัตกรรมบางชนิดใช้เวลาในการใช้มากเกินไป ไม่เหมาะสมกับการจัดเวลาเรียน”^{๕๑}

ในส่วนนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นรูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประกอบด้วย ๒ ตอน คือ

๑) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒) ศึกษารูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๓) กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ตารางที่ ๔.๒๒ จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ
เพศ		
พระภิกษุ	๑๕๓	๓๘.๓
สามเณร	๙๖	๒๔.๐
ฆราวาส (ชาย)	๗๙	๑๙.๘
ฆราวาส (หญิง)	๗๒	๑๘.๐
อายุ		
ไม่เกิน ๒๐ ปี	๑๓๐	๓๒.๕
๒๑ - ๒๕ ปี	๑๐๖	๒๖.๕
๒๖ - ๓๖ ปี	๗๐	๑๗.๕
๓๗ - ๔๙ ปี	๖๒	๑๕.๕
๕๐ ปีขึ้นไป	๓๒	๘.๐

^{๕๑} สัมภาษณ์ นายวิเชียร สุตาทิพย์ นายอำเภอธวัชบุรี เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ตารางที่ ๔.๒๒ (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	๑๑	๒.๘
ประถมศึกษา	๓๓	๘.๓
มัธยมศึกษา	๘๒	๒๐.๕
อนุปริญญา / หรือเทียบเท่า	๔๒	๑๐.๕
ปริญญาตรี	๖๕	๑๖.๓
สูงกว่าปริญญาตรี	๓๒	๘.๐
นธ. ตรี - เอก	๗๗	๑๙.๓
ปธ. ๑ - ๓	๓๗	๙.๓
ปธ. ๔ - ๖	๑๕	๓.๘
ปธ. ๗ - ๙	๖	๑.๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕๐๐ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๑๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ รองลงมา เป็นสามเณร จำนวน ๙๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ และ จำนวนน้อยที่สุดคือ เป็นฆราวาส (หญิง) จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ ตามลำดับ

สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๑๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๒๕ ปี จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕ และจำนวนน้อยที่สุดคือ มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ ตามลำดับ

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕ รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา ตรี - เอก จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓ และจำนวนน้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาตรี ๗ - ๙ จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ รูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ ๔.๒๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

รูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านทราบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๓๒	๐.๕๐	มาก
๒. ท่านทราบแนวการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๓๒	๐.๔๘	มาก
๓. ท่านทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๒๙	๐.๕๑	มาก
๔. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่	๔.๒๓	๐.๕๔	มาก
๕. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถพัฒนากระบวนการคิดแก้ปัญหาของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่	๔.๒๗	๐.๕๓	มาก
๖. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่	๔.๒๓	๐.๕๐	มาก
๗. คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดอ่านแล้วนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตามจุดประสงค์ได้หรือไม่	๔.๐๖	๐.๖๐	มาก
๘. คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีประโยชน์ต่อประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่	๔.๑๘	๐.๖๓	มาก
๙. คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่			
๑) กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า	๔.๑๖	๐.๕๙	มาก

ตารางที่ ๔.๒๓ (ต่อ)

รูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๒) กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจาก ออกกำลังกาย	๔.๐๖	๐.๕๗	มาก
๓) กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์ วิปัสสนา	๔.๑๗	๐.๖๑	มาก
๔) กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน	๔.๑๘	๐.๕๖	มาก
๕) กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบ ให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คน ยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๑๗	๐.๕๖	มาก
๑๐. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน จังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๑๕	๐.๖๒	มาก
๑๑. วิทยากรจัดสื่อได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาคู่มือการพัฒนาสื่อการ เรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความ เหมาะสมหรือไม่	๔.๑๘	๐.๕๙	มาก
๑๒. สถานที่ในการจัดฝึกอบรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณา การในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๑๘	๐.๖๔	มาก
๑๓. ระยะเวลาในการฝึกอบรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณา การในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่	๔.๒๐	๐.๖๔	มาก
รวม	๔.๒๐	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๓ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านทราบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่ ($\bar{x} = ๔.๓๒$, S.D. = ๐.๕๐) เท่ากับ ท่านทราบแนวการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

หรือไม่ ($\bar{x} = ๔.๓๒$, S.D. = ๐.๔๘) รองลงมาคือ ท่านทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนา
 สื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่ ($\bar{x} = ๔.๒๙$, S.D. = ๐.๕๑)
 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน
 จังหวัดร้อยเอ็ดอ่านแล้วนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตามจุดประสงค์ได้หรือไม่ ($\bar{x} = ๔.๐๖$,
 S.D. = ๐.๖๐) เท่ากับ คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
 ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้ มีความเหมาะสมหรือไม่ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอน
 เข้าหลักจากออกกำลังกาย ($\bar{x} = ๔.๐๖$, S.D. = ๐.๕๓)

ตอนที่ ๓ กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ ๔.๒๔ จำนวนและร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมพื้นที่การจัดการเรียนรู้
เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เชิงพุทธบูรณาการ	จำนวน (n = ๔๐๐)	ร้อยละ
๑. กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า	๒๕๖	๖๔.๐
๒. กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออก กำลังกาย	๒๖๓	๖๕.๘
๓. กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์ วิปัสสนา	๒๑๔	๕๓.๕
๔. กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน พื้นบ้าน	๒๙๓	๗๓.๓
๕. กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบ ให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนใน บริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด	๒๖๗	๖๖.๘
๖. กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม	๒๖๕	๖๖.๓
๗. กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น	๒๕๙	๖๔.๘
๘. กิจกรรม อื่น ๆ	๒๖๑	๖๕.๓

จากตารางที่ ๔.๒๔ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะฟ้อนรำพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๘ รองลงมาคือ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๘ รองลงมา คือ กิจกรรมอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘ รองลงมาคือ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐ และกิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕

เห็นได้ว่า แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา การประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียน เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) ของผู้เรียน ไปพร้อมๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ของ หลักสูตร คือเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เพื่อให้พื้นที่สาธารณะเป็นแหล่งบ่มเพาะคนดีให้แก่ชุมชนและสังคม โดยมีการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะฟ้อนรำพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

๔.๓.๒ พัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการสอนมีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

การสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอวัชบุรีและผู้แทน นักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบนโยบายและแนว ปฏิบัติการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับ คณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบแนวทางการ ดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการ สอนมีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการ สอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสื่อจึง มีความสำคัญมาก กระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัด ร้อยเอ็ด

“นโยบายและแนวทางการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบสื่อการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมใน พื้นที่สาธารณะ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีแนวทางการใช้สื่อต่าง ๆ ดังนี้ ๑) สื่อหรือนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ มีจุดเด่นที่เห็นได้ชัดในการเป็นสื่อที่ช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน มากกว่ารูปแบบการสอนแบบเดิม ๆ ๒) สื่อหรือนวัตกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน ๓) ควรเลือกใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่มีงานวิจัยหรือกรณีศึกษารองรับ ในเรื่องของการนำมาใช้ได้ผลในสภาวะการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ๔) สื่อและนวัตกรรม มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้เรียน ๕) ควรคำนึงถึงงบประมาณของแต่ละโรงเรียนในการเลือกซื้อหรือผลิตสื่อและนวัตกรรม พยายามเลือกสรรสื่อโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าเป็นหลัก ไม่ควรให้สิ้นเปลืองมากเกินไป สามารถนำมาใช้ได้หลากหลาย ๖) ในการใช้สื่อและนวัตกรรมต่าง ๆ ผู้ใช้จำเป็นต้องศึกษาคู่มือการใช้หรือออกแบบวิธีการใช้ให้เหมาะสมก่อนนำมาใช้ เพื่อให้สามารถใช้สื่อได้มี

ประสิทธิภาพและไม่ให้เกิดความเสียหายกับตัวสื่อ ๗) สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีมาทดแทนสื่อสิ้นเปลืองต่าง ๆ เช่น ใช้การฉายภาพจากอินเทอร์เน็ต แทนการปริ้นรูปภาพลงบนกระดาษ เป็นต้น”^{๕๒}

“การเสริมสร้างการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด กระบวนการพัฒนารูปแบบสื่อการเรียนการสอน ได้ดังนี้ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบสื่อ เช่น วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลทักษะ วิเคราะห์ข้อมูลสื่อการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลวัสดุและการผลิตและการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตสื่อการเรียนรู้ ๒) สื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนต้องเป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียงที่มุ่งเน้นให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ๓) สื่อมีเนื้อหาสนุกสนานเมื่อนำมาประกอบกับการเรียนการสอนแล้วทำให้ผู้เรียนนั้นไม่เบื่อ เช่น สื่อเกี่ยวกับวัดเกี่ยวกับศาสนา เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น”^{๕๓}

สื่อการเรียนการสอน เป็นเครื่องมือช่วยสอนที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อที่มีอยู่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาความรู้ที่ผู้สอนต้องการสื่อได้รวดเร็วและดียิ่งขึ้น แต่กลับกันการที่ผู้สอนเลือกใช้สื่อผิดประเภทหรือใช้อย่างไม่เหมาะสมก็อาจจะส่งผลเสียกับผู้เรียนได้ สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ใช้ เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ๑) ทำให้สิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่ายขึ้น ๒) เป็นการสร้างแรงจูงใจ และเร้าความสนใจ ๓) ช่วยเสริมสร้างความคิด และการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียน ๔) สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่างๆ เกี่ยวกับเวลา ระยะทาง และขนาดได้ เช่น ๔.๑) ทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวเร็ว ดูช้าลง เพื่อศึกษาได้ ๔.๒) ทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวช้า ดูเร็วขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลง ๔.๓) สามารถนำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาศึกษาได้ ๔.๔) สามารถย่อขยายสิ่งใหญ่ให้เล็กลง เพื่อให้สะดวกแก่การศึกษา ๔.๕) ขยายสิ่งเล็กให้ใหญ่ขึ้น ๔.๖) ทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น ๔.๗) สามารถนำสิ่งที่อยู่ไกลมาศึกษาได้^{๕๔}

“นโยบายและกลไกการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยในท้องถิ่น โดยใช้

^{๕๒} สัมภาษณ์ นางวัชรวิทย์ ทัพโพธิ์ นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ รับผิดชอบตำบลรั้วบุรี ตำบลมะฮี เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๕๓} สัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๕๔} อนุศักดิ์ สมิตสันต์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการ, ๒๕๔๐), หน้า ๑๗๙ – ๑๘๐.

วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นและสนับสนุนให้ ชุมชน วัด และโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน”^{๕๕}

สื่อนับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสาร ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ ผู้สอนต้องการ การใช้สื่อการสอนนั้นผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะเฉพาะและคุณสมบัติของสื่อแต่ละชนิด เพื่อเลือกสื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การสอนและสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๕๖} โดยสื่อการสอนจะเป็นสื่อ ชนิดใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิดีโอ โทรทัศน์ วิทยุ ทัศนูปกรณ์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหา เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับผู้คอยส่งไปยังผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้เป็นอย่างดี

“นโยบายและกลไกการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยในท้องถิ่น โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นและสนับสนุนให้ ชุมชน วัด และโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัมบุณอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัปปา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา”^{๕๗}

“การส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ชุมชน วัด และโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆร่วมกันโดยสอดคล้องหลักธรรมอริยสัจ ๔ และไตรสิกขาผ่านสื่อการจัดการเรียนรู้ เช่น วิทยุทัศน์ แผ่นพับ สื่อมัลติมีเดีย

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายสะอาด โยธาทิ พัฒนาการอำเภอธวัชบุรี เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๕๖} กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษา และนวัตกรรม , (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๕๒.

^{๕๗} สัมภาษณ์ พระครูบัณฑิตานุรักษ์ รองเจ้าคณะอำเภอธวัชบุรี เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เพื่อการเรียนรู้ เช่น เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อยอดธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้ำนกีฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยในทุกกิจกรรมจะสอดแทรกสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้”^{๕๘}

“ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อนั้น สามารถจำแนก ได้ดังนี้ ๑) บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อ ขาดประสบการณ์และความรู้ความชำนาญในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา รวมถึงการไม่ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ๒) ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิตสื่อหรือนำสื่อมาประยุกต์ใช้กับการสอนต่าง ๆ ๓) สื่ออนวัตกรรมบางชนิด ไม่เหมาะกับการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนในห้องเรียนที่มีจำนวนมาก ๔) ความแตกต่างของผู้เรียนส่งผลทำให้การใช้สื่อมีผลลัพธ์ที่หลากหลาย มีทั้งสนใจและไม่สนใจ และสื่อหรือนวัตกรรมบางชนิดใช้เวลาในการใช้มากเกินไป ไม่เหมาะสมกับการจัดเวลาเรียน ๕) การขาดการวัดและประเมินผลการใช้สื่อ ทำให้ไม่สามารถหาได้ว่าสื่อหรือนวัตกรรมใด มีผลต่อผู้เรียนอย่างไร”^{๕๙}

การสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์อำเภอรหัสบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

^{๕๘} สันทนา กลุ่ม เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

^{๕๙} สัมภาษณ์ นางปราณี ประทุมมา พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๒๑ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ตารางที่ ๔.๒๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การมีส่วนร่วมพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑. ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๒๖	๐.๕๐	มาก
๒. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๒๗	๐.๕๙	มาก
๓. ท่านได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๑๖	๐.๖๒	มาก
๔. ท่านได้นำการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	๔.๒๑	๐.๖๒	มาก
๕. ท่านมีส่วนในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๒๕	๐.๕๔	มาก
๖. ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๐๘	๐.๖๓	มาก
๗. กิจกรรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม	๔.๑๒	๐.๕๓	มาก
๘. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ทุกหลักธรรม	๔.๑๓	๐.๕๓	มาก
๙. ท่านมีความตั้งใจสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	๔.๑๖	๐.๖๓	มาก
๑๐. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดให้ครบทุกพื้นที่	๔.๒๐	๐.๕๖	มาก
๑๑. การฝึกอบรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีทุกเดือน	๔.๒๘	๐.๕๓	มาก
รวม	๔.๑๙	๐.๕๗	มาก

จากตาราง ๔.๒๕ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การฝึกอบรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีทุกเดือน ($\bar{x} = ๔.๒๘$, S.D. = ๐.๕๓) รองลงมาคือ ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{x} = ๔.๒๗$, S.D. = ๐.๕๙) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ($\bar{x} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๖๓)

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกิดความสนุกสนานในการเรียนและมีความสุขกับการเรียน ทำให้ผลการเรียนสูงขึ้นและสามารถเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กระบวนการพัฒนาชุดความรู้ มาตรการ และกระบวนการพัฒนารูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

๑) การพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑ ชุด โดยกำหนดจุดประสงค์ของการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๒) สร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นชอบ

๓) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ (ฉบับร่าง) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของแนวคิดสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

๔) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้
อบรมกับการถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลใน
เมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๑

๕) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ มาปรับปรุง
แก้ไขการเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์หรือยังเข้าใจคลาดเคลื่อนและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ปรับปรุงสร้างชุด
ความรู้

๖) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้
อบรมกับการถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลใน
เมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๒

๗) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ของชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่
สาธารณะเป็นฉบับจริง

๘) ประกาศรับสมัครผู้เข้ารับการอบรมตามชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณา
การในพื้นที่สาธารณะ จำนวน ๒๐ คน

๙) การถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน โดยใช้ชุด
ความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๑๐) การส่งเสริมและพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่
วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัด
ร้อยเอ็ด

๑๑) การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อ
การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๒) วิเคราะห์องค์ความรู้ ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิง
พุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์
อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

การอบรมชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐ คน ผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนการใช้ชุดความรู้รูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ แสดงผลเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒๖ การเปรียบเทียบการทดสอบก่อนการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t
ครั้งที่ ๑					
ก่อนเรียน	๒๐	๒๐	๑๓.๖๕	๐.๕๙	๑๕.๑๖*
หลังเรียน	๒๐	๒๐	๑๗.๐๐	๐.๖๕	
ครั้งที่ ๒					
ก่อนเรียน	๒๐	๒๐	๑๓.๖๕	๐.๕๙	๓๒.๗๘*
หลังเรียน	๒๐	๒๐	๑๘.๙๐	๐.๓๑	

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ (ประเมินหลังการฝึกอบรม) ($\bar{x} = ๑๗.๐$ S.D. = ๐.๕๐) และครั้งที่ ๒ ($\bar{x} = ๑๘.๙๐$ S.D. = ๐.๓๑) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{x} = ๑๓.๖๕$ S.D. = ๐.๕๙) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบก่อนการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะและหลังการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๗ จำนวนและร้อยละข้อเสนอแนะในรูปแบบการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	จำนวน (n = ๔๐๐)	ร้อยละ
๑. ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย	๒๙๗	๗๔.๓
๒. ร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่	๒๙๘	๗๔.๕
๓. ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น	๒๗๔	๖๘.๕
๔. ให้วัดเป็นศูนย์จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในการสร้างเสริมคุณธรรม/จริยธรรม	๒๘๙	๗๒.๓
๕. กิจกรรม อื่นๆ	๒๗๐	๖๗.๕

จากตาราง ๔.๒๗ จะเห็นว่าข้อเสนอแนะในรูปแบบการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าการร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๕ รองลงมาคือ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๓ รองลงมาคือ ให้วัดเป็นศูนย์จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในการสร้างเสริมคุณธรรม/จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๓ รองลงมา คือให้วัดเป็นศูนย์จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในการสร้างเสริมคุณธรรม/จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๓ รองลงมาคือ ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๕ และ กิจกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๕ ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สื่อการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการเรียนรู้มีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นโยบายและกลไกการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จัดทำสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยในท้องถิ่น โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นและสนับสนุนให้ ชุมชน วัด และโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การบูรณาการกิจกรรม

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่นโดยวัด ชุมชน โรงเรียน จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น

๔.๓.๓ ประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

จากการสำรวจความคิดเห็นความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ ๔.๒๘ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑๒. เนื้อหาในคู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดนำไปใช้จริง	๔.๒๕	๐.๔๖	มาก
๑๓. เนื้อหาบทเรียนของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น	๔.๒๙	๐.๔๗	มาก
๑๔. เนื้อหาในบทเรียนของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดส่งเสริมการดำรงชีพอย่างสงบมีความสุข	๔.๓๒	๐.๕๒	มาก

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เชิงพุทธบูรณาการ	n = ๔๐๐		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
๑๕. เนื้อหาของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้จริง	๔.๒๓	๐.๕๕	มาก
๑๖. กิจกรรมของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเหมาะสมกับผู้เข้าอบรมและผู้ร่วม กิจกรรม	๔.๒๔	๐.๕๓	มาก
๑๗. กิจกรรมของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความหลากหลาย น่าสนใจ สนุก ไม่น่าเบื่อ	๔.๒๗	๐.๕๐	มาก
๑๘. สื่อและอุปกรณ์ของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม	๔.๒๐	๐.๕๓	มาก
๑๙. การใช้คู่มือของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน พื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดฝึกผู้เรียนให้รู้จักปฏิบัติและ ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	๔.๒๖	๐.๕๐	มาก
๒๐. ผู้เข้าฝึกหรือเข้าร่วมกิจกรรมของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเพลิดเพลินใจ ในขณะทำกิจกรรมและสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	๔.๒๖	๐.๕๓	มาก
รวม	๔.๒๖	๐.๕๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๘ ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เนื้อหาในบทเรียนของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ส่งเสริมการดำรงชีพออย่างสงบมีความสุข ($\bar{X} = ๔.๓๒$ S.D. = ๐.๕๒) รองลงมาคือ เนื้อหาบทเรียนของการ

พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ($\bar{x} = ๔.๒๙$ S.D. = ๐.๔๓) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สื่อและอุปกรณ์ของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม ($\bar{x} = ๔.๒๐$ S.D. = ๐.๕๓)

จะเห็นว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมากแต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย ความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการอยู่ในระดับมาก

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้ ๑) ศึกษา รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๒) พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๓) พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๕.๑ ศึกษา รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๕.๑.๑ ศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสำรวจความคิดเห็นการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๑๖๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓ รองลงมา เป็นสามเณร จำนวน ๑๐๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕ และจำนวนน้อยที่สุด เป็นฆราวาส (หญิง) จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓ ตามลำดับ สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๒๕ ปี จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐ และจำนวนน้อยที่สุด มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๐ ตามลำดับ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา - เอก จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘ รองลงมา มีระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘ และจำนวนน้อยที่สุด ระดับปริญญาตรี ๗ - ๙ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘ ตามลำดับ

การรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔

กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพ้องรำพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๕ รองลงมาคือ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๐ รองลงมาคือ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๗ รองลงมาคือ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ รองลงมาคือ กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๐ รองลงมา คือ อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๓ และกิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดมนต์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๕ ตามลำดับ

การสัมภาษณ์คณะกรรมการพัฒนาบึงพลาญชัย ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอเมืองและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน และการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน พบว่า

นโยบายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) มีปัญญา คือ รู้ความจริงและเข้าถึงความจริง ๒) มีคุณธรรม คือ มีความดีงาม ๓) มีความสุข คือ ไม่มีทุกข์ อันเป็นองค์ประกอบร่วมในการบูรณาการที่จะทำให้เกิดการศึกษาที่สมบูรณ์ และทำให้เกิดขึ้นในระบบบูรณาการใหญ่ครบ ๓ ด้าน ได้แก่ มนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถนำกิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพ้องรำพื้นบ้าน กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดมนต์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้าน

กีฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมพิธีกรรมนังสวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

รูปแบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรม การรู้เท่าทันอารมณ์ การรู้จักปล่อยวาง อารมณ์ที่เศร้าหมอง การฝึกให้มีสติ การบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ การพยายามละสิ่งที่ไม่ดี รักษาสิ่งที่ดีงามที่เกิดขึ้นแล้วให้งอกงามยิ่งขึ้น สามารถป้องกันสิ่งที่ไม่ดีไม่งามที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้ เกิดขึ้น และสามารถสร้างสิ่งที่ดีงามที่ยังไม่มี ให้เกิดขึ้นได้ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกีฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมพิธีกรรมนังสวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการควรเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการได้กับทุกกิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติจริงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนกิน อยู่ ดู ฟังเป็น คิดเป็น โดยเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และมีพรหมวิหาร ๔ เป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันด้วยปัญญา คุณธรรมที่เด่นชัด ได้แก่ ครองตน ครองคน ครองงานและมีชีวิตที่สัมพันธ์กับ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” โดยมีกิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม

แนวทางในการจัดการศึกษาตามแนวพุทธ เป็นการศึกษาเพื่อรู้ความจริงของธรรมชาติและพัฒนาคบขนานของธรรมชาติโดยยึดถือทางสายกลาง คือ ความพอดีที่จะให้ถึงจุดหมายและตรงกับความจริง ไม่ให้สุดโต่ง เียงสุด ซึ่งจะพลาดจากตัวความจริง ที่เป็นลักษณะทั่วไปอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนา สามารถสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ การจัดการศึกษาตามแนวพุทธ เป็นการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี ยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การพัฒนานักเรียนให้สามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็นโดยใช้ปัญญาให้เกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโมสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนานักเรียนดังกล่าวจัดผ่าน

ระบบไตรสิกขาที่นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติทั้ง ศีล สมาธิ และปัญญา ที่มีความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ให้กับนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม

การศึกษาวิถีพุทธเป็นการบูรณาการพุทธศาสนาเข้ากับชีวิตที่เป็นจริง เป็นรูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาเป็นหลักสำคัญโดยอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ หลักธรรมวินัย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาฝ่ายวินัย ที่เป็นการศึกษาจัดตั้งในสังคมทั้งหมด เพื่อให้เกิด การจัดการศึกษาทางธรรม ที่เป็นการศึกษาที่เป็นไปตามความจริงของธรรมชาติที่มนุษย์จะต้องมีการฝึกฝนพัฒนาตน

แนวทางการศึกษาและพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ควรเป็นแนวทางที่ทำให้เห็นความเชื่อมโยงของการเรียนรู้ที่ชัดเจน เชื่อมโยงทั้งความคิด (head) จิตใจ (heart) และนา ไปสู่การปฏิบัติ(hand) ที่มีประสิทธิภาพ เป็นวิถีทางแห่งปัญญาที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างสมบูรณ์ซึ่งจะก่อให้เกิดการค้นพบแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขอย่างแท้จริงและสามารถสัมผัสคุณค่าของการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน เกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อให้จิตใจและความรู้ภายนอกพัฒนาควบคู่กันไปอย่างสมดุลโดยมีพระพุทธศาสนาเป็นฐานบูรณาการ

การจัดการศึกษานอกจากจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพุทธศาสนา เป็นการฝึกฝนพัฒนาจิตใจ พัฒนาความคิดให้มีศักยภาพและสมรรถภาพในการดำรงชีวิต เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และชีวิตไปใช้ให้มีความสุข แก้ปัญหาชีวิตให้น้อยลงตามแนวไตรสิกขา โดยฝึกจิตตั้งใจจดเฝ้า สิ่งที่เป็นโทษ(ศีล) ฝึกจิตให้ตั้งมั่น, สงบ(สมาธิ) ฝึกจิตให้พิจารณาไตรลักษณ์(ปัญญา) เพื่อขจัดอวิชชา ตัณหา โดยมีการจัดกิจกรรมให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดมนต์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การจัดการศึกษานอกจากจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน ซึ่งรูปแบบการจัด

การศึกษาตามแนวพุทธศาสนา มีคุณธรรม การรู้เท่าทันอารมณ์ การรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เศร้าหมอง การฝึกให้มีสติ การบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ การพยายามละสิ่งที่ไม่ดี รักษาสิ่งที่ดีงามที่เกิดขึ้นแล้วให้งอกงามยิ่งขึ้น สามารถป้องกันสิ่งที่ไม่ดีไม่งามที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้ เกิดขึ้น และสามารถสร้างสิ่งที่ดีงามที่ยังไม่มี ให้เกิดขึ้นได้เป็นการฝึกฝนพัฒนาจิตใจ พัฒนาความคิดให้มีศักยภาพและสมรรถภาพในการดำรงชีวิต เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และชีวิตไปใช้ให้มีความสุข แก้ปัญหาชีวิตให้น้อยลง เพื่อให้ผู้เรียนกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คิดเป็นโดยเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และมีพรหมวิหาร ๔ เป็นพื้นฐานของ การอยู่ร่วมกันด้วยปัญญา คุณธรรมที่เด่นชัด ได้แก่ ครองตน ครองคน ครองงานและมีชีวิตที่สัมพันธ์กับ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัมบุญอัมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

๕.๑.๒ พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสำรวจความคิดเห็นการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘

ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าการร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๕ รองลงมาคือ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘ และน้อยที่สุดคือ ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗ ตามลำดับ

การสัมภาษณ์คณะกรรมการพัฒนาบึงปลาชัย ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอเมือง และผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน และการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน พบว่า

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ควรมีลักษณะเน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งการประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียน ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย ของผู้เรียน ไปพร้อมๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข โดยสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะเข้าไป เช่น ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม

นโยบายการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น จัดกิจกรรมค่ายอบรมคุณธรรม หรือค่ายปลูกฝังจริยธรรม เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนนับตั้งแต่วัยเด็ก เป็นการเพิ่มภูมิคุ้มกันให้เยาวชนไปสู่ความประพฤติที่ดีงามและเป็นแบบอย่างของสังคม เป็นการแก้ปัญหาของเยาวชน เช่น ปัญหาอบายมุข ปัญหาครอบครัว ปัญหาสิ่งเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาที่เป็น คดีเยาวชน ปัญหาเด็กทำตัวไม่เหมาะสม ต้องถูกสถานพินิจคุมความประพฤติตลอดจนต้องโทษ ในเรือนจำ และอีกหลาย ๆ ปัญหาที่กำลังรบกวนการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี จัดกิจกรรมลานธรรมลานกีฬา การออกกำลังกายในตอนเช้าและตอนเย็นและมีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย, กิจกรรมการฟังพระธรรมเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา, กิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน

การส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้พระสงฆ์และประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น จัดกิจกรรมค่ายอบรมคุณธรรม หรือค่ายปลูกฝังจริยธรรม เพื่อแก้ปัญหาของเยาวชน เช่น ปัญหาอบายมุข ปัญหาสิ่งเสพติด จัดกิจกรรมลานธรรมลานกีฬา การออกกำลังกายในตอนเช้าและตอนเย็น, กิจกรรมการฟังพระธรรมเทศนาและปฏิบัติธรรมจากพระอาจารย์วิปัสสนา, กิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้ ปรโตโฆสะ ที่ประกอบด้วย กัลยาณมิตรที่ดี (ปัจจัยภายนอก) เพื่อนำไปสู่โยนิโสมนสิการ (ปัจจัยภายใน) เป็นปัจจัยเกื้อหนุนในขั้นก่อนเข้าสู่มรรคเชื่อมต่อด้วยหลักปฏิบัติ คือ ไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจและพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา เมื่อปฏิบัติการศึกษา ด้วยสิกขาแล้วศึกษาผลของการ

พัฒนาด้วยภาวนา ๔ ประกอบด้วย กายภาวนา: มีความเฝ่ เรียนรู้ ศีลภาวนา: มีวินัย จิตภาวนา: มีความอดทน และปัญญาภาวนา: มีความพอประมาณ มีเหตุผลและ มีภูมิคุ้มกัน รวมไปถึงการนแนวทางของอริยสัจ ๔ มาพัฒนาการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เนื่องจากอริยสัจ ๔ เป็นหลักของเหตุและผล การฝึกให้เห็นถึงปัญหา เหตุของปัญหาและเห็นแนวทางของการแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจนและมีการร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ เช่นจัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรในพื้นที่สาธารณะหลังกิจกรรมการออกกำลังกาย

แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการฝึกอบรมจิตใจของประชาชน ให้เข้มแข็งมั่นคง สามารถต่อสู้กับความทุกข์ฝ่ายอกุศลหรือ บาปทางใจ เพราะเมื่อบุคคลที่อบรมจิตใจดีแล้ว จะสามารถเอาชนะพ้นจากเครื่องผูกของมาร ไม่ให้หลงไหลไปกับกระแสของโลก ด้วยการหมั่นฝึกฝนจิตใจของตนไม่ให้เป็นทาสวัตถุนิยมที่จะทำให้หลงมัวเมา โดยการมี “สติสัมปชัญญะ” ข้อปฏิบัติที่จะส่งเสริมความเป็นผู้ที่มีนิสัยที่ดีงามตามหลัก “ฆราวาสธรรม ๔” เพื่อปลูกฝังอบรมนิสัยยกระดับจิตใจของตนเอง และมีหลัก “สมณะวิปัสสนากรรมฐาน” เป็นแนวทาง ประพฤติปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง ไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ต่าง ๆ ภายนอกที่เข้ามากระทบ ทำให้เกิดความมั่นใจ เช่น การเอาใจเขามาใส่ใจเรา คือไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นถึงจิตใจของผู้อื่น ด้วยการใช้ “โยนิโสมนสิการ” ให้มาก ๆ คือ พิจารณาปัญหา และช่วยกันหาหนทางแก้ไขปัญหา แทนที่จะซ้ำเติมกัน และเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และนำหลักไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา เมื่อปฏิบัติการฝึก ด้วยศึกษาแล้วศึกษาผลของการพัฒนา

หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ควรคำนึงถึงกิจกรรมของกระบวนการกลุ่มมาใช้ดังนี้ ๑) ควรแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ ๔ คน ที่มีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน คือ ผู้เรียนมีระดับความสามารถสูง ๑ คน ผู้มีระดับความสามารถปานกลาง ๒ คน และผู้มีความสามารถต่ำ ๑ คน ในการแบ่งกลุ่มจะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ากลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมที่ตนถนัด และมีความสนใจ เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีความเหมาะสม และมีความสามารถพอ ๆ กัน ๒) แต่ละกลุ่มเลือกคณะกรรมการที่ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ ๓) มีการประชุมร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ๔) สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้

การพัฒนาและการบูรณาการกิจกรรมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ โดยการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้คณะสงฆ์และประชาชนในท้องถิ่นนำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

การพัฒนาและการบูรณาการกิจกรรมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ โดยการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้คณะสงฆ์และประชาชนในท้องถิ่น ได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักธรรม ซึ่งเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ คือ ไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การหล่อและแห่เทียนพรรษา การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีบุญบั้งไฟ กิจกรรมวันมาฆบูชา จัดกิจกรรมลานธรรมลานกีฬา การออกกำลังกายในตอนเช้าและตอนเย็นและมีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย, กิจกรรมการฟังพระธรรมเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา เป็นต้น

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกิดความสนุกสนานในการเรียนและมีความสุขกับการเรียน ทำให้ผลการเรียนสูงขึ้นและสามารถเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กระบวนการพัฒนาชุดความรู้ มาตรการ และกระบวนการการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ดดังนี้ ๑) การพัฒนาชุดความรู้เรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑ ชุด โดยกำหนดจุดประสงค์ของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ๒) สร้างคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่

สาธารณะ และนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นชอบ ๓) นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ (ฉบับร่าง) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ๔) นำคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้وبرมกับการถวายเป็นความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๑ ๕) นำคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ มาปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์หรือยังเข้าใจคลาดเคลื่อนและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ปรับปรุงสร้างคู่มือ ๖) นำคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้وبرมกับการถวายเป็นความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๒ ๗) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ของคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะเป็นฉบับจริง ๘) ประกาศรับสมัครผู้เข้ารับการอบรมคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จำนวน ๒๐ คน ๙) การถวายเป็นความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน โดยใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ๑๐) การส่งเสริมและพัฒนางานกิจกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ๑๑) การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๑๒) วิเคราะห์องค์ความรู้ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ (ประเมินหลังการฝึกอบรม) ($\bar{X} = ๑๖.๒๐$ S.D. = ๐.๗๐) และครั้งที่ ๒ (ประเมินห่างจากครั้งแรก ๑ สัปดาห์) ($\bar{X} = ๑๘.๔๐$ S.D. = ๐.๖๐) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{X} = ๑.๘๐$ S.D. = ๐.๙๕) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบก่อนการใช้คู่มือรูปแบบการ

จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะและหลังการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ควรมีลักษณะเน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งการ ประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียนซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย ของผู้เรียน ไปพร้อม ๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข โดยเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา เมื่อปฏิบัติการฝึกด้วยสิกขา ซึ่งในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การหล่อและแห่เทียนพรรษา การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีบุญบั้งไฟ และให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

๕.๑.๓ ประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก

จะเห็นได้ว่า ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงและไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ซึ่งความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดีที่ชอบที่พอใจหรือที่ประทับใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ได้รับโดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจบุคคลทุกคนมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างและมีความต้องการหลายระดับซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะ ก่อให้เกิดความพึงพอใจ การจัดการเรียนรู้ใดๆที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจการเรียนรู้ นั้น จะต้องสนองความต้องการของผู้เรียน

๕.๒ พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๕.๒.๑ สรุปผลการศึกษาแนวคิดการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๕.๒.๑.๑ ศึกษาแนวคิดการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาสภาพพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

ผลการศึกษาสภาพพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

องค์ความรู้ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และจัดเก็บไว้ในพื้นที่แหล่งการเรียนรู้ มีดังนี้ ความรู้ด้านงานหัตถกรรม เช่น การทอผ้า การทำเครื่องจักรสาน , ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนาของชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีบุญผะเหวด, ความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การแสดงหมอลำ, ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์

องค์ความรู้ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และจัดเก็บไว้ในพื้นที่แหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวบิณฑบาต ประเพณีสมมาน้ำคั้นเพ็งเสี่ยงประทีป กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์

ผลการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล พบว่า บุคคลที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุด คือ นายหนูหรั่ง ชาติแก้ว ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ นายสมศรี สุวรรณปักข์ ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้สัมภาษณ์กล่าวถึงเท่ากันกับนายเปรม สุริสังข์ เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงศิลปะพื้นเมือง (หมอลำ) รองลงมาคือ นายพุม ใจภักดี เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านเครื่องจักรสานต่างๆ ผู้สัมภาษณ์กล่าวถึงเท่ากัน นางอ่อนสา ปราสาร เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านหัตถกรรมทอผ้าไหม ตามลำดับ ๒) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ พบว่า วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดเป็นพื้นที่สาธารณะที่ประชาชนสามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ได้ ๓) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อและสารสนเทศ พบว่า แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุดคือ แหล่งการเรียนรู้ สื่อภาพ / สื่อเสียง หรือ สื่อภาพ และเสียง (หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/ป้ายประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก) และสื่อสิ่งพิมพ์ ตามลำดับ ๔) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมประเพณีของชุมชน แบ่งเป็น ๒ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านประเพณีของชุมชน พบว่า แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้ให้

สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุดคือ ประเพณีบุญบั้งไฟ รองลงมาคือ ประเพณีแห่เทียนพรรษา รองลงมาคือ งานประเพณีกินข้าวปั้นบุญผะเหวด เท่ากันกับ ประเพณีสมมาน้ำคั้นเพ็งเส็งประทีป ตามลำดับ (๒) ด้านกิจกรรมของชุมชน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุดคือ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านเท่ากับกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม รองลงมาคือ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬาเท่ากับกิจกรรมอัฐมบุญอัฐมธรรมเท่ากับกิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรรค์และเท่ากับกิจกรรมต่อบุญต่อธรรม รองลงมาคือ กิจกรรมทางสังคม ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ในภาพรวมแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีศักยภาพและความพร้อมในการนำมาพัฒนาส่งเสริมพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐

ผลการสำรวจความต้องการการเรียนรู้ของชุมชนและความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการ และเป็นองค์รวมการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนา เป็นการบูรณาการในด้านการเรียนรู้การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืนและยึดโครงสร้างทางสังคมของชุมชนเป็นฐานของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ศักยภาพและทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ให้ประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และชุมชนท้องถิ่นแต่ผลการพัฒนายังไม่สามารถ เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง เป็นเพียงการสร้างแหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้หรือสรรหาผู้รู้และภูมิปัญญา ยังไม่สามารถให้คนในชุมชนบุคคลตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้มี ทักษะ และกระบวนการในการคิดการวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

แนวทางในการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ มีดังนี้ ๑) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยควรพัฒนาแหล่งพื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน และควรมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลให้คนในชุมชนได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวหรือโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้นผ่านเครือข่ายความรู้มือหรือผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน มีการประสานงานของหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๒) ด้านการส่งเสริมให้คนในพื้นที่ชุมชนเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์

จากพื้นที่การจัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำเนื้อหา สื่อ ที่นำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือองค์ ความรู้ใน ด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ความรู้ ของชุมชนร่วมกัน, มีการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงหรือได้มาจากการจัดการเรียนรู้และ ประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพัฒนาตนเอง/ อาชีพได้, จัดกิจกรรมหรือ นิทรรศการเพื่อเผยแพร่และนำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับพื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้คนในชุมชนได้รับทราบ ๓) ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยสื่อที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายควรเป็นสื่อในรูปแบบของ คลิปวิดีโอที่สามารถรับชม ภาพและเสียงได้พร้อมกัน หรือนำเสนอใน ลักษณะของสื่อมัลติมีเดียเพื่อกระตุ้นความสนใจ ส่วน เทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ต้องเป็นสิ่งที่คนในชุมชนคุ้นเคยและนิยมใช้กันอยู่แล้ว โดยจะใช้เฟซบุ๊กและไลน์ เพื่อติดต่อสื่อสารกันเป็นส่วนใหญ่ ผ่านสมาร์ตโฟน และตามบ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชนก็สามารถใช้งาน ผ่านคอมพิวเตอร์ได้ โดยอาจทำในรูปแบบของเว็บไซต์เพื่อแนะนำสถานที่ ประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ ของ ชุมชน ๔) ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เช่น เช่น กิจกรรมลานธรรม ลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรม ต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวด มนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสมาธิ โดยควรจัดกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นให้ อยากไปชมสถานที่หรือของจริง หรือทดลองปฏิบัติหลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์, เป็น กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานหรือ แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับ คนในชุมชนได้เห็น ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าไปเรียนรู้ ๕) ด้านการสร้างเครือข่าย และความร่วมมือ ที่เกี่ยวข้อง โดยการประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแล ประชาชนในพื้นที่ ที่สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้ ประชาชนเข้ามาใช้งานพื้นที่การจกกาเรียนรู้ เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น

การเสริมสร้างการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัด ร้อยเอ็ด ได้แก่ การพัฒนาแหล่งพื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน และมีการ ติดต่อดสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลให้คนในชุมชนได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวหรือโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้นผ่าน เครือข่ายความรู้หรือผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน การส่งเสริมให้คนในพื้นที่ชุมชนเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์ จากพื้นที่การจัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำเนื้อหา สื่อ ที่นำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือองค์ความรู้ใน ด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ความรู้ของชุมชนร่วมกัน การ

นำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงหรือได้มาจากการจัดการเรียนรู้และประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพัฒนาตนเอง/ อาชีพได้ การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยสื่อที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายควรเป็นสื่อในรูปแบบของ คลิปวิดีโอที่สามารรับชมภาพและเสียงได้พร้อมกัน และนำเทคโนโลยีที่คนในชุมชนคุ้นเคยและนิยมใช้กันอยู่แล้ว เช่น เฟซบุ๊กและไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกันเป็นส่วนใหญ่ ผ่านสมาร์ตโฟน และตามบ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชน มีการจัดกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นให้อยากไปชมสถานที่หรือของจริง หรือทดลองปฏิบัติหลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องที่หรือผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแลประชาชนในพื้นที่ ที่สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาใช้งานพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น

การสำรวจความคิดเห็นการรับรู้การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๑๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ รองลงมา เป็นสามเณร จำนวน ๙๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ และจำนวนน้อยที่สุดเป็นฆราวาส (หญิง) จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ ตามลำดับ สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๒๕ ปี จำนวน ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๘ และจำนวนน้อยที่สุด มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ ตามลำดับ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ รองลงมา มีระดับมัธยมศึกษา - เอก จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ และจำนวนน้อยที่สุดระดับปริญญาตรี - ๙ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘ ตามลำดับ

ระดับความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรม ความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘

ผลการสร้างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยขั้นตอนการออกแบบ (ร่าง) รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบฯ และเว็บไซต์ รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ผลการออกแบบ (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ขั้นตอนวิจัยในระยะที่ ๑ และ ๒ มาออกแบบเป็น (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปรายละเอียดของร่างรูปแบบได้ดังนี้ ร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) องค์ความรู้ชุมชน ๒) สื่อและ เทคโนโลยี ๓) กิจกรรมการเรียนรู้ และ ๔) เครือข่ายความร่วมมือ ส่วนขั้นตอนของร่างรูปแบบ ประกอบด้วย ๑๐ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ๒) ประชาสัมพันธ์ ๓) เตรียมความพร้อม ๔) ลงทะเบียนเข้าใช้งาน ๕) ระบุความต้องการการเรียนรู้ ๖) เรียนรู้ ๗) สร้างผลงาน ๘) เผยแพร่ผลงาน ๙) สรุปผลการเรียนรู้ และ ๑๐) สะท้อนความรู้สู่ชุมชน ซึ่งองค์ประกอบและขั้นตอนของร่างรูปแบบ สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

องค์ประกอบของร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด มี ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ความรู้ชุมชน สื่อ และเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้ และเครือข่ายความร่วมมือ มีรายละเอียดดังนี้ ๑) องค์ความรู้ชุมชน โดยยึดหลัก (๑) สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชน กล่าวคือมีประเภทขององค์ความรู้ และทักษะที่ประชาชนต้องการจะเรียนรู้อย่างครบถ้วน และสามารถตอบสนองเป้าหมายการเรียนรู้สำหรับ การประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำมาสร้างงานหรือพัฒนาอาชีพ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสังคมและเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (๒) ผสมผสานแหล่งขององค์ความรู้ที่หลากหลายทั้งที่มาจากตัวบุคคล วัตถุสิ่งของ สถานที่ สื่อ กิจกรรมหรือวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล จากผู้มีประสบการณ์หรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน และผสมผสานกับความรู้ที่สามารถเห็นได้ชัดเจน (๓) สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีเนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ เอกลักษณ์ ความโดดเด่น หรือสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ๒) สื่อและเทคโนโลยี โดยยึดหลัก (๑) มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง วิดิทัศน์ และเสียงที่ผ่านการเก็บรวบรวม เรียบเรียง และจัดลำดับอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ของชุมชน (๒) มีความสะดวกในการใช้งาน ให้สอดคล้องกับพื้นฐานและประสบการณ์ของกลุ่มเป้าหมาย จัดหมวดหมู่และระบบการสืบค้นที่สอดคล้อง

กับความต้องการด้วยระบบฐานข้อมูล ใช้เทคโนโลยีเว็บไซต์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และการติดต่อสื่อสาร ผสมผสานกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (๓) สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจสามารถเข้ามาศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาด้วยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟนเชื่อมต่อผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ๓) กิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดหลัก (๑) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียนเองมีความต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ โดยเริ่มต้นจากการวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมาย วางแผนการเรียนรู้ ดำเนินการเรียนตามแผน และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง (๒) เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติตามความถนัดและความสนใจผ่านการกระทำของตนเอง เน้นที่การนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองได้ (๓) ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า, กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย, กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดธรรม โดยฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา, กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน, กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ดทั้งการเรียนรู้ผ่านสื่อและสถานที่จริง สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือแหล่งข้อมูลอื่นเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกัน ๔) เครือข่ายความร่วมมือ โดยยึดหลัก (๑) ประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีกับชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือกับปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำชุมชน และประชาชนเพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่ดี เพื่อเข้าถึงและเข้าใจความต้องการของชุมชน นำไปสู่การดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง (๒) การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน โดยการอำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในพื้นที่การเรียนรู้ของชุมชน ด้วยการส่งเสริมทักษะพื้นฐานที่จำเป็น จัดเตรียมโครงสร้าง เครือข่ายพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้กับคนในชุมชน (๓) เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมกันในกิจกรรมของชุมชนทั้งการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายการพัฒนาชุมชน การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน ขั้นตอนของร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งได้เป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะเริ่มต้น ระยะดำเนินการ และระยะติดตามประเมินผล ซึ่งทั้ง ๓ ระยะ ประกอบด้วย ๑๐

ขั้นตอน ได้แก่ ๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ๒) ประชาสัมพันธ์ ๓) เตรียมความพร้อม ๔) ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบ ๕) ระบุความต้องการการเรียนรู้ ๖) เรียนรู้ ๗) สร้างผลงาน ๘) เผยแพร่ผลงาน ๙) สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ และ ๑๐) สะท้อนความรู้สู่ชุมชน มีรายละเอียดดังนี้ ๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยการหาแนวร่วมในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันโดยการประสานความร่วมมือไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และผู้นำชุมชน เพื่อดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์พื้นที่การเรียนรู้ สอบถามความต้องการการเรียนรู้ของประชาชน กำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ๒) ประชาสัมพันธ์ โดยการเผยแพร่ให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบข้อมูลข่าวสาร พื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน มีแนวทางดังนี้ (๑) ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทั้งแบบตัวต่อตัว แบบกลุ่มหรือแบบมวลชน โดยใช้ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายประชาสัมพันธ์, สื่อชุมชน เช่น เสียงตามสาย และรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย เป็นต้น (๒) ประชุมร่วมกับผู้นำหรือคณะกรรมการชุมชนเพื่อแจ้งข้อมูลให้ประชาชน ได้รับทราบ (๓) ประชาสัมพันธ์เชิญชวนสถาบันการศึกษาในชุมชนทั้งการศึกษาในระบบ โรงเรียนและนอกระบบ ให้เข้ามาเรียนรู้, ๒) การจัดกิจกรรมรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย (๑) เตรียมความพร้อม เป็นการอธิบายให้ผู้เรียนทราบถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียน ข้อพึงปฏิบัติ ข้อตกลงในการเรียนรู้ และวิธีการเข้าใช้งานให้ชัดเจน รวมทั้ง ฝึกอบรมความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเพื่อการใช้งานในรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการ ประชุมชี้แจงผ่านคณะกรรมการชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น และการให้ข้อมูลในรูปแบบของเอกสารคู่มือการใช้งานในลักษณะของสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ (๒) ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบเพื่อเข้าใช้งาน ซึ่งประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึงรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดด้วยการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์พกพาที่เชื่อมต่อเครือข่าย อินเทอร์เน็ต โดยในขั้นตอนนี้ จะแนะนำให้ประชาชนทำการสมัครสมาชิก เพื่อจัดเก็บข้อมูล พื้นฐานของสมาชิกและข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถและความสนใจของประชาชน และให้ทำแบบประเมินรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด (ก่อนเรียน) (๓) ระบุความต้องการการเรียนรู้ โดยระบบจะนำเสนอองค์ความรู้ของชุมชน โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล สถานที่ สื่อ และกิจกรรม โดยผู้ใช้งานต้องระบุความต้องการการเรียนรู้ด้วยการเลือกหัวข้อที่ต้องการจะเรียนรู้ พร้อมทั้งระบุเป้าหมายของการเรียนรู้ว่าต้องการจะเรียนรู้ไปเพื่ออะไร จากนั้นระบบจะทำหน้าที่ประมวลผลเพื่อนำเสนอแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการในรูปแบบของข้อความ ภาพนิ่ง วิดิทัศน์

และเสียง (๔) เรียนรู้ โดยให้สมาชิกในชุมชนจะได้เรียนรู้องค์ความรู้ของชุมชนตามที่ได้รับ ความต้องการ ไว้ ในรูปแบบของวิดิทัศน์ รูปภาพ และข้อความ ซึ่งหลังจากเรียนรู้องค์ความรู้ที่ต้องการแล้ว ผู้เรียนทำการ ประเมินสื่อที่ได้เรียนรู้ พร้อมทั้งสามารถสรุปสาระสำคัญและแนวทางที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อการ แก้ปัญหาหรือการพัฒนาตนเอง (๕) สร้างผลงาน โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนโดยการลงมือปฏิบัติ โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในแหล่งเรียนรู้ชุมชนมาเป็นฐานเพื่อการต่อยอดในการสร้างผลงานเพื่อ แก้ปัญหา หรือพัฒนาตนเองและชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่สนใจสามารถนำเสนอใน รูปแบบของโครงการหรือแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยระบุสภาพปัญหา สิ่งที่ต้องการ พัฒนา เป้าหมายโครงการ ประโยชน์ที่ได้รับ ขั้นตอนการดำเนินการ งบประมาณ และระยะเวลา ดำเนินการ ผ่านการกรอกข้อมูลหรืออัปโหลดไฟล์เอกสาร เพื่อให้คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา โดย โครงการที่ผ่านการ พิจารณาจะได้รับงบประมาณสนับสนุนให้ดำเนินงาน (๖) เผยแพร่ผลงาน โดย โครงการที่ผ่านการอนุมัติในดำเนินการจะนำเสนอผลการ ดำเนินงานในรูปแบบของรูปภาพหรือวิดิทัศน์ โดยกรอกข้อมูลผ่านระบบได้แก่ ชื่อโครงการ วันที่ ดำเนินการ ภาพหรือวิดิทัศน์การดำเนินงาน ผลการ ดำเนิน ประโยชน์ที่ได้รับ ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะ หรืออัปโหลดไฟล์เอกสาร (๗) สรุปผลและ ประเมินการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ระบบจะทำการสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนได้ดำเนินการพร้อมทั้ง ทำแบบประเมินคุณลักษณะรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด (หลังเรียน) , ๓) การติดตามประเมินผล เป็นระยะหลังจากการจัดกิจกรรมรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดตามเป้าหมายแล้ว จะต้องมีการรักษาความสัมพันธ์และการ สื่อสารที่เป็นระบบระหว่างเครือข่ายความ ร่วมมือ เพื่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ด้วยการจัดประชุมหรือเวทีชุมชนเพื่อสะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สู่ชุมชน

รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะดังนี้

๑) การจัดการให้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน และมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้ง ข้อมูลให้คนในชุมชนได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวหรือโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้นผ่านเครือข่ายความรู้มือ หรือผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน ๒) การส่งเสริมให้คนในพื้นที่ชุมชนเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่การ จัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำเนื้อหา สื่อ ที่นำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดวิปัสสนากรรมฐาน กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรม ทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสวดวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งใน

แต่ละกิจกรรมจะมีการสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น ไตรสิกขา อริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ความรู้ของชุมชนร่วมกัน การนำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงหรือได้มาจากพื้นที่การจัดการเรียนรู้และประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพัฒนาตนเอง/ อาชีพได้ ๓) การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยสื่อที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายควรเป็นสื่อในรูปแบบของ คลิปวิดีโอที่สามารถรับชมภาพและเสียงได้พร้อมกัน และนำเทคโนโลยีที่คนในชุมชนคุ้นเคยและนิยมใช้กันอยู่แล้ว เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊กและไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกันเป็นส่วนใหญ่ผ่านสมาร์ทโฟน และตามบ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชน มีการจัดกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นให้อยากไปชมสถานที่หรือของจริง หรือทดลองปฏิบัติหลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องที่หรือผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแลประชาชนในพื้นที่ ที่สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาใช้งานพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น

การส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีการสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น ไตรสิกขา อริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมนั้นต้องมีความรู้ที่เป็นประโยชน์และตอบสนองกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ได้ มีการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถเข้าถึงมาเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความท้าทายและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีกับคนในชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และชุมชนอย่างยั่งยืน

การสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ของคณะสงฆ์และประชาชนในชุมชนโดยการสนับสนุนให้มีพื้นที่ที่เด็กกับผู้ใหญ่ได้มาเจอกัน แลกเปลี่ยนกัน เพื่อละลายความต่าง ทำลายกรอบที่ปิดกั้น ซึ่งการพูดคุยถ่ายทอดความคิดเห็นในพื้นที่ปลอดภัยระหว่างกัน มันจะทำให้เกิดความเข้าใจและปรับตัวเข้าหากันได้ การสร้างพื้นที่เรียนรู้สาธารณะ เด็ก

เยาวชนและคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมออกแบบทั้งพื้นที่และกิจกรรม ให้หลากหลายเข้าถึงทุกกลุ่ม ถึงจะตอบสนองการใช้งาน และดึงดูดให้คนออกมาทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสมาธิ เพื่อใช้ในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และชุมชนอย่างยั่งยืน

การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่น โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชน คือ ต้องมีประโยชน์และตอบสนองกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ได้ มีการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถเข้าถึงมาเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความท้าทายและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีกับคนในชุมชน โดยนำเสนอเกี่ยวกับ ประเพณีและกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวบิณฑบาตประเพณีสมมาน้ำคั้นเพ็งเสียงประทีป กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสมาธิ

ผลการประเมิน (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุปดังนี้ ๑) ด้านการออกแบบภาพรูปแบบ (Model) ในขั้นตอนของการร่วมมือกันน่าจะเป็นกรอบที่แสดงความเชื่อมโยงของกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ โดยอาจเพิ่มลักษณะของการวนลูบเพื่อสร้างความร่วมมือต่อไปได้อีก และควรทำให้ทุกขั้นตอนเชื่อมโยง กับ Smart Classroom ๒) ด้านองค์ประกอบของร่างรูปแบบ ควรเน้นองค์ประกอบด้าน

เครือข่ายโดยแสดงให้เห็น ความสำคัญของบุคคลที่จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนองค์ประกอบทั้ง ๔ องค์ประกอบ ให้ดำเนินไปได้ สื่อเทคโนโลยีต้องส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งานกับระบบ และในร่างรูปแบบ ต้องแสดงให้เห็นกระบวนการของการประเมินผล ๓) ด้านขั้นตอนของร่างรูปแบบ ข้อเสนอแนะคือ รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการอาจปรับขั้นตอนให้มีความกระชับเพื่อให้เกิดความชัดเจนก่อน การนำไปทดลอง ๔) ด้านวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ความเชื่อมโยงของขั้นตอนกับตัวแปรตามให้ชัดเจน และเห็นเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่สามารถสังเกตหรือประเมินผลได้ และระบุประเภทของการ ประเมิน ๕) ด้านความเหมาะสมของการนำไปใช้ ควรพิจารณาความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมายด้วย ๖) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (๑) ควรกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อให้เห็นว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นนั้นอิงกับแนวคิด ทฤษฎีอะไรบ้าง โดยเพิ่มเติมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของโมเดลซึ่งจะทำให้โมเดลที่พัฒนาขึ้นนั้นมี นัยสำคัญ ในเชิงวิชาการมากยิ่งขึ้น (๒) ในโมเดลที่ใช้ควรให้เห็นการเชื่อมโยงระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นซึ่งเป็นตัวแปร อิสระ SMART Model กับตัวแปรตาม คือคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญได้ร่วมกันประเมินความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการ ปรับแก้ไข ร่างรูปแบบแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) รูปแบบฯ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำ เพื่อให้ได้รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับนำมา พัฒนาเป็นรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดที่สมบูรณ์ ก่อน นำไปทดลองกับตัวอย่างการวิจัย ดังนี้ ๑) กำหนดความสำคัญขององค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือโดย เน้นการสร้างร่วมมือกับ ผู้นำชุมชนที่จะทำหน้าที่ประสานงานและขับเคลื่อนการดำเนินงานระหว่าง บุคคลและองค์กร ทั้งภายในและภายนอก ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยการมอบหมายบุคคล รับผิดชอบ โดยเฉพาะเพื่อให้การพัฒนาในรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ๒) ออกแบบเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การ เรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลในเว็บไซต์ ครอบคลุมวิธีการแสดงผลในหน้าจอหลายขนาด ซึ่งต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้ในยุคปัจจุบันที่ เข้าเยี่ยมชมหน้าเว็บไซต์บนอุปกรณ์ที่แตกต่างกัน ๓) จัดหมวดหมู่ชุดความรู้ให้ตอบสนองต่อความต้องการ ของผู้ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ๔) ออกแบบ UI เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน พื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็นช่องทางในการเชื่อมต่อระหว่างผู้ใช้กับระบบ โดยคำนึงถึง ความสามารถและประสบการณ์ของกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจ

แนวคิดในการใช้แหล่งเรียนรู้ว่าเป็นการใช้แหล่งภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น วัด ภูเขา สวนสัตว์ อุทยาน พิพิธภัณฑ์หอสมุด แหล่งน้ำ โบราณสถาน เป็นต้น เป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้โดยตรงด้วยตนเองอย่างถูกต้อง และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ผู้เรียนจะได้ศึกษา สภาพจริงของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน อาทิ พืชพันธุ์ไม้พืชสมุนไพร ลักษณะของดิน หิน แร่ ทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม สามารถใช้แหล่งการเรียนรู้เหล่านี้มาหล่อหลอมคนในชุมชน ท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ในชุมชน เป็นการสร้างเจตคติ ค่านิยม ความภาคภูมิใจ และ อุดมการณ์ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน ส่วนในด้านการบริหารโรงเรียน การสอนและใช้แหล่งเรียนรู้จากทุก ส่วนของชุมชน โดยการจัดกิจกรรม ระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชน เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน สามารถทำได้โดยวิธีการดังนี้ ๑) การจัดทำโครงการรณรงค์แก้ไขปัญหของชุมชน เช่น โครงการต่อต้าน ยาเสพติด โครงการอนุรักษ์มรดกของชุมชน โครงการป้องกันภัยของชุมชน เป็นต้น 2) จัดเวทีการเรียนรู้ โดยร่วมกับวัดและองค์กรชุมชน จัดเวทีการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนในเรื่องที่จะต้องแก้ไขและพัฒนา 3) จัด แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยจัดทำป้ายนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและหอกระจายข่าว เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน

วิธีการส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย ป้ายคัทเอ๊าท์ โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว แจกตามหมู่บ้าน รวมทั้งการชี้แจงหรือนัดหมายผ่านการประชุมประชาคมให้รับทราบ,ใช้สื่อสังคม เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึง ประชาชนแต่ละบุคคล

วิธีการส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ประเพณีและกิจกรรมต่างๆในชุมชน ได้แก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่ เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวปุ้นบุญผะเหวด ประเพณีสมมน้ำคั้นพึงเส็งประทีป กิจกรรมลานธรรม ลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรม ต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวด มนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย ป้ายคัทเอ๊าท์ โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว แจกตามหมู่บ้าน รวมทั้งการชี้แจงหรือนัด หมายผ่านการประชุมประชาคมให้รับทราบ,ใช้สื่อสังคม เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึง ประชาชนแต่ละบุคคล

ผลการสร้างสื่อแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลและการพัฒนาเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยการสร้างสื่อแหล่งการเรียนรู้ดิจิทัล แบ่งเป็น ด้านที่ ๑ แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ ประชาชนชาวบ้าน ด้านที่ ๒ แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ด้านที่ ๓ แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อและสารสนเทศ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพ / สื่อเสียง หรือ สื่อภาพ และเสียง (หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/ป้ายประชาสัมพันธ์) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์, เฟสบุ๊ก) ด้านที่ ๔ แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมประเพณีของชุมชน ได้แก่ (๑) ด้านประเพณีของชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวปั้นบุญผะเหวด ประเพณีสมมาน้ำคั้นเพ็งเส่งประทีป (๒) ด้านกิจกรรมของชุมชน เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมทางสังคม โดยนำเสนอเรื่องราว ในรูปแบบรายการสารคดี โดยนำประชาชนที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเปิดให้ประชาชนเข้าถึงและสืบค้นได้อย่างสะดวกเพื่อนำข้อมูลไปต่อยอดใช้ประโยชน์โดยหลังจากพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง พบว่าโดยภาพรวมสื่อที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนขั้นตอนการออกแบบ User Experience Design เป็นการวางแผนผังการทำงาน เพื่อให้เห็นภาพรวมและจำลองการทำงานของเว็บไซต์ และขั้นตอนการพัฒนาเว็บไซต์ เพื่อใช้เป็นระบบจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ระบบการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ชุมชนเป็นฐาน และระบบสนับสนุนเพื่อช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยนำความต้องการของผู้ใช้มาวิเคราะห์เพื่อออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย ๑) การออกแบบส่วนประกอบของโปรแกรม ๒) รูปแบบหน้าจอการนำข้อมูลเข้าและส่วนต่อประสาน ๓) กำหนดรูปแบบโปรแกรม ๔) ส่วนของการปฏิสัมพันธ์ ๕) กำหนดกฎระเบียบเพื่อให้ระบบมีความคงสภาพของข้อมูล รวมถึงการสร้างคู่มือการใช้งานเว็บไซต์ มีรายละเอียดดังนี้

ผลการออกแบบ Wireframe เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย การออกแบบโครงสร้างและส่วนประกอบของเว็บไซต์เพื่อใช้จัดวางเมนูพื้นที่การแสดงผลข้อมูลการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการจำลองการทำงานและการเชื่อมต่อเมนูต่างๆ ของเว็บไซต์

ผลการสร้างเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย เมนูหลัก ๗ เมนู ได้แก่ สมัครสมาชิก ลงชื่อเข้าใช้ แหล่งการเรียนรู้ โครงการวิจัย คู่มือการใช้งาน การติดต่อ และสื่อเพื่อการแบ่งปัน ซึ่งเป็นการพัฒนาเว็บไซต์ที่สามารถรองรับกับการแสดงผลบนอุปกรณ์ที่มีขนาดหน้าจอที่แตกต่างกัน ขั้นตอนการพัฒนาเว็บไซต์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ๑) ศึกษาความเป็นไปได้และวางแผนการดำเนินการพิจารณาผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ค่าใช้จ่าย ความคุ้มค่าและการวางแผนการดำเนินการพัฒนาระบบ ๒) วิเคราะห์ระบบ การนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ความต้องการและข้อมูลแหล่งการเรียนรู้มากำหนดเป้าหมายของการพัฒนาระบบ และสร้างต้นแบบรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๓) ออกแบบระบบ การดำเนินการกำหนดรูปแบบของเว็บไซต์ทั้งการแสดงผลส่วนประสานงานผู้ใช้และการทำงานของระบบการจัดเก็บ ข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ระบบการสืบค้นข้อมูล ระบบเรียนรู้ระบบปฏิสัมพันธ์และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ๔) พัฒนาระบบ การนำระบบที่ได้ออกแบบมาดำเนินการสร้างและพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลและเว็บไซต์ด้วยการเขียนโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ และทำการทดสอบระบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๕) การนำระบบไปใช้งาน การดำเนินการถ่ายโอนระบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด แล้วดำเนินการอบรมการใช้งานระบบและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ๖) การบำรุงรักษาระบบ การดูแลระบบเพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพในการทำงานและแก้ไขข้อบกพร่องของระบบ โดยสามารถเข้าถึงเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ที่ [http://www. http:// roietareamodel.mcu.ac.th/](http://www.roietareamodel.mcu.ac.th/) และดูตัวอย่างหน้าจอของเว็บไซต์ที่ภาคผนวก

ผลการประเมินเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยนำเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๙ คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการออกแบบเว็บไซต์ พบว่า เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๐

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ ๑) ข้อเสนอแนะด้านการแสดงผลของเว็บไซต์ เพื่อให้รองรับกับการใช้งานบนอุปกรณ์ที่แตกต่างกันสามารถทำได้ดีมาก แต่อาจตรวจสอบการแสดงผลบน

Mobile Device ให้แสดงผลได้ดีเทียบเท่ากับอุปกรณ์อื่น เนื่องจากการแสดงผลบนอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือยังประมวลผลช้า แลบทัวเรื่องค่อนข้างใช้พื้นที่ในการแสดงผลค่อนข้างมากเกินไปทำให้สูญเสียพื้นที่ในส่วนอื่น ๒) ข้อเสนอแนะด้านการติดต่อสื่อสาร เว็บไซต์ยังขาดกระดานสนทนาสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กรณีที่ผู้ใช้งานคนอื่นต้องการแบ่งปันข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนเพิ่มเติม

จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเว็บไซต์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อให้ได้ เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับนำไปทดสอบประสิทธิภาพกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ต่อไป

ผลการหาประสิทธิภาพของเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ภาพรวมการทดสอบประสิทธิภาพผู้ใช้งานเดี่ยว ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐

ผลการหาความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์อำเภอรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙

๕.๒.๒ สรุปผลพัฒนาส่งเสริมพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสร้างและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการจัดให้มีการศึกษาที่เกื้อหนุนให้บุคคลในชุมชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงภายใต้สิ่งที่มีอยู่ในสังคมรอบ ๆ ตัว ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เช่น จากประสบการณ์ของวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน โดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ในลักษณะของการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการที่ไม่เน้นการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน ดังนั้นการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในชุมชนจึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะก่อประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพจากประสบการณ์ตรง ซึ่งสัมผัสและจับต้องได้ทั้งนี้ ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่ได้มีเฉพาะต่อสมาชิกในชุมชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุคคลทั่วไปและผู้ที่ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และก่อให้เกิดการจารึกข้อมูลชุมชนที่เป็นระบบด้วย

สื่อนับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ การใช้สื่อการสอนนั้นผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะเฉพาะและคุณสมบัติของสื่อแต่ละชนิด เพื่อเลือกสื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การสอนและสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับคนในชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้วยฐานความรู้ , ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง, เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกัน, ต้องมีบุคคลต้นแบบ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้และมาแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

นโยบายและกลไกการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสร้างวิสัยทัศน์และทัศนคติที่ดีร่วมกันระหว่างวัด หน่วยงานท้องถิ่นกับคนในชุมชน โดยการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน รวมถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง, การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกัน, ส่งเสริมให้มีบุคคลต้นแบบ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้และมาแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

ปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ๑) การที่ประชาชนภายในชุมชนเกิดการมีช่องว่างระหว่างวัยของคนต่างรุ่นทั้งวัยเด็กและผู้ใหญ่ ๒) ประชาชนในชุมชนขาดความรู้และความต่อเนื่องในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ให้ยั่งยืน ๓) การขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์

กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟั่งธรรมนำสรวรค์ และขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองโดยใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

ผลการทดลองใช้รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยนำรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพระสงฆ์และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๔๐๐ รูป/คน

ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะก่อนและหลังใช้รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ก่อนเข้าร่วมโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๒

ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ หลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕

ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ หลังเข้าร่วมโครงการ ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.63) สูงกว่าคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ก่อนเข้าร่วมโครงการ ($\bar{x} = 3.72$, S.D. = 0.55) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะก่อนเข้าร่วมโครงการและคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะหลังเข้าร่วมโครงการ **แตกต่างกัน** อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔

สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับคนในชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้วยฐานความรู้ , ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง, เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

ร่วมกัน, ต้องมีบุคคลต้นแบบ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้และมาแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

๕.๒.๓ สรุปผลการประเมินความพึงพอใจและนำเสนอพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยนำรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดและคู่มือการใช้งานพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๒

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยสรุปดังนี้ ๑) การออกแบบภาพรูปแบบ โดยการเพิ่มการเชื่อมต่อของขั้นตอนให้สะท้อนภาพของความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้น และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบ ๒) องค์ประกอบของรูปแบบ ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้แก้ไขชื่อองค์ประกอบ “องค์ความรู้เพื่อชุมชน” เป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” และนิยามความหมายขององค์ประกอบ ที่สะท้อนถึงสิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัย โดยระบุความรู้ที่เกิดขึ้นไปถึงตัวระดับบุคคลด้วย ส่วนองค์ประกอบ ด้านสื่อและเทคโนโลยี จำเป็นต้องเพิ่มเติมทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และองค์ประกอบด้านกิจกรรมการเรียนรู้ควรใส่นิยามศัพท์เฉพาะว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่ชุมชน และองค์ประกอบด้านเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน ควรเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน สถานศึกษาในระบบและนอกระบบ ๓) ขั้นตอนของรูปแบบผู้เชี่ยวชาญเสนอให้ปรับแก้ไขขั้นตอนให้มีความกระชับและใช้ภาษาง่ายต่อการสื่อความหมาย และเชื่อมโยงผลที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นจะนำไปสู่การดำเนินงานในขั้นตอนถัดไปอย่างไร โดยในขั้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เพิ่มเติมการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันประชาชนในพื้นที่ของชุมชน ขั้นตอนระบุความต้องการให้เพิ่มขั้นตอนที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ไปสู่การสร้างผลงานในระดับกลุ่มหรือชุมชน ขั้นการสร้างผลงาน ผู้วิจัยอาจกำหนดประเด็นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับคนในพื้นที่ชุมชนจะได้นำความรู้มาแก้ปัญหาของชุมชนได้ทันที และข้อความที่ใช้สำหรับกรอรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมอาจปรับให้ง่ายและสื่อความหมายที่ไม่ซับซ้อนกัน และขั้นการสะท้อนความรู้สู่ชุมชน ให้เพิ่มเติม

การยกย่องเชิดชูเกียรติเพื่อเป็นการสร้างพื้นที่ชุมชนต้นแบบที่ดีของชุมชนต่อไป ๔) วิธีการประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชน คณะกรรมการ เครือข่ายชุมชนและคณะทำงานเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ๕) ความเหมาะสมของการนำไปใช้ ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้เพิ่มความเหมาะสมหรือ เกณฑ์สำหรับชุมชนอื่นที่จะรูปแบบไปปรับใช้ต่อไป โดยระบุรายละเอียดลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่จะนำไปใช้ รวมถึงวิธีการจัดการความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากการสำรวจความคิดเห็นความพึงพอใจการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕

๕.๓ พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๕.๓.๑ ศึกษารูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

คนเราจะเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้โดยสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ ปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ เราให้เกิดสื่อหรือสิ่งแทนในการระแคะความคิดด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านกระทำ ด้านภาพ หรือด้านสัญลักษณ์ ดังนั้น สื่อในที่นี้จึงหมายถึงสื่อที่เป็นวัตถุหรือสถานการณ์กับสื่อที่เป็นลักษณะของความคิด ซึ่งอาจเทียบกับสื่อที่แบ่งประเภทตามแบบของ เอ็ดการ์ เดล ได้ดังนี้ สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดการกระทำ ๑) การเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวกล่อมเนื้อ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ ได้แก่ สื่อของจริง สถานการณ์จำลอง หุ่นจำลอง นาฏการ การทดลองสาธิต และการศึกษานอกสถานที่ ๒) สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดภาพนึก ได้แก่ สื่อนิทรรศการ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ภาพนิ่ง วิดีโอ และแผ่นเสียง ๓) สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดการคิดนึกเป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ สื่อทัศนสัญลักษณ์และภาษา

การสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอธวัชบุรีและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน และสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน พบว่า

นโยบายและแนวทางการปฏิบัติ หลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีลสมาธิ และปัญญา กล่าวคือ ศีล หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม รู้จัก ควรไม่ควร

ประเพณีปฏิบัติเหมาะสมในกิจการงานของตนเอง สมามีหมายถึง การพัฒนาให้ผู้เรียนมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง สงบระงับเป็นอารมณ์เดียว คือความ ใฝ่ใจในสิ่งที่กำลังศึกษา ปัญญา หมายถึง การพัฒนาให้เกิดการหยั่งรู้ หรือญาณ ทักษะที่แจ่มแจ้ง ซึ่งการประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียน เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) ของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ของ หลักสูตรคือเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เพื่อให้พื้นที่สาธารณะเป็นแหล่งบ่มเพาะคนดีให้แก่ชุมชนและสังคม โดยมีการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

นโยบายการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมบัติ และปัญญา ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการใช้สื่อในการเรียนรู้ เช่น ใช้สื่อ Multimedia และ Visual Media ให้มากที่สุดในการเรียนการสอน ,ทำ E-Book และจัดทำเว็บไซต์ สำหรับเผยแพร่กิจกรรมรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ โดยเน้นกิจกรรมเกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น “ครู” จะต้องสามารถใช้สื่อการสอนได้อย่าง หลากหลาย และเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกประสบการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยที่ครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการจัดการเรียนการสอน “ครู” ต้องเข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีเสียก่อนว่า ปัจจุบันโลกของธุรกิจต้องการคนที่มีทักษะ ไม่ใช่ คนที่มีความรู้เพียงอย่างเดียว เพราะฉะนั้น ครูต้องเลือกใช้วิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับเด็ก ให้มากที่สุด

แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่
 สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และ
 ปัญญา ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการใช้สื่อในการเรียนรู้เช่น จัดทำ E-Book ,การใช้สื่อ
 Multimedia และ Visual Media ในการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์
 เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรม
 ลานธรรมล้ำกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็น
 ต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ใน
 การจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

สื่อการเรียนการสอน เป็นเครื่องมือช่วยสอนที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ การเลือกใช้
 สื่อที่มีอยู่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาความรู้ที่ผู้สอนต้องการสื่อได้
 รวดเร็วและดียิ่งขึ้น แต่กลับกันการที่ผู้สอนเลือกใช้สื่อผิดประเภทหรือใช้อย่างไม่เหมาะสมก็อาจจะส่งผล
 เสียกับผู้เรียนได้

รูปแบบสื่อในพื้นที่สาธารณะจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการ
 สอนมีประสิทธิภาพ ได้ดังนี้ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบสื่อ เช่น วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน
 วิเคราะห์ข้อมูลทักษะ วิเคราะห์ข้อมูลสื่อการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลวัสดุและการผลิตและการวิเคราะห์
 ข้อมูลการผลิตสื่อการเรียนรู้ ๒) สื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนต้องเป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพ
 และเสียงที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมกับทุกวัย ๓) สื่อมีเนื้อหาสนุกสนานเมื่อ
 นำมาประกอบกับการเรียนการสอนแล้วทำให้ผู้เรียนนั้นไม่เบื่อ เช่น สื่อเกี่ยวกับวัด เกี่ยวกับศาสนา
 เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น โดยสื่อต่างๆต้อง
 สอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปพ้องรำทำเพลง
 กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา
 บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม
 กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้ำ
 กัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรม
 ฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อ ได้แก่ การขาดแคลนสื่อวัสดุ อุปกรณ์ช่วยสอน สื่อวีดิทัศน์
 คอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อ ขาดประสบการณ์และ

ความรู้ความชำนาญในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา รวมถึงการไม่ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ปัญหาขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิตสื่อหรือนำสื่อมาประยุกต์ใช้กับการสอนต่าง ๆ ปัญหาการที่สิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรคหรือไม่เหมาะต่อการใช้สื่อบางประเภท หรือสื่อนวัตกรรมบางชนิด ไม่เหมาะกับการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ปัญหาความแตกต่างของผู้เรียนส่งผลทำให้การใช้สื่อมีผลลัพธ์ที่หลากหลาย มีทั้งสนใจและไม่สนใจ และสื่อหรือนวัตกรรมบางชนิดใช้เวลาในการใช้มากเกินไป ไม่เหมาะสมกับการจัดเวลาเรียน

การสำรวจความคิดเห็นรูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๑๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ รองลงมา เป็นสามเณร จำนวน ๙๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ และ จำนวนน้อยที่สุดคือ เป็นฆราวาส (หญิง) จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ ตามลำดับ สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๑๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๒๕ ปี จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕ และจำนวนน้อยที่สุดคือ มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ ตามลำดับ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕ รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา ตริ - เอก จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓ และจำนวนน้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาตรี ๗ - ๙ จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมต่อยอดธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๘ รองลงมาคือ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมอัมมัญญอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๘ รองลงมา คือ กิจกรรมอื่น ๆ คิด

เป็นร้อยละ ๖๕.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘ รองลงมาคือ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐ และกิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕

สรุปได้ว่า แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา การประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียน เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) ของผู้เรียน ไปพร้อมๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ของ หลักสูตร คือเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เพื่อให้พื้นที่สาธารณะเป็นแหล่งบ่มเพาะคนดีให้แก่ชุมชนและสังคม โดยมีการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน รำพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

๕.๓.๒ พัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการสอนมีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

การสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอธวัชบุรีและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน และสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการสอนมีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

การสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอธวัชบุรีและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบนโยบายและแนว

ปฏิบัติการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และสัมภาคณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับ คณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบแนวทางการ ดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการสอนมีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสื่อจึงมีความสำคัญมาก กระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

นโยบายและแนวทางการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบสื่อการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพ้องรำพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัฐมบุญอัฐมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีแนวทางการใช้สื่อต่างๆ ดังนี้ ๑) สื่อหรือนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ มีจุดเด่นที่เห็นได้ชัดในการเป็นสื่อที่ช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน มากกว่ารูปแบบการสอนแบบเดิม ๆ ๒) สื่อหรือนวัตกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน ๓) ควรเลือกใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่มีงานวิจัยหรือกรณีศึกษารองรับ ในเรื่องของการนำมาใช้ได้ผลในสภาวะการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ๔) สื่อและนวัตกรรม มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้เรียน ๕) ควรคำนึงถึงงบประมาณของแต่ละโรงเรียนในการเลือกซื้อหรือผลิตสื่อและนวัตกรรม พยายามเลือกสรรสื่อโดยคำนึงถึงคุณค่าเป็นหลัก ไม่ควรให้สิ้นเปลืองมากจนเกินไป สามารถนำมาใช้ได้หลากหลาย ๖) ในการใช้สื่อและนวัตกรรมต่าง ๆ ผู้ใช้จำเป็นต้องศึกษาคู่มือการใช้หรือออกแบบวิธีการใช้ให้เหมาะสมก่อนนำมาใช้ เพื่อให้สามารถใช้สื่อได้มีประสิทธิภาพและไม่ให้เกิดความเสียหายกับตัวสื่อ ๗) สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีมาทดแทนสื่อสิ้นเปลืองต่าง ๆ เช่น ใช้การฉายภาพจากอินเทอร์เน็ต แทนการปรี้นรูปภาพลงบนกระดาน เป็นต้น

การเสริมสร้างการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด กระบวนการพัฒนารูปแบบสื่อการเรียนการสอน ได้ดังนี้ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบสื่อ เช่น วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลทักษะ วิเคราะห์ข้อมูลสื่อการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลวัสดุ และการผลิตและการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตสื่อการเรียนรู้ ๒) สื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ต้องเป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียงที่มุ่งเน้นให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ๓) สื่อมีเนื้อหาสนุกสนาน เมื่อนำมาประกอบกับการเรียนการสอนแล้วทำให้ผู้เรียนนั้นไม่เบื่อ เช่น สื่อเกี่ยวกับวัด เกี่ยวกับศาสนา เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น

นโยบายและกลไกการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยในท้องถิ่น โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นและสนับสนุนให้ ชุมชน วัด และโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพ้อนรำพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัมบุณอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

การส่งเสริมการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ชุมชน วัด และโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆร่วมกันโดยสอดแทรกหลักธรรมอริยสัจ ๔ และไตรสิกขาผ่านสื่อการจัดการเรียนรู้ เช่น วิดิทัศน์ แผ่นพับ สื่อมัลติมีเดีย เพื่อการเรียนรู้ เช่น เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพ้อนรำพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัมบุณอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยในทุกกิจกรรมจะสอดแทรกสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนนำมาประยุกต์ใช้ในการชีวิตประจำวันได้

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อนั้น สามารถจำแนก ได้ดังนี้ ๑) บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ ในการผลิตสื่อ ขาดประสบการณ์และความรู้ความชำนาญในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา รวมถึงการ ไม่ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ๒) ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการจัดหาวัสดุและ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อหรือนำสื่อมาประยุกต์ใช้กับการสอนต่าง ๆ ๓) สื่อนวัตกรรมบางชนิด ไม่เหมาะกับการ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนในห้องเรียนที่มีจำนวนมาก ๔) ความแตกต่างของผู้เรียนส่งผลทำให้การใช้สื่อมี ผลลัพธ์ที่หลากหลาย มีทั้งสนใจและไม่สนใจ และสื่อหรือนวัตกรรมบางชนิดใช้เวลาในการใช้มากเกินไป ไม่เหมาะสมกับการจัดเวลาเรียน ๕) การขาดการวัดและประเมินผลการใช้สื่อ ทำให้ไม่สามารถหาได้ว่าสื่อ หรือนวัตกรรมใด มีผลต่อผู้เรียนอย่างไร

การสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิง พุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิง พุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมี ส่วนร่วมการพัฒนารูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน พื้นที่สาธารณะ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกิดความสนุกสนานในการเรียนและมีความสุขกับ การเรียน ทำให้ผลการเรียนสูงขึ้นและสามารถเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กระบวนการพัฒนาชุดความรู้ มาตรการ และกระบวนการพัฒนารูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอ ธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

๑) การพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑ ชุด โดยกำหนดจุดประสงค์ของการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ในพื้นที่สาธารณะ

๒) สร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นชอบ

๓) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ (ฉบับร่าง) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของแนวคิดสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

๔) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้อบรมกับการถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๑

๕) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ มาปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์หรือยังเข้าใจคลาดเคลื่อนและนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงสร้างชุดความรู้

๖) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้อบรมกับการถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๒

๗) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ของชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะเป็นฉบับจริง

๘) ประกาศรับสมัครผู้เข้ารับการอบรมตามชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จำนวน ๒๐ คน

๙) การถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน โดยใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๑๐) การส่งเสริมและพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑๑) การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๒) วิเคราะห์องค์ความรู้ ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

การอบรมชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐ คน ผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนการใช้ชุดความรู้รูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ (ประเมินหลังการฝึกอบรม) ($\bar{x} = ๑๗.๐$ S.D. = ๐.๕๐) และครั้งที่ ๒ ($\bar{x} = ๑๘.๙๐$ S.D. = ๐.๓๑) สูงกว่า ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{x} = ๑๓.๖๕$ S.D. = ๐.๕๙) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบก่อนการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะและหลังการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ **แตกต่างกัน** อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

ข้อเสนอแนะในรูปแบบการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าการร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๕ รองลงมาคือ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๓ และน้อยที่สุดคือ กิจกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๕ ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สื่อการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการเรียนรู้มีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นโยบายและกลไกการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยในท้องถิ่น โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นและสนับสนุนให้ ชุมชน วัด และโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่นโดยวัด ชุมชน โรงเรียน จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออก

กำลังภายในตอนเช้า กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น

๕.๓.๓ ประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

จากการสำรวจความคิดเห็นความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมากแต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย ความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการอยู่ในระดับมาก

๕.๔ ข้อเสนอแนะการวิจัย

๕.๔.๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ผู้บริหารในระดับท้องถิ่นควรสนับสนุนให้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของคนในชุมชน

๒) ควรเพิ่มและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้และองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้สะดวกสบาย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของคนในชุมชน

๓) ควรนำองค์ความรู้ที่รวบรวมไว้ของพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดไปเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้เกิดความตระหนักและหวงแหนองค์ความรู้ของชุมชน อันจะนำไปสู่การส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่การ

เรียนรู้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชนทั้งในมิติของการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย

๔) พื้นที่การเรียนรู้ที่มีลักษณะบริบทคล้ายหรือใกล้เคียงกับตัวอย่างในการวิจัย และต้องการพัฒนา พื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ สามารถนำองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบไปใช้เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับ การจัดการเรียนรู้สำหรับชุมชนได้ แต่หากมีบริบทที่แตกต่างกัน สามารถปรับเปลี่ยนองค์ประกอบและ ขั้นตอนให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่การเรียนรู้

๕) เพื่อเป็นการต่อยอดการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะที่พัฒนาขึ้น โดยการสร้างกลุ่มเครือข่าย ผู้พัฒนาเนื้อหา ข้อมูล องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ชุมชน และเชื่อมโยงองค์ความรู้ของแต่ละชุมชน ให้ประชาชนใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน และถ่ายทอดองค์ความรู้จากฐานสู่ฐาน จากชุมชนสู่ชุมชน เพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการแบ่งปันสามารถร่วมกันเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

๖) ควรมีการส่งเสริมให้คนประชาชนในชุมชนเป็นผู้ผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อจะได้ผลิตสื่อได้ตรงตามความต้องการและตรงตามความต้องการของคนในชุมชน

๗) ควรมีการติดตามเทคนิคและวิธีการผลิตสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อที่จะได้ปรับใช้ได้อย่างทันสมัย

๕.๔.๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

๑) ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการนี้ในพื้นที่สาธารณะอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒) ควรมีการขยายขอบเขตของประชากรในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อศึกษาประชากร ในกลุ่มที่กว้างขึ้น

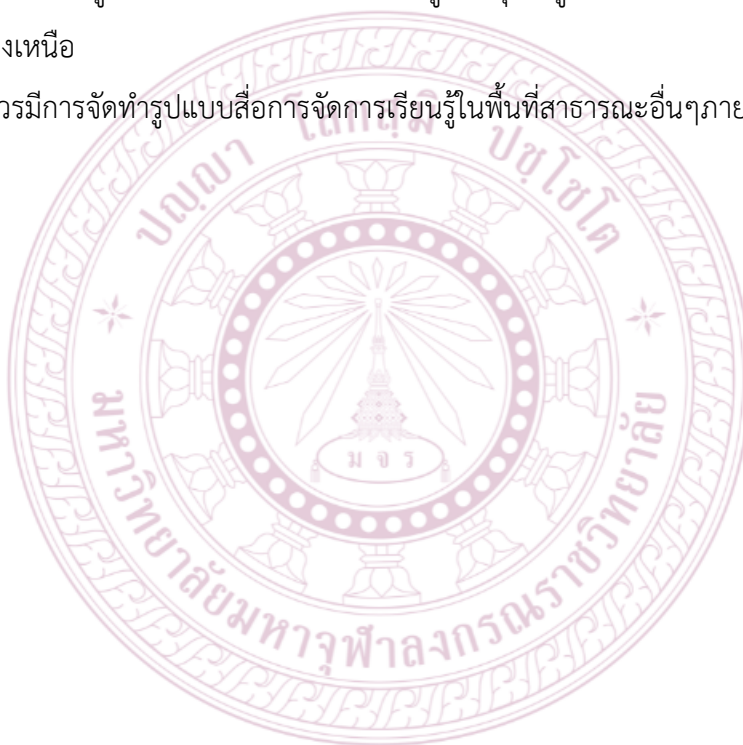
๓) ควรมีการประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบปรับเหมาะ มาออกแบบและพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะให้สามารถตอบสนองและสามารถนำเสนอความรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย ความต้องการของผู้เรียนในชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยสามารถเข้าถึงได้ทั้งในระบบออฟไลน์และออนไลน์

๔) ควรพัฒนาคลังสื่อองค์ความรู้ในพื้นที่การเรียนรู้ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับภูมิภาคเพื่อเชื่อมต่อองค์ความรู้ระดับท้องถิ่นไปเป็นองค์ความรู้ระดับประเทศ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบและผลิตสื่อด้วยตนเอง

๕) ควรนำกลยุทธ์การออกแบบการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้เพื่อจัดกิจกรรมในพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดการคิดเป็น แก้ปัญหาและมีคิดสร้างสรรค์ตลอดจนทักษะต่าง ๆ อันจะไปสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบสนองนโยบายประเทศไทย ๔.๐ ต่อไป

๖) ควรมีนำรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการไปใช้กับท้องถิ่นอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๗) ควรมีการจัดทำรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะอื่นๆภายในจังหวัดร้อยเอ็ด

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ

กมล สดประเสริฐ อ่างใน สุนีย์ ภูพันธ์. แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนจำกัด, ๒๕๔๖.

กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์, ๒๕๔๗.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. ๘๐ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. นนทบุรี: พิบาลานซ์ดีไซด์แอนปริ้นตัง, ๒๕๕๙.

ดุจดเดือน พันธมนาวิน. “ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล”. กรุงเทพมหานคร : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๓๘.

ทิตินา แคมมณี และคณะ. วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, ๒๕๔๔.

ทิตินา แคมมณี. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ธีระชัย ปุณณโชติ. “การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ.” ในการประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วทศ.9 เรื่องนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร: สมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษาไทยกับมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๔.

พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. พิมพ์ครั้งที่ ๖. พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวยจำกัด, ๒๕๔๖.

พระธรรมปิฎก. ป.อ.ปยุตโต. วิธีแก้ปัญหาแบบพุทธ. วารสารแรงงานสัมพันธ์, ๒๕๔๐.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตโต. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ความคิดแหล่งสำคัญของการศึกษา, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พุทธธรรม. ๒๕๔๓.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตโต. พิมพ์ครั้งที่ ๒. รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๗.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตโต. พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต. พิมพ์ครั้งที่ ๒. รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๗.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต. สู่การศึกษาแนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๙.

ภูมิพลอดุลยเดช. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. คำพอสอน : ประมวลพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงเทพฯ, ๒๕๔๓.

วัชรฯ เล่าเรียนดี. ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง. อรพิน ศิริสัมพันธ์. กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. นครปฐม : เพชรเกษมพรินต์ติ้ง, ๒๕๖๐.

สังัด อุทรานันท์. ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

สุภาวค์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

สุนน อมรวิวัฒน์. หลักสูตรทางการศึกษาตามนัยแห่งพุทธธรรม. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๓.

อุทุมพร จามรมาน. “โมเดลคืออะไร”. วารสารวิชาการ. ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ มีนาคม, ๒๕๔๑.

เอกรินทร์ สีมหาศาล. กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา : แนวคิดสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์. ๒๕๔๕.

(๒) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

กิตติชัย สุธาสิโนบล. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนววิถีพุทธสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนอนุบาลนครนายก. ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๓.

กุลณพัฒน์ พัชรชัยรัตน. การจัดการศึกษาปฐมวัย: นโยบายและการจัดการเชิงพุทธบูรณาการ. **ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.**

พระวิชัย อิทธิโก ชัยเจริญวรรณ. การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบนดอยแม่ฟ้าหลวง. **ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.**

วิทยา ทองดี และคณะ. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. **รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.**

สุริยา กำธร. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดนาคนิมิต. **ปริญญา นิพนธ์ กศ.ม. การประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.**

สุรีพร วงศ์สวัสดิ์สุข. การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนราชวินิตมัธยม. **สารนิพนธ์ กศ.ม. การบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑.**

(๓) วารสาร

อุทุมพร จามรมาน. “โมเดลคืออะไร”. **วารสารวิชาการ. ปีที่ 9 ฉบับที่ ๒ มีนาคม, ๒๕๕๑.**

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

พัชรี สว่างทรัพย์. “การจัดการเรียนรู้”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <<http://www.kroobanknok.com/blog/๓๙๘๓๙> [๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๔].

มัน ทรา ธรรมบุศย์. “ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคค์”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <<https://sites.google.com/site/psychologybkf1/home/citwithya-kar-reiyn-ru/thvsdi-kar-reiyn-ru-khxng-th-xrn-dikh>>. [๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔].

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๔. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.tungsong.com>. [๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๔].

๒. ภาษาอังกฤษ

- Beane. J. "The Middle School: The Natural Home of integrated Curriculum." **Educational Leadership**. 1991. October. 492: 9-13.
- Chatsuwan. T.. A Critical Study of the Concept of Bhava in Theravada Buddhism. **Journal of Graduate Studies Review**. 131. 2017. 1-11
- Eisner. E. "Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation". **Journal of Aesthetic Education**. 1976. pp. 192-193.
- Fogarty. R. **How to Integrate the Curricula**. 2 nd ed. University of Massschusetts: Corwin Press. Gemmell. A. E. 2 0 0 1 . Instructional Systems Design Mode. [Online]. Available:<http://www.ceo.cudenver.edu/~amie-gemimell/idmodel.html>. [20 October 2021].
- Frazee. B.M. & Rudnitski. R.A. **Integrated Teaching Methods: Theory. Classroom Applications. and Ffield-based Connections**. Aldany. New York: Delmar Publishers, 1995.
- Good. C.V. **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill, 1973.
- Henson. P. W. **The Skills Training Outdoor-Relational Model for Adolescents with Conduct Problems: A Synthesis of Wildemess Therapy. Ecopsychology and Social Competence Training**. [Online]. Available: <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/3114086>. [21 October 2021].
- Jacobs. G. M. **Learning Cooperative Learning Via Cooperative Learning. A Sourcebook of Lesson Plans for Teacher Education on Cooperative Learning**. Reprinted. Singapore: SEAMEO, 2001.
- Lardizabal. S.A. et al. **Methods and Principles of Teaching**. Quezon City: Alemar-Phoenix, 1970.
- Namane. P.. Sadarasantosa and Stability of Family Institution. **Journal of MCU Peace Studies**. 41. 2016: 42-55.

- Phra Brahmagunabhorn P. A. Payutto. **Dictionary of Buddhism**. Bangkok: MCU Press, 2002.
- Phramaha Phatchawat Khematassi et al. Magalatthadipani: The Science of Wellbeing Life. **Journal of MCU Peace Studies**. 42. 2016: 373-382.
- Phrapalad Somchai Payogo and Uthai Sudsukh. Buddhist Integration of Caring for Chronic Diseases in Thai Society. **Journal of MCU Peace Studies**. 32. 2015: 45-64
- Scriven. M. The methodology of evaluation. In R. E. Stake Ed.. Curriculum evaluation. **AERA Monograph Series on Curriculum Evaluation**. Vol. 6. Chicago: Rand McNally. 1967.
- Slavin. R. E. Cooperative Learning: Theory. **Research. and Practice**. Boston: Allyn and Bacon, 1995.
- Srichannil. C. Healing through Culturally Embedded Practice: An Investigation of Counsellors' and Clients' Experiences of Buddhist Counselling in Thailand. **Thesis Doctor of Philosophy**. The University of Edinburgh, 2014.
- Tyler. R.W. **Education Evaluation : new Roles. New Meams**. Chicago : University of Chicago Press, 1976.
- UNESCO. "Integrating Subject Areas in Primary Education Curriculum." in **Report Finalization Meeting 9-15 December**. 1981: 152.
- Harmer. Jeremy. **The Practice of English Language Teaching**. 3 th ed. London: Longman. 2001.
- Hudson. R.A. **Sociolinguistics**. London: Cambridge University press. 1980.
- Jeremy. **The Practice of English Language Teaching**. 3 th ed.. London: Longman. 2001.
- Kasper. G. & Faerch. C. **Plan and strategies in foreign language communication. In Strategies in intern language communication**. London: Longman. 1983.

- Krashen. Stephen. & Terrell. D. **The Natural Approach: Language Acquisition in the Classroom**. 3rd ed. Essex. United Kingdom: Pearson Education. 2000.
- Lasswell. H.D. **“The Structure and Function of Communication in Society”**. In **Public Opinion and Communication**. New York: Free Press. 1966.
- Littlewood. W.T. **Foreign and second language learning**. London: Cambridge University press. 1998.
- Littlewood. William. **Communicative Language Teaching**. Cambridge: Cambridge University press. 1995.
- McDonough. Jo; & Christopher Shaw. **Materials and Methods in ELT**. 2 nd ed. England: Blackwell Publishing. 2003.
- Poulisse. Nanda. and Schils. Erik. **“The Influence of Task – and Proficiency – Related Factors on the Use of Compensatory Strategies: A Quantitative Analysis.”** Language Learning 39. January 1989.
- Rebecca L. **Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know**. New York: Newbury House. 1990.
- Richards. Jack; & Rodgers. Stephen. **Approaches and Methods in Language Teaching: A Description and Analysis**. Cambridge: Cambridge University press. 2001.
- Savignon. Sandra J. **Communicative Competence: Theory and Classroom Practice**. California: McGraw-Hill. 1997.
- Scott. Roger. **“Speaking in Keith’ Johnson and Keith Morrow.”** In **communication in the classroom**. London. Longman Group Ltd. 1981.
- Tarone. E. & Yule. G. **Eliciting the performance of strategic competence**. Washington. DC: Newbury House. 1989.
- Tarone. Elanine. **“Communicative Strategies. Foreigner Talk. and Repair in Interlingua”**. Language Learning 30. No.2 .1980.: 417-431.

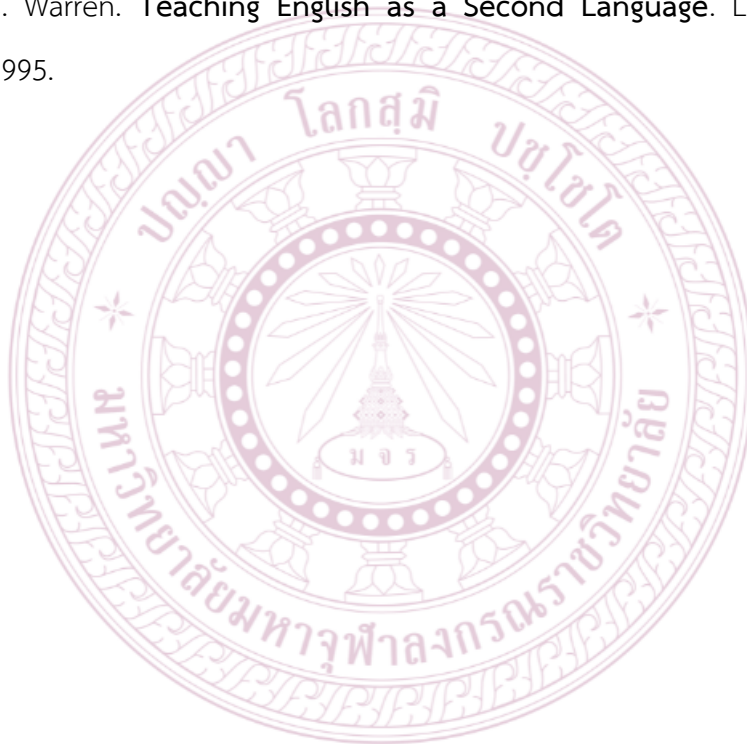
Todd. L. **Modern English: Pidgins and creoles**. Oxford. England: Basil Blackwell. 1984.

Underwood. Mary; Joanne Kenworthy: & Michael Rost. **Teaching Listening**. London: Longman. 1989.

Varadi. Tamas. **Strategies of Target Language Learner Communication: Message Adjustment**. IRAL. 1980.

Wardhaugh. R. **An introduction to sociolinguistics**. New York: Basil Blackwell. 1986.

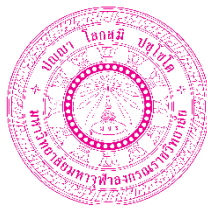
Williams. Warren. **Teaching English as a Second Language**. London: Longman. 1995.

ที่ พิเศษ/๒๕๖๕

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ๒๕๒ หมู่ ๔ บ้านท่าเยี่ยม ตำบล
นิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๑๗๐

วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้คณะผู้วิจัยสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์จำนวน ๑ ชุด

ด้วยคณะผู้วิจัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เสนอโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษารูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๒) เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๓) ประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการวิจัยตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยมีความสมบูรณ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับวิธีการดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่คณะนักวิจัย ในวันที่ ๒๗ เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๕ ระหว่างเวลา ๑๓.๐๐ น.-๑๖.๓๐ น. หรือตามความเหมาะสมและความสะดวกแก่ท่าน คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์เอื้อเฟื้อทางวิชาการจากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร.)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เรื่อง : การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ โปรดให้สัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของท่านอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบในทางลบต่อการปฏิบัติงานของท่าน หรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ เนื่องจากผู้วิจัยจะนำการให้สัมภาษณ์ของท่านไปใช้วิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด ๓ ตอน

ตอนที่ ๑

ข้อที่ ๑. แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นเช่นไร

ข้อที่ ๒. การเสริมสร้างการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะอย่างไร

ข้อที่ ๓. การส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตมีอะไรบ้าง

ข้อที่ ๔. การสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดของคณะสงฆ์และประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อที่ ๕. การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างไร

ข้อที่ ๖. นโยบายและกลไกการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอะไรบ้าง

ข้อที่ ๗. ปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอะไรบ้าง

ตอนที่ ๒

๑) แนวคิดและหลักการดำเนินการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๒) การเสริมสร้างการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๓) การส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

๔) การสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดของคณะสงฆ์และประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

๕) การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่น

๖) นโยบายและกลไกการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๗) ปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๓

ข้อที่ ๑. นโยบายและแนวทางการปฏิบัติ หลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นเช่นไร

ข้อที่ ๒. แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะอย่างไร

ข้อที่ ๓. รูปแบบสื่อในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอะไรบ้าง

ข้อที่ ๔. การเสริมสร้างการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างไร

ข้อที่ ๕. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างไร

(พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร.)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์..... ฉายา/นามสกุล.....

วัน/เดือน/ปี เวลา..... ตำแหน่ง.....

ประเด็นสัมภาษณ์

ตอนที่ ๑

ข้อที่ ๑. แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นเช่นไร

.....

ข้อที่ ๒. การเสริมสร้างการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะอย่างไร

.....

ข้อที่ ๓. การส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตมีอะไรบ้าง

.....

ข้อที่ ๔. การสนับสนุนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดของคณะสงฆ์และประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด

.....

ข้อที่ ๕. การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างไร

.....

ข้อที่ ๖. นโยบายและกลไกการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอะไรบ้าง

ข้อที่ ๗. ปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอะไรบ้าง

ตอนที่ ๒

ข้อที่ ๑. แนวคิดและหลักการดำเนินการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่
สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นเช่นไร

ข้อที่ ๒. การเสริมสร้างการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน
จังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะอย่างไร

ข้อที่ ๓. การส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน
จังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการ
ดำเนินชีวิตมีอะไรบ้าง

ข้อที่ ๔. การสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน
จังหวัดร้อยเอ็ดของคณะสงฆ์และประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ดอย่างไร

ข้อที่ ๕. การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่
สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างไร

ข้อที่ ๖. นโยบายและกลไกการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอะไรบ้าง

.....

.....

ข้อที่ ๗. ปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอะไรบ้าง

.....

.....

ตอนที่ ๓

ข้อที่ ๑. นโยบายและแนวทางการปฏิบัติ หลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นเช่นไร

.....

.....

ข้อที่ ๒. แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างไร

.....

.....

ข้อที่ ๓. รูปแบบสื่อในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอะไรบ้าง

.....

.....

ข้อที่ ๔. การเสริมสร้างการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

.....

.....

ข้อที่ ๕. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นอย่างไร

.....

.....

(พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร.)

หัวหน้าโครงการวิจัย

อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

.....

คำชี้แจง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความจริงโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะปกปิดเป็นความลับ แต่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อนำผลการวิจัยไปแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

แบบสอบถามแบ่งเป็น ๔ ตอนดังนี้ คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตอนที่ ๒ การรับรู้และการมีส่วนร่วมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและระดับการมีส่วนร่วมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและการส่งเสริมกิจกรรมของการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี จึงกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร.

หัวหน้าโครงการวิจัย

พุทธศักราช ๒๕๖๕

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริงที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

๑. เพศ

☐ พระภิกษุ	☐ สามเณร
☐ ขรวาส (ชาย)	☐ ขรวาส (หญิง)

๒. อายุ

☐ ไม่เกิน ๒๐ ปี	☐ ๒๑ - ๒๕ ปี
☐ ๒๖ - ๓๖ ปี	☐ ๓๗ - ๔๕ ปี
☐ ๕๐ ปีขึ้นไป	

๓. การศึกษา

☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา	☐ ประถมศึกษา
☐ มัธยมศึกษา	☐ อนุปริญญา/หรือเทียบเท่า
☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
☐ นธ.ตรี-เอก	☐ ป.ธ. ๑-๓
☐ ป.ธ. ๔-๖	☐ ป.ธ. ๗-๙
☐ อื่น ๆ	

ตอนที่ ๒ การรับรู้และการมีส่วนร่วมของการรับรู้และการมีส่วนร่วมของการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับผลการรับรู้และการมีส่วนร่วมของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๕๐	= มีความคิดเห็นในระดับน้อยมาก
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๑ - ๒.๕๐	= มีความคิดเห็นในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๑ - ๓.๕๐	= มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๑ - ๔.๕๐	= มีความคิดเห็นในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	๔.๕๑ - ๕.๐๐	= มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

ข้อ	การรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	ท่านทราบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่					
๒.	ท่านทราบแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิง พุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด หรือไม่					
๓.	ท่านทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบูรณา การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด หรือไม่					
๔.	รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดพัฒนาพฤติกรรมของ ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่					
๕.	รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถพัฒนา กระบวนการคิดแก้ปัญหาของประชาชนในจังหวัด ร้อยเอ็ดได้หรือไม่					
๖.	รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่					
๗.	คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน พื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดอ่านแล้วนำไปใช้ จัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตามจุดประสงค์ได้ หรือไม่					
๘.	คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน พื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีประโยชน์ต่อ ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่					

๙.	คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้ ๑) กิจกรรมลานธรรมล้ำลึกฯ โดยออกกำลังกายในตอนเช้า ๒) กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย ๓) กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดมนต์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา ๔) กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน ๕) กิจกรรมต่อบุญต่อกรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๐.	สื่อและอุปกรณ์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๑.	วิทยาการจัดสื่อได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๒.	สถานที่ในการจัดฝึกอบรมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๓.	ระยะเวลาในการฝึกอบรมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					

ข้อ	การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	ท่านทราบรูปแบบการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่					
๒.	ท่านทราบกระบวนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่					
๓.	ท่านทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่					
๔.	การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่					
๕.	การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถพัฒนากระบวนการคิดแก้ปัญหาของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่					
๖.	การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่					
๗.	คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำไปใช้พัฒนาในพื้นที่อื่นในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่					
๘.	คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีประโยชน์ต่อประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่					
๙.	คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้					

	๑) กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า ๒) กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย ๓) กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา ๔) กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพ้อนรำพื้นบ้าน ๕) กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๐.	สื่อและอุปกรณ์ในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๑.	วิทยาการจัดสื่อได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาคู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๒.	สถานที่ในการจัดฝึกอบรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๓.	ระยะเวลาในการฝึกอบรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					

ข้อ	การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	ท่านทราบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่					
๒.	ท่านทราบแนวการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณา การในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่					
๓.	ท่านทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนา สื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน จังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่					
๔.	การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดพัฒนาพฤติกรรมของ ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดได้หรือไม่					
๕.	การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถพัฒนา กระบวนการคิดแก้ปัญหาของประชาชนในจังหวัด ร้อยเอ็ดได้หรือไม่					
๖.	การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่					
๗.	คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน พื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดอ่านแล้วนำไปใช้ จัดการเรียนการสอนให้เกิดผลตามจุดประสงค์ได้ หรือไม่					
๘.	คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน พื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีประโยชน์ต่อ ประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือไม่					
๙.	คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน พื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วย กิจกรรม ดังนี้					

	๑) กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า ๒) กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย ๓) กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา ๔) กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพ้อนรำพื้นบ้าน ๕) กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๐.	การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๑.	วิทยากรจัดสื่อได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาคู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๒.	สถานที่ในการจัดฝึกอบรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					
๑๓.	ระยะเวลาในการฝึกอบรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสมหรือไม่					

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและระดับการมีส่วนร่วมของการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับผลการมีส่วนร่วมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับน้อยมาก

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑ - ๔.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ - ๕.๐๐ = มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

ข้อ	การมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๒.	ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๓.	ท่านได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการจัดการเรียนในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๔.	ท่านได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
๕.	ท่านมีส่วนในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๖.	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๗.	กิจกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม					

๘.	หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ทุกหลักธรรม					
๙.	ท่านมีความตั้งใจสนับสนุนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๑๐.	ควรจัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดให้ครบทุกพื้นที่					
๑๑.	การฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีทุกเดือน					
	ความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๑.	เนื้อหาในคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดนำไปใช้จริง					
๒.	เนื้อหาบทเรียนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น					
๓.	เนื้อหาในบทเรียนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดส่งเสริมการดำรงชีพออย่างสงบมีความสุข					
๔.	เนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง					
๕.	กิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเหมาะสมกับผู้เข้าอบรมและผู้ร่วมกิจกรรม					
๖.	กิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความหลากหลาย น่าสนใจ สนุก ไม่น่าเบื่อ					
๗.	สื่อและอุปกรณ์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม					

๘.	การใช้คู่มือของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดฝึกผู้เรียนให้รู้จักปฏิบัติและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข					
๙.	ผู้เข้าฝึกหรือเข้าร่วมกิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเพลิดเพลินใจในขณะทำกิจกรรมและสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ข้อ	การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๒.	ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๓.	ท่านได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๔.	ท่านได้พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดไปพัฒนาพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ					
๕.	ท่านมีส่วนในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๖.	ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๗.	กิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม					

๘.	หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ทุกหลักธรรม					
๙.	ท่านมีความตั้งใจสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๑๐.	ควรจัดการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดให้ครบทุกพื้นที่					
๑๑.	การฝึกอบรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีทุกเดือน					
	ความพึงพอใจของการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๑๒.	คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดนำไปใช้จริง					
๑๓.	คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น					
๑๔.	คู่มือการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดส่งเสริมการดำรงชีพอย่างสงบมีความสุข					
๑๕.	การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำพัฒนาพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ดได้					
๑๖.	กิจกรรมของการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเหมาะสมกับผู้เข้าอบรมและผู้ร่วมกิจกรรม					
๑๗.	กิจกรรมของการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความหลากหลาย น่าสนใจ สนุก ไม่น่าเบื่อ					

๑๘.	สื่อและอุปกรณ์ของการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม					
๑๙.	ความพร้อมของพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๒๐.	บริการจัดการด้านข้อมูลหลักธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชน					

ข้อ	การมีส่วนร่วมพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	ท่านมีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๒.	ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๓.	ท่านได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๔.	ท่านได้นำการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
๕.	ท่านมีส่วนในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๖.	ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๗.	กิจกรรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม					
๘.	หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดได้ทุกหลักธรรม					

๙.	ท่านมีความตั้งใจสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๑๐.	การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดให้ครบทุกพื้นที่					
๑๑.	การฝึกอบรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดควรมีทุกเดือน					
	ความพึงพอใจของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด					
๑๒.	เนื้อหาในคู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดนำไปใช้จริง					
๑๓.	เนื้อหาบทเรียนของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น					
๑๔.	เนื้อหาในบทเรียนของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดส่งเสริมการดำรงชีพอย่างสงบมีความสุข					
๑๕.	เนื้อหาของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง					
๑๖.	กิจกรรมของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเหมาะสมกับผู้เข้าอบรมและผู้ร่วมกิจกรรม					
๑๗.	กิจกรรมของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความหลากหลาย น่าสนใจ สนุก ไม่น่าเบื่อ					
๑๘.	สื่อและอุปกรณ์ของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเหมาะสม					

๑๙.	การใช้คู่มือของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดฝึกผู้เรียนให้รู้จักปฏิบัติและดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข					
๒๐.	ผู้เข้าฝึกหรือเข้าร่วมกิจกรรมของการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีความเพลิดเพลินใจในขณะทำกิจกรรมและสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ตอนที่ ๔ การส่งเสริมกิจกรรมของการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๑. ท่านคิดว่า กิจกรรมข้อใดเป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด (ตอบได้หลายข้อ)

- ☐ กิจกรรมลานธรรมล้ำลึก โดยออกกำลังกายในตอนเช้า
- ☐ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย
- ☐ กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา
- ☐ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน
- ☐ กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ☐ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม
- ☐ กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น
- ☐ อื่น ๆ ระบุ

๒. ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

- ☐ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย
- ☐ ร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่
- ☐ ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น
- ☐ ให้วัดเป็นศูนย์จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในการสร้างเสริมคุณธรรม/จริยธรรม
- ☐ อื่น ๆ ระบุ

๓. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๑.
๒.
๓.
๔.
๕.

๑. ท่านคิดว่า กิจกรรมข้อใดเป็นการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด (ตอบได้หลายข้อ)

- ☐ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า
- ☐ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย
- ☐ กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา
- ☐ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน
- ☐ กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ☐ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม
- ☐ กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น
- ☐ อื่น ๆ ระบุ

๒. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

- ☐ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย
- ☐ ร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่
- ☐ ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น
- ☐ ให้วัดเป็นศูนย์จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในการสร้างเสริมคุณธรรม/จริยธรรม
- ☐ อื่น ๆ ระบุ

๓. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๑.
๒.
๓.
๔.
๕.

๑. ท่านคิดว่า กิจกรรมข้อใดเป็นการส่งเสริมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด (ตอบได้หลายข้อ)

- ☐ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า
- ☐ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย
- ☐ กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา
- ☐ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน
- ☐ กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ☐ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม
- ☐ กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น
- ☐ อื่น ๆ ระบุ

๒. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

- ☐ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย
- ☐ ร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่
- ☐ ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น
- ☐ ให้วัดเป็นศูนย์จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในการสร้างเสริมคุณธรรม/จริยธรรม
- ☐ อื่น ๆ ระบุ

๓. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- ๑.
- ๒.
- ๓.
- ๔.
- ๕.

เจริญพรขอบคุณ

ภาคผนวก ข

รูปภาพกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

“จดหมายข่าว”

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ร่วมกับ คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด และเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด
จัดโครงการสวดมนต์พระไตรปิฎก เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาวิสาขบูชา

ฉบับที่ ๗/๒๕๖๕

ประจำวันพุธที่ ๑๑ เดือน พฤษภาคม ๒๕๖๕

“จดหมายข่าว”

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ประชุมร่วมกับเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด

ฉบับที่ ๘/๒๕๖๕

ประจำวันจันทร์ที่ ๙ เดือน พฤษภาคม ๒๕๖๕

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลวิจัย เรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน
จังหวัดร้อยเอ็ด

๑. นายยุทธนา บุศเนตร	วัฒนธรรมจังหวัดร้อยเอ็ด
๒. นางสาวพิมพ์ปิณณ์ ยอดแก้ว	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ
ผอ.กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
๓. นางอ้อมเดือน ศรีทองแดง	นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการ
๔. นายวิเชียร สุดาทิพย์	นายอำเภอธวัชบุรี
๕. นางปราณี ประทุมมา	พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด
๖. ผศ.ดร.ชื่นอารมณ์ จันทิมาชัยอมร	อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๗. พระครูเอกุตตรस्ताธิคุณ	เจ้าคณะอำเภอธวัชบุรี
๘. พระครูบัณฑิตานุรักษ์	รองเจ้าคณะอำเภอธวัชบุรี
๙. นายสะอาด โยธาทพล	พัฒนาการอำเภอธวัชบุรี
๑๐. นางวัชรวิทย์ ทัพโพธิ์	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
รับผิดชอบตำบลธวัชบุรี ตำบลมะฮี

ภาคผนวก จ

บทความวิจัย

บทความวิจัย
พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร.และคณะ
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” มีวัตถุประสงค์หลักของแผนการวิจัย คือ ๑) ศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๒) พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๓) พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยและพัฒนา โดยตัวแทนพระสงฆ์และประชาชนในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด รวมประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน ๔๔๐ รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า

๑. ศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔, พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘, ผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ ($\bar{X} = ๑๖.๒๐$ S.D. = ๐.๗๐) และครั้งที่ ๒ ($\bar{X} = ๑๘.๔๐$ S.D. = ๐.๖๐) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{X} = ๑.๘๐$ S.D. = ๐.๕๕) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบก่อนการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะและหลังการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ **แตกต่างกัน** อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕, ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐, รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาตาม

แนวพุทธ มีคุณธรรม การรู้เท่าทันอารมณ์ การรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เศร้าหมอง การฝึกให้มีสติ การบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ การพยายามละสิ่งที่ไม่ดีรักษาสิ่งที่ดีงาม พัฒนาความคิดให้มีศักยภาพ และสมรรถภาพในการดำรงชีวิต เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และชีวิตไปใช้ให้มีความสุข โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัมบุณยอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้า หลังกายออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

๒. พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการประเมินศักยภาพของแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดในการนำไปพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีศักยภาพและความพร้อมในการนำมาพัฒนาส่งเสริมพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐, ความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘, ผลการหาความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙, ผลพัฒนาส่งเสริมพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔, ผลการรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๒, ความพึงพอใจต่อการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕, การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสร้างวิสัยทัศน์และทัศนคติที่ดีร่วมกันระหว่างวัด หน่วยงานท้องถิ่นกับคนในชุมชน โดยการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรม ลานกัฬา กิจกรรมอัมบุณยอัมมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกัฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสมาธิ เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน รวมถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง, การเปิดโอกาสให้

คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกัน ส่งเสริมให้มีบุคคลต้นแบบ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้และมาแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

๓. พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การศึกษา รูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐, รูปแบบสื่อในพื้นที่สาธารณะจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ได้ดังนี้ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบ สื่อ ๒) สื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนต้องเป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียงที่มุ่งเน้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมกับทุกวัย ๓) สื่อมีเนื้อหาสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนนั้นไม่ เบื่อ เช่น สื่อเกี่ยวกับวัด เกี่ยวกับศาสนา เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ ประเพณีวัฒนธรรม ต่าง ๆ ของท้องถิ่น, การมีส่วนร่วมการพัฒนา รูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙, การส่งเสริมการ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ชุมชน วัด และโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันโดยสอดแทรก หลักธรรมอริยสัจ ๔ และไตรสิกขาผ่านสื่อการจัดการเรียนรู้ เช่น วิดีทัศน์ แผ่นพับ สื่อมัลติมีเดียเพื่อ การเรียนรู้ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม โดยในทุกกิจกรรมจะสอดแทรกสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้, การเปรียบเทียบการทดสอบก่อนและหลังการ ใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มี ผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ ($\bar{X} = ๑๗.๐$ S.D. = ๐.๕๐) และครั้งที่ ๒ ($\bar{X} = ๑๘.๙๐$ S.D. = ๐.๓๑) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{X} = ๑๓.๖๕$ S.D. = ๐.๕๙) ดังนั้น กลุ่ม ตัวอย่างมีผลการทดสอบก่อนและหลังการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณา การในพื้นที่สาธารณะ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕, ความพึงพอใจของผู้ตอบ แบบสอบถามต่อรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัด ร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖

คำสำคัญ : การพัฒนา, การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ, พื้นที่สาธารณะ

Abstract

The research program is “development of Buddhist integrated instruction at public space in Roi et province”. This research wants to improve the teaching and learning management because the system of Thai teaching and learning does not have standard. It does not develop the students to have the knowledge as the standard system of Thai education so the model of learning management should promote the imagine and thought and to apply the creativity-based learning (CBL) for the students. The objectives of the research program are 1) to study model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province 2) development of Buddhist integrated learning space at public space in Roi et province 3) development of Buddhist integrated learning media at public space in Roi et province. The study is the Mixed Methods Research including collecting and analyzing the data, document research, quantitative research, qualitative research and research and development. The populations of the research are 440 of monks and people who live in the area of Mahachulalongkornrajavidyalaya University RoiEt Buddhist college, Niwet sub-district, Thawat Buri district, RoiEt province. The research results are

1. to study model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province, the opinion of the respondents on the questionnaire of model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province are found that the overall means score is 4.14 which is at high level. The local administration should participate with learning management. The Model of Buddhist learning management should have morality, emotional awareness, leaving sad emotion, conscious training, emotional management, leaving the evil, protecting and supporting the good thing to progress. It should develop the potential and capacity for life and integrate new knowledge to be success by the people who live in the community participate the activities such as activity of local culture preserving, merit making activity, praying activity, moral training activity, sport activity, social activity and

dhamma learning activity. The development and efficiency of model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province are found that the opinion of the respondents on model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province has overall means score 4.18 which is high level, the test result after training activity using the manual of model of Buddhist integrated learning management at public space has mean score 16.20 and standard deviation score 0.70 ($\bar{X} = 16.20$ S.D. = 0.70) in the first time, and in the second time, mean score 18.40 and standard deviation score 0.60 (evaluate after the first time one week) ($\bar{X} = 18.40$ S.D. = 0.60), it is higher than training activity ($\bar{X} = 1.80$ S.D. = 0.95), so the test result of the simple target before and after using the model of Buddhist integrated learning management at public space is statistically significant difference of 0.05, and evaluation of satisfaction of the model of Buddhist integrated learning management at public space in Roi et province has overall mean score 4.20 which is at highest level.

2. to develop of Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province, the analysis result of the potential of learning space in Roi Et province to develop learning management is found that learning space in Roi Et province is potential and readiness to develop and support to be the Buddhist integrated learning space with the mean score 4.00 which is high level, the opinion of the respondents on ability and the need to participate with the activity of development of Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province is found that overall mean score is 4.18 which is at high level and the result of need and the objective of using the community learning space and Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province is found that the overall mean score is 4.19 which is at high level and the result of supporting the Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province is found that overall mean score is 4.24 which is at high level and the result of management of Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province is found that the overall mean score is 4.22 with at high level and the

satisfaction of Buddhist integrated learning space at public space in Roi Et Province is found that the overall mean score is 4.24 with high level.

3. to develop of Buddhist integrated learning media at public space in Roi Et province, the study of model of Buddhist integrated learning media at public space in Roi Et province is found that the overall mean score is 4.20 with at high level, the model of media at public space must use for leaning and teaching efficiently such as 1) analyzing the data for media design 2) the media for leaning and teaching consisting of picture and sound emphasizing the local culture tourism in all generations 3) the content of media is very fun and making the learners happy not boring such as the media of temple, religious, Buddhist ceremony and local tradition and culture. The opinion of the respondents on participating with development of Buddhist integrated learning media at public space in Roi Et province is overall mean score 4.19 with at the high level, the promotion of development of Buddhist integrated learning media at public space in Roi Et province should encourage the people to arrange the activities and integrate the Buddhist teaching using in daily life. The comparison of before and after using the manual of development of Buddhist integrated learning media at public space in Roi Et province is found that the simple target groups have the test result after participating with training activity of manual of development of Buddhist integrated learning media at public space in the first time with the mean score 17.0 and standard deviation 0.05 ($\bar{X} = 17.0$ S.D. = 0.50) and in the second time with the mean score 18.9. and standard deviation 0.31 ($\bar{X} = 18.90$ S.D. = 0.31), it is higher than before participating training activity with mean score 13.65 and standard deviation 0.59 ($\bar{X} = 13.65$ S.D. = 0.59), so the simple target groups have the test result before and after using the manual of development of Buddhist integrated learning media at public space with the statistically significant difference of 0.05, and evaluation of satisfaction of the model of the manual of development of Buddhist integrated learning media at public space in Roi et province has overall mean score 4.26 which is at highest level.

Keywords: Development, Buddhist Integrated Instruction, Public Space

๑. บทนำ

การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในมิติของการปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา จึงเป็นการนำเสนอการเรียนรู้สติในร่างกายและจิตใจมนุษย์ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของร่างกาย จิตใจ ที่เป็นสมบัติดั้งเดิมของมนุษย์ว่าร่างกายนี้พัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยวิวัฒนาการการสร้างสรรค์แห่งสติ ในฐานะ กาย เวทนา จิต ธรรม เป็นระบบก่อเกิดขึ้นมาเพื่อปกป้องอุกศลกรรม และการจัดกระบวนการที่เพียบพร้อม (สัปปายะ) ยังเป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่จะพัฒนาไปสู่ขั้นของความสามารถของมนุษย์ในการกำหนดรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจของมนุษย์ให้เกิดความสุข ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินชีวิตของผู้เรียนรู้ประสบความสำเร็จ มีสภาวะที่เป็นปกติสุขเหมาะแก่การพัฒนาไปเป็นคนดีคนเก่ง คนมีความสุข ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม ตลอดจนมิติของการสร้างพื้นฐานในการปฏิบัติธรรมในลำดับต่อไปด้วย

ปัจจุบันได้มีการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศ ในระยะแรกของการปฏิรูปการศึกษานักการศึกษาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับกระแสของทฤษฎีการศึกษาใหม่ ๆ ที่สนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ปัญญาเป็นฐาน ที่สามารถควบคุมความประพฤติที่ถูกต้อง จิตใจที่มั่นคง และการใช้ปัญญาในการเรียนรู้ที่สามารถเข้าใจสรรพสิ่งต่าง ๆ และการจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในขณะที่ความรู้ใหม่ ๆ ได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นมากมาย ทั้งมีความรู้ที่แยกส่วนเฉพาะด้านเกิดใหม่ตลอดเวลาอันมีผลจากการวิจัยและพัฒนา แต่การจัดการเรียนการสอนแบบแยกส่วน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สีกว่าวิชาต่าง ๆ ที่เรียนไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริง จึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นถึงความสัมพันธ์ของเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน^๑ ผู้สอนจำเป็นต้องเลือกใช้ และดัดแปลงวิธีสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน โดยนำแนวคิด เทคนิค และวิธีการเข้ามาช่วย เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง และเข้าถึงแก่นของความรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างจริงจัง มีการระดมความคิดภายในกลุ่ม เป็นการ

^๑ Jacobs, G. M., *Learning Cooperative Learning Via Cooperative Learning, A Sourcebook of Lesson Plans for Teacher Education on Cooperative Learning*, (Reprinted), (Singapore: SEAMEO, 2001), pp. 5-12.

พัฒนาด้านสังคมให้กับผู้เรียน^๒ และวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่เป็นวิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม รู้และเข้าใจถึงความเป็นจริงของธรรมชาติที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง คือ การจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธ^๓

จากความสำคัญดังกล่าว ได้มีนักการศึกษาของไทยเสนอวิธีการจัดการศึกษาที่นำความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกับพุทธศาสตร์ โดยมีแนวคิดที่ว่าสาระความรู้ต่างๆ กับพุทธศาสตร์เป็นเรื่องที่เข้ากันได้อย่างกลมกลืน เนื่องจากพุทธศาสตร์ เป็นเรื่องความเป็นจริงของธรรมชาติ ถ้าผู้เรียนเรียนรู้อย่างบูรณาการกลมกลืนแล้ว ผู้เรียนจะมีชีวิตที่ดีงาม และดำเนินชีวิตได้อย่างสงบเย็น และเป็นประโยชน์ อีกทั้งยังสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน^๔

จากแนวคิดข้างต้น พระพรหมคุณาภรณ์^๕ ได้เสนอแนวทางในการจัดการศึกษาตามแนวพุทธ กล่าวคือ เป็นการศึกษาเพื่อรู้ความจริงของธรรมชาติ และพัฒนาคนบนฐานของธรรมชาติโดยยึดถือทางสายกลาง คือ ความพอดีที่จะให้ถึงจุดหมาย และตรงกับความจริง ไม่ให้สุดโต่ง เอียงสุด ซึ่งจะพลาดจากตัวความจริง ที่เป็นลักษณะทั่วไปอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนา สามารถสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ การจัดการศึกษา ตามแนวพุทธ เป็นการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมเข้าไปในการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี ยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การพัฒนานักเรียนให้สามารถกิน อยู่ ดู ฟัง เป็นโดยใช้ปัญญาให้เกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนานักเรียนดังกล่าว จัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติทั้ง ศีล สมาธิ และปัญญา ที่มีความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด การ

^๒ Slavin, R. E., *Cooperative Learning: Theory, Research, and Practice*, (Boston: Allyn and Bacon, 1995), pp. 49-69.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), (พิมพ์ครั้งที่ ๒), *รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๓), หน้า ๔.

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), (พิมพ์ครั้งที่ ๒), *ความคิดแหล่งสำคัญของการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๒๗.

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), *พุทธธรรม*, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓.

แก้ปัญหาที่แบบคาย (โยนิโสมนสิการ) ให้กับนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม^๖ ซึ่งผลที่เกิดจากการพัฒนา นักเรียน นักเรียนจะสามารถ ๑) พัฒนาตนเองด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ ๒) พัฒนาตนเองทางด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ๓) พัฒนาตนเองทางด้านจิตใจที่อาศัยสมาธิเป็นตัวแกนในการฝึก และมีบทบาทออกมาทางเจตจำนงและ ๔) พัฒนาตนเองทางด้านปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ คิดได้ หยั่งเห็น”

จากความเป็นมาและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน จะเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ และการจัดการศึกษาไทย ๔.๐ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบนี้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่าสามารถส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ด้วยนั้นมาผนวกกับการจัดการรู้สร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน จึงเป็นปัญหาที่ผู้วิจัยมีแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๒) เพื่อพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๓) เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๓. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

๑. ขอบเขตด้านองค์กรและพื้นที่ งานวิจัยนี้ ดำเนินการศึกษาใน ๒ ระดับ ได้แก่

๑) **ระดับนโยบาย** เป็นการศึกษาถึงนโยบาย มาตรการดำเนินการ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องของโครงการ โดยดำเนินการศึกษาผู้แทนจากองค์กรภาครัฐ ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด ที่ว่าการอำเภอเมืองและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย

๒) **ระดับอำเภอ** สำหรับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เวทีแสดงความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พื้นที่การศึกษาจำนวน ๑ พื้นที่ ได้แก่ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีประชาชนมาใช้ประโยชน์จำนวนมาก เหตุผลที่เลือกพื้นที่แห่งนี้ เนื่องจากบึงปลาอุย

^๖ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒-๑๓.

^๗ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๖๐๒-๖๐๔.

เป็นสถานที่สวนสาธารณะที่ประชาชนในอำเภอเมืองนิยมมาใช้บริการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกาย การทำบุญประจำปี หรือกิจกรรมขายผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นบ้าน เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสุ่มพื้นที่สาธารณะที่มีความพร้อมในการดำเนินการและเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าไปส่งเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการร่วมกับประชาชนในพื้นที่ได้ โดยพื้นที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการศึกษาวิจัย

๒. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑) ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนในตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๖,๖๔๓ คน^๔

ส่วนกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ตัวแทนของประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวนทั้งสิ้น ๖,๖๔๓ คน จากนั้นเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน ใช้วิธีการสุ่มตามสัดส่วนของจำนวนประชากร แบบเจาะจง (Purposive sampling)

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

(๑) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงนโยบาย ได้แก่ ตัวแทนของวัฒนธรรมจังหวัด ที่ว่าการอำเภอเมือง ผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัยผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์

(๒) ตัวแทนขององค์กรบริหารส่วนตำบล กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

(๓) ผู้นำชุมชนภาคประชาสังคม พระสงฆ์ และแกนนำประชาชนที่ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๕ ราย

รูปแบบการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงปฏิบัติการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ รวมทั้งพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย

^๔วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, อำเภอเมืองร้อยเอ็ด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/> [๑๕ เมษายน ๒๕๖๕].

ของโครงการที่เน้นพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๔. ผลการวิจัย

๔.๑ ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การจัดการศึกษานอกจากจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพุทธศาสนา มีคุณธรรม การรู้เท่าทันอารมณ์ การรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เศร้าหมอง การฝึกให้มีสติ การบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ การพยายามละสิ่งที่ไม่ดี รักษาสิ่งที่ดีงามที่เกิดขึ้นแล้วให้งอกงามยิ่งขึ้น สามารถป้องกันสิ่งที่ไม่ดีไม่งามที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้ เกิดขึ้น และสามารถสร้างสิ่งที่ดีงามที่ยังไม่มี ให้เกิดขึ้นได้เป็นการฝึกฝนพัฒนาจิตใจ พัฒนาความคิดให้มีศักยภาพและสมรรถภาพในการดำรงชีวิต เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และชีวิตไปใช้ให้มีความสุข แก้ปัญหาชีวิตให้น้อยลง เพื่อให้ผู้เรียนกิน อยู่ ดู ฟังเป็น คิดเป็นโดยเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และมีพรหมวิหาร ๔ เป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันด้วยปัญญา คุณธรรมที่เด่นชัด ได้แก่ ครองตน ครองคน ครองงานและมีชีวิตที่สัมพันธ์กับ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมพึงธรรมนั่งสวดมนต์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในระดับมาก สอดคล้องกับ กิตติชัย สุธาสิโนบล ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ตามแนววิถีพุทธสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนอนุบาลนครนายก โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนววิถีพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการ

สอนวิทยาศาสตร์ ตามแนววิถีพุทธสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ผลการวิจัยพบว่า ๑) รูปแบบจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนววิถีพุทธ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก ($\bar{X}$ = ๔.๗๑) สอดคล้องกับ เตือนใจ สุกใส ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย ประเด็นนี้ สามารถจำแนกออกเป็น ๓ ประเด็นดังต่อไปนี้ ๑) หลักสูตรเชิงพุทธบูรณาการ เป็นหลักสูตรบูรณาการ เรียนรู้เนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์เป็นแกนกลางบูรณาการศาสตร์ต่างๆ ๒) รูปแบบการบริหาร จัดการการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง องค์กรเอกชน และชุมชน มีความ ตระหนักและศรัทธาในหน้าที่ให้การ “บ่มเพาะคนดี คนเก่งและมีความสุข” ให้เป็นจริง การบริหารงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนการทำการสอนของครูทั้งวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และมีสถานที่ที่เอื้อต่อการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานสำหรับประกอบสัมมาชีพในอนาคต ๓) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สอดคล้องกับ ฉัตรชัย พุ่มชูศักดิ์ ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้ กับการทำงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามี ๕ องค์ประกอบ หลัก คือ ๑) ด้านการจัดการ ได้แก่ โครงสร้างคณะกรรมการ และวัตถุประสงค์ ๒) ด้านกระบวนการ บริหาร ได้แก่ ขั้นตอนเตรียม ขั้นตอนดำเนินการ และขั้นสรุป และ ๓) ด้านผลประโยชน์ของความร่วมมือ ได้แก่ ผลประโยชน์ของสถานศึกษา และผลประโยชน์ของสถานประกอบการ ๔) ด้านหลักสูตร ได้แก่ ลักษณะหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร ๕) ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดการเรียน การสอนภายในสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนภายในสถานประกอบการ รูปแบบการจัด การศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานของสถานศึกษา มีความเป็นประโยชน์และมีความ เป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก

๔.๒ พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่น โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชน คือ ต้องมีประโยชน์และตอบสนองกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ได้ มีการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถเข้าถึงมาเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความท้าทายและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และมีหน่วยงาน

กลางที่ทำหน้าที่ประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีกับคนในชุมชน โดยนำเสนอเกี่ยวกับ ประเพณี และกิจกรรมต่างๆในชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวปุ้น บุญผะเหวด ประเพณีสมมาน้ำคั้นเพ็งเส็งประทีป กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสวดรค์ การส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ประเพณีและกิจกรรมต่างๆในชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย ป้ายคัทเอ้าท์ โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว แจกตามหมู่บ้าน รวมทั้งการชี้แจงหรือนัดหมายผ่านการประชุมประชาคมให้รับทราบ,ใช้สื่อสังคม เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึง ประชาชนแต่ละบุคคล

การพัฒนาแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อธิภัทร จิโนและคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลสันป่าเปา จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพื้นที่สาธารณะเทศบาลตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการออกแบบโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง และการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม เพื่อเป็นพื้นที่สาธารณะ ของชุมชน ที่สามารถช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ และเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการ ดังกล่าวสามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้ เป็นการออกแบบโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้งาน เป็นหลัก และเน้นการแก้ปัญหาในพื้นที่ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในระหว่างคนในชุมชน ส่วนราชการภาครัฐ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยผลลัพธ์ที่ได้ เกิดเป็นแนวทางการออกแบบผังแม่บทพื้นที่สาธารณะของเทศบาล ตำบลสันป่าเปาที่สร้าง และพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านการดำเนินงานราชการ การส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตที่ดีของผู้ อยู่อาศัยในชุมชน การส่งเสริมกิจกรรม และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์แก่ชุมชน โดยการ สร้างพื้นที่สาธารณะให้เอื้อต่อการใช้งานของคนในชุมชน และพื้นที่ช่วยเสริมสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งได้ สอดคล้องกับ พระวิชัย อธิโก (ชัยเจริญวรรณ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบนดอยแม่ฟ้าหลวง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการในกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบนดอยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตาม ๔ ขั้นตอน ดังนี้ (๑) การพัฒนาด้านกาย คือ การมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง

และสภาพแวดล้อม รวมถึงที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภคที่เหมาะสม (๒) การพัฒนาด้านศิลป คือ การมีวินัยต่อตนเองและการมีประเพณีวัฒนธรรมที่ดีในการนำมาเป็นหลักปฏิบัติ รวมถึงกฎเกณฑ์ของสังคมที่ดีและเหมาะสมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (๓) การพัฒนาด้านจิต คือ การสร้างความเจริญให้เกิดขึ้นในจิตใจด้วยการใช้คุณธรรมสากลสำหรับทุกความเชื่อ ทุกศาสนาและทุกวัฒนธรรมสามารถยอมรับร่วมกันได้ ซึ่งก็คือ ความรัก และ ความเห็นใจต่อผู้อื่นและสังคม จนนำไปสู่การสร้างจิตอาสาให้เกิดขึ้น (๔) การพัฒนาด้านปัญญา คือ ความสุข อันเป็นผลที่เกิดจากการพัฒนาทั้งสามขั้น และปัญญาที่เป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดการเข้าใจการพัฒนาคุณภาพอย่างแท้จริง จนนำไปสู่การสร้างความสุขที่ยั่งยืน ซึ่งเรียกรูปแบบการพัฒนานี้ว่า “จัตุรัสการพัฒนาคุณภาพชีวิต” สอดคล้องกับ ภาวณี อินชฌญ และสืบสิริ ศรีธัญรัตน์ ได้ทำการศึกษา การพัฒนาโครงข่ายพื้นที่สีเขียวในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าพื้นที่และระบบโครงสร้างพื้นฐานของกรุงเทพมหานครทำให้การพัฒนาโครงข่ายสีเขียวควรประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก คือ พื้นที่สีเขียว ถนน และ คลองของกรุงเทพมหานครโดยได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่โครงข่ายพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานครโดยมีกรอบแนวคิด ๗ ข้อหลักคือ (๑) เชื่อมต่อโครงข่ายคมนาคมและโครงข่ายเพื่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ทางจักรยานและทางเดินเท้า (๒) นำพื้นที่โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ มาเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่โครงข่ายและพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๓) พัฒนาโครงข่ายพื้นที่สีเขียวที่ลด การเกิดมลภาวะ และส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ ลดปัญหาเกาะความร้อน (๔) พัฒนาพื้นที่โครงข่ายให้มีความสวยงาม ปรับสภาวะให้ผู้เดินทางในเมืองมีสุขภาวะที่ดี(๕) พิจารณา ถึงความเป็นไปได้ในเชิงกายภาพ สิ่งแวดล้อม การเงิน กฎหมาย สังคมและเทคโนโลยี(๖) ออกแบบรายละเอียดในพื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องผสมผสาน หรือส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรม และ (๗) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมลงทุนในการพัฒนาโครงข่าย เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

๔.๓ พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สื่อการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการเรียนรู้มีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นโยบายและกลไกการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยในท้องถิ่น โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นและสนับสนุนให้ ชุมชน วัด และโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่นโดยวัด ชุมชน โรงเรียน จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมล้านกัปปา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะฟ้อนรำพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น

พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมการพัฒนา รูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการทดสอบก่อนการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม โดยใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ (ประเมินหลังการฝึกอบรม) ($\bar{X} = ๑๗.๐$ S.D. = ๐.๕๐) และครั้งที่ ๒ ($\bar{X} = ๑๘.๙๐$ S.D. = ๐.๓๑) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{X} = ๑๓.๖๕$ S.D. = ๐.๕๙) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบก่อนการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะและหลังการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ ข้อเสนอแนะในรูปแบบการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าการร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๕ รองลงมาคือ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๓ รองลงมาคือ ให้วัดเป็นศูนย์จัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในการสร้างเสริมคุณธรรม/จริยธรรม คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕ และกิจกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๕ ตามลำดับ สอดคล้องกับ สุวดี สายสกล ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อบทเรียนออนไลน์วิชาหลักเศรษฐศาสตร์พบว่าผลการพัฒนาสื่อการเรียนรู้วิชาหลักเศรษฐศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ทฤษฎี พฤติกรรมผู้บริโภค พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ และผลการเปรียบเทียบผลการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการพัฒนาสื่อ การเรียนรู้วิชาหลักเศรษฐศาสตร์ เรื่องทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่านักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูง กว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับ ดวงมณี แสนมัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง การ

พัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ในรายวิชาโลหิตวิทยา พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพ โดยรวมของระบบจากผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า ๐.๕ และ มีความเป็นปรนัยของแบบทดสอบ เมื่อระบบได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงทำการวิจัย เชิงทดลองเบื้องต้นในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์ชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๓๐ คน เป็นแผนการทดสอบก่อนและหลังการทดสอบแบบกลุ่มเดียวได้ค่าประสิทธิภาพ E๑/E๒ เท่ากับ ๗๕.๕๓/๗๑.๘๐ (ระดับ ๑) และ ๗๓.๓๓/๗๐.๔๗ (ระดับ ๒) ตามลำดับ สอดคล้องกับ ผศ.ดร.ประพันธ์ เกียรติเฝ้า ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รายวิชาฟุตบอลเพื่อสุขภาพ พบว่า สื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีประสิทธิภาพ ๘๓.๑๑/๘๒.๓๕ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ๘๐/๘๐ ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์คะแนนสอบก่อนเรียนกับคะแนนสอบหลังเรียนไม่แตกต่างกัน ที่นัยสำคัญ ที่ .๐๕

๕. ข้อเสนอแนะ

๕.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ผู้บริหารในระดับท้องถิ่นควรสนับสนุนให้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของคนในชุมชน

๒) ควรเพิ่มและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้และองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้สะดวกสบาย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของคนในชุมชน

๓) การนำองค์ความรู้ที่รวบรวมไว้ของพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดไปเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ เกิดความตระหนักและหวงแหนองค์ความรู้ของชุมชน อันจะนำไปสู่การส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่การเรียนรู้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชนทั้งในมิติของการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

๔) พื้นที่การเรียนรู้ที่มีลักษณะบริบทคล้ายหรือใกล้เคียงกับตัวอย่างในการวิจัย และต้องการพัฒนา พื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ สามารถนำองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบไปใช้เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับ การจัดการเรียนรู้สำหรับชุมชนได้ แต่หากมีบริบทที่แตกต่างกัน สามารถปรับเปลี่ยนองค์ประกอบและ ขั้นตอนให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่การเรียนรู้

๕) เพื่อเป็นการต่อยอดการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะที่พัฒนาขึ้น โดยการสร้างกลุ่มเครือข่าย ผู้พัฒนาเนื้อหา ข้อมูล องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่

ชุมชน และเชื่อมโยงองค์ความรู้ของแต่ละชุมชน ให้ประชาชนใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ร่วมกัน และถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น จากชุมชนสู่ชุมชน เพื่อนำไปสู่สังคมแห่ง การแบ่งปันสามารถร่วมกันเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

๖) ควรมีการส่งเสริมให้คนประชาชนในชุมชนเป็นผู้ผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อจะได้ผลิตสื่อได้ตรงตามความต้องการและตรงตามความต้องการของคนในชุมชน

๗) ควรมีการติดตามเทคนิคและวิธีการผลิตสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อที่จะได้ปรับใช้ได้อย่างทันสมัย

๕.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัย

๑) ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการนี้ในพื้นที่สาธารณะอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒) ควรมีการขยายขอบเขตของประชากรในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อศึกษาประชากร ในกลุ่มที่ กว้างขึ้น

๓) ควรมีการประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบปรับเหมาะ มาออกแบบและพัฒนาพื้นที่การ เรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะให้สามารถตอบสนองและสามารถนำเสนอความรู้ที่ เหมาะสมกับช่วงวัย ความต้องการของผู้เรียนในชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยสามารถเข้าถึงได้ทั้งใน ระบบออฟไลน์และออนไลน์

๔) ควรพัฒนาลังสือองค์ความรู้ในพื้นที่การจัดการเรียนรู้ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับ ภูมิภาคเพื่อเชื่อมต่อองค์ความรู้ระดับท้องถิ่นไปเป็นองค์ความรู้ระดับประเทศ โดยให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการออกแบบและผลิตสื่อด้วยตนเอง

๕) ควรนำกลยุทธ์การออกแบบการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้เพื่อจัดกิจกรรมในพื้นที่การ เรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดการคิดเป็น แก้ปัญหาและมีคิด สร้างสรรค์ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ อันจะไปสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบสนองนโยบายประเทศไทย ๔.๐ ต่อไป

๖) ควรมีนำรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการไปใช้กับท้องถิ่นอื่นในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ

๗) ควรมีการจัดทำรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะอื่นๆภายในจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ฉ

คู่มือกระบวนการส่งเสริมการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ
ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

คู่มือกระบวนการส่งเสริมการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธ
บูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

โดย

พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร.

พระครูสุตวธรรมกิจ,ผศ.ดร.

ผศ.ดร.สุกานดา จันทวารีย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

คำนำ

คู่มือนี้ คณะผู้วิจัยได้ผลิตขึ้นมาเพื่อเป็นชุดกิจกรรมในการส่งเสริมการดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด แผนงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีเนื้อหาจำนวน ๕ ตอน คือ ตอนที่ ๑ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา ตอนที่ ๒ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม ตอนที่ ๓ กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ ตอนที่ ๔ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ตอนที่ ๕ กิจกรรมต่อบุญต่อกรรม ทุก ๆ ตอนของกิจกรรมเป็นการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปเพื่อเป็นบทเรียนการเรียนรู้ให้กับชุมชนและพื้นที่ในสาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเฉพาะพื้นที่ในวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถานที่สาธารณะที่ประชาชนและหน่วยข้าราชการมาใช้ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งชุมชนบริเวณรอบ ๆ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด เมื่อมีกิจกรรมอะไรที่ต้องใช้พื้นที่ และจำนวนมาก วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด จะถูกเลือกใช้พื้นที่เสมอ

ดังนั้นคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นพื้นที่สาธารณะที่ประชาชนนิยมมาใช้มาก จึงได้จัดทำวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” ขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและแนวทางในการทำพื้นที่สาธารณะแห่งนี้เป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

บทที่ ๑	รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด.....	๑
บทที่ ๒	พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด.....	๔๑
บทที่ ๓	พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด.....	๕๐

บทที่ ๑

รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งอยู่ที่ดินป่าดอนแดงทำเลเลี้ยงสัตว์สาธารณประโยชน์หมู่ที่ ๔ ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี ได้กำหนดวิสัยทัศน์ได้ว่า “แหล่งเรียนรู้พระพุทธศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น”

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาการเรียนรู้นิพพานในพระพุทธศาสนา ถือเป็นวิธีการเรียนการสอนแนวใหม่ที่เป็นเลิศของพระพุทธองค์ทรงสอนหลักความจริงของชีวิตเริ่มต้นจากตัวตนเองก่อน เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากทุกขสาเหตุให้เกิดทุกข วิธีการดับทุกข และแนวทางปฏิบัติให้พ้นทุกข์ของตนเอง โดยพระพุทธเจ้าทรงสอนให้ตระหนักถึงคุณค่าของการเรียนรู้โดยผ่านการปฏิบัติ การสนทนา โดยผ่านสื่อธรรมชาติ สอนให้เข้าใจง่าย ชวนให้ผู้เรียนใคร่อยากเรียนรู้และปฏิบัติตามด้วยตนเอง สร้างศรัทธาและพอใจในการเรียนรู้ นี่คือนวัตกรรมการสอนที่เป็นเลิศของพระพุทธเจ้า ดังนั้น “รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ Buddhist Integrated Instruction Model” จึงเป็นต้นแบบของการเรียนรู้

การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดขึ้น ๖ ทาง ซึ่งเรียกว่า आयตนะ ๖ คือ ๑) ทางตา เมื่อตามองเห็นสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ก็เกิดความรู้สึกนึกคิด (Emotion, Feeling, Sentiment) ทาง “ใจ” ๒) ทางหู เมื่อหูได้ยินเสียงจากที่ใดก็ตาม จะเกิดความรู้สึกนึกคิดทาง “ใจ” ๓) ทางจมูก เมื่อจมูกได้กลิ่นจากอะไรก็ตาม จะเกิดความรู้สึกนึกคิดทาง “ใจ” ๔) ทางลิ้น เมื่อลิ้นได้ลิ้มรสของอะไรก็ตาม จะเกิดความรู้สึกนึกคิดทาง “ใจ” ๕) ทางกาย เมื่อร่างกายได้สัมผัสกับสิ่งใด ๆ ก็ตาม จะเกิดความรู้สึกนึกคิดทาง “ใจ” ซึ่งความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้ แยกออกได้อย่างกว้าง ๆ เป็น อย่าง ๓ คือ ประทับใจ หรือไม่ประทับใจ หรือ รู้สึกเฉย ๆ... แล้ว “เก็บไว้ในความทรงจำ” ต่อไป และ ๖) ทางใจ ใจนี้เป็นแหล่งความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่ได้รับมาจากประสาทสัมผัสทั้งห้า และ “ใจ” ตัวนี้ก็สามารถ “นึกคิด” ขึ้นมาเองได้จาก “ความทรงจำ” ต่าง ๆ ที่เก็บไว้ในหน่วยความจำหรือซึ่งในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า สัณญา และ “ใจ” นี้แหละเป็นตัว “กำหนดเจตนา” ทำให้มนุษย์แสดง “พฤติกรรม” ต่าง ๆ ออกมาตามระดับความรุนแรงของอารมณ์ที่ได้จากการสัมผัสกับสิ่งนั้น ๆ วัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สำคัญที่สุดข้อหนึ่งคือ “รู้ และสามารถหาวิธีระงับยับยั้งอารมณ์ของตนเอง” กับ “สิ่งเร้า” ในสภาวะการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ได้ และ เมื่อ “รู้” แล้ว ก็นำสิ่งที่ตนรู้นั้นมาใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น..นี่จึงเรียกว่า “ผู้มีปัญญา”

กล่าวว่า “การสร้างปัญญา” นี้ว่า “วิปัสสนา” ซึ่งต้องอาศัย “สมาธิเบื้องต้น” เป็นบาทฐานเพียงเพื่อให้ใจสงบนิ่ง และเกิด “สติสัมปชัญญะแจ่มแจ้ง” ในเรื่องของ “เหตุ ที่นำไปสู่ผล” และ “ผลที่สามารถนำไปถึงเหตุ” เอาเพียงแค่นี้พอ “ทางโลก” เท่านั้นก็พอการเรียนรู้หรือการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนานั้น มีอยู่ ๔ ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา โดยมีจุดมุ่งหมายให้มนุษย์เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง มิใช่ เป็นคนดีแต่โง่ หรือเป็นคนเก่งแต่โง่ ซึ่งการจะสอนให้มนุษย์เป็นคนดีและคนเก่งนั้นจะต้องมีหลักในการศึกษาที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยการพัฒนาคนนั้นพระพุทธศาสนามุ่งสร้างมนุษย์ให้เป็นคนดีก่อนแล้วจึงค่อยสร้างความเก่งทีหลัง นั้น

๓

คือสอนให้คนเรามีคุณธรรมความดีงามก่อนแล้วจึงให้ความรู้ความเข้าใจหรือสติปัญญาภายหลัง ดังนั้น หลักการศึกษาของพระพุทธศาสนาจึงมีขั้นตอนการศึกษา

- ๑) สีลสิกขา การฝึกศึกษาในด้านความประพฤติทางกาย วาจา และอาชีวะให้มีชีวิตสุจริตและเกื้อกูล (Training in Higher Morality)
- ๒) จิตตสิกขา การฝึกศึกษาด้านสมาธิหรือพัฒนาจิตใจให้เจริญได้ที (Training in Higher Mentality หรือ Concentration)
- ๓) ปัญญาสิกขา การฝึกศึกษาในปัญญาสูงขึ้นไป ให้รู้คิดเขาใจมองเห็นตามเป็นจริง (Training in Higher Wisdom)

๔

โดยรวมแล้วในเรื่องนี้ เหมือนว่า ตั้งภาชนะน้ำไว้ด้วยดีเรียบร้อยไม่ไปแกล้งสั่น หรือเขย่า มัน (ศีล) เมื่อน้ำไม่ถูกกวน คน พัด หรือเขย่า สงบนิ่ง ผงฝุ่นต่างๆ ก็นอนก้น หายซุ่น น้ำก็ใส (สมาธิ) เมื่อน้ำใสก็มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจน (ปัญญา) นอกจากนี้ ยังมีวิธีการเรียนรูตามหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ๕ ประการ คือ

- ๑) การฟัง หมายถึงการตั้งใจศึกษาเล่าเรียนในห้องเรียน
- ๒) การจำได้ หมายถึงการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้จำได้
- ๓) การสาธยาย หมายถึงการท่อง การทบทวนความจำบ่อย ๆ
- ๔) การเพ่งพินิจด้วยใจ หมายถึงการตั้งใจจินตนาการถึงความรู้นั้นไวเสมอ
- ๕) การแทงทะลุด้วยความเห็น หมายถึงการเข้าถึงความรู้อย่างถูกต้อง เป็นความรู้อย่างแท้จริง ไม่ใช่ติดอยู่เพียงแต่ความจำเท่านั้น แต่

เป็นความรู้ความจำที่สามารถนำมาประพฤติปฏิบัติได้

สรุปว่า การที่ประสาทสัมผัสทั้ง ๖ ของมนุษย์ ได้ “สัมผัส” กับ “สิ่งเร้า” ต่าง ๆ รอบตัวทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในตัวมนุษย์ คือสอนให้ เกิดความรู้ความสามารถขึ้นในตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
๒. ทหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
๓. ประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ยุทธศาสตร์ ที่ ๑: ส่งเสริมให้พื้นที่สาธารณะเป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

๑) มีแผนปฏิบัติการของวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดที่นำหลักธรรมมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมคุณธรรมของวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดเป็นลานธรรม ลานกีฬา

๒) จัดเตรียมวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดให้มีคุณลักษณะเป็น “ ศาสนสถานพอเพียง ” โดยจัดภูมิทัศน์ให้สะอาด สงบ รมรื่นสวยงามตามธรรมชาติแบบเรียบง่าย เพื่อให้ความหอมรมณ์แบบอย่างและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

(๓) จัดและพัฒนาคณะทำงานภายในวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดที่จะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการให้เป็น “ ศาสนสถานพอเพียง ” เพื่อให้เป็นคณะที่มีความพร้อมและความรู้เรื่องการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ทำหน้าที่ให้การชี้แนะแก่คนในชุมชนในเรื่องนี้โดยให้บุคลากรภายในวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ดได้เรียนรู้และเข้าใจในหลักการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการอย่างดองแท้โดยให้มีการแสวงหาความรู้ความเข้าใจ และมีเจตคติเกี่ยวกับการดำเนินการการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ สุขุมชน และมีอุดมการณ์สามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามหลักการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ โดยเรียนเชิญวิทยากรมาให้การอบรม หรือพาบุคลากรไปทัศนศึกษาเยี่ยมชมตัวอย่างที่ดีจากหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการในเรื่องนี้

(๔) จัดให้มีสถานที่หรือห้องเรียนการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการภายในศาสนสถาน ที่พร้อมให้คนในชุมชนทุกระดับเข้ามาเรียนรู้อย่างสะดวก เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต อย่างสมดุล มีฐานรากทางวัฒนธรรมและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์

(๕) จัดเวทีหรือเปิดพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ ใหนหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน ไซเป็นศูนย์การเรียนรู้และแหล่งสาธิตกิจกรรมตามหลักการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในทุกมิติ

ตอนที่ ๑

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ความเชื่อพื้นฐาน

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการศึกษานั้นมีสองแบบคือ การศึกษาแบบตามสนองสังคมกับการศึกษาแบบนำทางสังคม การศึกษาที่เน้นต้องเป็นการศึกษาที่นำทางสังคมไม่ใช่การศึกษาที่ตามสนองสังคม ซึ่งปัจจุบันนี้การศึกษาเป็นไปในลักษณะการตามสนองสังคมมาก ซึ่งผู้วิจัยคิดว่า ไม่ใช่เนื้อแท้ของการศึกษาที่ควรจะเป็นในบริบทของสังคมไทย ดังนั้นการศึกษาที่แท้จริงเป็นความเชื่อพื้นฐานของผู้วิจัยว่า ไม่ใช่เพียงการศึกษาเพื่อตามสนองสังคมเท่านั้น แต่การศึกษาที่แท้จริงนั้นควรจะเป็นตัวการพัฒนาสังคม เป็นตัวแก้ไขปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาสังคม และเป็นผู้นำทางให้แก่สังคม ซึ่งปัจจุบันสิ่งที่ครอบงำสังคมก็คือและเทคโนโลยี ที่มุ่งเน้นแต่เพียงการเอาชนะธรรมชาติ เบียดเบียน เอาเปรียบ แข่งขันซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย แต่ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่มักถูกหลงลืมไป สิ่งนั้นก็คือนิพพานศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในเชิงจิตใจ ที่ช่วยแก้ปัญหาระบบการแข่งขัน การเอาเปรียบซึ่งกันและกัน สามารถพัฒนาคนให้มีความสามารถในการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนเกื้อกูลกัน และสมดุล ยังประโยชน์แก่ชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม มิใช่อยู่ในภาวะขัดแย้งกัน ดังที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบัน การพัฒนาการศึกษาที่ถูกต้อง ก็คือจะหาอย่างไรให้พุทธศาสนากับมาประสานสัมพันธ์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน อย่างน้อยก็ให้มาควบคุมกัน กล่าวคือ เมื่อและเทคโนโลยีเจริญไป เราก็มีพุทธศาสนาเป็นเครื่องควบคุมจิตใจไม่ให้ผลล้น ไม่ให้พลาดไป ถ้าหากสองฝ่ายนี้มาประสานเกื้อกูลกันได้ ก็จะเป็นความสำเร็จในการศึกษาและการพัฒนา จากความเชื่อพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัย สนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดขึ้นเพื่อให้พุทธศาสนา สามารถบูรณาการเป็นสิ่งที่เกื้อกูลกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมด้วยกาย สังคม จิตใจ และปัญญา อย่างแท้จริง

หลักการ ทฤษฎี แนวคิด

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด หมายถึง ลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งหมด ๕ กิจกรรม ประกอบด้วย ๑) กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า ๒) กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย ๓) กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา ๔) กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน ๕) กิจกรรมต่อบุญต่อกรรม โดยนำอาหารจากการปันผลไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยยกการนำความรู้ความเข้าใจ ในกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาเชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรมซึ่งประกอบด้วยหลักกัลยาณมิตร พรหมวิหาร ๔ หลักโยนิโสมนสิการ หลักไตรสิกขา และหลักอิทธิบาท ๔ มาเป็นแนวทางเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมุ่งศึกษา แก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้อย่างเป็นองค์รวม โดยผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (โปรดฺใสสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร เอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติ อบรมทั้งศีล (Morality) หรือพฤติกรรม หรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม สมาธิ (Concentration) หรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพมีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข และปัญญา (Wisdom) ที่มีความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ)

จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตามประเด็นต่อไปนี้

๑. กายภาวนา (Physical Development) ของผู้เรียน
๒. ศีลภาวนา (Social Development) ของผู้เรียน
๓. จิตตภาวนา (Emotional Development) ของผู้เรียน
๔. ปัญญาภาวนา (Wisdom Development) ของผู้เรียน

นอกจากนี้ ยังมุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความรู้ความเข้าใจ และทักษะกระบวนการ สามารถมองสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม เรียนรู้จากกิจกรรมที่หลากหลาย อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสนำปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นรับผิดชอบในการทำงาน รักการทำงาน เข้าใจในธรรมชาติตามความเป็นจริง โดยใช้ศีล สมาธิและปัญญา ในการพิจารณาไตร่ตรองด้วยเหตุและผล

ตอนที่ ๒

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอน

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ ๑
กิจกรรมลานธรรมล้านกีฬา เวลา ๑ ชั่วโมง
สาระที่ ๑ กิจกรรม เรื่อง การเล่นฟุตบอล

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ ๑ การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล

มาตรฐาน ๑. มีความรู้ความเข้าใจทักษะการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกมและกีฬา

มาตรฐาน ๒. รักการออกกำลังกาย การเล่นเกมและการเล่นกีฬาโดยการปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขันและชื่นชมสุนทรีย์ภาพของการกีฬา

๒. สาระสำคัญ

กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่มีผู้เล่นและผู้ชมมากที่สุดในโลกเป็นกีฬาที่ต้องใช้ความสามัคคีมากกว่ากีฬา ชนิดอื่น ๆ ผู้เล่นที่จะเล่นจึงควรจะเป็นต้องรู้ประวัติความเป็นมา กฎกติกา ประโยชน์มารยาท และ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นและเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการเล่น

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๓.๑ รู้ประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของการเล่นกีฬาฟุตบอลและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (K)
- ๓.๒ บอกประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของการเล่นกีฬาฟุตบอลได้และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (P)
- ๓.๓ สามารถปฏิบัติทักษะการเล่นได้อย่างดีและถูกต้องและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (A)

๔. สาระการเรียนรู้

- ๔.๑ ประวัติความเป็นมากีฬาฟุตบอล
- ๔.๒ ประโยชน์ของการเล่นกีฬาฟุตบอล
- ๔.๓ ทักษะการเล่นฟุตบอล

๕. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ๕.๑ ความสามารถในการสื่อสาร
- ๕.๒ ความสามารถในการคิด
- ๕.๓ ความสามารถในการแก้ปัญหา
- ๕.๔ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๖. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- ๖.๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- ๖.๒ ซื่อสัตย์สุจริต
- ๖.๓ มีวินัย
- ๖.๔ ใฝ่เรียนรู้
- ๖.๕ อยู่อย่างพอเพียง

๑๓

๖.๖ มุ่งมั่นในการทำงาน

๖.๗ รักความเป็นไทย

๖.๘ มีจิตสาธารณะ

๗. การบูรณาการ

๗.๑ บูรณาการเข้าสู่วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น เรื่องความร่วมมือ ความมีน้ำใจ

๗.๒ บูรณาการเข้าสู่วิชาภาษาไทย เช่น การใช้คำศัพท์ และภาษาที่ถูกต้องในการสื่อความหมาย

๗.๓ บูรณาการเข้าสู่วิชาสุขศึกษา เช่น ด้านสุขภาพกายและจิตใจที่ดี

๘. กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม	วิธีสอน	สื่อ/อุปกรณ์	วัดและประเมินผล	หมายเหตุ
๑. ชี้นำ / ชื่นเตรียม ๕-๑๐ นาที ๑) รวมผู้เรียน ๒) สำนวนผู้เรียน ๓) ทบทวนเนื้อหาที่ผ่านมา ๔) ชี้แจงหัวข้อที่จะเรียนในคาบนี้ ๕) ครูให้ผู้เรียนอบอุ่นร่างกายและยืดเหยียดกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย	๑. อธิบาย ๒. แบบสังเกตการณ์ผู้เรียน ลงมือปฏิบัติ	๑. ใบกิจกรรม ๒. ลูกฟุตบอล ๓. สนามฟุตบอล	๑. สังเกตพฤติกรรม ๒. สังเกตจากการให้ความสนใจ	

๑๔

๒. ชื่นสอน ๕ นาที ๑) ครูอธิบายและสาธิตทักษะการเล่นเพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง ๒) ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มปฏิบัติ ๓. ชื่นฝึก ๒๐ นาที แบบฝึกที่ ๑ การเลี้ยงลูกฟุตบอล ๑) เรียนรู้วิธีการเลี้ยงลูกฟุตบอลเหมือนกับไลโอเนล เมสซี่. การเลี้ยงลูกฟุตบอล คือการควบคุมลูกฟุตบอลในขณะที่กำลังวิ่งอยู่ หากต้องการเก็บลูกฟุตบอลไว้ในกรอบครองของทีมคุณ คุณจำเป็นต้องเลี้ยงลูกฟุตบอลให้คล่อง การเลี้ยงลูกฟุตบอล คือการใช้เท้าสัมผัสลูกฟุตบอลด้วยแรงที่เพี้ย พอ ใน การพา ลูก ไป ข้าง หน้า กับ คุณ และ ต้อง เบ า เพี้ย ยง 	๑. อธิบาย ๒. สาธิต ๑. ครูออกคำสั่งให้ปฏิบัติ	๑. ใบกิจกรรม ๒. ลูกฟุตบอล ๓. สนามฟุตบอล ๑. ใบกิจกรรม ๒. ลูกฟุตบอล ๓. สนามฟุตบอล	๑. สังเกตจากการให้ความสนใจ ๑. ประเมินทักษะการเล่น	
--	--	--	--	--

๑๕

พอที่จะทำให้ลูกฟุตบอลไม่ออกจากตัวคุณมากเกินไป แบบฝึกที่ ๒ เรียนรู้วิธีการผ่านลูกฟุตบอลให้เพื่อนร่วมทีม - ผ่านลูกบอลด้วยหัวแม่เท้าที่มีไปข้างหน้าและสั้นเท่าติดพื้น - คาดการณ์ตำแหน่งที่ผู้เล่นจะอยู่ หากเพื่อนร่วมทีมของคุณกำลังวิ่งอยู่ ให้คุณเตะลูกฟุตบอลไปตกข้างหน้าเพื่อนร่วมทีมของคุณ เพื่อที่พวกเขาสามารถวิ่งเข้าหาลูกฟุตบอลได้ทันที - จะเตะลูกบอลให้ใช้ด้านในของฝ่าเท้าแต่หันให้มันขึ้นไปข้างหน้ามากขึ้น (มุม ๔๕ องศาไปยังเป้าหมายแทนที่จะเป็นเกือบ ๙๐ องศา) เวลาที่เตะบอล 				
--	--	--	--	--

๑๖

- การเตะไซด์คิกดังฝึกมากน้อย เนื่องจากคุณต้องเตะโดยใช้เท้าด้านนอกโดยที่ขาจะกวาดไปในลักษณะเกี่ยวบอล แบบฝึกที่ ๓ รู้วิธีการยิงประตู - เตะลูกฟุตบอลในตำแหน่งกึ่งกลางที่ร้อยเชือก รองเท้า โดยให้เท้าของคุณชี้ลงพื้น และค้างเท้าไว้ในลักษณะนี้เมื่อคุณเตะลูกฟุตบอลออกไปแล้ว - ใช้สะโพกของคุณในการเหวี่ยงเท้าไปยังลูกฟุตบอล วาดเท้าไปด้านหลังหากจำเป็นเพื่อเพิ่มพลังในการยิงประตูให้มากขึ้น วิธีนี้จะทำให้เท้าทั้งสองข้างลอยขึ้นจากพื้นเล็กน้อย 				
--	--	--	--	--

๑๘

แบบฝึกที่ ๔ เรียนรู้วิธีป้องกัน - อย่าหลงกลการหลอกล่อ เล่ห์เหลี่ยม หรือการหลบหลีกอย่างเหนือชั้น พวกเขาหวังใช้ร่างกายหลอกล่อคุณ ดึงความสนใจคุณ จากสิ่งที่คุณกำลังจะทำกับลูกฟุตบอลต่อไป อย่าปล่อยให้จังหวะนี้เกิดขึ้นให้คุณมองไปที่ลูกฟุตบอลอยู่ตลอดเวลา - ยืนอยู่ระหว่างลูกฟุตบอล และประตู หรือในอีกความหมาย คืออย่าปล่อยให้ลูกฟุตบอลอยู่ด้านหลังคุณ - เรียนรู้ที่จะเดาการเลี้ยงลูกฟุตบอล ทันทีที่คุณเล่นฝ่ายตรงข้ามเลี้ยงลูกฟุตบอล - นั่นเป็นเวลาที่ควรเข้าแย่งลูกฟุตบอลออกจากเท้า วิธีนี้เรียกว่า การตัดทาง และมันเป็นเรื่องที่จำเป็นในการสกัด หรือแย่งลูกฟุตบอลจากผู้เล่นฝั่งตรงข้ามที่กำลังบุกเข้าใส่ ๔. ขั้นสรุปและสรุปปฏิบัติ ๕ นาที ๔.๑ ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายสรุปทักษะ				
---	--	--	--	--

๑๙

การส่งลูกการเตะลูกโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและนัดหมายในคาบต่อไป ๔.๒ ครูให้ผู้เรียนทำความสะอาดร่างกายให้เรียบร้อยพร้อมที่จะเรียนในกิจกรรมต่อไป	อภิปรายผล		สังเกตจากการให้ความสนใจ	
---	-----------	--	-------------------------	--

๙. แหล่งการเรียนรู้

- ๙.๑ อินเทอร์เน็ต
- ๙.๒ ใบความรู้ เรื่อง ทักษะการเตะลูกฟุตบอล
- ๙.๓ หนังสือกีฬาฟุตบอล

๑๐. การวัดและการประเมินผล

๑๐.๑ สิ่งที่วัด

- ๑๐.๑.๑ พฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
- ๑๐.๑.๒ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการเล่นลูกฟุตบอล
- ๑๐.๑.๓ ทักษะการป้องกัน

๑๐.๒ วิธีการวัด

- ๑๐.๑.๑ สังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล
- ๑๐.๑.๒ สอบถามความเข้าใจ

๑๐.๑.๓ ประเมินฝึกทักษะการยิงประตู

๑๐.๓ เครื่องมือที่ใช้วัด

๑๐.๓.๑ แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล

๑๐.๓.๒ แบบฝึกในใบกิจกรรม

๑๐.๔ เกณฑ์การวัด

ยิงประตูเข้า

๑๐ ครั้งขึ้นไป ได้ ๓ คะแนน

๕-๙ ครั้ง ได้ ๒ คะแนน

ต่ำกว่า ๔ ครั้งลงไป ได้ ๑ คะแนน

๑๑. บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

ปัญหา / อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

...../...../.....

แบบทดสอบ

คำชี้แจง ข้อสอบเป็นข้อสอบปรนัย ๔ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ ข้อละ ๑ คะแนน คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน ใช้เวลา ๑๐ นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย (x) ลงในช่อง ก ข ค หรือ ง ในกระดาษคำตอบ

๑. กรีกโบราณเรียก “ฟุตบอล” ว่าอะไร

ก. คาค้า

ข. เวคเวอค

ค. ฮาสนิวตัน

ง. ฮาร์ปาสตัม

๒. การเล่นฟุตบอลที่มีแบบแผนเหมือนปัจจุบันได้เริ่มขึ้นที่ประเทศใด

ก. อิตาลี

ข. บราซิล

ค. อังกฤษ

ง. เยอรมันตะวันตก

๓. ประเทศไทยรู้จักและเริ่มเล่นกีฬาฟุตบอลในสมัยรัชกาลใด

ก. รัชกาลที่ ๓

ข. รัชกาลที่ ๔

ค. รัชกาลที่ ๕

ง. รัชกาลที่ ๖

๔. คนไทยคนแรกที่น่ากีฬาฟุตบอลมาเผยแพร่ในประเทศไทยคือใคร

ก. น.อ.หลวงศุภชลาศัย

ข. นายกอง วิสุทธารมณ

ค. นายแพทย์บุญสม มาร์ติน

ง. สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ ๒
กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม เวลา ๑ ชั่วโมง
สาระที่ ๑ กิจกรรม เรื่อง ทำบุญตักบาตรในตอนเช้า

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ ๑ กิจกรรมทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ฟังธรรม เวียนเทียน เป็นกิจกรรมที่ชาวพุทธพึงปฏิบัติเป็นกิจวัตร
มาตรฐาน ๑. เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ
มาตรฐาน ๒. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง

๒. สาระสำคัญ

การทำบุญตักบาตรในยามเช้านับได้ว่าเป็นหน้าที่ของชาวพุทธที่ต้องคอยทำนุบำรุงพระสงฆ์ผู้ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ที่รักษา
พระธรรมวินัย กิจกรรมการทำบุญตักบาตรย่อมเป็นส่วนหนึ่งของชาวพุทธที่ต้องประพฤติปฏิบัติเสมอ

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๓.๑ รู้ประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของพุทธศาสนาและการทำบุญตักบาตร (K)
- ๓.๒ บอกประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของการทำบุญตักบาตรได้ (P)
- ๓.๓ สามารถร่วมกิจกรรมทำบุญตักบาตรได้อย่างดีและถูกต้อง (A)

๔. สาระการเรียนรู้

- ๔.๑ การตักบาตรในตอนเช้า ควรไปทำบุญตักบาตร
- ๔.๒ ฟังพระธรรม เทศนาในช่วงกลางวัน ควรเข้าวัดฟังเทศน์ ฟังธรรม
- ๔.๓ ทักทายการเล่นฟุตบอล

๕. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ๕.๑ ความสามารถในการสื่อสาร
- ๕.๒ ความสามารถในการคิด
- ๕.๓ เวียนเทียน ในช่วงเย็นหรือค่ำ ควรไปเวียนเทียน โดยการเวียนเทียนจะเป็นการเดินทางของอุโบสถ ๓ รอบ พร้อมดอกไม้
ธูปเทียน และช่วงที่เดินอยู่นั้นควรระลึกถึงพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ นอกจากนี้ พุทธศาสนิกชนก็ควรบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตาม
สถานที่ต่างๆ และร่วมกันรักษาศีล

๖. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๖.๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	๖.๒ ซื่อสัตย์สุจริต
๖.๓ มีวินัย	๖.๔ ใฝ่เรียนรู้
๖.๕ อยู่อย่างพอเพียง	๖.๖ มุ่งมั่นในการทำงาน
๖.๗ รักความเป็นไทย	๖.๘ มีจิตสาธารณะ

๒๗

๙. แหล่งการเรียนรู้

๙.๑ อินเทอร์เน็ต

๙.๒ ใบความรู้ เรื่อง การทำบุญตักบาตรยามเช้า

๙.๓ หนังสือธรรม

๑๐. การวัดและการประเมินผล

๑๐.๑ สิ่งที่วัด

๑๐.๑.๑ พฤติกรรมผู้เรียนรายบุคคล

๑๐.๑.๒ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบุญตักบาตร

๑๐.๒ วิธีการวัด

๑๐.๑.๑ สังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล

๑๐.๑.๒ สอบถามความเข้าใจ

๑๐.๑.๓ ประเมินฝึกทักษะการนั่งสมาธิ

๑๐.๓ เครื่องมือที่ใช้วัด

๑๐.๓.๑ แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนรายบุคคล

๑๐.๓.๒ แบบฝึกในใบกิจกรรม

๒๘

๑๐.๔ เกณฑ์การวัด

จำนวนพระสงฆ์ที่ตักบาตร

๑๐ รูปขึ้นไป ได้ ๓ คะแนน

๕-๙ รูป ได้ ๒ คะแนน

ต่ำกว่า ๕ รูปลงไป ได้ ๑ คะแนน

๑๑. บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

ปัญหา / อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(.....)
...../...../.....

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ ๓
กิจกรรมพึงธรรมนังสวรค์ เวลา ๑ ชั่วโมง
สาระที่ ๑ กิจกรรม เรื่อง พึ่งเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ ๑ กิจกรรมทำบุญตักบาตร พึ่งเทศน์ พึ่งธรรม เวียนเทียน เป็นกิจกรรมที่ชาวพุทธพึงปฏิบัติเป็นกิจวัตร

มาตรฐาน ๑. เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ๒. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดได้ถูกต้อง

๒. สาระสำคัญ

การทำบุญตักบาตรในยามเช้านับได้ว่าเป็นหน้าที่ของชาวพุทธที่ต้องคอยทำนบารุงพระสงฆ์ผู้ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าที่รักษาพระธรรมวินัย กิจกรรมการทำบุญตักบาตรย่อมเป็นส่วนหนึ่งของชาวพุทธที่ต้องประพฤติปฏิบัติเสมอ

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๓.๑ รู้ประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของพุทธศาสนาและการทำบุญตักบาตร (K)
- ๓.๒ บอกประวัติความเป็นมาและประโยชน์ของการทำบุญตักบาตรได้ (P)

๓.๓ สามารถร่วมกิจกรรมทำบุญตักบาตรได้อย่างดีและถูกต้อง (A)

๔. สาระการเรียนรู้

- ๔.๑ การตักบาตรในตอนเช้า ควรไปทำบุญตักบาตร
- ๔.๒ พึ่งพระธรรม เทศนาในช่วงกลางวัน ควรเข้าวัดพึ่งเทศน์ พึ่งธรรม
- ๔.๓ ทักษะการเล่นฟุตบอล

๕. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ๕.๑ ความสามารถในการสื่อสาร
- ๕.๒ ความสามารถในการคิด
- ๕.๓ เวียนเทียน ในช่วงเย็นหรือค่ำ ควรไปเวียนเทียน โดยการเวียนเทียนจะเป็นการเดินทางของอุโบสถ ๓ รอบ พร้อมดอกไม้ธูปเทียน และช่วงที่เดินอยู่นั้นควรระลึกถึงพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ นอกจากนี้ พุทธศาสนิกชนก็ควรบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตามสถานที่ต่างๆ และร่วมกันรักษาศีล

๖. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๖.๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	๖.๒ ซื่อสัตย์สุจริต	๖.๓ มีวินัย
๖.๔ ใฝ่เรียนรู้	๖.๕ อยู่อย่างพอเพียง	๖.๖ มุ่งมั่นในการทำงาน
๖.๗ รักความเป็นไทย	๖.๘ มีจิตสาธารณะ	

๗. การบูรณาการ

๗.๑ บูรณาการเข้าสู่วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น เรื่องความร่วมมือ ความมีน้ำใจ

๗.๒ บูรณาการเข้าสู่วิชาภาษาไทย เช่น การใช้คำศัพท์ และภาษาที่ถูกต้องในการสื่อความหมาย

๗.๓ บูรณาการเข้าสู่วิชาสุขศึกษา เช่นด้านสุขภาพกายและจิตใจที่ดี

๘. กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม	วิธีสอน	สื่อ/อุปกรณ์	วัดและประเมินผล	หมายเหตุ
๑.ขั้นนำ / ขั้นเตรียม ๕-๑๐ นาที ๑) รวมผู้เรียน ๒) สสำรวจผู้เรียน ๓) ทบทวนเนื้อหาที่ผ่านมา ๔) ชี้แจงหัวข้อที่จะเรียนในคาบนี้ ๕) ครูให้ผู้เรียนนั่งสมาธิก่อนเข้าสู่กิจกรรม	๑.อธิบาย ๒.แบบสังเกตผู้เรียนลงมือปฏิบัติ	๑. ใบกิจกรรม ๒. พระสงฆ์ ๓. ลานธรรม	๑. สังเกตพฤติกรรม ๒. สังเกตจากการให้ความสนใจ ๑. สังเกตจากการให้ความสนใจ	
๒. ขั้นสอน ๕ นาที ๑) ครูอธิบายหน้าที่ของชาวพุทธ	๑. อธิบาย ๒. ปฏิบัติ	๑. ใบกิจกรรม ๒. พระสงฆ์		

๒) ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มปฏิบัติ ๓. ขั้นฝึก ๒๐ นาที แบบฝึกที่ ๑ การนั่งสมาธิ - เรียนรู้การนั่งสมาธิอย่างถูกวิธี แบบฝึกที่ ๒ ฟังเทศนา - เรียนรู้การฟังเทศนาอย่างถูกวิธี แบบฝึกที่ ๓ ทำบุญตักบาตร - เรียนรู้วิธีใส่บาตรพระอย่างถูกวิธี ๔. ขั้นสรุปและสรุปปฏิบัติ ๕ นาที ๔.๑ ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายสรุปการทำกิจกรรมตักบาตรยามเช้าโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหา และนัดหมายในคาบต่อไป ๔.๒ ครูให้ผู้เรียนทำความสะอาดร่างกายให้เรียบร้อยพร้อมที่จะเรียนในกิจกรรมต่อไป	๑. ครูออกคำสั่งให้ปฏิบัติ อภิปรายผล	๓. ลานธรรม ๑. ใบกิจกรรม ๒. พระสงฆ์ ๓. ลานธรรม	๑. ประเมินเข้าร่วมกิจกรรม สังเกตจากการให้ความสนใจ	
---	--	--	--	--

๓๓

--	--	--	--	--

๙. แหล่งการเรียนรู้

๙.๑ อินเทอร์เน็ต

๙.๒ ใบความรู้ เรื่อง การทำบุญตักบาตรยามเช้า

๙.๓ หนังสือธรรม

๑๐. การวัดและการประเมินผล

๑๐.๑ สิ่งที่วัด

๑๐.๑.๑ พฤติกรรมผู้เรียนรายบุคคล

๑๐.๑.๒ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบุญตักบาตร

๑๐.๒ วิธีการวัด

๑๐.๑.๑ สังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคล

๑๐.๑.๒ สอบถามความเข้าใจ

๑๐.๑.๓ ประเมินผลทักษะการนั่งสมาธิ

๓๔

๑๐.๓ เครื่องมือที่ใช้วัด

๑๐.๓.๑ แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนรายบุคคล

๑๐.๓.๒ แบบฝึกในใบกิจกรรม

๑๐.๔ เกณฑ์การวัด

จำนวนชั่วโมง

๓๐ นาทีขึ้นไป ได้ ๓ คะแนน

๒๕-๒๙ นาที ได้ ๒ คะแนน

ต่ำกว่า ๒๕ นาทีลงไปได้ ๑ คะแนน

๑๑. บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

ปัญหา / อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

...../...../.....

แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ ๔
กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน เวลา ๑ ชั่วโมง
สาระที่ ๑ กิจกรรม เรื่อง แสดงศิลปพื้นบ้าน

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ ๑ เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่อนาฏศิลป์อย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ๑. ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนาฏศิลป์ นาฏศิลป์พื้นบ้าน สะท้อน และละครพื้นบ้าน

มาตรฐาน ๒. ระบุพื้นฐานทางนาฏศิลป์และการละครที่ใช้สื่อความหมายและอารมณ์

๒. สาระสำคัญ

ศิลปะแห่งการละครและการพื้นบ้าน เป็นสิ่งที่มนุษย์สรรค์สร้างขึ้นอย่างมีแบบแผน ประณีต วิจิตรงดงาม เพื่อให้ความบันเทิง โน้มน้าว อารมณ์หรือความรู้สึกต่าง ๆ ของผู้ชม อันประกอบด้วยการเล่นไหวอริยาบถ การแสดงท่าทาง การร่ายรำ การขับร้อง และการบรรเลงดนตรี นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะและวัฒนธรรมที่สำคัญที่แสดงถึงความเป็นชาติ โดยเฉพาะชนชาติที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาช้านาน มีลักษณะเฉพาะและ วิวัฒนาการมาเป็นลำดับ จนกลายเป็นรูปแบบนาฏศิลป์ประจำชาติ และเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยไปตลอดกาลนับว่ามีความสำคัญและมีคุณค่า ยิ่ง

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๓.๑ อธิบายลักษณะการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองต่าง ๆ ได้ (K)
- ๓.๒ ค้นคว้า และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นเมืองร้อยเอ็ด (P)
- ๓.๓ รู้คุณค่าของนาฏศิลป์พื้นเมืองและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน(A)

๔. สาระการเรียนรู้

- ๔.๑ การแสดงพื้นเมืองร้อยเอ็ด

๕. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ๕.๑ ความสามารถในการสื่อสาร
- ๕.๒ ความสามารถในการคิด
- ๕.๓ ความสามารถในการแสดงและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอีสาน

๖. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๖.๑ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	๖.๒ ซื่อสัตย์สุจริต
๖.๓ มีวินัย	๖.๔ ใฝ่เรียนรู้
๖.๕ อยู่อย่างพอเพียง	๖.๖ มุ่งมั่นในการทำงาน
๖.๗ รักความเป็นไทย	๖.๘ มีจิตสาธารณะ

๓๗

๗. การบูรณาการ

๗.๑ บูรณาการเข้าสู่วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เช่น เรื่องความร่วมมือ ความมีน้ำใจ

๗.๒ บูรณาการเข้าสู่วิชาภาษาไทย เช่น การใช้คำศัพท์ และภาษาที่ถูกต้องในการสื่อความหมาย

๗.๓ บูรณาการเข้าสู่วิชาสุขศึกษา เช่นด้านสุขภาพกายและจิตใจที่ดี

๘. กิจกรรมการเรียนรู้ ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ขั้นที่ ๑ การทบทวนความรู้เดิม

๑. ครูให้นักเรียนดูภาพเกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นเมืองแล้วให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าภาพที่เห็นเป็นนาฏศิลป์ของภาคใด มีชื่อเรียกว่าอย่างไร

๒. แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ทราบว่า เมื่อจบบทเรียนนี้นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคต่าง ๆ ของไทยได้

ขั้นที่ ๒ การแสวงหาความรู้ใหม่

๓. นักเรียนชมการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคต่าง ๆ อีกครั้งแล้วร่วมกันอภิปรายสรุปเกี่ยวกับลักษณะการแสดง การแต่งกาย ท่ารำดนตรีหรือเพลงประกอบ และโอกาสในการแสดง

ขั้นที่ ๓ การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

๓๘

๔. นักเรียนศึกษาความรู้เกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองเพิ่มเติม จากหนังสือเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ แล้วทำกิจกรรมตามใบงาน

ขั้นที่ ๔ การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม

๑. แบ่งนักเรียนเป็น ๔ กลุ่มแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายความรู้เกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นเมืองของไทย บันทึกผลสรุปลงในใบงาน

ขั้นที่ ๕ การสรุปและจัดระเบียบความรู้

๑. ผู้สอนสุ่มกลุ่มนำเสนอผลสรุป ยกตัวอย่างภาพประกอบพร้อมคำอธิบาย

๒. ครูนำเสนอ อภิปราย แล้วช่วยจัดระเบียบข้อมูลสรุปเป็นของห้อง

ขั้นที่ ๖ การปฏิบัติ และ/หรือการแสดงผลงาน

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น ๔ กลุ่ม ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นเมืองของไทยทั้ง ๔ ภาค จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ เว็บไซต์สำหรับค้นข้อมูล

๒. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลจากการศึกษาค้นคว้า มานำเสนอในชั้นเรียนโดยใช้เทคโนโลยี สรุปผลการนาฏศิลป์พื้นเมืองไทยภาคต่างๆแผนผังความคิดพร้อมภาพประกอบ จัดทำเป็นรายงาน

๓. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปราย และสรุปเกี่ยวกับประโยชน์ และคุณค่าของการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง

ขั้นที่ ๗ การประยุกต์ใช้ความรู้

๑. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และสิ่งที่นำไปใช้ประโยชน์

๓๕

๖. สื่อการเรียนรู้

๑. วิดีทัศน์การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองภาคต่าง ๆ
๒. ใบงาน เรื่อง การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง
๓. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ดนตรี-นาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
๔. สื่อการเรียนรู้ Swish Max เรื่อง นาฏศิลป์พื้นเมือง

๗. กิจกรรมเสริมการเรียนรู้

๑. นักเรียนสำรวจศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ว่ามีอะไรบ้าง
๒. นักเรียนแบ่งกลุ่ม เล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงพื้นบ้านของชุมชนที่แสดงในเทศกาลสำคัญของชุมชน อภิปรายและสรุปผล

ร่วมกัน เช่น รำกลองยาว ประเพณีแห่ผ้าโขน ฯลฯ

๘. แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติม

๑. หอสมุดดิจิทัลโรงเรียนเชียงกลมวิทยา
๒. เว็บไซต์จาก Internet

๙. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

๑. วิธีการวัดและประเมินผล
 - ๑.๑ การตรวจใบงาน

๔๐

๑.๒ การทดสอบ

๑.๓ การนำเสนอผลงาน

๒. เครื่องมือวัดและประเมินผล

๒.๑ ใบงาน

๒.๒ แบบทดสอบ

๒.๓ แบบประเมินการนำเสนอผลงาน

๓. เกณฑ์การวัดและประเมินผล

ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๕๐

๑๐. บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

ปัญหา / อุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

...../...../.....

บทที่ ๒ พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการจัดการความรู้ทางพระพุทธศาสนา เป้าหมายและจุดเด่น มีกระบวนการและวิธีการอย่างไรที่สามารถนำไปบูรณาการกับนวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดและทฤษฎีได้อย่างไร การเชื่อมโยงเพื่อตอบ ซึ่งคำตอบที่ได้นี้จะบ่งชี้ความรู้ที่เป็นระบบและสามารถเรียกได้ว่านวัตกรรมการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา หากนำความรู้จากทั้งสองศาสตร์มาศึกษาร่วมกันในเชิงบูรณาการ ย่อมนำมาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์เพื่อเพิ่มเติมให้การศึกษาเกิดความสำเร็จในงานวิจัยฉบับนี้เรียกองค์ความรู้ใหม่นี้ว่า "นวัตกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ" การกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้เป็นพื้นที่พัฒนาการเรียนรู้

เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ย่อมทำให้บุคคลทั่วไปได้ใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้ด้วยหลากหลายวิธีหรือกิจกรรม วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถานที่เหมาะต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการให้เป็นพื้นที่เรียนรู้คู่คุณธรรม ซึ่งมียุทธศาสตร์ในการดำเนินการดังนี้

ยุทธศาสตร์ ที่ ๑: สร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของพื้นที่สาธารณะเป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการและร่วมอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วยรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย

ยุทธศาสตร์ ที่ ๒: ส่งเสริม สนับสนุน การขยายผลเครือข่ายพื้นที่สาธารณะเป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการสู่ชุมชนคุณธรรม

วัตถุประสงค์ของพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อพัฒนาส่งเสริมพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเมินความพึงพอใจและนำเสนอพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เป้าหมายการดำเนินการ

ให้ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีเนื้อหาจำนวน ๕ ตอน คือ ตอนที่ ๑ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา ตอนที่ ๒ กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม ตอนที่ ๓ กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ ตอนที่ ๔ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ตอนที่ ๕ กิจกรรมต่อบุญต่อกรรม โดยมีการพัฒนาสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการทำกิจกรรมและการสร้างเครือข่ายพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๔๓

รูปแบบและกิจกรรมของการดำเนินงาน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ กิจกรรมลานธรรมล้านกีฬา

จัดแข่งขันกีฬาฟุตบอลที่สนามกีฬาวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ก่อนการแข่งขันนักกีฬาทุกคนพร้อมทั้งผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมลานธรรมล้านกีฬาทุกคน พร้อมใจกันสวดมนต์ ปฏิบัติธรรมเจริญจิตภาวนา พร้อมทั้งรับฟังธรรมจากประธานสงฆ์ที่มาทำพิธีเปิดโครงการกิจกรรมลานธรรมล้านกีฬา

หลักการสำหรับการกิจกรรมลานธรรมล้านกีฬา

ธรรมล้านกีฬา คือ หลักอธิบาท ๔ เป็นพุทธสันติวิธีที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักกีฬาได้เป็นอย่างดี เพราะนอกจากจะ

สร้างแรงบันดาลใจให้กับนักกีฬาแล้ว ยังส่งผลให้นักกีฬาประสบความสำเร็จได้ ดังนี้

ฉันทะ (ความพอใจ) : การสร้างความพอใจให้กับนักกีฬา ถือเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำกีฬาไปสู่ความสำเร็จ กล่าวคือ การทำให้นักกีฬาเกิดความยินดี พอใจ เต็มใจ ที่จะทำสิ่งนั้นด้วยใจรักและต้องการทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ มีความพึงพอใจในผลงานของตนเองและ

๔๔

เพื่อนร่วมทีม ในส่วนของผู้ฝึกสอน ควรสร้างความพึงพอใจในความสามารถให้กับตัวนักกีฬา หมั่นสังเกตนักกีฬามีความพึงพอใจในการฝึกซ้อมมากน้อยเพียงใด เสริมสร้างความมั่นใจ เสริมกำลังใจในการแข่งขัน เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดในการกีฬา สร้างแรงบันดาลใจจากเป้าหมายที่นักกีฬาแต่ละคนตั้งไว้ ร่วมกันปลูกฝังค่านิยมและมุมมองเพื่อประเทศชาติ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัว

วิริยะ (ความเพียร) : บันไดขั้นที่ ๒ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หากมีการปลูกฝังขั้นพื้นฐานของแต่ละบุคคลแล้วนั้น ฉันทะจะเป็นตัวหนุนให้เกิดวิริยะขึ้นได้โดยง่าย เพราะฉะนั้น จึงต้องปลูกฝังตลอดเวลาหากนักกีฬามีความเพียรพยายาม ความอดทน และมานะบากบั่น ที่จะทำงานหรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ดีที่สุดไม่ทอดทิ้งเมื่อเกิดอุปสรรค และความยากลำบากต่างๆ ด้วยการมองปัญหาหรืออุปสรรคที่ขัดขวางต่อการทำสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทาย และต้องเอาชนะให้สำเร็จ หากนักกีฬามีความเพียรพยายาม ความขยัน ยึดกฎกติกาเป็นนิจ ไม่ว่าการฝึกซ้อม หรือการแข่งขันก็จะสำเร็จโดยง่าย

จิตตะ (การเอาใจใส่) : การเอาใจใส่ สนใจและให้ใจจดจ่ออยู่กับอยู่กับสิ่งที่ทำ มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงาน ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะให้งานนั้นสำเร็จ ผู้ฝึกสอนควรตั้งเป้าหมายให้กับนักกีฬา เพื่อให้ให้นักกีฬามีความมุ่งมั่นและมีเป้าหมายในการฝึกซ้อม หลังจากทุกคนรู้เป้าหมายตรงกันแล้ว นักกีฬาจะเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการซ้อม แต่นักกีฬาแต่ละคนมีความมุ่งมั่นไม่เท่ากันบางที่เราอาจจะต้องใช้เสียงของนักกีฬาด้วยตนเองในการกระตุ้นสิ่งเหล่านั้นให้เพิ่มขึ้นมา เช่น เวลาที่นักกีฬาเกิด

๔๕

ความท้อ เบื่อหน่าย จะต้องมึนงงก็หาอีกกลุ่มคอยรับฟังปัญหา ปล่อยโยน คอยให้กำลังใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีเนื่องจากสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับคนในทีม

วิมังสา (การไตร่ตรอง): การสอบสวน ไตร่ตรอง และพิจารณาตรวจสอบในสิ่งที่กำลังทำนั้น ๆ รวมถึงการรู้จักค้นคว้า ทดลอง คิดค้น และรู้จักคิดแก้ไขปรับปรุงงาน ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอผู้ฝึกสอนควรจัดให้มีการประชุมกันเองภายในทีมบ่อยครั้ง เพื่อนักกีฬาจะรับรู้เรื่องราวและปัญหาของกันและกัน ช่วยกันคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานั้น รวมไปถึงควรมีการแบ่งปันประสบการณ์ทั้งการฝึกซ้อม การแข่งขันให้กับนักกีฬารุ่นใหม่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหาและนำไปเป็นแบบอย่างต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในทีมอีกด้วย

กล่าวได้ว่าหลักพุทธสันติวิธีที่เป็นแนวทางในการสร้างแรงบันดาลใจให้นักกีฬาคตามหลักอิทธิบาท ๔ เป็นหลักการชัดเจนและเข้าถึงเนื้อหาได้ดีที่สุด หลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย (๑) ฉันทะ ความพอใจ (๒) วิริยะ ความเพียร (๓) จิตตะ การเอาใจใส่ (๔) วิมังสา การไตร่ตรอง หลักอิทธิบาท ๔ นี้ ถือเป็นบันไดในแต่ละขั้นที่นำนักกีฬาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๔๖

ตอนที่ ๒ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม

กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เปิดให้ประชาชนทั่วไปพร้อมทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตของวิทยาลัยสงฆ์ได้ร่วมกันสวดมนต์ปฏิบัติธรรมเป็นประจำทุกเดือน เดือนละหนึ่งครั้ง พร้อมทั้งมีการสอนเจริญสมาธิและวิปัสสนากรรมฐานตามแบบฉบับของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีการฟังธรรมและการทำบุญตักบาตร นอกจากนี้ยังมีการบรรพชาสามเณรเพื่อเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา

๔๗

ตอนที่ ๓ กิจกรรมพิธีกรรมนังสวรค์

กิจกรรมพิธีกรรมนังสวรค์ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดบริเวณของวิทยาลัยสงฆ์ให้ประชาชนทั่วไปพร้อมทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตของวิทยาลัยสงฆ์ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมพิธีกรรมนังสวรค์เป็นประจำทุกเดือน เดือนละหนึ่งครั้งซึ่งมีคณาจารย์ และพระนิสิตเป็นองค์พระธรรมกถึก ผู้แสดงธรรมแก่ประชาชน นอกจากพิธีกรรมแล้ว หลังจากพิธีกรรมเสร็จก็จะมีการปฏิบัติธรรมเจริญจิตภาวนาตามโอกาสของเวลา

๔๘

ตอนที่ ๔ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน

กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดบริเวณของวิทยาลัยสงฆ์ให้ประชาชนทั่วไปพร้อมทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตของวิทยาลัยสงฆ์ได้ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยมีกิจกรรมการประกวดขับร้องสร้อยกัญญาณและการแข่งขันกลองยาวโบราณ ในโครงการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม สืบสานประเพณีพื้นถิ่นอีสาน

ตอนที่ ๕ กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม

กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม วัดวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดบริเวณของวิทยาลัยสงฆ์ให้ประชาชนทั่วไปพร้อมทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตของวิทยาลัยสงฆ์ได้ร่วมกันทำกิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยเป็นการทำบุญตักบาตรให้กับพระนิตฺต หลังจากนั้นพระนิตฺตก็จะนำอาหารแห้งไปมอบให้กับองค์กรการกุศลต่างๆที่อยู่บริเวณของมหาวิทยาลัย นับได้เป็นโครงการต่อบุญต่อธรรมนอกจากจะได้บุญจากการใส่บาตรแล้ว ประชาชนทั่วไปยังได้รับการฟังธรรมและการนำสิ่งของต่าง ๆ ไปมอบให้กับองค์กรที่เขาลำบากจากอาหาร ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นการช่วยเหลือประชาชนทั่วไปที่ยังมีความลำบากอยู่

บทที่ ๓

พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การแสวงหารูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมและมีคุณภาพ ทั้งด้านสติปัญญาหรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านการปฏิบัติหรือทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตใจหรือจิตพิสัย (Affective Domain) เพื่อให้ผู้เรียนเป็นทั้งคนเก่ง คนดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขอย่างแท้จริง ยังคงเป็นประเด็นสำคัญของปัญหาการศึกษาไทยมาโดยตลอด นับตั้งแต่ได้พบข้อจำกัดของรูปแบบการเรียนรู้แบบแยกส่วน (Duality Education) ที่มุ่งเน้นความรู้และความชำนาญเฉพาะศาสตร์ เพื่อสนองความต้องการเฉพาะในลักษณะวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ทำให้ละเลยการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพจิตใจหรือจิตพิสัย การเปรียบเทียบแข่งขันจึงได้กลายเป็นค่านิยมที่ได้รับการส่งเสริมแทนการเกื้อกูลและเอื้ออารีต่อกัน ทำให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ถูกลดทอนขาดความสมบูรณ์ในตัวเอง เอียงข้างแยกส่วน จนมีอาจเชื่อมโยงกับความเป็นจริง เกิดความบั่นทอนทั้งในตนเองและระหว่างกันในสังคม และระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม และสถานศึกษาเป็นแหล่งหล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรม พระพุทธศาสนาได้แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่มาช้านาน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคมไทย ทั้งนี้พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ มีแนวคิดว่ามนุษย์สามารถเป็นผู้ประเสริฐหรือฝึกได้ เป็นการฝึกฝนพัฒนาดนจนประสบผลสำเร็จไป

๕๑

ตามลำดับ ตามสติปัญญาและความพร้อมของแต่ละบุคคล โดยมุ่งเน้นไปที่ข้อปฏิบัติ ๓ อย่าง หรือไตรสิกขา คือ การฝึกฝนอบรมตนให้ปฏิบัติ ตามข้อห้ามและข้อแนะนำให้ปฏิบัติเพื่อการดำรงอยู่ด้วยดีในสังคมและสิ่งแวดล้อม (ศีล) การฝึกฝนคุณภาพจิตใจให้เกิดความตั้งมั่น แน่วแน่ ไม่ พึ่งพามัน รวมถึงการฝึกฝนจิตใจให้มีคุณธรรม ส่งเสริมต่อการดำรงชีวิตที่ดีงาม และสามารถที่จะก้าวสู่การฝึกฝนอบรมปัญญาต่อไป (สมาธิ) และ การฝึกฝนปัญญาให้รู้เท่าทันระบบความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งปวงตามธรรมชาติ (ปัญญา) และสามารถนำศักยภาพของตนออกมาใช้มุ่งพัฒนาคุณค่า ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

คณะผู้วิจัยได้มองเห็นถึงความสำคัญในการเรียนรู้ของชุมชนจึงได้พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัด ร้อยเอ็ดโดยใช้วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาดังนี้

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ ที่ ๑: ส่งเสริม สนับสนุน การขยายผลเครือข่ายพื้นที่สาธารณะเป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการสู่ชุมชนคุณธรรม

ยุทธศาสตร์ ที่ ๒: ส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์พื้นที่สาธารณะให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษารูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
๒. พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
๓. ประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๕๒

กระบวนการส่งเสริมการดำเนิน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

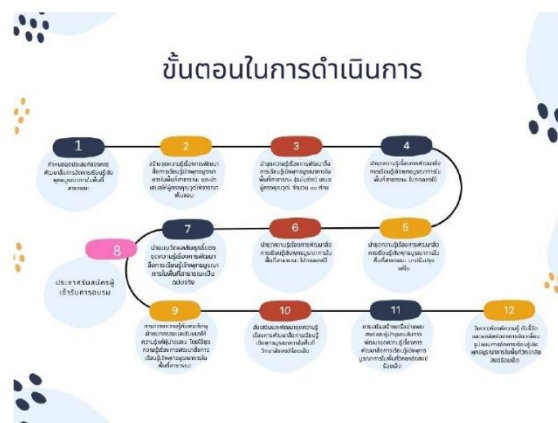

๕๓

- ๓) การพัฒนาชุดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
- ๔) การถ่ายทอดความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
- ๕) การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลโนนทัน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
- ๖) การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลโนนทัน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๗) วิเคราะห์องค์ความรู้ ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลโนนทัน อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๕๔

ขั้นตอนในการดำเนินการ

๕๕

๑) การพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑ ชุด โดยกำหนดจุดประสงค์ของการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๒) สร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นชอบ

๓) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ (ฉบับร่าง) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของแนวคิดสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

๔) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้อบรมกับการถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๑

๕) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ มาปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์หรือยังเข้าใจคลาดเคลื่อนและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ปรับปรุงสร้างชุดความรู้

๖) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้อบรมกับการถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๒

๗) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ของชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะเป็นฉบับจริง

๕๖

๘) ประกาศรับสมัครผู้เข้ารับการอบรมตามชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จำนวน ๒๐ คน

๙) การถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน โดยใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๑๐) การส่งเสริมและพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑๑) การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๒) วิเคราะห์องค์ความรู้ ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

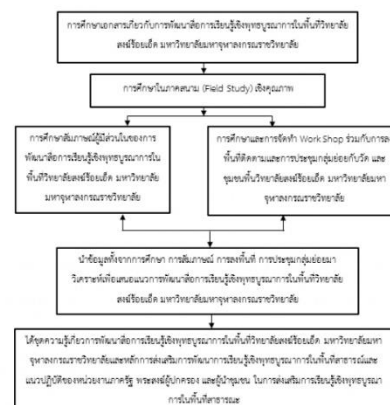
๕๗

รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนากิจกรรมที่เหมาะสมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

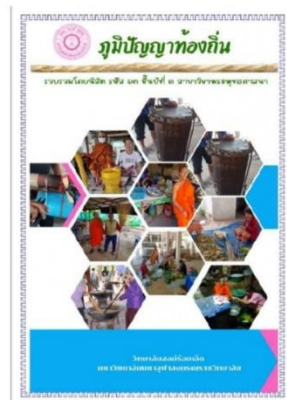
๕๘

สรุปขั้นตอนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๕๕

การผลิตสื่อและการรวบรวมสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

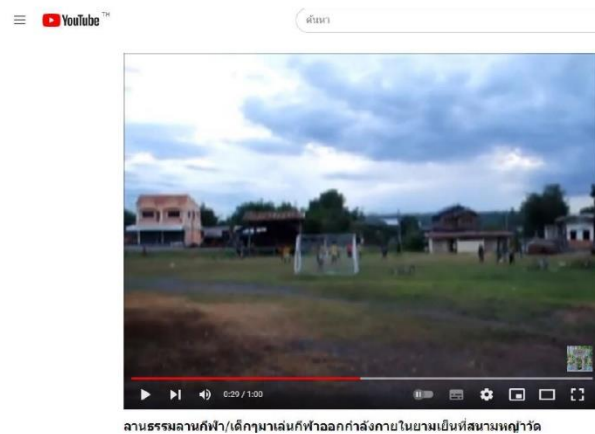

https://anyflip.com/ijzh/qiwe/#google_vignette

๖๐

https://sites.google.com/mcu.ac.th/roi-et-political-science/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81?fbclid=IwAR1p-5EwUI8mO0q2AI--4ErezmA-MSI3--VuJpYcUK_Llv9yt0jn_40Y1I4

<https://www.youtube.com/watch?v=MS3X4Pfm4SU>

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
www.roiet.mcu.ac.th

🏠 เกี่ยวกับ • สำนักงาน • คณะ • สมัครเรียน • สารสนเทศ • การวิจัย • ดาวโหลด • ฐานข้อมูล • ติดต่อ 👤 🔍

ศึกษาต่อ

โครงการบุญกัณฑ์ข้าวใหญ่และเทศน์มหาชาติ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ข
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

การศึกษาการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของระบบการศึกษาไทยที่ผ่านมาที่มีความล้มเหลวในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถสร้างคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าสามารถส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ด้วยมาผนวกกับการจัดการรู้สร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน จึงเป็นปัญหาที่ผู้วิจัยมีแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยในประเด็นต่างๆ

วัตถุประสงค์หลักของแผนการวิจัย คือ ๑) ศึกษารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๒) พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๓) พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

เป้าหมายการวิจัย คือ ๑) รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นลักษณะอย่างไร ๒) การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีลักษณะอย่างไร ๓) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน

ขอบเขตการวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด” แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๔ ส่วน ได้แก่ ๑) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธ ๒) การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ๓) การพัฒนากิจกรรมและสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ๔) คุณภาพชีวิตของผู้ใช้พื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

ด้านพื้นที่ พื้นที่ต้นแบบวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ โดยตัวแทนพระสงฆ์และประชาชนในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด รวมประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน ๔๔๐ รูป/คน

ด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการดำเนินการของโครงการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย จำนวน ๑๐ เดือน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ รูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ตัวแปรตาม การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

รูปแบบการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methodology Research) ทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เชิงปริมาณ (Quantitative Research) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D)

ผลการศึกษา

๑. ศึกษาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๑ ศึกษาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสำรวจความคิดเห็นการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๑๖๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๓ รองลงมา เป็นสามเณร จำนวน ๑๐๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕ และจำนวนน้อยที่สุด เป็นฆราวาส (หญิง) จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓ ตามลำดับ สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๒๕ ปี จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐ และจำนวนน้อยที่สุด มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๐ ตามลำดับ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา - เอก จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘ รองลงมา มีระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘ และจำนวนน้อยที่สุด ระดับปริญญาตรี ๗ - ๙ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘ ตามลำดับ

การรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดพบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔

กิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะฟ้อนรำพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๕ รองลงมาคือ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๐ รองลงมาคือ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๗ รองลงมาคือ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ รองลงมาคือ กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๐ รองลงมา คือ อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๓ และกิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๕ ตามลำดับ

การสัมภาษณ์คณะกรรมการพัฒนาบึงปลาอุบชัย ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอเมืองและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน และการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน พบว่า

นโยบายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) มีปัญญา คือ รู้ความจริงและเข้าถึงความจริง ๒) มีคุณธรรม คือ มีความดีงาม ๓) มีความสุข คือ ไม่มีทุกข์ อันเป็นองค์ประกอบร่วมในการบูรณาการที่จะทำให้เกิดการศึกษาที่สมบูรณ์ และทำให้เกิดขึ้นในระบบบูรณาการใหญ่ครบ ๓ ด้าน ได้แก่ มนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถนำกิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะฟ้อนรำพื้นบ้าน กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

รูปแบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับคุณธรรม การรู้เท่าทันอารมณ์ การรู้จักปล่อยวาง อารมณ์ที่เศร้าหมอง การฝึกให้มีสติ การบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ การพยายามละสิ่งที่ไม่ดี รักษา สิ่งที่ดีงามที่เกิดขึ้นแล้วให้งอกงามยิ่งขึ้น สามารถป้องกันสิ่งที่ไม่ดีไม่งามที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้ เกิดขึ้น และสามารถสร้างสิ่งที่ดีงามที่ยังไม่มี ให้เกิดขึ้นได้ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้น ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัมบุณอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกาย ในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดรรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการควรเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถบูรณา การได้กับทุกกิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติจริงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คิดเป็นโดยเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และมีพรหมวิหาร ๔ เป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันด้วย ปัญญา คุณธรรมที่เด่นชัด ได้แก่ ครองตน ครองคน ครองงานและมีชีวิตที่สัมพันธ์กับ ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม” โดยมีกิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรม อนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหาร จากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนใน บริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม

แนวทางในการจัดการศึกษาตามแนวพุทธ เป็นการศึกษาเพื่อรู้ความจริงของธรรมชาติ และพัฒนาคนบนฐานของธรรมชาติโดยยึดถือทางสายกลาง คือ ความพอดีที่จะให้ถึงจุดหมายและตรง กับความจริง ไม่ให้สุดโต่ง เหยียดสุด ซึ่งจะพลาดจากตัวความจริง ที่เป็นลักษณะทั่วไปอย่างหนึ่งของ พระพุทธศาสนา สามารถสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ การจัดการศึกษาตามแนวพุทธ เป็นการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรมเข้าไปในการ จัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี ยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งมีจุดเน้นที่ สำคัญ คือ การพัฒนานักเรียนให้สามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็นโดยใช้ปัญญาให้เกิดประโยชน์แท้จริงต่อ ชีวิต ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโมหะ) ที่เป็น กัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนา นักเรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขาที่นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติทั้ง ศีล สมาธิ และปัญญา ที่มี ความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แบบคาย (โยนิโสมนสิการ) ให้กับนักเรียนอย่าง เป็นองค์รวม

การศึกษาวิถีพุทธเป็นการบูรณาการพุทธศาสนาเข้ากับชีวิตที่เป็นจริง เป็นรูปแบบและกระบวนการจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาเป็นหลักสำคัญโดยอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ หลักธรรมวินัย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาฝ่ายวินัย ที่เป็นการศึกษาจัดตั้งในสังคมทั้งหมด เพื่อให้เกิด การจัดการศึกษาทางธรรม ที่เป็นการศึกษาที่เป็นไปตามความจริงของธรรมชาติที่มนุษย์จะต้องมีการฝึกฝนพัฒนาดน

แนวทางการศึกษาและพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ควรเป็นแนวทางที่ทำให้เห็นความเชื่อมโยงของการเรียนรู้ที่ชัดเจน เชื่อมโยงทั้งความคิด (head) จิตใจ (heart) และนา ไปสู่ การปฏิบัติ(hand) ที่มีประสิทธิภาพ เป็นวิถีทางแห่งปัญญาที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างสมบูรณ์ซึ่งจะก่อให้เกิด การค้นพบแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขอย่างแท้จริงและสามารถสัมผัสคุณค่าของการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน เกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อให้จิตใจและความรู้ภายนอกพัฒนาควบคู่กันไปอย่างสมดุลโดยมีพระพุทธศาสนาเป็นฐานบูรณาการ

การจัดการศึกษานอกจากจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพุทธศาสนา เป็นการฝึกฝนพัฒนาจิตใจ พัฒนาความคิดให้มีศักยภาพและสมรรถภาพในการดำรงชีวิต เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และชีวิตไปใช้ให้มีความสุขแก้ปัญหาชีวิตให้น้อยลง ตามแนวไตรสิกขา โดยฝึกจิตตั้งใจจดเฝ้า สิ่งที่เป็นโทษ(ศีล) ฝึกจิตให้ตั้งมั่น, สงบ(สมาธิ) ฝึกจิตให้พิจารณาไตรลักษณ์(ปัญญา) เพื่อขจัดอวิชชา ตัณหา โดยมีการจัดกิจกรรมให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะฟ้อนรำพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การจัดการศึกษานอกจากจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพุทธศาสนา มีคุณธรรม การรู้เท่าทันอารมณ์ การรู้จักปล่อยวางอารมณ์ที่เศร้าหมอง การฝึกให้มีสติ การบริหารจัดการอารมณ์ต่าง ๆ การพยายามละสิ่งที่ไม่ดี รักษาสิ่งที่ดีงามที่เกิดขึ้นแล้วให้งอกงามยิ่งขึ้น สามารถป้องกันสิ่งที่ไม่ดีไม่งามที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้ เกิดขึ้น และสามารถ

สร้างสิ่งที่ทีมงานที่ยังไม่มี ให้เกิดขึ้นได้เป็นการฝึกฝนพัฒนาจิตใจ พัฒนาความคิดให้มีศักยภาพและสมรรถภาพในการดำรงชีวิต เพื่อบูรณาการองค์ความรู้และชีวิตไปใช้ให้มีความสุข แก้ปัญหาชีวิตให้น้อยลง เพื่อให้ผู้เรียนกิน อยู่ ดู ฟังเป็น คิดเป็นโดยเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และมีพรหมวิหาร ๔ เป็นพื้นฐานของ การอยู่ร่วมกันด้วยปัญญา คุณธรรมที่เด่นชัด ได้แก่ ครองตน ครองคน ครองงาน และมีชีวิตที่สัมพันธ์กับ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะ จังหวัดร้อยเอ็ดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะ ฟ้อนรำพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

๑.๒ พัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสำรวจความคิดเห็นการรับรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘

ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าการร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๕ รองลงมาคือ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘ และน้อยที่สุดคือ ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗ ตามลำดับ

การสัมภาษณ์คณะกรรมการพัฒนาบึงปลาญชัย ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอเมือง และผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน และการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน พบว่า

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ควรมีลักษณะเน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งการ ประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียนซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย ของผู้เรียน ไปพร้อมๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข โดยสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะเข้าไป เช่น ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชนให้มีส่วนบูรณาการเชิงพุทธ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปวัฒนธรรม

นโยบายการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น จัดกิจกรรมค่ายอบรมคุณธรรม หรือค่ายปลูกฝังจริยธรรม เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนนับตั้งแต่วัยเด็ก เป็นการเพิ่มภูมิคุ้มกันให้เยาวชนไปสู่ความประพฤติที่ดีงามและ เป็นแบบอย่างของสังคม เป็นการแก้ปัญหาของเยาวชน เช่น ปัญหาอบายมุข ปัญหาครอบครัว ปัญหาสิ่งเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาที่เป็น คดีเยาวชน ปัญหาเด็กทำตัวไม่เหมาะสม ต้องถูกสถานพินิจคุมความประพฤติตลอดจนต้องโทษ ในเรือนจำ และอีกหลาย ๆ ปัญหาที่กำลังรอคอยการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี จัดกิจกรรมลานธรรมลานกีฬา การออกกำลังกายในตอนเช้าและตอนเย็นและมีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย, กิจกรรมการฟังพระธรรมเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา, กิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน

การส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้พระสงฆ์และประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น จัดกิจกรรมค่ายอบรมคุณธรรม หรือค่ายปลูกฝังจริยธรรม เพื่อแก้ปัญหาของเยาวชน เช่น ปัญหาอบายมุข ปัญหาสิ่งเสพติด จัดกิจกรรมลานธรรมลานกีฬา การออกกำลังกายในตอนเช้าและตอนเย็น, กิจกรรมการฟังพระธรรมเทศนาและปฏิบัติธรรมจากพระอาจารย์วิปัสสนา, กิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้ ปรโตโฆสะ ที่ประกอบด้วย กัลยาณมิตรที่ดี (ปัจจัยภายนอก) เพื่อนำไปสู่โยนิโสมนสิการ (ปัจจัยภายใน) เป็นปัจจัยเกื้อหนุนในขั้นก่อนเข้าสู่มรรคเชื่อมต่อด้วยหลักปฏิบัติ คือ ไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา เมื่อปฏิบัติการฝึก ด้วยสิกขาแล้วศึกษาผลของการพัฒนาด้วยภาวนา ๔ ประกอบด้วย ภาวนา: มีความเฝ่ เรียนรู้ ศีลภาวนา: มีวินัย จิตภาวนา: มีความอดทน และปัญญาภาวนา: มีความพอประมาณ มีเหตุผลและ มีภูมิคุ้มกัน รวมไปถึงการแนวทางของอริยสัจ ๔ มาพัฒนาการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เนื่องจากอริยสัจ ๔ เป็นหลักของเหตุ

และผล การฝึกให้เห็นถึงปัญหา เหตุของปัญหาและเห็นแนวทางของการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างชัดเจน และมีการร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ เช่น จัดกิจกรรมทำบุญตักบาตรในพื้นที่สาธารณะหลังกิจกรรมการออกกำลังกาย

แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการ จัดกิจกรรมส่งเสริมการฝึกอบรมจิตใจของประชาชน ให้เข้มแข็งมั่นคง สามารถต่อสู้กับความรู้สึกฝ้ายอกุศล หรือ บาปทางใจ เพราะเมื่อบุคคลที่อบรมจิตใจดีแล้ว จะสามารถเอาชนะพ้นจากเครื่องผูกของมาร ไม่ให้หลงใหลไปกับกระแสของโลก ด้วยการหมั่นฝึกฝนจิตใจของตนไม่ให้เป็นทาสวัตถุนิยมที่จะ ทำให้หลงมัวเมา โดยการมี “สติสัมปชัญญะ” ข้อปฏิบัติที่จะส่งเสริมความเป็นผู้ที่มีนิสัยที่ดีงามตามหลัก “สุรवासธรรม ๔” เพื่อปลูกฝังอบรมนิสัยยกระดับจิตใจของตนเอง และมีหลัก “สมณะวิปัสสนากรรมฐาน” เป็นแนวทาง ประพฤติปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง ไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ต่าง ๆ ภายนอกที่เข้ามากระทบ ทำให้เกิดความมั่นใจ เช่น การเอาใจเขามาใส่ใจเรา คือไม่เห็นแก่ตัว แต่ให้นึกถึงจิตใจของผู้อื่น ด้วยการใช้ “โยนิโสมนสิการ” ให้มาก ๆ คือ พิจารณาปัญหา และช่วยกันหาหนทางแก้ไขปัญหานั้นที่ซ้ำเติมกัน และเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และนำหลักไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา เมื่อปฏิบัติการฝึก ด้วยสิกขาแล้วศึกษาผลของการพัฒนา

หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ควรคำนึงถึงกิจกรรมของกระบวนการกลุ่มมาใช้ดังนี้ ๑) ควรแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ ๔ คน ที่มีระดับความสามารถที่แตกต่างกัน คือ ผู้เรียนมีระดับความสามารถสูง ๑ คน ผู้เรียนมีความสามารถปานกลาง ๒ คน และผู้เรียนมีความสามารถต่ำ ๑ คน ในการแบ่งกลุ่มจะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจและมีความสนใจ เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีความเหมาะสม และมีความสามารถพอ ๆ กัน ๒) แต่ละกลุ่มเลือกคณะกรรมการที่ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ ๓) มีการประชุมร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อวางแผนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ๔) สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้

การพัฒนาและการบูรณาการกิจกรรมการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ โดยการส่งเสริมการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้คณะสงฆ์และประชาชนในท้องถิ่นนำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอัมบุณอัมมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้า

หลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดวิภา โดยฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

การพัฒนาและการบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ โดยการส่งเสริมการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการโดยให้คณะสงฆ์และประชาชนในท้องถิ่น ได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักธรรม ซึ่งเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ คือ ไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การหล่อและแห่เทียนพรรษา การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีบุญบั้งไฟ กิจกรรมวันมาฆบูชา จัดกิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา การออกกำลังกายในตอนเช้าและตอนเย็นและมีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย, กิจกรรมการฟังพระธรรมเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา เป็นต้น

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกิดความสนุกสนานในการเรียนและมีความสุขกับการเรียน ทำให้ผลการเรียนสูงขึ้นและสามารถเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กระบวนการพัฒนาชุดความรู้ มาตรการ และกระบวนการการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์อำเภอรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ดดังนี้ ๑) การพัฒนาชุดความรู้เรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์อำเภอรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑ ชุด โดยกำหนดจุดประสงค์ของการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ๒) สร้างคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นชอบ ๓) นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ (ฉบับร่าง) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ๔) นำคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้ขอชมกับการถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสมณนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๑ ๕) นำคู่มือรูปแบบการจัดการ

เรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ มาปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์หรือยังเข้าใจคลาดเคลื่อนและนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงสร้างคู่มือ ๖) นำคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้وبرมกับการถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๒ ๗) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ของคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะเป็นฉบับจริง ๘) ประกาศรับสมัครผู้เข้ารับการอบรมคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จำนวน ๒๐ คน ๙) การถวายความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน โดยใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ๑๐) การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ๑๑) การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๑๒) วิเคราะห์องค์ความรู้ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ (ประเมินหลังการฝึกอบรม) ($\bar{X} = ๑๖.๒๐$ S.D. = ๐.๗๐) และครั้งที่ ๒ (ประเมินห่างจากครั้งแรก ๑ สัปดาห์) ($\bar{X} = ๑๘.๔๐$ S.D. = ๐.๖๐) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{X} = ๑.๘๐$ S.D. = ๐.๙๕) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบก่อนการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะและหลังการใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ **แตกต่างกัน** อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ควรมีลักษณะเน้นการพัฒนา ศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งการ ประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียนซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย ของผู้เรียน ไปพร้อม ๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข โดยเน้นทักษะการคิดแบบอริยสัจ ๔ และไตรสิกขา คือ การฝึกศึกษาพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาตามหลักแห่ง ศีล สมาธิและปัญญา เมื่อปฏิบัติการฝึกด้วยสิกขา ซึ่งในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชน

ท้องถิ่น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การหล่อและแห่เทียนพรรษา การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การตัดบวชวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีบุญบั้งไฟ และให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

๑.๓ ประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก

จะเห็นได้ว่า ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงและไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ซึ่งความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ดีที่ชอบที่พอใจหรือที่ประทับใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ได้รับโดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจบุคคลทุกคนมีความ ต้องการหลายสิ่งหลายอย่างและมีความต้องการหลายระดับซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะ ก่อให้เกิดความพึงพอใจ การจัดการเรียนรู้ใดๆที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจการเรียนรู้ นั้น จะต้องสนองความต้องการของผู้เรียน

๒. พัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๒.๑ ศึกษาแนวคิดการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาสภาพพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พบว่า องค์ความรู้ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และจัดเก็บไว้ในพื้นที่แหล่งการเรียนรู้ มีดังนี้ ความรู้ด้านงานหัตถกรรม เช่น การทอผ้า การทำเครื่องจักรสาน , ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนาของชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีบุญผะเหวด, ความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น การแสดงหมอลำ, ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นในชุม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมฟังธรรมนำสารธรรม

ผลการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล พบว่า บุคคลที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุด คือ นายหนูหรั่ง ชาติแก้ว ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ นายสมศรี สุวรรณปักข์ ซึ่ง

เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้สัมภาษณ์กล่าวถึงเท่ากันกับนายเปรม สุริสังข์ เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านการแสดงศิลปะพื้นเมือง (หมอลำ) รองลงมาคือ นายพุ่ม ใจภักดี เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านเครื่องจักรสานต่างๆ ผู้สัมภาษณ์กล่าวถึงเท่ากัน นางอ่อนสา ปราสาร เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านหัตถกรรมทอผ้าไหม ตามลำดับ ๒) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานที่ พบว่า วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่สาธารณะที่ประชาชนสามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ได้ ๓) แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อและสารสนเทศ พบว่า แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุดคือ แหล่งการเรียนรู้ สื่อภาพ / สื่อเสียง หรือ สื่อภาพ และเสียง (หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/ป้ายประชาสัมพันธ์) รองลงมาคือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก) และสื่อสิ่งพิมพ์ ตามลำดับ ๔) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมประเพณีของชุมชน แบ่งเป็น ๒ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านประเพณีของชุมชน พบว่า แหล่งการเรียนรู้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุดคือ ประเพณีบุญบั้งไฟ รองลงมาคือ ประเพณีแห่เทียนพรรษา รองลงมาคือ งานประเพณีกินข้าวบิณฑบาตตามหมู่บ้านเท่ากันกับ ประเพณีสมมน้ำคั้นเพ็งเส็งประทีป ตามลำดับ (๒) ด้านกิจกรรมของชุมชน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงมากที่สุดคือ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านเท่ากับกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม รองลงมาคือ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬาเท่ากับกิจกรรมอัฐมบุญอัฐมธรรมเท่ากับกิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดและเท่ากับกิจกรรมต่อบุญต่อธรรม รองลงมาคือ กิจกรรมทางสังคม ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ในภาพรวมแหล่งการเรียนรู้ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีศักยภาพและความพร้อมในการนำมาพัฒนาส่งเสริมพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๐

ผลการสำรวจความต้องการการเรียนรู้ของชุมชนและความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการ และเป็นองค์รวมการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนา เป็นการบูรณาการในด้านการเรียนรู้การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืนและยึดโครงสร้างทางสังคมของชุมชนเป็นฐานของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดย ใช้ศักยภาพและทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ให้ประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และชุมชนท้องถิ่นแต่ผลการพัฒนายังไม่สามารถ เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง เป็นเพียงการสร้างแหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้การแลกเปลี่ยนองค์ ความรู้หรือสรรหาผู้รู้และภูมิปัญญา ยังไม่สามารถให้คนในชุมชนบุคคลตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้มี

ทักษะ และกระบวนการในการคิดการวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

แนวทางในการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ มีดังนี้ ๑) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยควรพัฒนาแหล่งพื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน และควรมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลให้คนในชุมชนได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวหรือโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้นผ่านเครือข่ายความรู้มือหรือผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน มีการประสานงานของหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๒) ด้านการส่งเสริมให้คนในพื้นที่ชุมชนเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่การจัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำเนื้อหา สื่อ ที่นำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ความรู้ของชุมชนร่วมกัน, มีการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงหรือได้มาจากพื้นที่การจัดการเรียนรู้และประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพัฒนาตนเอง/ อาชีพได้, จัดกิจกรรมหรือนิทรรศการเพื่อเผยแพร่และนำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับพื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้คนในชุมชนได้รับทราบ ๓) ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยสื่อที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายควรเป็นสื่อในรูปแบบของ คลิปวิดีโอที่สามารถรับชมภาพและเสียงได้พร้อมกัน หรือนำเสนอใน ลักษณะของสื่อมัลติมีเดียเพื่อกระตุ้นความสนใจ ส่วนเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ต้องเป็นสิ่งที่คนในชุมชนคุ้นเคย และนิยมใช้กันอยู่แล้ว โดยจะใช้เฟซบุ๊กและไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกันเป็นส่วนใหญ่ ผ่านสมาร์ตโฟน และตามบ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชนก็สามารถใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์ได้ โดยอาจทำในรูปแบบของเว็บไซต์เพื่อแนะนำสถานที่ ประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ ของชุมชน ๔) ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เช่น เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสวดมนต์ โดยควรจัดกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นให้อยากไปชมสถานที่หรือของจริง หรือทดลองปฏิบัติหลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์, เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานหรือ แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับคนในชุมชนได้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าไปเรียนรู้ ๕) ด้านการสร้างเครือข่าย และความร่วมมือที่เกี่ยวข้อง โดยการประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแลประชาชนในพื้นที่ที่สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้ ประชาชนเข้ามาใช้งานพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น

การเสริมสร้างการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ การพัฒนาแหล่งพื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน และมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลให้คนในชุมชนได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวหรือโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้นผ่านเครือข่ายความรู้หรือผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน การส่งเสริมให้คนในพื้นที่ชุมชนเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่การจัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำเนื้อหา สื่อ ที่นำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ความรู้ของชุมชนร่วมกัน การนำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงหรือได้มาจากพื้นที่การจัดการเรียนรู้และประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพัฒนาตนเอง/ อาชีพได้ การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยสื่อที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายควรเป็นสื่อในรูปแบบของ คลิปวิดีโอที่สามารถรับชมภาพและเสียงได้พร้อมกัน และนำเทคโนโลยีที่คนในชุมชนคุ้นเคยและนิยมใช้กันอยู่แล้ว เช่น เฟซบุ๊กและไลน์ เพื่อติดต่อสื่อสารกันเป็นส่วนใหญ่ ผ่านสมาร์ตโฟน และตามบ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชน มีการจัดกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นให้อยากไปชมสถานที่หรือของจริง หรือทดลองปฏิบัติหลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแลประชาชนในพื้นที่ ที่สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาใช้งานพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น

การสำรวจความคิดเห็นการรับรู้การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๑๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ รองลงมา เป็นสามเณร จำนวน ๙๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ และจำนวนน้อยที่สุดเป็นฆราวาส (หญิง) จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ ตามลำดับ สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๒๕ ปี จำนวน ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๘ และจำนวนน้อยที่สุด มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ ตามลำดับ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ รองลงมา มีระดับมัธยมศึกษา - โทรี - เอก จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ และจำนวนน้อยที่สุดระดับปริญญาตรี - ๕ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘ ตามลำดับ

ระดับความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรม ความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความสามารถและความต้องการร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘

ผลการสร้างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยขั้นตอนการออกแบบ (ร่าง) รูปแบบแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบฯ และเว็บไซต์ รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ผลการออกแบบ (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ขั้นตอนวิจัยในระยะที่ ๑ และ ๒ มาออกแบบเป็น (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปรายละเอียดของร่างรูปแบบได้ดังนี้ ร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) องค์ความรู้ชุมชน ๒) สื่อและ เทคโนโลยี ๓) กิจกรรมการเรียนรู้ และ ๔) เครือข่ายความร่วมมือ ส่วนขั้นตอนของร่างรูปแบบ ประกอบด้วย ๑๐ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ๒) ประชาสัมพันธ์ ๓) เตรียมความพร้อม ๔) ลงทะเบียนเข้าใช้งาน ๕) ระบุความต้องการการเรียนรู้ ๖) เรียนรู้ ๗) สร้างผลงาน ๘) เผยแพร่ผลงาน ๙) สรุปผลการเรียนรู้ และ ๑๐) สะท้อนความรู้สู่ชุมชน ซึ่งองค์ประกอบและขั้นตอนของร่างรูปแบบ สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

องค์ประกอบของร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด มี ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ความรู้ชุมชน สื่อ และเทคโนโลยี กิจกรรมการเรียนรู้ และเครือข่ายความร่วมมือ มีรายละเอียดดังนี้ ๑) องค์ความรู้ชุมชน โดยยึดหลัก (๑) สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของชุมชน กล่าวคือมีประเภทขององค์ความรู้ และทักษะที่ประชาชนต้องการจะเรียนรู้อย่างครบถ้วน และสามารถตอบสนองเป้าหมายการเรียนรู้สำหรับ การประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำมาสร้างงานหรือพัฒนาอาชีพ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสังคมและเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (๒) ผสมผสานแหล่งขององค์ความรู้ที่หลากหลาย ทั้งที่มาจากตัวบุคคล วัตถุสิ่งของ สถานที่ สื่อ กิจกรรมหรือวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล จากผู้มีประสบการณ์หรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากชุมชน และผสมผสานกับความรู้ที่สามารถเห็นได้ชัดเจน (๓) สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีเนื้อหาที่สะท้อนวิถีชีวิต

ความเชื่อ เอกลักษณ์ ความโดดเด่น หรือสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ๒) สื่อและเทคโนโลยี โดยยึดหลัก (๑) มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง วิดิทัศน์ และเสียงที่ผ่านการเก็บรวบรวม เรียบเรียง และจัดลำดับอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ของชุมชน (๒) มีความสะดวกในการใช้งาน ให้สอดคล้องกับพื้นฐานและประสบการณ์ของกลุ่มเป้าหมาย จัดหมวดหมู่และระบบการสืบค้นที่สอดคล้องกับความต้องการด้วยระบบฐานข้อมูล ใช้เทคโนโลยีเว็บไซต์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และการติดต่อสื่อสาร ผสมผสานกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (๓) สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความสนใจสามารถเข้ามาศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาด้วยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟนเชื่อมต่อผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ๓) กิจกรรมการเรียนรู้ โดยยึดหลัก (๑) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียนเองมีความต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ โดยเริ่มต้นจากการวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมาย วางแผนการเรียนรู้ ดำเนินการเรียนรู้ตามแผน และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง (๒) เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติตามความถนัดและความสนใจผ่านการกระทำของตนเอง เน้นที่การนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองได้ (๓) ส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า, กิจกรรมอัมบุอัมธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย, กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา, กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะฟ้อนรำพื้นบ้าน, กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งการเรียนรู้ผ่านสื่อและสถานที่จริง สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลอื่นเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกัน ๔) เครือข่ายความร่วมมือ โดยยึดหลัก (๑) ประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีกับชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือกับปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำชุมชน และประชาชนเพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่ดี เพื่อเข้าถึงและเข้าใจความต้องการของชุมชน นำไปสู่การดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง (๒) การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน โดยการอำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในพื้นที่การเรียนรู้ของชุมชน ด้วยการส่งเสริมทักษะพื้นฐานที่จำเป็น จัดเตรียมโครงสร้าง เครือข่ายพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้กับคนในชุมชน (๓) เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมกันในกิจกรรม

ของชุมชนทั้งการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายการพัฒนาชุมชน การดำเนินกิจกรรม การติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชน ขั้นตอนของร่าง รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งได้เป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะเริ่มต้น ระยะดำเนินการ และระยะติดตามประเมินผล ซึ่งทั้ง ๓ ระยะ ประกอบด้วย ๑๐ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ๒) ประชาสัมพันธ์ ๓) เตรียมความพร้อม ๔) ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบ ๕) ระบุความต้องการการเรียนรู้ ๖) เรียนรู้ ๗) สร้างผลงาน ๘) เผยแพร่ผลงาน ๙) สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ และ ๑๐) สะท้อนความรู้สู่ชุมชน มีรายละเอียดดังนี้ ๑) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยการหาแนวร่วมในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันโดยการประสานความร่วมมือไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และผู้นำชุมชน เพื่อดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์พื้นที่การเรียนรู้ สอบถามความต้องการการเรียนรู้ของประชาชน กำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ๒) ประชาสัมพันธ์ โดยการเผยแพร่ให้ประชาชนในชุมชนได้ทราบข้อมูลข่าวสาร พื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน มีแนวทางดังนี้ (๑) ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทั้งแบบตัวต่อตัว แบบกลุ่มหรือแบบมวลชน โดยใช้ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ ป้ายประชาสัมพันธ์, สื่อชุมชน เช่น เสียงตามสาย และรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย เป็นต้น (๒) ประชุมร่วมกับผู้นำหรือคณะกรรมการชุมชนเพื่อแจ้งข้อมูลให้ประชาชน ได้รับทราบ (๓) ประชาสัมพันธ์เชิญชวนสถาบันการศึกษาในชุมชนทั้งการศึกษาในระบบ โรงเรียนและนอกระบบ ให้เข้ามาเรียนรู้, ๒) การจัดกิจกรรมรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย (๑) เตรียมความพร้อม เป็นการอธิบายให้ผู้เรียนทราบถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียน ข้อพึงปฏิบัติ ข้อตกลงในการเรียนรู้ และวิธีการใช้งานให้ชัดเจน รวมทั้ง ฝึกอบรมความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเพื่อการใช้งานในรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการ ประชุมชี้แจงผ่านคณะกรรมการชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น และการให้ข้อมูลในรูปแบบของเอกสารคู่มือการใช้ งานในลักษณะของสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ (๒) ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบเพื่อใช้งาน ซึ่งประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึงรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดด้วยการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์พกพาที่เชื่อมต่อเครือข่าย อินเทอร์เน็ต โดยในขั้นตอนนี้ จะแนะนำให้ประชาชนทำการสมัครสมาชิก เพื่อจัดเก็บข้อมูล พื้นฐานของสมาชิกและข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถและความสนใจของประชาชน และให้ทำแบบประเมินรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด (ก่อนเรียน) (๓) ระบุความต้องการการเรียนรู้ โดยระบบจะนำเสนอองค์ความรู้ของชุมชน โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล

สถานที่ สื่อ และกิจกรรม โดยผู้ใช้งานต้องระบุความต้องการการเรียนรู้ด้วยการเลือกหัวข้อที่ต้องการจะเรียนรู้ พร้อม ทั้งระบุเป้าหมายของการเรียนรู้ว่าต้องการจะเรียนรู้ไปเพื่ออะไร จากนั้นระบบจะทำหน้าที่ประมวลผลเพื่อ นำเสนอแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการในรูปแบบของข้อความ ภาพนิ่ง วิดิทัศน์ และเสียง (๔) เรียนรู้ โดยให้สมาชิกในชุมชนจะได้เรียนรู้องค์ความรู้ของชุมชนตามที่ได้ระบุ ความต้องการไว้ ในรูปแบบของวิดิทัศน์ รูปภาพ และข้อความ ซึ่งหลังจากเรียนรู้องค์ความรู้ที่ต้องการแล้ว ผู้เรียนทำการประเมินสื่อที่ได้เรียนรู้ พร้อมทั้งสามารถสรุปสาระสำคัญและแนวทางที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาตนเอง (๕) สร้างผลงาน โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนโดยการลงมือปฏิบัติ โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในแหล่งเรียนรู้ชุมชนมาเป็นฐานเพื่อการต่อยอดในการสร้างผลงานเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาตนเองและชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่สนใจสามารถนำเสนอในรูปแบบของโครงการหรือแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยระบุสภาพปัญหา สิ่งที่ต้องการพัฒนา เป้าหมายโครงการ ประโยชน์ที่ได้รับ ขั้นตอนการดำเนินการ งบประมาณ และระยะเวลาดำเนินการ ผ่านการกรอกข้อมูลหรืออัปโหลดไฟล์เอกสาร เพื่อให้คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา โดยโครงการที่ผ่านการ พิจารณาจะได้รับ งบประมาณสนับสนุนให้ดำเนินงาน (๖) เผยแพร่ผลงาน โดยโครงการที่ผ่านการอนุมัติในดำเนินการจะนำเสนอผลการ ดำเนินงานในรูปแบบของรูปภาพหรือวิดิทัศน์ โดยกรอกข้อมูลผ่านระบบได้แก่ ชื่อโครงการ วันที่ ดำเนินการ ภาพหรือวิดิทัศน์การดำเนินงาน ผลการดำเนิน ประโยชน์ที่ได้รับ ปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะ หรืออัปโหลดไฟล์เอกสาร (๗) สรุปผลและประเมินการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ระบบจะทำการสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนได้ดำเนินการพร้อมทั้งทำแบบประเมินคุณลักษณะรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพหุบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด (หลังเรียน) , ๓) การติดตามประเมินผล เป็นระยะหลังจากการจัดกิจกรรมรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพหุบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดตามเป้าหมายแล้ว จะต้องมีการรักษาความสัมพันธ์และการสื่อสารที่เป็นระบบระหว่างเครือข่ายความ ร่วมมือ เพื่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยการจัดประชุมหรือเวทีชุมชนเพื่อสะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สู่ชุมชน

รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพหุบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะดังนี้ ๑) การจัดการให้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดเด่นของชุมชน และมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลให้คนในชุมชนได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวหรือโครงการที่กำลังจะเกิดขึ้นผ่านเครือข่ายความรู้มือหรือผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน ๒) การส่งเสริมให้คนในพื้นที่ชุมชนเข้าใจถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่การจัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำเนื้อหา สื่อ ที่นำเสนอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมมธรรม กิจกรรมฟังธรรม

นั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีการสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น ไตรสิกขา อริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้และอนุรักษ์ความรู้ของชุมชนร่วมกัน การนำเสนอเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงหรือได้มาจากพื้นที่การจัดการเรียนรู้และประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือพัฒนาตนเอง/ อาชีพได้ ๓) การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยสื่อที่จะนำมาใช้เพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้ได้ง่ายควรเป็นสื่อในรูปแบบของ คลิปวิดีโอที่สามารถรับชมภาพและเสียงได้พร้อมกัน และนำเทคโนโลยีที่คนในชุมชนคุ้นเคยและนิยมใช้กันอยู่แล้ว เช่น เว็บไซต์ เพชบุ๊กและไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกันเป็นส่วนใหญ่ ผ่านสมาร์ตโฟน และตามบ้านเรือนต่าง ๆ ในชุมชน มีการจัดกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นให้อยากไปชมสถานที่หรือของจริง หรือทดลองปฏิบัติ หลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องที่หรือผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแลประชาชนในพื้นที่ ที่สามารถประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาใช้งานพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น

การส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุมบุญอุมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสรวรค์ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีการสอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น ไตรสิกขา อริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมนั้นต้องมีความรู้ที่เป็นประโยชน์ และตอบสนองกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ได้ มีการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถเข้าถึงมาเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความท้าทายและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีกับคนในชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และชุมชนอย่างยั่งยืน

การสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดของคณะสงฆ์และประชาชนในชุมชนโดยการสนับสนุนให้มีพื้นที่ที่เด็กกับผู้ใหญ่ได้มาเจอกัน

แลกเปลี่ยนกัน เพื่อละลายความต่าง ทำลายกรอบที่ปิดกั้น ซึ่งการพูดคุยถ่ายทอดความคิดเห็นในพื้นที่ปลอดภัยระหว่างกัน มันจะทำให้เกิดความเข้าใจและปรับตัวเข้าหากันได้ การสร้างพื้นที่เรียนรู้สาธารณะ เด็กเยาวชนและคนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมออกแบบทั้งพื้นที่และกิจกรรม ให้หลากหลาย เข้าถึงทุกกลุ่ม ถึงจะตอบสนองการใช้งาน และดึงดูดให้คนออกมาทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสวดรค์ เพื่อใช้ในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้และชุมชนอย่างยั่งยืน

การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่น โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชน คือ ต้องมีประโยชน์และตอบสนองกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ได้ มีการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถเข้าถึงมาเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความท้าทายและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีกับคนในชุมชน โดยนำเสนอเกี่ยวกับ ประเพณี และกิจกรรมต่างๆในชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวปุ้น บุญผะเหวด ประเพณีสมมาน้ำคั้นเพ็งเสี่ยงประทีป กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสวดรค์

ผลการประเมิน (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การประเมินความเหมาะสมร่างรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ (ร่าง) รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยสรุปดังนี้ ๑) ด้านการออกแบบภาพรูปแบบ (Model) ในขั้นตอนของการร่วมมือกันน่าจะเป็นกรอบที่แสดงความเชื่อมโยงของกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ โดยอาจเพิ่มลักษณะของการวนลูปเพื่อสร้างความร่วมมือต่อไปได้อีก และควรทำให้ทุกขั้นตอนเชื่อมโยง กับ Smart Classroom ๒) ด้านองค์ประกอบของร่างรูปแบบ

ควรเน้นองค์ประกอบด้านเครือข่ายโดยแสดงให้เห็น ความสำคัญของบุคคลที่จะทำหน้าที่ขับเคลื่อน องค์ประกอบทั้ง ๔ องค์ประกอบให้ดำเนินไปได้ สื่อเทคโนโลยีต้องส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ใช้งานกับระบบ และในร่างรูปแบบต้องแสดงให้เห็นกระบวนการของการประเมินผล ๓) ด้านขั้นตอน ของร่างรูปแบบ ข้อเสนอแนะคือ รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการอาจปรับขั้นตอนให้มีความ กระชับเพื่อให้เกิดความชัดเจนก่อนการนำไปทดลอง ๔) ด้านวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ความ เชื่อมโยงของขั้นตอนกับตัวแปรตามให้ชัดเจน และเห็นเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่สามารถสังเกต หรือประเมินผลได้ และระบุประเภทของการประเมิน ๕) ด้านความเหมาะสมของการนำไปใช้ ควร พิจารณาความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมายด้วย ๖) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (๑) ควรกำหนดกรอบแนวคิด การวิจัยเพื่อให้เห็นว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นนั้นอิงกับแนวคิดทฤษฎีอะไรบ้าง โดยเพิ่มเติมเป็น องค์ประกอบหนึ่งของโมเดลซึ่งจะทำให้โมเดลที่พัฒนาขึ้นนั้นมี นัยสำคัญในเชิงวิชาการมากยิ่งขึ้น (๒) ในโมเดลที่ใช้ควรให้เห็นการเชื่อมโยงระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ SMART Model กับตัวแปรตาม คือคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

หลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญได้ร่วมกันประเมินความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการ ปรับแก้ไข ร่างรูปแบบแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข (ร่าง) รูปแบบฯ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำ เพื่อให้ได้รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับนำมา พัฒนาเป็นรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดที่สมบูรณ์ ก่อนนำไปทดลองกับตัวอย่างการวิจัย ดังนี้ ๑) กำหนดความสำคัญขององค์ประกอบเครือข่ายความ ร่วมมือโดยเน้นการสร้างความร่วมมือกับ ผู้นำชุมชนที่จะทำหน้าที่ประสานงานและขับเคลื่อนการ ดำเนินงานระหว่างบุคคลและองค์กร ทั้งภายในและภายนอก ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยการมอบหมายบุคคลรับผิดชอบ โดยเฉพาะเพื่อให้การพัฒนาในรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ๒) ออกแบบเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลในเว็บไซต์ครอบคลุมวิธีการแสดงผลในหน้าจอหลายขนาด ซึ่งต้องสอดคล้อง กับพฤติกรรมของผู้ใช้ในยุคปัจจุบันที่เข้าเยี่ยมชมหน้าเว็บไซต์บนอุปกรณ์ที่แตกต่างกัน ๓) จัด หมวดหมู่ชุดความรู้ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ๔) ออกแบบ UI เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อใช้เป็น ช่องทางในการเชื่อมต่อระหว่างผู้ใช้กับระบบ โดยคำนึงถึงความสามารถและประสบการณ์ของ กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจ

แนวคิดในการใช้แหล่งเรียนรู้ว่าเป็นการใช้แหล่งภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น วัด ภูเขา สวนสัตว์ อุทยาน พิพิธภัณฑ์หอสมุด แหล่งน้ำ โบราณสถาน เป็นต้น เป็นแหล่งการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้โดยตรงด้วยตนเองอย่างถูกต้อง และเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ผู้เรียนจะได้ศึกษาสภาพจริงของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน อาทิ พืชพันธุ์ไม้พืชสมุนไพร ลักษณะของดิน หิน แร่ ทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม สามารถใช้แหล่งการเรียนรู้เหล่านี้มาหล่อหลอมคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ในชุมชน เป็นการสร้างเจตคติ ค่านิยม ความภาคภูมิใจ และอุดมการณ์ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน ส่วนในด้านการบริหารโรงเรียน การสอนและใช้แหล่งเรียนรู้จากทุกส่วนของชุมชน โดยการจัดกิจกรรม ระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชน เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนสามารถทำได้โดยวิธีการดังนี้ ๑) การจัดทำโครงการรณรงค์แก้ไข ปัญหาของชุมชน เช่น โครงการต่อต้าน ยาเสพติด โครงการอนุรักษ์มรดกของชุมชน โครงการป้องกันภัยของชุมชน เป็นต้น 2) จัดเวทีการเรียนรู้ โดยร่วมกับวัดและองค์กรชุมชน จัดเวทีการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนในเรื่องที่จะต้องแก้ไขและพัฒนา 3) จัดแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยจัดทำป้ายนิทรรศการ พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและหอกระจายข่าว เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน

วิธีการส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย ป้ายคัทเอ๊าท์ โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว แจกตามหมู่บ้าน รวมทั้งการชี้แจงหรือนัดหมายผ่านการประชุมประชาคมให้รับทราบ, ใช้สื่อสังคม เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึง ประชาชนแต่ละบุคคล

วิธีการส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ประเพณีและกิจกรรมต่างๆในชุมชน ได้แก่ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวปั้นบุญผะเหวด ประเพณีสมมน้ำคั้นเพ็งเสี่ยงประทีป กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดมนต์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสวดมนต์ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย ป้ายคัทเอ๊าท์ โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว แจกตามหมู่บ้าน รวมทั้งการชี้แจงหรือนัดหมายผ่านการประชุมประชาคมให้รับทราบ, ใช้สื่อสังคม เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ในการประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึง ประชาชนแต่ละบุคคล

ผลการสร้างสื่อแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลและการพัฒนาเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยการสร้างสื่อแหล่งการเรียนรู้ดิจิทัล แบ่งเป็น ด้านที่ ๑ แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ด้านที่ ๒ แหล่งการ

เรียนรู้ประเภทสถานที่ ได้แก่ วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ด้านที่ ๓ แหล่งการเรียนรู้ประเภทสื่อและสารสนเทศ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพ / สื่อเสียง หรือ สื่อภาพ และเสียง (หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย/ป้ายประชาสัมพันธ์) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์, เฟสบุ๊ก) ด้านที่ ๔ แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมประเพณีของชุมชน ได้แก่ (๑) ด้านประเพณีของชุมชน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีแห่เทียนพรรษา งานประเพณีกินข้าวปุ้นบุญผะเหวด ประเพณีสมมาน้ำคั้นเพ็งเส่งประทีป (๒) ด้านกิจกรรมของชุมชน เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอัมบุญอัมธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสวดรค์ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมทางสังคม โดยนำเสนอเรื่องราว ในรูปแบบรายการสารคดี โดยนำปราชญ์ชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเปิดให้ประชาชนเข้าถึงและสืบค้นได้อย่างสะดวกเพื่อนำข้อมูลไปต่อยอดใช้ประโยชน์โดยหลังจากพัฒนาสื่อแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง พบว่าโดยภาพรวมสื่อที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนขั้นตอนการออกแบบ User Experience Design เป็นการวางแผนผังการทำงาน เพื่อให้เห็นภาพรวมและจำลองการทำงานของเว็บไซต์ และขั้นตอนการพัฒนาเว็บไซต์ เพื่อใช้เป็นระบบจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ระบบการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ชุมชนเป็นฐาน และระบบสนับสนุนเพื่อช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยนำความต้องการของผู้ใช้มาวิเคราะห์เพื่อออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย ๑) การออกแบบส่วนประกอบของโปรแกรม ๒) รูปแบบหน้าจอการนำข้อมูลเข้าและส่วนต่อประสาน ๓) กำหนดรูปแบบโปรแกรม ๔) ส่วนของการปฏิสัมพันธ์ ๕) กำหนดกฎระเบียบเพื่อให้ระบบมีความคงสภาพของข้อมูล รวมถึงการสร้างคู่มือการใช้งานเว็บไซต์ มีรายละเอียดดังนี้

ผลการออกแบบ Wireframe เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย การออกแบบโครงสร้างและส่วนประกอบของเว็บไซต์ เพื่อใช้จัดวางเมนูพื้นที่การแสดงผลข้อมูลการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการจำลองการทำงานและการเชื่อมต่อเมนูต่าง ๆ ของเว็บไซต์

ผลการสร้างเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย เมนูหลัก ๗ เมนู ได้แก่ สมัครสมาชิก ลงชื่อเข้าใช้ แหล่งการเรียนรู้ โครงการวิจัย คู่มือการใช้งาน การติดต่อ และสื่อเพื่อการแบ่งปัน ซึ่งเป็นการพัฒนาเว็บไซต์ที่สามารถรองรับกับการแสดงผลบนอุปกรณ์ที่มีขนาดหน้าจอที่แตกต่างกัน ขั้นตอนการพัฒนาเว็บไซต์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ๑) ศึกษาความเป็นไปได้และวางแผนการดำเนินการพิจารณาผลประโยชน์ที่จะ

ได้รับจากการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด
 ค่าใช้จ่าย ความคุ้มค่าและการวางแผนการดำเนินการพัฒนาระบบ ๒) วิเคราะห์ระบบ การนำข้อมูลที่
 ได้จากการสำรวจ ความต้องการและข้อมูลแหล่งการเรียนรู้มากำหนดเป้าหมายของการพัฒนาระบบ
 และสร้างต้นแบบรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๓)
 ออกแบบระบบ การดำเนินการกำหนดรูปแบบของเว็บไซต์ทั้งการแสดงผลส่วนประสานงานผู้ใช้และ
 การทำงานของระบบการจัดเก็บ ข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ระบบการสืบค้นข้อมูล ระบบเรียนรู้ระบบ
 ปฏิสัมพันธ์และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ๔) พัฒนาระบบ การนำระบบที่ได้ออกแบบมาดำเนินการสร้างและ
 พัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลและเว็บไซต์ด้วยการเขียนโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ และทำการทดสอบ
 สอบระบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ๕) การนำระบบไป
 ใช้งาน การดำเนินการถ่ายโอนระบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัด
 ร้อยเอ็ด แล้วดำเนินการอบรมการใช้งานระบบและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ๖)
 การบำรุงรักษาระบบ การดูแลระบบเพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพในการทำงานและแก้ไขข้อบกพร่อง
 ของระบบ โดยสามารถเข้าถึงเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน
 จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ที่ [http://www. http:// roietareamodel.mcu.ac.th/](http://www.roietareamodel.mcu.ac.th/) และดูตัวอย่างหน้าจอ
 ของเว็บไซต์ที่ภาคผนวก

ผลการประเมินเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน
 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยนำเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๙ คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ
 ทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการออกแบบเว็บไซต์
 พบว่า เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดย
 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๐

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้
 เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ ๑) ข้อเสนอแนะด้านการแสดงผลของ
 เว็บไซต์เพื่อให้รองรับกับการใช้งานบนอุปกรณ์ที่แตกต่างกันสามารถทำได้ดีมาก แต่อาจตรวจสอบการ
 แสดงผลบน Mobile Device ให้แสดงผลได้ดีเทียบเท่ากับอุปกรณ์อื่น เนื่องจากการแสดงผลบน
 อุปกรณ์โทรศัพท์มือถือยังประมวลผลช้า แถบหัวเรื่องค่อนข้างใช้พื้นที่ในการแสดงผลค่อนข้างมาก
 เกินไปทำให้สูญเสียพื้นที่ในส่วนอื่น ๒) ข้อเสนอแนะด้านการติดต่อสื่อสาร เว็บไซต์ยังขาดกระดาน
 สนทนาสำหรับการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น กรณีที่ผู้ใช้งานคนอื่นต้องการแบ่งปันข้อมูลหรือ
 แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนเพิ่มเติม

จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเว็บไซต์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบและให้คำแนะนำ เพื่อให้ได้ เว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับนำไปทดสอบประสิทธิภาพกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ต่อไป

ผลการหาประสิทธิภาพของเว็บไซต์รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ภาพรวมการทดสอบประสิทธิภาพผู้ใช้งานเดี่ยว ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐

ผลการหาความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความต้องการและเป้าหมายการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙

๒.๒ พัฒนาส่งเสริมพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

การสร้างและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการจัดให้มีการศึกษาที่เกื้อหนุนให้บุคคลในชุมชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงภายใต้สิ่งที่มีอยู่ในสังคมรอบ ๆ ตัว ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เช่น จากประสบการณ์ของวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน โดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ในลักษณะของการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการที่ไม่เน้นการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียน ดังนั้นการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในชุมชนจึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะก่อประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพจากประสบการณ์ตรง ซึ่งสัมผัสและจับต้องได้ทั้งนี้ ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนไม่ได้มีเฉพาะต่อสมาชิกในชุมชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุคคลทั่วไปและผู้ que ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และก่อให้เกิดการจารึกข้อมูลชุมชนที่เป็นระบบด้วย

สื่อ นับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ การใช้สื่อการสอนนั้นผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะเฉพาะและคุณสมบัติของสื่อแต่ละชนิด เพื่อเลือกสื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การสอนและสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับคนในชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้วยฐานความรู้ , ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง, เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกัน, ต้องมีบุคคลต้นแบบ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้และมาแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

นโยบายและกลไกการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสร้างวิสัยทัศน์และทัศนคติที่ดีร่วมกันระหว่างวัด หน่วยงานท้องถิ่นกับคนในชุมชน โดยการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสมาธิ เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน รวมถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง, การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกัน, ส่งเสริมให้มีบุคคลต้นแบบ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้และมาแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

ปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมและการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ๑) การที่ประชาชนภายในชุมชนเกิดการมีช่องว่างระหว่างวัยของคนต่างรุ่นทั้งวัยเด็กและผู้ใหญ่ ๒) ประชาชนในชุมชนขาดความรู้และความต่อเนื่องในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ให้ยั่งยืน ๓) การขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมลานธรรมลานกีฬา กิจกรรมฟังธรรมนำสมาธิ และขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองโดยใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ

ผลการทดลองใช้รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยนำรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้กับกลุ่ม

ตัวอย่างซึ่งเป็นพระสงฆ์และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๔๐๐ รูป/คน

ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะก่อนและหลังใช้ รูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ก่อนเข้าร่วม โครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๒

ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ หลังเข้าร่วม โครงการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๕

ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ หลังเข้าร่วม โครงการ ($\bar{X} = ๔.๓๕$, $S.D. = ๐.๖๓$) สูงกว่าคะแนนคุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะ ก่อนเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X} = ๓.๗๒$, $S.D. = ๐.๕๕$) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างมีคะแนน คุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะก่อนเข้าร่วมโครงการและคะแนน คุณลักษณะการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะหลังเข้าร่วมโครงการ แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนารูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิง พุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔

สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ การ สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับคนในชุมชนในการพัฒนาชุมชนด้วยฐานความรู้ , ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง, เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วน ร่วมให้เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาพื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการใน พื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกัน, ต้องมีบุคคลต้นแบบ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้และมาแนะนำ หรือประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองด้วยการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้เชิงพุทธ บูรณาการ

๒.๓ การประเมินความพึงพอใจและนำเสนอพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยนำรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดและคู่มือการใช้งานพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การรับรองรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๒

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยสรุปดังนี้ ๑) การออกแบบภาพรูปแบบ โดยการเพิ่มการเชื่อมต่อของขั้นตอนให้สะท้อนภาพของความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้น และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบ ๒) องค์ประกอบของรูปแบบ ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้แก้ไขชื่อองค์ประกอบ “องค์ความรู้เพื่อชุมชน” เป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” และนิยามความหมายขององค์ประกอบ ที่สะท้อนถึงสิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัย โดยระบุความรู้ที่เกิดขึ้นไปถึงตัวระดับบุคคลด้วย ส่วนองค์ประกอบ ด้านสื่อและเทคโนโลยี จำเป็นต้องเพิ่มเติมทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และองค์ประกอบด้านกิจกรรมการเรียนรู้ควรใส่นิยามศัพท์เฉพาะว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่ชุมชน และองค์ประกอบด้านเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน ควรเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน สถานศึกษาในระบบและนอกระบบ ๓) ขั้นตอนของรูปแบบผู้เชี่ยวชาญเสนอให้ปรับแก้ไขขั้นตอนให้มีความกระชับและใช้ภาษาง่ายต่อการสื่อความหมาย และเชื่อมโยงผลที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นจะนำไปสู่การดำเนินงานในขั้นตอนถัดไปอย่างไร โดยในขั้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เพิ่มเติมการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันประชาชนในพื้นที่ของชุมชน ขั้นตอนระบุความต้องการให้เพิ่มขึ้นตอนที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ไปสู่การสร้างผลงานในระดับกลุ่มหรือชุมชน ขั้นการสร้างผลงาน ผู้วิจัยอาจกำหนดประเด็นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับคนในพื้นที่ชุมชนจะได้นำความรู้มาแก้ปัญหาของชุมชนได้ทันที และข้อความที่ใช้สำหรับกรอกรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมอาจปรับให้ง่ายและสื่อความหมายที่ไม่ซับซ้อนกัน และขั้นการสะท้อนความรู้สู่ชุมชน ให้เพิ่มเติมการยกย่องเชิดชูเกียรติเพื่อเป็นการสร้างพื้นที่ชุมชนต้นแบบที่ดีของชุมชนต่อไป ๔) วิธีการประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าควรเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชน คณะกรรมการ เครือข่ายชุมชนและคณะทำงานเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ๕) ความเหมาะสมของการนำไปใช้ ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้เพิ่มความเหมาะสมหรือ เกณฑ์สำหรับชุมชนอื่นที่จะรูปแบบไปปรับใช้ต่อไป โดยระบุรายละเอียดลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่จะนำไปใช้ รวมถึงวิธีการจัดการความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากการสำรวจความคิดเห็นความพึงพอใจการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนิเวศน์ อำเภอร้อยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕

๓. พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

๓.๑ ศึกษารูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

คนเราจะเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้โดยสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ ปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ เราให้เกิดขึ้นหรือสิ่งแทนในการแสดงความคิดเห็นด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านกระทำ ด้านภาพ หรือด้านสัญลักษณ์ ดังนั้น สื่อในที่นี้จึงหมายถึงสื่อที่เป็นวัตถุหรือสถานการณ์กับสื่อที่เป็นลักษณะของความคิด ซึ่งอาจเทียบกับสื่อที่แบ่งประเภทตามแบบของ เอ็ดการ์ เดล ได้ดังนี้ สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดการกระทำ ๑) การเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวกล่อมเนื้อ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ ได้แก่ สื่อของจริง สถานการณ์จำลอง หุ่นจำลอง นาฏการ การทดลองสาธิต และการศึกษาสถานศึกษา ๒) สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดภาพนึก ได้แก่ สื่อนิทรรศการ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ภาพนิ่ง วิดีโอ และแผ่นเสียง ๓) สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดการคิดนึกเป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ สื่อทัศนสัญลักษณ์และภาษา

การสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอร้อยบุรีและผู้แทนนักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน และสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน พบว่า

นโยบายและแนวทางการปฏิบัติ หลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา กล่าวคือ ศีล หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม รู้จักควรไม่ควร ประพฤติปฏิบัติเหมาะสมในกิจการงานของตนเอง สมาธิหมายถึง การพัฒนาให้ผู้เรียนมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง สงบระงับเป็นอารมณ์เดียว คือความ ใฝ่ใจในสิ่งที่กำลังศึกษา ปัญญา หมายถึง การพัฒนาให้เกิดการหยั่งรู้ หรือญาณ ทศณะที่แจ่มแจ้ง ซึ่งการประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนา กับผู้เรียน เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้าน จิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) ของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ของ หลักสูตรคือเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เพื่อให้พื้นที่สาธารณะเป็นแหล่งบ่มเพาะคนดีให้แก่ชุมชนและสังคม โดยมีการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปพ่อนรำพื้นบ้าน กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม

โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

นโยบายการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการใช้สื่อในการเรียนรู้ เช่น ใช้สื่อ Multimedia และ Visual Media ให้มากที่สุดในการเรียนการสอน ,ทำ E-Book และจัดทำเว็บไซต์ สำหรับเผยแพร่กิจกรรมรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ โดยเน้นกิจกรรมเกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น “ครู” จะต้องสามารถใช้สื่อการสอนได้อย่างหลากหลาย และเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกประสบการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยที่ครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการการเรียนการสอน “ครู” ต้องเข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีเสียก่อนว่า ปัจจุบันโลกของธุรกิจต้องการคนที่มีทักษะ ไม่ใช่ คนที่มีความรู้เพียงอย่างเดียว เพราะฉะนั้น ครูต้องเลือกใช้วิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับเด็ก ให้มากที่สุด

แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยการใช้สื่อในการเรียนรู้เช่น จัดทำ E-Book ,การใช้สื่อ Multimedia และ Visual Media ในการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสรวรค์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

สื่อการเรียนการสอน เป็นเครื่องมือช่วยสอนที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อที่มีอยู่หลากหลายได้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาความรู้ที่ผู้สอนต้องการสื่อได้รวดเร็วและดียิ่งขึ้น แต่กลับกันการที่ผู้สอนเลือกใช้สื่อผิดประเภทหรือใช้อย่างไม่เหมาะสมก็อาจจะส่งผลเสียกับผู้เรียนได้

รูปแบบสื่อในพื้นที่สาธารณะจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ได้ดังนี้ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบสื่อ เช่น วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลทักษะ วิเคราะห์ข้อมูลสื่อการเรียนรู้อ วิเคราะห์ข้อมูลวัสดุและการผลิตและการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตสื่อการเรียนรู้อ ๒) สื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนต้องเป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียงที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมกับทุกวัย ๓) สื่อมีเนื้อหาสนุกสนานเมื่อนำมาประกอบกับการเรียนการสอนแล้วทำให้ผู้เรียนนั้นไม่เบื่อ เช่น สื่อเกี่ยวกับวัด เกี่ยวกับศาสนา เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น โดยสื่อต่างๆต้องสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อ ได้แก่ การขาดแคลนสื่อวัสดุ อุปกรณ์ช่วยสอน สื่อวีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อ ขาดประสบการณ์และความรู้ความชำนาญในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา รวมถึงการไม่ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ปัญหาขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิตสื่อหรือนำสื่อมาประยุกต์ใช้กับการสอนต่าง ๆ ปัญหาการที่สิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรคหรือไม่เหมาะต่อการใช้สื่อบางประเภท หรือสื่อนวัตกรรมบางชนิด ไม่เหมาะกับการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ปัญหาความแตกต่างของผู้เรียนส่งผลทำให้การใช้สื่อมีผลลัพธ์ที่หลากหลาย มีทั้งสนใจและไม่สนใจ และสื่อหรือนวัตกรรมบางชนิดใช้เวลาในการใช้มากเกินไป ไม่เหมาะสมกับการจัดเวลาเรียน

การสำรวจความคิดเห็นรูปแบบสื่อการเรียนรู้อเชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ จำนวน ๑๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๓ รองลงมา เป็นสามเณร จำนวน ๙๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ และ จำนวนน้อยที่สุดคือ เป็นฆราวาส (หญิง) จำนวน ๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ ตามลำดับ สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุไม่เกิน ๒๐ ปี จำนวน ๑๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๑ - ๒๕ ปี จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕ และ จำนวนน้อยที่สุดคือ มีอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ ตามลำดับ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕ รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา - เอก จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓ และจำนวนน้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาธรรม ๗ - ๙ จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ตามลำดับ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการ กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๘ รองลงมาคือ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลังจากออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๘ รองลงมา คือ กิจกรรมอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓ รองลงมาคือ กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘ รองลงมาคือ กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐ และกิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๕

สรุปได้ว่า แนวคิดและหลักการดำเนินการของรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด เน้นการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ให้ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา การประยุกต์ใช้ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับผู้เรียน เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) ของผู้เรียน ไปพร้อมๆ กับการบรรลุเป้าประสงค์ของ หลักสูตรคือเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เพื่อให้พื้นที่สาธารณะเป็นแหล่งบ่มเพาะคนดีให้แก่ชุมชนและสังคม โดยมีการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดย

การแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อยอดต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้า หลีกจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยเน้นการใช้สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด

๓.๒ พัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการสอนมีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

การสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอธวัชบุรีและผู้แทน นักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน และสัมภาษณ์และ สนทนากลุ่มร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการสอนมีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

การสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยสงฆ์ ผู้แทนวัฒนธรรมจังหวัด ผู้แทนอำเภอธวัชบุรีและผู้แทน นักวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบนโยบายและ แนวปฏิบัติการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ร่วมกับคณะสงฆ์และตัวแทนภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นในระดับอำเภอ จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อทราบแนว ทางการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

สื่อการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อ การสอนมีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสอนนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ดังนั้นสื่อจึงมีความสำคัญมาก กระบวนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

นโยบายและแนวทางการส่งเสริมการพัฒนา รูปแบบสื่อการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรม ในพื้นที่สาธารณะ เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพัก คนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้า ค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรม ลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมพึงธรรมนั่งสวดมนต์ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา ในแต่ละกิจกรรมการ เรียนรู้โดยมีแนวทางการใช้สื่อต่างๆ ดังนี้ ๑) สื่อหรือนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ มีจุดเด่นที่เห็นได้ชัดใน การเป็นสื่อที่ช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน มากกว่ารูปแบบการสอนแบบเดิม ๆ ๒) สื่อหรือนวัตกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน ๓) ควร เลือกใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่มีงานวิจัยหรือกรณีศึกษารองรับ ในเรื่องของการนำมาใช้ได้ ในสภาวะการณ์ ที่คล้ายคลึงกัน ๔) สื่อและนวัตกรรม มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้เรียน ๕) ควรคำนึงถึง งบประมาณของแต่ละโรงเรียนในการเลือกซื้อหรือผลิตสื่อและนวัตกรรม พยายามเลือกสรรสื่อโดย คำนึงถึงความคุ้มค่าเป็นหลัก ไม่ควรให้สิ้นเปลืองมากเกินไป สามารถนำมาใช้ได้หลากหลาย ๖) ใน การใช้สื่อและนวัตกรรมต่าง ๆ ผู้ใช้จำเป็นต้องศึกษาคู่มือการใช้หรือออกแบบวิธีการใช้ให้เหมาะสม ก่อนนำมาใช้ เพื่อให้สามารถใช้สื่อได้มีประสิทธิภาพและไม่ให้เกิดความเสียหายกับตัวสื่อ ๗) สามารถ ใช้สื่อเทคโนโลยีมาทดแทนสื่อสิ้นเปลือง ต่าง ๆ เช่น ใช้การฉายภาพจากอินเทอร์เน็ต แทนการปรี้น รูปภาพลงบนกระดาน เป็นต้น

การเสริมสร้างการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะใน จังหวัดร้อยเอ็ด กระบวนการพัฒนารูปแบบสื่อการเรียนการสอน ได้ดังนี้ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ การออกแบบสื่อ เช่น วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลทักษะ วิเคราะห์ข้อมูลสื่อการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลวัสดุและการผลิตและการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตสื่อการเรียนรู้ ๒) สื่อที่จะนำมาใช้ ประกอบการเรียนการสอนต้องเป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียงที่มุ่งเน้นให้เหมาะสมกับวัยของ ผู้เรียน ๓) สื่อมีเนื้อหาสนุกสนานเมื่อนำมาประกอบกับการเรียนการสอนแล้วทำให้ผู้เรียนนั้นไม่เบื่อ เช่น สื่อเกี่ยวกับวัด เกี่ยวกับศาสนา เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ของศาสนาพุทธ ประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น

นโยบายและกลไกการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในจังหวัดร้อยเอ็ด จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยในท้องถิ่น โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นและสนับสนุนให้ ชุมชน วัด และโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อ

การเรียนการสอน เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา

การส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยให้ประชาชนได้นำกิจกรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ชุมชน วัด และโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันโดยสอดแทรกหลักธรรมอริยสัจ ๔ และไตรสิกขาผ่านสื่อการจัดการเรียนรู้ เช่น วิดีทัศน์ แผ่นพับ สื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เช่น เช่น กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ เข้าค่ายคุณธรรม กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา โดยในทุกกิจกรรมจะสอดแทรกสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อนั้น สามารถจำแนก ได้ดังนี้ ๑) บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตสื่อ ขาดประสบการณ์และความรู้ความชำนาญในการใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษารวมถึงการไม่ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ๒) ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ในการผลิตสื่อหรือนำสื่อมาประยุกต์ใช้กับการสอนต่าง ๆ ๓) สื่อนวัตกรรมบางชนิด ไม่เหมาะกับการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนในห้องเรียนที่มีจำนวนมาก ๔) ความแตกต่างของผู้เรียนส่งผลทำให้การใช้สื่อมีผลลัพธ์ที่หลากหลาย มีทั้งสนใจและไม่สนใจ และสื่อหรือนวัตกรรมบางชนิดใช้เวลาในการใช้มากเกินไป ไม่เหมาะสมกับการจัดเวลาเรียน ๕) การขาดการวัดและประเมินผลการใช้สื่อ ทำให้ไม่สามารถหาได้ว่าสื่อหรือนวัตกรรมใด มีผลต่อผู้เรียนอย่างไร

การสำรวจความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชนจำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๙

การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกิดความสนุกสนานในการเรียนและมีความสุขกับการเรียน ทำให้ผลการเรียนสูงขึ้นและสามารถเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กระบวนการพัฒนาชุดความรู้ มาตรการ และกระบวนการพัฒนารูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

๑) การพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑ ชุด โดยกำหนดจุดประสงค์ของการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ศึกษาเอกสารตำรา งานวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๒) สร้างชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเห็นชอบ

๓) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ (ฉบับร่าง) เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของแนวคิดสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

๔) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้وبرมกับการถวายเป็นความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสมณนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๑

๕) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ มาปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์หรือยังเข้าใจคลาดเคลื่อนและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ปรับปรุงสร้างชุดความรู้

๖) นำชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปทดลองใช้وبرมกับการถวายเป็นความรู้กับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสมณนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนในระดับตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งที่ ๒

๗) นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ของชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะเป็นฉบับจริง

๘) ประกาศรับสมัครผู้เข้ารับการอบรมตามชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จำนวน ๒๐ คน

๙) การถวายเป็นบุญกับพระภิกษุฝ่ายปกครองและสมณนาให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน โดยใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ

๑๐) การส่งเสริมและพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑๑) การเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และผู้นำชุมชนในการพัฒนาชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเป็นความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชน ภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๒) วิเคราะห์องค์ความรู้ ตัวชี้วัด และผลลัพธ์ของการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

การอบรมชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐ คน ผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนการใช้ชุดความรู้รูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีผลการทดสอบหลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมโดยใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในครั้งที่ ๑ (ประเมินหลังการฝึกอบรม) ($\bar{x} = ๑๗.๐$ S.D. = ๐.๕๐) และครั้งที่ ๒ ($\bar{x} = ๑๘.๙๐$ S.D. = ๐.๓๑) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม ($\bar{x} = ๑๓.๖๕$ S.D. = ๐.๕๙) ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง มีผลการทดสอบก่อนการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะและหลังการใช้ชุดความรู้เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕

ข้อเสนอแนะในรูปแบบการพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ในจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าการร่วมสร้างพื้นที่สาธารณะในชุมชนและนำการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๕ รองลงมาคือ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนาหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๓ และน้อยที่สุดคือ กิจกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๕ ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด สื่อการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน สื่อการเรียนรู้มีให้เลือกหลายชนิด สิ่งสำคัญคือผู้สอนจะต้องเลือกและใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับบทเรียน สื่อการสื่อนั้นจะต้องใช้ได้อย่างสะดวกและเมื่อนำมาใช้แล้วช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นโยบายและกลไกการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จัดทำสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนโดยในท้องถิ่น โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นและสนับสนุนให้ ชุมชน วัด และโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดระหว่างคณะสงฆ์กับชุมชนท้องถิ่นโดยวัด ชุมชน โรงเรียน จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมลานธรรมล้านกัฬา โดยออกกำลังกายในตอนเช้า กิจกรรมอุ้มบุญอุ้มธรรม โดยทำบุญตักบาตรในตอนเช้าหลักจากออกกำลังกาย กิจกรรมฟังธรรมนั่งสมาธิ โดยการฟังเทศนาจากพระอาจารย์วิปัสสนา กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยการแสดงศิลปะพื้นบ้าน กิจกรรมต่อบุญต่อธรรม โดยนำอาหารจากการบิณฑบาตไปมอบให้แก่องค์กรการกุศล เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า คนยากจนในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดร้อยเอ็ด กิจกรรมทางสังคม เช่น ตรวจเยี่ยมแต่ละครอบครัว เป็นต้น

๓.๓ ประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด

จากการสำรวจความคิดเห็นความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด จากกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์และประชาชน จำนวน ๔๐๐ รูป/คน ในพื้นที่วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลนิเวศน์ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมากแต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย ความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาสื่อการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ผู้บริหารในระดับท้องถิ่นควรสนับสนุนให้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของคนในชุมชน

๒) ควรเพิ่มและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้และองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้สะดวกสบาย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของคนในชุมชน

๓) ควรนำองค์ความรู้ที่รวบรวมไว้ของพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะในจังหวัดร้อยเอ็ดไปเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ เกิดความตระหนักและหวงแหนองค์ความรู้ของชุมชน อันจะนำไปสู่การส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่การเรียนรู้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชนทั้งในมิติของการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

๔) พื้นที่การเรียนรู้ที่มีลักษณะบริบทคล้ายหรือใกล้เคียงกับตัวอย่างในการวิจัย และต้องการพัฒนา พื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะ สามารถนำองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบไปใช้เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับ การจัดการเรียนรู้สำหรับชุมชนได้ แต่หากมีบริบทที่แตกต่างกัน สามารถปรับเปลี่ยนองค์ประกอบและ ขั้นตอนให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่การเรียนรู้

๕) เพื่อเป็นการต่อยอดการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะที่พัฒนาขึ้น โดยการสร้างกลุ่มเครือข่าย ผู้พัฒนาเนื้อหา ข้อมูล องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ชุมชน และเชื่อมโยงองค์ความรู้ของแต่ละชุมชน ให้ประชาชนใช้เป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสพการณ์ร่วมกัน และถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น จากชุมชนสู่ชุมชน เพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการแบ่งปันสามารถร่วมกันเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

๖) ควรมีการส่งเสริมให้คนประชาชนในชุมชนเป็นผู้ผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อจะได้ผลิตสื่อได้ตรงตามความต้องการและตรงตามความต้องการของคนในชุมชน

๗) ควรมีการติดตามเทคนิคและวิธีการผลิตสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อที่จะได้ปรับใช้ได้อย่างทันสมัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

๑) ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการนี้ในพื้นที่สาธารณะอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒) ควรมีการขยายขอบเขตของประชากรในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อศึกษาประชากร ในกลุ่มที่กว้างขึ้น

๓) ควรมีการประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบปรับเหมาะ มาออกแบบและพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะให้สามารถตอบสนองและสามารถนำเสนอความรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย ความต้องการของผู้เรียนในชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยสามารถเข้าถึงได้ทั้งในระบบออฟไลน์และออนไลน์

๔) ควรพัฒนาลังสือองค์ความรู้ในพื้นที่การเรียนรู้ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับภูมิภาคเพื่อเชื่อมต่อองค์ความรู้ระดับท้องถิ่นไปเป็นองค์ความรู้ระดับประเทศ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบและผลิตสื่อด้วยตนเอง

๕) ควรนำกลยุทธ์การออกแบบการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้เพื่อจัดกิจกรรมในพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการในพื้นที่สาธารณะที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดการคิดเป็น แก้ปัญหาและมีคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ อันจะไปสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบสนองนโยบายประเทศไทย ๔.๐ ต่อไป

๖) ควรมีนำรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้เชิงพุทธบูรณาการไปใช้กับท้องถิ่นอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๗) ควรมีการจัดทำรูปแบบสื่อการจัดการเรียนรู้ในพื้นที่สาธารณะอื่นๆภายในจังหวัดร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ณ

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชื่อ / ฉายา / นามสกุล	พระครูวาปีจันทคุณ,ผศ.ดร.	
วัน / เดือน / ปี เกิด	วันที่ ๒ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๖	
ตำแหน่งทางวิชาการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา	
วัด / ที่อยู่	วัดบ้านหนองแคน ตำบลรอบเมือง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด	
วุฒิการศึกษา	นธ. เอก	พ.ศ. ๒๕๓๙
	พธ.บ. (สาขาวิชาสังคมศึกษา)	พ.ศ. ๒๕๔๗
	ศน.ม. (ศาสนาและปรัชญา)	พ.ศ. ๒๕๕๐
	พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)	พ.ศ. ๒๕๕๙
ผลงานทางวิชาการ	หนังสือ ๑. ธรรมนิเทศ ๒. เต็มบุญในพุทธศาสนา งานวิจัย ๑. เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้แหล่งโบราณคดีทางพระพุทธศาสนาจังหวัดร้อยเอ็ด” สถานภาพ: ผู้ร่วมวิจัย ๑ ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ๒. เรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์ : กรณีศึกษา บทบาทพระครูกิตยานุรักษ์” สถานภาพ: ผู้ร่วมวิจัย ๑ ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ๓. เรื่อง “ผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้นักรธรรมประจำอำเภอในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด” สถานภาพ: ผู้ร่วมวิจัย ๑ ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	

	บทความวิจัย/บทความวิชาการ ๑. เรื่อง “การส่งเสริมพรหมวิหารธรรมเพื่อสันติภาพ” การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ นำเสนอในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หน้า ๒๕๗
สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	๐๖๕-๘๒๖-๙๕๕๖
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

